



การพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ตำบลนาเกลือ

อำเภอบางละมุง เมืองพัทยา

โดย

นายศิริณัฐ กิตติสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ตำบลนาเกลือ  
อำเภอบางละมุง เมืองพัทยา

โดย

นายศิริรัฐ กิตติสุวรรณ



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม  
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
ปีการศึกษา 2560  
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

DEVELOPMENT OF OLD TOWN AS TOURIST ATTRACTION:  
A CASE STUDY OF NAKLEAU SUB-DISTRICT,  
BANGLAMUNG DISTRICT, PATTAYA CITY

BY

MR. SIRANUT KITTISUWAN



A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS  
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARCHITECTURE  
ARCHITECTURE  
FACULTY OF ARCHITECTURE AND PLANNING  
THAMMASAT UNIVERSITY  
ACADEMIC YEAR 2017  
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

วิทยานิพนธ์

ของ

นายศิรณัฐ กิตติสุวรรณ


เรื่อง

การพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ตำบลนาเกลือ  
อำเภอบางละมุง เมืองพัทยา

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



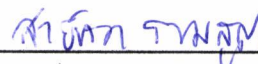
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีรต แก้วลาย)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์



(อาจารย์ ดร. สายทิวา รามสูต)

คณบดี



(รองศาสตราจารย์ เฉลิมวัฒน์ ตันตสวัสต์)



|                             |   |
|-----------------------------|---|
| หัวข้อวิทยานิพนธ์           | การพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว<br>กรณีศึกษา ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง เมืองพัทยา |
| ชื่อผู้เขียน                | นายศิริณัฐ กิตติสุวรรณ  |
| ชื่อปริญญา                  | สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต   |
| สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย    | สถาปัตยกรรม<br>สถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง<br>มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                         |
| อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ | ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีรตร แก้วลาย  |
| ปีการศึกษา                  | 2560  |

### บทคัดย่อ

เมืองพัทยาคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอันดับต้นๆของประเทศไทย เนื่องจากมีกิจกรรมให้ทำหลากหลาย และมีธรรมชาติที่สวยงาม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนวิถีชีวิตชาวประมงซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเมืองพัทยาริเริ่มเลือนหายไป เหลือเพียงในพื้นที่ตำบลนาเกลือซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของเมืองพัทยายังคงหลงเหลือสภาพอาคารเก่าและลักษณะวิถีชีวิตแบบเดิมไว้ ซึ่งหากขาดแผนการจัดการอาจทำให้ชุมชนชาวประมงแห่งสุดท้ายในเมืองพัทยาคงหายไป งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบและปัจจัยซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลนาเกลือด้วยการเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษาต่างชาติที่ประสบความสำเร็จในการฟื้นฟูชุมชนโดยอาศัยการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เมืองเก่า ผลการวิจัยพบว่า ตำบลนาเกลือมีทรัพยากรในการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากเมืองพัทยา เช่น วิถีชีวิตชุมชน อาคารเก่า หรือ ตลาดเก่า และชุมชนเริ่มมีการก่อตั้งหน่วยงานเข้ามาบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเอง ทำให้ชุมชนมีความพร้อมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยต้องสนับสนุนจุดเด่นหลักของพื้นที่ คือ ตลาดนาเกลือเพื่อให้เป็นแหล่งกิจกรรมที่สามารถกระจายนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ได้ ผ่านการฟื้นฟูสภาพตลาดให้เหมาะสมต่อการใช้งาน และพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชน

**คำสำคัญ:** เมืองพัทยา, ตำบลนาเกลือ, เมืองเก่า, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

|                                |  |
|--------------------------------|--|
| Thesis Title                   | DEVELOPMENT OF OLD TOWN AS TOURIST<br>ATTRACTION: A CASE STUDY OF NAKLEAU SUB-<br>DISTRICT, BANGLAMUNG DISTRICT,<br>PATTAYA CITY |
| Author                         | Mr. Siranut Kittisuwan   |
| Degree                         | Master of Architecture   |
| Major Field/Faculty/University | Architecture<br>Architecture and Planning<br>Thammasat University  |
| Thesis Advisor                 | Assistant Professor Dr. Peeradorn Kaewlai  |
| Academic Years                 | 2017   |

## ABSTRACT

Pattaya City is regarded as one of the top tourist destinations in Thailand because of its wide-range activities and plentiful natural resources which lead to an ongoing development that makes the fishing village, the origin of Pattaya City, started to fade away. Nakleau Sub-District is the only place left in Pattaya City that still, to this date, shows the characteristics of the fishing village as Pattaya City once was. This research focuses on studying models and factors which affect the development of old town as new tourist attraction that is suitable with Nakleau District. Research done by collecting data from worldwide case studies which succeeded in old town and community revitalization that used tourism as a tool. Also, a survey research to study the physical characteristics of the old town. Research result show that there is a diversity of tourism resources in Na Kleau District which is distinct in identity from Pattaya City. For instance, their traditional lifestyles, old buildings or old market. Moreover, the district is starting to establish the teams to manage tourism in the district by their own which gives the district readiness to develop tourism. Therefore, there is a need to support the main area which is Na Kleua Market. According to the case studies, it is found that market was used as the node that can attract tourists to the

area. Furthermore, revitalizing the market properly for needs to increase selling areas, activity spaces and routes. Additionally, developing interesting travelling routes to get the touch of traditional lifestyle for tourists.

**Keywords:** Pattaya City, Nakleau Sub-District, Old town, Community-based tourism



## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาในการให้คำปรึกษาและการชี้แนะที่เป็นประโยชน์จากคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรตล แก้วฉาย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า และอาจารย์ ดร.สายทิวา รามสูต ที่ให้ความกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้อำนวยการส่วนควบคุมอาคาร ภายใต้สังกัดเมืองพัทยา, ชุมชนในพื้นที่ตำบลนาเกลือ ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำนักพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง(อพท.3) ที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์และกรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับเนื้อหาในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และบุคลากรทุกท่าน สำหรับคำแนะนำและการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทั้งในและนอกคณะสำหรับกำลังใจ คำปรึกษาและคำแนะนำตลอดการทำวิทยานิพนธ์ และสุดท้าย ขอขอบพระคุณครอบครัว ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ กำลังใจและความช่วยเหลือตลอดการทำวิทยานิพนธ์

หากผลการศึกษานี้ มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับคำติชม เพื่อปรับปรุงและแก้ไขในการศึกษาครั้งต่อไป

นายศิริณัฐ กิตติสุวรรณ

## สารบัญ

|   | หน้า |
|---|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย   | (1)  |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ  | (2)  |
| กิตติกรรมประกาศ   | (4)  |
| สารบัญตาราง   | (8)  |
| สารบัญภาพ   | (10) |
| บทที่ 1 บทนำ  | 1    |
| 1.1 ที่มาและความสำคัญ   | 1    |
| 1.2 คำถามวิจัย  | 4    |
| 1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย  | 4    |
| 1.4 ขอบเขตงานวิจัย  | 5    |
| 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ                                   | 5    |
| บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง                        | 6    |
| 2.1 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว                  | 6    |
| 2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว                                  | 6    |
| 2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว                                | 7    |
| 2.1.3 ประเภทของการท่องเที่ยว                                    | 11   |
| 2.1.4 ผลกระทบของการท่องเที่ยว                                   | 14   |
| 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน | 17   |
| 2.2.1 หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน                       | 19   |

|       |  |    |
|-------|--|----|
| 2.2.2 | ลักษณะของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน                               | 21 |
| 2.2.3 | องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน                           | 21 |
| 2.2.4 | การรวมองค์ประกอบเพื่อวางผัง  | 23 |
| 2.2.5 | บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน             | 23 |
| 2.2.6 | ประเด็นสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวยั่งยืน                                 | 26 |
| 2.3   | ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน                     | 29 |
| 2.3.1 | องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน                                     | 29 |
| 2.3.2 | CBT กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม                                   | 30 |
| 2.3.3 | ความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยว<br>รูปแบบอื่น  | 30 |
| 2.3.4 | หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน  | 30 |
| 2.3.5 | การท่องเที่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน                                     | 31 |
| 2.3.6 | กระบวนการพัฒนา CBT   | 31 |
| 2.3.7 | ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ   | 32 |
| 2.4   | นโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องและพื้นที่ ตำบลนาเกลือ                   | 34 |
| 2.4.1 | ประวัติเมืองพัทยา  | 34 |
| 2.4.2 | แผนพัฒนาเมืองพัทยา 4 ปี 2561-2564                                      | 35 |
| 2.4.3 | แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง              | 37 |
| 2.4.4 | ข้อมูลทั่วไป ตำบลนาเกลือ   | 39 |
| 2.5   | กรณีศึกษา ต่างประเทศ   | 40 |
| 2.5.1 | กรณีศึกษา ไทโอ   | 43 |
| 2.5.2 | กรณีศึกษา ฮอยอัน   | 52 |
| 2.5.3 | กรณีศึกษา กัมปงกีลาม   | 60 |
| 2.5.4 | กรณีศึกษา บุคซอนฮันอก  | 67 |
| 2.5.5 | กรณีศึกษา เชียงคาน   | 73 |
| 2.6   | การวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างประเทศ  | 80 |
| 2.6.1 | สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่ง<br>ท่องเที่ยว | 80 |
| 2.6.2 | สรุปองค์ประกอบของเมืองและการท่องเที่ยว                                 | 86 |
| 2.6.3 | วิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยว                                       | 88 |

|  |     |
|--|-----|
| บทที่ 3 วิธีการวิจัย   | 89  |
| 3.1 กรอบแนวความคิด   | 89  |
| 3.2 ขั้นตอนการวิจัย  | 90  |
| 3.3 ตัวแปรที่ศึกษา   | 90  |
| 3.4 พื้นที่ศึกษา   | 91  |
| 3.5 แหล่งข้อมูล  | 91  |
| 3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล  | 92  |
| บทที่ 4 วิเคราะห์กรณีศึกษาตำบลนาเกลือ  | 93  |
| 4.1 ผลการสำรวจ ตำบลนาเกลือ   | 95  |
| 4.1.1 องค์ประกอบและภูมิทัศน์ของเมือง   | 95  |
| 4.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว   | 98  |
| 4.1.3 ทรัพยากรของการท่องเที่ยว   | 101 |
| 4.2 ผลการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนร่วมในตำบลนาเกลือ                                       | 102 |
| 4.2.1 การวิเคราะห์ ปัจจัยด้านการเมืองและด้านสังคม                                  | 105 |
| 4.2.2 การวิเคราะห์ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว                                      | 109 |
| บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ   | 124 |
| 5.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว<br>ตำบลนาเกลือ  | 124 |
| 5.1.1 การอภิปรายผลการสัมภาษณ์ ด้านปัจจัย   | 125 |
| 5.2 การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว<br>ตำบลนาเกลือ | 128 |
| 5.2.1 การอภิปรายผลการสัมภาษณ์ ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยว                       | 128 |
| 5.2.2 การวิเคราะห์รูปแบบสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมกับกรณีศึกษาต่างชาติ                 | 131 |
| 5.3 ข้อเสนอแนะ   | 140 |

|   |     |
|---|-----|
| 5.3.1 กลุ่มเป้าหมาย   | 140 |
| 5.3.2 แนวทางในการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว | 144 |
| 5.3.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยว                               | 171 |
| รายการอ้างอิง   | 172 |
| ภาคผนวก   |     |
| ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์                                       | 178 |
| ประวัติผู้เขียน   | 185 |





## สารบัญตาราง

| ตารางที่ |   | หน้า |
|----------|---|------|
| 2.1      | เปรียบเทียบระหว่างการท่องเที่ยวเย็นและการท่องเที่ยวตลาดมวลชน                  | 19   |
| 2.2      | บทบาทและความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยว<br>ยั่งยืน | 24   |
| 2.3      | สรุปประเด็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน                                     | 27   |
| 2.4      | สรุปการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของเมืองพัทยา                  | 36   |
| 2.5      | รายชื่อกรณีศึกษาและที่ตั้ง  | 40   |
| 2.6      | แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาไทโอ   | 48   |
| 2.7      | แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรมไทโอ   | 49   |
| 2.8      | แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาฮอยอัน   | 57   |
| 2.9      | แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรมฮอยอัน   | 58   |
| 2.10     | แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนากัมปงกีลาม   | 62   |
| 2.11     | แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรมกัมปงกีลาม   | 64   |
| 2.12     | แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาบุกซอน ฮันอก                                       | 69   |
| 2.13     | แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรมบุกซอน ฮันอก   | 71   |
| 2.14     | แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเชียงคาน   | 76   |
| 2.15     | แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรมเชียงคาน   | 78   |
| 2.16     | เปรียบเทียบผู้มีส่วนร่วมหลักในการพัฒนา  | 81   |
| 2.17     | เปรียบเทียบปัจจัยด้านวัฒนธรรม   | 84   |
| 2.18     | เปรียบเทียบปัจจัยด้านธรรมชาติ   | 85   |
| 4.1      | ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ตำบลนาเกลือ                | 103  |
| 4.2      | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนร่วม                      | 105  |
| 4.3      | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน                     | 108  |
| 4.4      | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการตลาดนาเกลือ                            | 109  |
| 4.5      | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับห้องแถวโบราณ                              | 111  |
| 4.6      | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับป่าชายเลน                                 | 113  |
| 4.7      | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับปั้งย่างลานโพธิ์                          | 115  |
| 4.8      | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง                    | 117  |

|      |   |     |
|------|---|-----|
| 4.9  | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับกิจกรรมเดินกินถิ่นนาเกลือ | 119 |
| 4.10 | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับกิจกรรมปั่นจักรยาน        | 120 |
| 4.11 | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการเข้าถึงตำบลนาเกลือ     | 121 |
| 4.12 | ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก        | 122 |
| 5.1  | สรุปความคิดเห็นของทุกหน่วยงาน                                 | 128 |
| 5.2  | SWOT ของตำบลนาเกลือ   | 129 |
| 5.3  | ขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารเมืองเชียงคาน                          | 136 |
| 5.4  | ขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารตำบลนาเกลือ                            | 163 |



## สารบัญภาพ

| ภาพที่ | หน้า |
|--------|------|
| 1.1    | 2    |
| 1.2    | 5    |
| 2.1    | 39   |
| 2.2    | 43   |
| 2.3    | 44   |
| 2.4    | 45   |
| 2.5    | 45   |
| 2.6    | 46   |
| 2.7    | 47   |
| 2.8    | 48   |
| 2.9    | 49   |
| 2.10   | 50   |
| 2.11   | 51   |
| 2.12   | 52   |
| 2.13   | 52   |
| 2.14   | 54   |
| 2.15   | 54   |
| 2.16   | 55   |
| 2.17   | 55   |
| 2.18   | 56   |
| 2.19   | 58   |
| 2.20   | 60   |
| 2.21   | 61   |
| 2.22   | 62   |
| 2.23   | 63   |
| 2.24   | 64   |
| 2.25   | 65   |

|      |   |     |
|------|---|-----|
| 2.26 | บรรยากาศกิจกรรมพื้นเมืองชาวมาเลเซีย               | 65  |
| 2.27 | การเปลี่ยนแปลงห้องแถวเก่า                         | 66  |
| 2.28 | บรรยากาศของหมู่บ้าน บุคซอนฮันอก                   | 67  |
| 2.29 | สรุปองค์ประกอบของเมือง                            | 68  |
| 2.30 | Bukchon Hanok tourist information center          | 70  |
| 2.31 | บทบาทของผู้มีส่วนร่วม                             | 70  |
| 2.32 | การปรับปรุงการใช้งานอาคาร                         | 72  |
| 2.33 | การพัฒนาคุณภาพทางเท้า                             | 72  |
| 2.34 | บรรยากาศของถนนคนเดินเชียงคาน                      | 73  |
| 2.35 | สรุปองค์ประกอบของเมือง                            | 75  |
| 2.36 | บทบาทของผู้มีส่วนร่วม                             | 77  |
| 2.37 | บรรยากาศการท่องเที่ยวถนนคนเดินเชียงคาน            | 79  |
| 2.38 | ลำดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา                    | 80  |
| 2.39 | บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา                   | 82  |
| 2.40 | ลำดับรูปแบบองค์ประกอบทางกายภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนา | 86  |
| 3.1  | กรอบแนวคิดการศึกษา                                | 89  |
| 3.2  | ขั้นตอนการวิจัย                                   | 90  |
| 3.3  | พื้นที่ศึกษา                                      | 91  |
| 4.1  | สรุปแนวคิดเรื่องภูมิทัศน์ของเมือง                 | 97  |
| 4.2  | สิ่งอำนวยความสะดวกในตำบลนาเกลือ                   | 100 |
| 4.3  | เส้นทางรถยนต์และจุดจอดรถในตำบลนาเกลือ             | 100 |
| 4.4  | บรรยากาศบริเวณป่าชายเลนเก่านาเกลือ                | 101 |
| 4.5  | บรรยากาศบริเวณชุมชนเก่านาเกลือ                    | 102 |
| 4.6  | ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ | 102 |
| 4.7  | ขั้นตอนการทำงานการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลนาเกลือ   | 107 |
| 4.8  | พื้นที่บริเวณตลาดนาเกลือในอดีต                    | 110 |
| 4.9  | ห้องแถวเก่าสามชั้น                                | 112 |
| 4.10 | กลุ่มอาคารเก่าที่ติดถนน                           | 112 |
| 4.11 | ห้องแถวเก่าในพื้นที่ 9 กลุ่มอาคาร                 | 113 |
| 4.12 | บรรยากาศบริเวณป่าชายเลน                           | 114 |

|      |   |     |
|------|---|-----|
| 4.13 | บรรยากาศบริเวณสวนสาธารณะลานโพธิ์  | 116 |
| 4.14 | ทิศทางการขยายตัวของร้านค้า  | 116 |
| 4.15 | เส้นทางการทำกิจกรรมวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง   | 118 |
| 4.16 | เปรียบเทียบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิต  | 118 |
| 4.17 | จุดจอดจักรยาน   | 121 |
| 4.18 | การเข้าถึง ตำบลนาเกลือ  | 122 |
| 5.1  | บทบาทของแต่ละหน่วยงาน   | 125 |
| 5.2  | ตำบลนาเกลือในปัจจุบัน และในอดีตราว 40 ปีก่อน  | 127 |
| 5.3  | ความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่และกิจกรรม   | 131 |
| 5.4  | แสดงบรรยากาศบริเวณตลาดหมู่บ้านไทโอ  | 132 |
| 5.5  | แสดงบรรยากาศบริเวณหน้าตลาดและศูนย์อาหารซอยอัน   | 133 |
| 5.6  | องค์ประกอบของตลาดสด   | 134 |
| 5.7  | สัดส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวในพัทยา  | 140 |
| 5.8  | ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามเชื้อชาติ               | 141 |
| 5.9  | ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามอายุ                    | 141 |
| 5.10 | ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามอาชีพ                   | 142 |
| 5.11 | ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามรายได้ (USD)            | 142 |
| 5.12 | ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามแรงจูงใจในการท่องเที่ยว | 143 |
| 5.13 | ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่าย        | 143 |
| 5.14 | การใช้งาน street art มาสร้างแรงดึงดูด   | 145 |
| 5.15 | ขั้นตอนการพัฒนาพื้นที่  | 145 |
| 5.16 | แนวทางการพัฒนาพื้นที่   | 146 |
| 5.17 | ที่ตั้งของย่านชุมชนชาวประมงและย่านตลาดนาเกลือ   | 148 |
| 5.18 | บรรยากาศบริเวณสวนสาธารณะลานโพธิ์  | 150 |
| 5.19 | การใช้งานและเส้นทางเดินหลักในบริเวณตลาดนาเกลือ  | 150 |
| 5.20 | ที่ตั้งร้านค้าขายปิ้งย่างส่วนหน้า   | 152 |
| 5.21 | บรรยากาศพื้นที่บริเวณส่วนเชื่อมต่อกับตลาดเก่า   | 152 |

|      |   |     |
|------|---|-----|
| 5.22 | ภาพจำลองการพัฒนาพื้นที่ร้านค้าและโกดังเป็นส่วนเชื่อมต่อตลาด     | 153 |
| 5.23 | บรรยากาศบริเวณตลาดเก่านาเกลือ                                   | 154 |
| 5.24 | ที่ตั้งตลาดเก่านาเกลือ  | 154 |
| 5.25 | แนวทางการฟื้นฟูตลาดเก่านาเกลือ                                  | 155 |
| 5.26 | เปรียบเทียบบรรยากาศบริเวณตลาดเก่านาเกลือ                        | 156 |
| 5.27 | การเชื่อมต่อพื้นที่ทั้ง 3 จุด ได้แก่ ตลาดสด ร้านค้า และตลาดเก่า | 157 |
| 5.28 | ที่ตั้งของอาคารเก่าบริเวณริมถนน พัทธยา-นาเกลือ                  | 157 |
| 5.29 | รูปแบบอาคารเก่าบริเวณริมถนน พัทธยา-นาเกลือ                      | 159 |
| 5.30 | แนวทางการออกแบบอาคาร  | 161 |
| 5.31 | องค์ประกอบอาคาร   | 162 |
| 5.32 | อาคาร 3 ชั้น  | 164 |
| 5.33 | งาน street art อาคารเก่าตำบลนาเกลือ                             | 165 |
| 5.34 | กิจกรรมการทำซั้ง  | 167 |
| 5.35 | บรรยากาศชุมชนชาวประมงอำวนาเกลือ                                 | 167 |
| 5.36 | แนวทางการพัฒนาพื้นที่ทางเดินริมคลอง                             | 169 |
| 5.37 | ภาพจำลองการพัฒนาพื้นที่ริมคลอง                                  | 169 |
| 5.38 | ตัวอย่างลักษณะป้ายบอกทาง  | 170 |

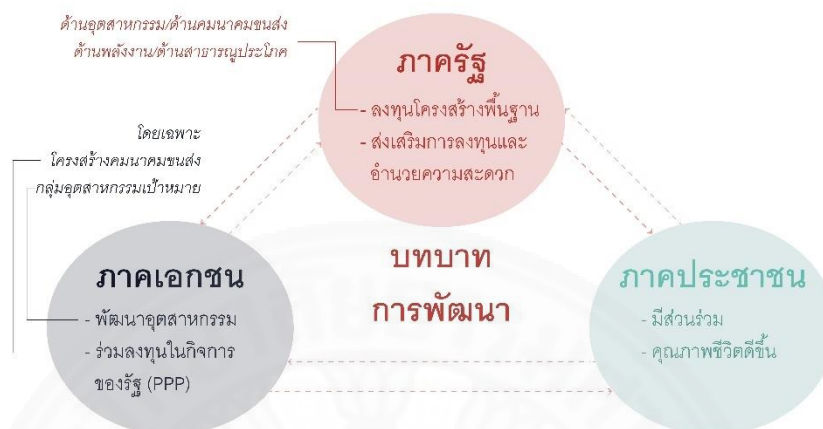
## บทที่ 1 บทนำ

### 1.1 ที่มาและความสำคัญ

พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกหรือถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การลงทุนและเป็นฐานการผลิต อุตสาหกรรมชั้นนำของประเทศ อาทิ ปิโตรเคมี อุตสาหกรรมยานยนต์ และพลังงาน ซึ่งมีผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 5 ของประเทศ จากปัจจัยและความสำคัญดังกล่าวนำมาซึ่งโครงการ “พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” (Eastern Economic Corridor-EEC) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการพัฒนา เชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายในการยกระดับพื้นที่ เขตเศรษฐกิจภาคตะวันออกให้กลายเป็น World-Class Economic Zone เพื่อรองรับการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายตามซูเปอร์คลัสเตอร์ที่มีการส่งเสริมเพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-curve) คือ ยานยนต์สมัยใหม่ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและเชิงสุขภาพ การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และการแปรรูปอาหาร และ 5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve) 5 คือ หุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม การบินและการขนส่ง เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ดิจิทัล และการแพทย์ครบวงจร ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มเป็นพิเศษ (High-High Value Added) ตามนโยบายของภาครัฐเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยนำร่องในพื้นที่ 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัด ระยอง ชลบุรีและฉะเชิงเทรา ประกอบกับปัจจัยสนับสนุนจากการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานจากภาครัฐรวมทั้งการพัฒนา นิคม อุตสาหกรรมในพื้นที่ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 3 แสนล้านบาท จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการลงทุนในธุรกิจ และอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลากหลายประเภทซึ่งคาดว่าจะดึงดูดการลงทุนจากชาวไทยและต่างชาติได้มากกว่า 1.9 ล้านล้านบาท (ปิยพงศ์ พุฒิชัย, 2016)

โครงการ EEC มุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจระดับโลกด้วยการพัฒนา 4 ด้านหลัก ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ธุรกิจอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เมืองใหม่และชุมชน โดย 5 ปีแรก มีเป้าหมายการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการลงทุนสนับสนุน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย มูลค่าประมาณ 1.5 ล้านล้านบาท ซึ่งคาดการณ์ว่าการลงทุน ใน EEC จะกระตุ้นให้เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยราว 5% ต่อปี สร้างการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการ 100,000 อัตราต่อปี สร้างฐานภาษีใหม่ไม่ต่ำกว่า 1 แสน ล้านบาทต่อปี ดึงดูดนักท่องเที่ยวกว่า 10 ล้านคนต่อปี และสร้างฐานรายได้เพิ่มไม่น้อยกว่า 4.5 แสนล้านบาทต่อปี (วิเคราะห์ธุรกิจในพื้นที่การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก, 2016) โดยมี 5 จุดประสงค์ ได้แก่ ยกกระดับพื้นที่เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย พัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อม อำนวยความสะดวกและสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุน และสนับสนุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงและนักท่องเที่ยว โดยเป็นการร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชน



ภาพที่ 1.1 หลักการดำเนินงานพัฒนาในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ ตามประกาศรัฐบาล, โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2560. จาก [http://www.nesdb.go.th/ewt\\_dl\\_link.php?nid=6382](http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6382)

การพัฒนาเมืองใหม่เพื่อรองรับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เป็น 1 ใน 5 โครงการสำคัญที่มีการผลักดันและเร่งดำเนินการเพื่อให้ทันต่อแผนงานระยะเวลาที่ตั้งไว้ และพร้อมการรับการเติบโตของประชากรที่คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้น 5 เท่าใน 10 ปี จาก 2.4 ล้านคน ในปี 2559 เป็น 13.5 ล้านคน (ปิยพงศ์ พุฒินิชย์, 2016) โดยพื้นที่และแผนการที่กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ตั้งไว้ประกอบด้วย 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ประกอบด้วย 4 เมืองใหม่ ได้แก่

- 1) เมืองใหม่ฉะเชิงเทรา พัฒนาให้เป็นพื้นที่พักอาศัยสมัยใหม่รองรับการขยายตัวของกรุงเทพและการย้ายหน่วยงานรัฐบาลเพื่อพัฒนาเป็นศูนย์ราชการแห่งใหม่
- 2) เมืองใหม่พัทยา พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวคุณภาพและสุขภาพระดับโลก พัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพรองรับ กลุ่มนักท่องเที่ยวธุรกิจ (MICE) นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และนักท่องเที่ยวครอบครัว
- 3) เมืองใหม่ระยอง พัฒนาเป็นฐานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของประเทศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเกษตรกรรมภาคตะวันออกโดยมีแนวคิดให้เป็นเมืองการศึกษาและวิทยาศาสตร์ มีธุรกิจทันสมัย รองรับนักธุรกิจ นักวิจัย และแรงงานขั้นสูง



4) เมืองใหม่อุตะเถา พัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจโดยกำหนดให้พัฒนาสนามบินอุตะเถาเป็นท่าอากาศยานพาณิชย์แห่งที่ 3 เป็นศูนย์ธุรกิจการบินและการซ่อมบำรุงอากาศยาน ที่เชื่อมต่อกับโครงการพัฒนาท่าเรือและรถไฟความเร็วสูง

ทั้งนี้ กรมโยธาธิการฯ จะต้องทำการวางแผนพัฒนาพื้นที่กลุ่ม จังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา การวางแผนเมืองรวมจังหวัด และผังเมืองรวมเมืองและชุมชน รวมถึงการวางแผนพัฒนาพื้นที่เฉพาะ และนำการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่ในโครงการอีอีซีให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยตั้งเป้าปรับปรุงผังเมืองเดิมและวางแผนพัฒนาใหม่ให้เสร็จในปีงบประมาณ 2562 โดยมีกรอบการพัฒนาคือการฟื้นฟูเมืองเดิม พัฒนาพื้นที่เมืองใหม่รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงพื้นที่ เก้า-ใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาใหม่จะต้องควบคุมไม่ให้ไปทำลายเอกลักษณ์เมืองเดิม

จากการลงพื้นที่ของ คณิศ แสงสุพรรณ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อสร้างความเข้าใจและจุดประกายความคิดและสร้างเครือข่ายการพัฒนาในระดับพื้นที่ รวมถึงรับ ฟังสภาพปัญหาและข้อเสนอจากในพื้นที่ โดยประชุมร่วมกับผู้แทนจากส่วนราชการ ผู้แทนจากองค์กรภาคเอกชน และ สถาบันการศึกษา รวมประมาณ 150 คน ได้ข้อเสนอดังนี้

1) ขอให้มีการลงพื้นที่และสื่อสารให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชลบุรีได้ทราบถึงโอกาสและผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างทั่วถึง

2) ขอให้มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจาก จ.ชลบุรีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและจะทำให้ประชาชน ในพื้นที่ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การพัฒนาเมืองรองรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น รวมถึงควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน CLMV ตลอดจนขอให้ปรับเปลี่ยน ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยที่ดีขึ้น

3) ขอให้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาการวิจัยและเทคโนโลยี

4) ขอให้มีการเตรียมการรองรับการขยายตัวของชุมชนโดยการออกแบบและพัฒนาเมืองในรูปแบบของ เมืองอัจฉริยะ (smart city)

เมืองพัทยาถือเป็นแหล่งการท่องเที่ยวอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และความบันเทิงครบรูปแบบ มีลักษณะเป็นชายหาดกิจกรรม (active beach) มีนักท่องเที่ยวเฉลี่ยสูงถึง 10 ล้านคนต่อปี โดยแบ่งเป็นชาวต่างชาติร้อยละ 70 ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวยุโรป รองลงมาคือ จีน และไทย โดยปัจจุบันพัทยาได้มีความพยายามที่เปลี่ยนภาพลักษณ์ของเมืองให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนาโครงการสถานที่ท่องเที่ยวที่จะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่

เดินทางเป็นครอบครัว เพื่อลบบัญหาด้านภาพลักษณ์เชิงลบของพญาที่ถูกมองเป็นแหล่งสถานบันเทิงเพียงอย่างเดียว (โพสท์ทูเดย์, 2560)

จากการศึกษาแผนพัฒนาเมืองพญา 4 ปี (พ.ศ.2561-2564) พบว่าตำบลนาเกลือซึ่งเป็นแหล่งชุมชนแห่งแรกของพญาซึ่งปัจจุบันยังคงสภาพพื้นที่และมีเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้แห่งเดียวของเมืองพญานี้ได้มีแผนการพัฒนา คือ โครงการพัฒนาพื้นที่นาเกลือเป็นแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสนับสนุนรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการแสดงศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบันเมืองพญาได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่หมดไปแล้วแทบทั้งหมดเหลือแค่ในพื้นที่ตำบลนาเกลือที่เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงมาเนิ่นนาน เพราะเป็นแหล่งชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ในอดีต แต่ปัจจุบันถูกมองเป็นพื้นที่เมืองที่ขาดการพัฒนา กลายเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีใครเข้าไปทำธุรกิจ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน หันเหไปหาที่ทำกินแห่งใหม่ เหลือเพียงบ้านเรือนที่ปิดจนกลายเป็นชุมชนที่เงียบเหงา

จากความสำคัญที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความเป็นชุมชนเก่าแก่ในพื้นที่ตำบลนาเกลือ ที่ยังคงอนุรักษ์ความเก่าแก่ ความเป็นชุมชนดั้งเดิมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ จึงต้องการหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นพื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวแห่งใหม่ สอดคล้องกับวิถีชุมชนเดิม โดยปรับปรุงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการค้าพาณิชย์กรรมและในขณะเดียวกันก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันนโยบายในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของพื้นที่ กระจายรายได้สู่คนในพื้นที่ ยกกระดับภาพลักษณ์ของเมืองพญา

## 1.2 คำถามวิจัย

1. การพัฒนาเมืองเก่าเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตำบลนาเกลือมีรูปแบบอย่างไรและมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการพัฒนา

## 1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย

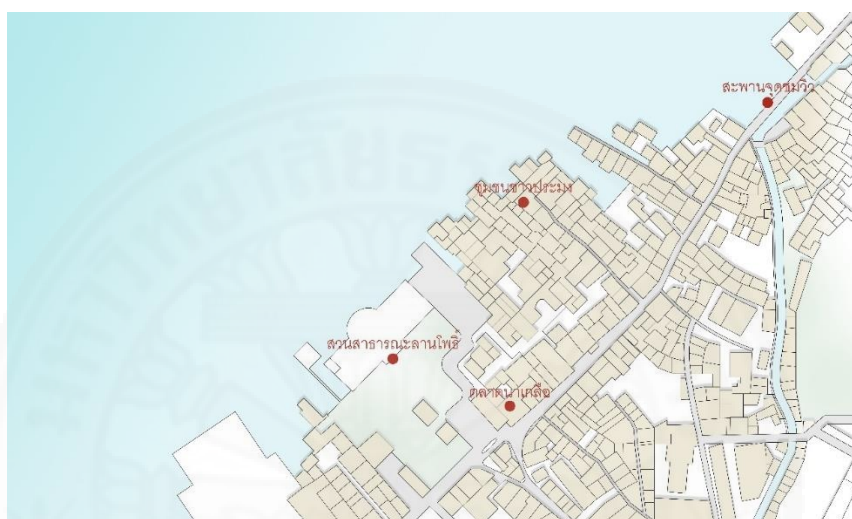
1. วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว

## 1.4 ขอบเขตการวิจัย

### 1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของงานวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในแง่ของรูปแบบการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ลักษณะทางกายภาพ ผลที่คาดว่าจะได้รับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ

### 1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่



ภาพที่ 1.2 แสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษาบริเวณตำบลนาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2560

บริเวณตำบลนาเกลือริมถนนสุขุมวิท-นาเกลือ ซึ่งเป็นพื้นที่พัฒนาตามแผนพัฒนาเมืองพัทยา 4 ปี และ แผนพัฒนาตำบลนาเกลือ จัดทำโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ระยะทางประมาณ 515 เมตร

## 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

### 1.5.1 ประโยชน์ต่อเมืองพัทยา

รูปแบบการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นต้นกำเนิดของเมืองพัทยา รักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่และสร้างแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายยิ่งขึ้น

### 1.5.2 ประโยชน์ต่อภาคเอกชนและชุมชน

สร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชน รักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ไว้และกระตุ้นให้เกิดการใช้งานของพื้นที่

## บทที่ 2

### วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาย่านเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาตำบลนาเกลือ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน
- 2.3 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการการท่องเที่ยวชุมชน
- 2.4 นโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องและพื้นที่ ตำบลนาเกลือ
- 2.5 กรณีศึกษา ต่างประเทศ
- 2.6 วิเคราะห์กรณีศึกษา ต่างประเทศ

#### 2.1 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

##### 2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก(World Tourism Organization) (UNWTO, ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปี ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อธุรกิจและวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้

องค์การสหประชาชาติในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ได้กล่าวความหมายของการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ

- 1) ต้องเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือนและด้วยความสมัครใจ
- 3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง โดยเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่าง

หนึ่งแต่ต้องมีใช่เพื่อการประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ให้ความหมายว่าการท่องเที่ยวเป็นการนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มีการ เดินทางจากที่หนึ่งไปที่หนึ่ง ซึ่งมักหมายถึงเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ

ดังนั้นการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจและพึงพอใจของผู้เดินทาง เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อการศึกษา เพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน เป็นต้น ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

### 2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

แมคอินทออสซ์และคณะ (Robert W. McIntosh, 2011) ได้แบ่งองค์ประกอบและสรุปการท่องเที่ยวไว้ 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่มีอยู่ในพื้นที่ที่จะสามารถใช้เพื่อสร้างความบันเทิงเร้าใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบหลัก ในกลุ่มนี้ได้แก่ อากาศ ภูมิประเทศ พืชพันธุ์ไม้ แหล่งน้ำ ชายหาด ความสวยงามตามธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

2) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสร้างและการพัฒนา ซึ่งได้แก่ ระบบประปา, ระบบไฟฟ้า, ระบบการกำจัดของเสีย รวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ทางด่วน ถนน ที่จอดรถ สนามบิน สถานีขนส่ง โรงแรม ที่พัก ร้านค้า ศูนย์การค้า ศูนย์กลางความบันเทิง พิพิธภัณฑ์

3) การคมนาคมขนส่ง (Transportation) เช่น เรือ เครื่องบิน รถไฟ รถโดยสารประจำทาง และรถยนต์นั่งส่วนบุคคล เป็นต้น

4) ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Hospitality and Cultural Resources) รวมทุกสิ่งที่เป็นความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ เช่น การให้บริการของ พนักงานบริษัทท่องเที่ยว เช่น กรณีของไทย คือ มิตรภาพ ความใจดี และยิ้มแย้มแจ่มใส

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548) ได้ให้คำจำกัดความถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่าหมายถึงธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการดังต่อไปนี้

- 1) ที่พัก
- 2) ร้านอาหารและภัตตาคาร
- 3) บริการนำเที่ยว
- 4) ร้านขายของที่ระลึก
- 5) ความปลอดภัย
- 6) การเผยแพร่และการโฆษณา

7) การคมนาคมขนส่ง ได้แก่ การการคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

8) สิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ทะเล ภูเขา แม่น้ำ รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถานกล่าวคือ สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิด ความสนใจและต้องการมาเยี่ยมชม ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ได้

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวตาม ทฤษฎี 5A ดังนี้ (Tourism Western Australia, 2009)

### 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่น

- สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural Attractions)
- สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built Attractions) รวมถึงกิจกรรมที่มนุษย์จัดขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก และกิจกรรมการประชุม (Meeting, Incentive, Exhibition, Convention (MICE))
- สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural Attractions)
- สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social Attractions)

### 2) กิจกรรม (Activities)

สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยว และช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย

- กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย
- กิจกรรมทางทะเล เช่น ดำน้ำ ว่ายน้ำ เป็นต้น
- กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมดูนก กิจกรรมส่องสัตว์ กิจกรรมแสงสีเสียง เป็นต้น

### 3) การเข้าถึง (Accessibility)

สภาพการเข้าถึง (เส้นทางคมนาคม) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยววันั้น ๆ มีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดโดยพิจารณาจากระยะทาง จากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น พิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินเท้า สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด มีสภาพเป็นถนนคอนกรีต ลาดยางลูกรัง หรือถนนดิน ถ้าเป็นแม่น้ำ ลำคลอง ต้องใช้เรือหรือแพ

มีสิ่งกีดขวางหรือไม่ และถ้าเป็นทางเท้า สภาพทางเดินดีหรือไม่ ระยะทางเดินเหมาะกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยาก และค่าว่าจ้างแพงหรือถูกเป็นต้น ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสภาพการเข้าถึง อาจพิจารณาได้จากความสะดวก อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางการเดินทาง ลักษณะการเดินทางและสภาพถนน การคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว

#### 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวและระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้ อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใดเช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไปและถ้าหากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและระยะทางที่จะไปใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่งชุมชนข้างเคียงได้ยากง่ายเพียงใด ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวก อาจพิจารณาได้จาก ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การให้บริการบ้านพัก สถานบริการต่าง ๆ ระบบสื่อความหมายและระบบการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ณ แหล่งท่องเที่ยว (Destination Amenities) เช่น

- ร้านอาหาร
- ร้านค้าต่าง ๆ เช่น ร้านขายของ ร้านของที่ระลึก
- การบริการอื่น ๆ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านเช่ารถ
- ระบบสาธารณูปโภค
- ตู้เอทีเอ็ม
- สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ฯลฯ

5) ที่พัก (Accommodation) สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักรออยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัย ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว(Accommodation) เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์ ฯลฯ



จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นอุตสาหกรรมแล้วนั้น จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น มิใช่ เพียงแต่การมีวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว คือ ความสวยงามทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของคนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวเหมือนที่เป็นมาในอดีตเท่านั้น แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยววันนี้จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่าง ๆ อีกหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ธุรกิจเหล่านี้จึงได้ร่วมมือกันพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในปริมาณมากอันนำมาซึ่งผลกระทบต่อชุมชนและเมื่อกล่าวถึง การท่องเที่ยว นักอนุรักษ์หลายท่านมักมีท่าทีในทางลบ มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรม ดังที่ซูสิทธ์ ซูชาติ (ซูสิทธ์ ซูชาติ, 2543) ได้กล่าวไว้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวเป็นทางเลือกที่เป็นที่นิยมเพื่อผ่อนคลายความเครียด อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ ประกอบกับมีการพัฒนาการขนส่งให้สะดวกรวดเร็ว ทั้งโลกของข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเจริญเติบโตอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงมวลชน (Mass Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่จำนวนมาก โดยคำนึงถึงการสร้างกลไกการผลิตปริมาณมาก เพื่อลดต้นทุน ต่อหน่วยให้ต่ำลง แล้วขายบริการท่องเที่ยวให้แก่ผู้ใช้ในราคาถูกอันทำให้มีผู้มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งประเทศต่าง ๆ นำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้มีการรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด เพื่อให้ได้รายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดตามมาในระยะยาวจากการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมใน แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นการสูญเสีย และไม่สามารถปรับคืนสู่สภาพเดิมด้วยตัวมันเองได้ และเนื่องจากกระแสการอนุรักษ์เรียกร้องให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติ ในทางตรงกันข้าม สถานการณ์ได้เพิ่มทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกมองว่าเป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวและ วัฒนธรรมชุมชนมากกว่าผลตอบแทนที่ได้รับมา



### 2.1.3 ประเภทของการท่องเที่ยว

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) (UNWTO, n.d.) ได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว 3 รูปแบบหลัก ได้แก่

#### 2.1.3.1 การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism)

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ประกอบด้วย

##### (1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism)

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

##### (2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism)

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

##### (3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism)

การท่องเที่ยวในแหล่ง ธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงาม ของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่

##### (4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism)

การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร

##### (5) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์

การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น

### 2.1.3.2 การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism)

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย

#### (1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism)

การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลิน ในสถานที่ท่องเที่ยว ได้รับความรู้และมีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น พื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

#### (2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism)

การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

#### (3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (community-based tourism)

การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

### 2.1.3.3 รูปแบบการท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ (special interest tourism)

รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ประกอบด้วย

#### (1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism)

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจ ได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนใน

ท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa)

### **(2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism)**

การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

### **(3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism)**

การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

### **(4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism)**

การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีนน้ำ เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

### **(5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel)**

การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

## (6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home stay & farm stay)

นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

## (7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (longstay)

กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบั้นปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือการท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

## (8) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel)

การจูงใจให้แก่อุปกรณ์ลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้าชิ้น ๆ ตาม เป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ผู้แทนบริษัทจำหน่าย เครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศ ตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัล และจูงใจเที่ยวโดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทางเป็นการจูงใจการพักรวมตั้งแต่ 2-7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสานหรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

## (9) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม

เป็นการจูงใจให้แก่อุปกรณ์ลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจูงใจเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) และการจูงใจรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (post-tour) โดยการจูงใจรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรงหรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียวหรือรายการท่องเที่ยวพักรวม 2-4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมา รวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

### 2.1.4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

ในรอบศตวรรษที่ผ่านมาจำนวนประชากรของประเทศต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรเริ่มดีขึ้น เพราะเป็นผลพลอยได้จากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา เช่น ประชากรมีโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การศึกษา การเมือง การปกครอง มากขึ้น

และปริมาณของโครงสร้างขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ถนนหนทาง การสื่อสาร การไฟฟ้า ฯลฯ มีเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยให้กับประชากรที่อยู่อาศัยอยู่ในชนบทและเมือง สามารถเดินทางไปมาหาสู่และรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง ทั้งยังมีการพัฒนาค่านิยมให้สอดคล้องกับสังคมโลก จนเป็นผลให้การท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต ค่านิยม และทัศนคติของประชากรส่วนรวม ทั้งผลดีและผลเสียมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสามารถสรุปผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวได้ ดังนี้ (วิชัย เทียนน้อย, 2542)

#### 2.1.4.1 ผลกระทบทางด้านการเมือง

การท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดรูปแบบของอาณานิคมขึ้นมา และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวภายในประเทศกลับช่วยกระตุ้นความรู้สึกรักชาติมากยิ่งขึ้น ประชาชนมีความภาคภูมิใจในมรดกบรรพบุรุษของตนที่ได้สร้างสรรค์ไว้ อันเป็นผลก่อให้เกิดความสามัคคี ตัวอย่างเช่น นักศึกษาและนักเรียนที่เดินทางท่องเที่ยวไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ภายในประเทศ ซึ่งจะยังผลระยะยาวต่อความรักชาติหรือชาตินิยมมากขึ้น ถ้าหากเอกลักษณ์และเอกภาพของถิ่นที่มีอยู่ไม่ถูกทำลายไปเสียก่อน อย่างไรก็ตามการติดต่อกันระหว่างกลุ่มชนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันแม้ว่าจะอยู่ในประเทศเดียวกันก็ไม่เป็นผลดีเสมอไป ทั้งนี้เพราะอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สังคม และศีลธรรมขึ้นได้และจากความ ภาคภูมิใจในวิถีการดำรงชีวิต ความชื่นชมในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นของตน ของกลุ่มชนแต่ละภาคอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดและเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันได้

#### 2.1.4.2 ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

จากสภาพโดยทั่วไปทางด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันย่อมก่อให้เกิดความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและสังคมขึ้นมา ซึ่งเป็นจุดประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศขึ้นมา ดังจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวจากประเทศอุตสาหกรรมหลาย ๆ ประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้ อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นผลกระทบอันเกิดมาจากการท่องเที่ยวก็คือนักท่องเที่ยวมาจากแหล่งที่เจริญมักจะมองชาวพื้นเมืองอย่างดูถูกเหยียดหยาม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชนบทยังถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการค้า เพื่อสนองความพอใจของนักท่องเที่ยว แต่ถ้าหากมีการวางแผนเป็นอย่างดีแล้ว การท่องเที่ยวภายในประเทศจะต้องเร่งอนุรักษ์วัฒนธรรมอันเก่าแก่เอาไว้แต่บ่อยครั้งที่วิถีการดำเนินชีวิตของชาวพื้นเมืองถูกลอกแบบเพื่อการค้า เพื่อตอบสนองความต้องการและเป็นของขวัญสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีเต้นรำของชาวพื้นเมืองและสิ่งทีผลิตด้วยมือ เป็นต้น

#### 2.1.4.3 ผลกระทบทางด้านสังคมและศีลธรรม

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อด้านวัฒนธรรมที่กล่าวมาแล้ว ถ้าหากพิจารณาอย่างถ่องแท้จะน้อยกว่าทางด้านสังคมหรืออาจจะพอ ๆ กัน โดยข้อเท็จจริงแล้ว พื้นฐาน

ทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวและชาวพื้นเมืองจะต่างกัน การผสมผสานในเรื่องดังกล่าวอาจเกิดประโยชน์แต่ในขณะเดียวกันก็จะเป็นตัวการทำลายที่สำคัญ กล่าวคือผลกระทบที่เกิดจากการพบเห็นจะทำให้ชาวพื้นเมืองพยายามต่อสู้เพื่อจะยกฐานะด้านการศึกษาให้เท่าเทียมกันกับนักท่องเที่ยวแต่ตามความเป็นจริงแล้ว โอกาสที่ชาวพื้นเมืองจะทำได้อย่างนั้นเป็นเรื่องที่ยากยิ่งและจะเป็นผลทำให้ชาวพื้นเมืองเกิด ความรู้สึกที่ไม่ดีขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้

#### 2.1.4.4 ผลกระทบต่อมาตรฐานด้านศีลธรรม

จากสภาพของชาวพื้นเมืองกับนักท่องเที่ยวแตกต่างกันจึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านอาชญากรรม โสเภณี การฉ้อโกง การปล้นทรัพย์และยาเสพติดให้โทษที่ปรากฏขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ นอกจากนี้เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังต่างถิ่นหรือต่างแดนมักจะทำอะไรที่ตัวเองเก็บกดไว้ออกมา โดยปราศจากความระมัดระวัง เพราะเขาถือว่าถิ่นที่เขากำลังท่องเที่ยวอยู่ไม่มีผู้รู้จักมักคุ้นกับพวกเขามาก่อน ฉะนั้นการแสดงออกของนักท่องเที่ยวดังกล่าวจะถูกชาวพื้นเมืองบางกลุ่มหรือบางคนนำไปกระทำบ้าง เช่น การแสดงออกทางด้านการแต่งกาย หรือ พฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สังคมในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

#### 2.1.4.5 ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

แผนงานต่าง ๆ ที่มีมากและขาดประสิทธิภาพจะมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น การสร้างอาคารพาณิชย์ โรงแรมหรู ๆ ขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวที่ขัดกับภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยสถาปนิกออกแบบขึ้นมาเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยวหรือเชิงพาณิชย์มากกว่าการอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม จึงทำให้ทัศนียภาพของบริเวณนั้นเสียไป การรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าหากมีผู้เข้าไปใช้บริการมากเกินไปอาจทำให้สถานที่ท่องเที่ยวสกปรกเกิดสภาพมลภาวะขึ้น ดังนั้นการวางแผนที่รัดกุมจะช่วยให้การอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวให้คงความสวยงามต่อไปได้นอกจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีคนเข้าไปรับบริการมากเกินไปอาจจะทำให้ทัศนียภาพอันสวยงามถูกทำลายไปได้ ซึ่งบางครั้งจะต้องปิดดำเนินการเพื่อบูรณะการณสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นการชั่วคราว เช่น ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สามารถจัดให้หมดไปได้โดยอาศัยวิธีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การบริหารงาน และการวางรูปแบบที่ดี มีการแนะนำและให้การศึกษแก่นักท่องเที่ยวเพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวย่อมพอใจในสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีทิวทัศน์ที่สวยงามมีศิลปะ และ สถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยวิถีชีวิตที่น่าศึกษา ค่าใช้จ่ายที่ได้จากนักท่องเที่ยวบางส่วนควรจะนำกลับไปใช้เพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวนั้นให้คง สภาพเดิมอยู่ตลอดไป



#### 2.1.4.6 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

รายได้ที่เข้ามาสู่ประเทศอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวถือกันว่าเป็นรายได้ “จำเป็น” ประเภทหนึ่ง การที่นักท่องเที่ยวนำเงินเข้ามาใช้จ่ายจะทำให้เกิดกระแสการเงินหมุนเวียนเกิดขึ้นจะช่วยให้การกระจายรายได้จากถิ่นหนึ่งไปสู่อีกถิ่นหนึ่ง ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวต้องใช้จ่ายได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหารและค่าบริการอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งเงินเหล่านี้ส่วนหนึ่งจะทำให้ชาวพื้นเมืองมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ประชากรมีงานทำได้เพิ่มขึ้น เช่น งานด้านบริการ ทำให้รายได้ของประชากรสูงขึ้นและผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่ตามมาคือ จะทำให้ค่าครองชีพของประชากรในแหล่งท่องเที่ยวสูงขึ้น ตัวอย่างเช่น ค่าครองชีพในเมืองพัทยา ภูเก็ต เป็นต้น หลังจากการที่เมืองทั้งสองพัฒนาขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวและทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่แห่งนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้ค่าครองชีพของชาวพัทยาและภูเก็ตสูงกว่าในบริเวณใกล้เคียงมาก สินค้าส่วนมากราคาแพง ค่าจ้างแรงงานในเขตเมืองดังกล่าวจึงสูงตามไปด้วย ซึ่งบางครั้งอาจทำให้ชาวเมืองพัทยาและภูเก็ตที่ยากจนอยู่แล้วยิ่งยากจนลงไม่มีกำลังซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคหรือเครื่องยังชีพให้กับตนเองและครอบครัวได้

#### 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ปัจจุบันนอกจากนักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงของเศรษฐกิจและสังคมแล้วยังคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย จึงเลือกการเดินทางตามความสนใจของตนเองโดยที่แต่ละครั้งต้องคุ้มค่าของเงินและค่าของเวลา ดังนั้นในการเดินทางแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความหลากหลายของรูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้น จึงเกิดการพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ตามที่นักพัฒนาการท่องเที่ยวจากองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO.) และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association : PATA) ได้คิดรูปแบบการบริการสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น โดยใช้หลักการของแผนแม่บทของโลกหรือ Agenda 21 เป็นกรอบการจัดการ ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) แนวคิดต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับเปลี่ยนแนวคิดการจัดการเข้ากับกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคม บริโภคนิยมเข้าสู่สังคมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ดังนั้นองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดจึงต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการปฏิบัติ 4 ประการ คือ

1) การทำกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (เอกลักษณ์)

3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องประสานการจัดการร่วมกันเพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

4) การประสานความต้องการและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหมายถึง การท่องเที่ยวรวมถึงการจัดการบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและ อนาคต (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548)

1) ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว

2) ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว

3) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4) ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดประสบการณ์และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยไม่ไปทำลายหรือสร้างผลกระทบแก่คุณค่านั้น ๆ และในขณะเดียวกันยังส่งผลดีต่อชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดรายได้เข้าสู่คนในพื้นที่ เกิดการจ้างงาน และสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ในที่สุด



## ตารางที่ 2.1

## ตารางเปรียบเทียบระหว่างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการท่องเที่ยวตลาดมวลชน

|                                | การท่องเที่ยวตลาดมวลชน   | การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน   |
|--------------------------------|--|---|
| ขนาดนักท่องเที่ยว              | กลุ่มใหญ่ ไม่เหมาะสมต่อสถานที่   | กลุ่มเล็ก ปริมาณที่สถานที่สามารถรองรับได้โดยไม่เกิดผลกระทบ  |
| ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ | - เน้นการสร้างสถานที่ดึงดูดใหม่ ๆ<br>- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจนเกินจำเป็นและเกิดมลภาวะ | - เน้นการพัฒนาอาคารเดิมที่มีอยู่<br>- ไม่ต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาก                                     |
| ผลกระทบต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม | - เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมท้องถิ่น<br>- การจ้างงาน จากแรงงานภายนอก  | - มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นน้อย<br>- แรงงานจากภายในชุมชน   |
| ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ             | - รายได้จากการท่องเที่ยวไหลออกสู่นอกพื้นที่<br>- การท่องเที่ยวกลายเป็นรายได้หลักของพื้นที่                       | - รายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ในชุมชน<br>- รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมและกิจกรรมท้องถิ่น |
| ความสำคัญของสถานที่            | เกิดขึ้นที่ได้ทุกที่มีสภาพอากาศที่ดีและสบาย  | สถานที่แต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่สามารถพบได้ในที่อื่น ๆ   |

หมายเหตุ: จาก Sustainable Tourism Management, John Swarbrooke, 1999, Wallingford: CABI Publishing.

### 2.2.1 หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

เมื่อกล่าวถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 10 ประการ ได้แก่ (อุซาวดี พลพิพัฒน์, 2545)

1) การอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable ) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว

2) การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทะนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต

4) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว

5) การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting Local Economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดการทำลายอีกด้วย

6) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว

7) การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

8) เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff ) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุก ๆ ระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9) ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

10) การวิจัยและติดตามผล (Undertaking Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จากการศึกษาการทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยั่งยืน สามารถสรุปได้ว่าเป็นการคำนึงถึงการพัฒนาสภาพเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ผ่านการแข่งขันของธุรกิจการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน และในขณะเดียวกันก็ลดผลกระทบที่มีต่อธรรมชาติและสังคมให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ลักษณะพื้นฐานของภาคการท่องเที่ยวคือการเชื่อมโยง เศรษฐกิจ สังคม

วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม เข้าสู่ความยั่งยืน โดยการขึ้นจากความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งกลุ่ม นายทุน ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เนื่องจากการจะเกิดแหล่งท่องเที่ยวได้นั้นสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสภาพชุมชน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่และทำให้เกิดแรงจูงใจต่อนักท่องเที่ยว ดังนั้นผู้พัฒนาโครงการในพื้นที่จึงจำเป็นต้องรับรู้ถึงความสำคัญและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา

### 2.2.2 ลักษณะของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 6 ประการได้แก่ (จุฬาวดี จันทรเทวาลิขิต, 2547)

- 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค ควรส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศ อย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่
- 2) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะมึผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
- 3) ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพิจารณา ครอบคลุมถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการ รองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยว ได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ
- 4) การใช้วัสดุและผลิตผลจากท้องถิ่น ควรสนับสนุนการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ในการก่อสร้าง ตลอดจนการใช้ผลประโยชน์จากผลผลิตต่าง ๆ ของคนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นด้วย
- 5) การกระจายรายได้ การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่จะ นำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ระยะยาวของชุมชน
- 6) การจ้างงาน คุณภาพของงานสำหรับคนในท้องถิ่นควรเป็นปัจจัยสำคัญ ประการหนึ่งในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือ มุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความสนใจ และได้รับผลตอบแทนสูง

### 2.2.3 องค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สรุปลได้ 6 ด้าน ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิมและป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจโดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ตลอดไป

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

## 2.2.4 การรวมองค์ประกอบเพื่อการวางผัง

การวางผังเพื่อจัดองค์ประกอบของเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสวยงามนั้นต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (เดชา บุญค้ำ, 2531)

1) ความเป็นระเบียบ หมายถึง การที่ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวได้จัดรวมกันไว้อย่างกลมกลืนไม่ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายและส่วนประกอบของเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นไม่ดูสกปรก ชำรุด หักพัง จนทำให้ดูคล้ายกับว่าไม่ได้รับการเอาใจใส่

2) ความสบาย หมายถึง ความสบายตามสมควรแก่สภาพ ไม่ทำให้เกิดความร้อน หนาว หรือทำให้เกิดภาวะไม่สบาย

3) การมีสสารูป (image) ที่ชัดเจน หมายถึง การมีภาพรวมของเมืองนั้น ๆ ที่ชัดเจนง่ายต่อการจดจำและเกิดความประทับใจหลังจากที่ได้เยี่ยมชมเมืองนั้นมา ซึ่งภาพรวมของเมืองเกิดขึ้นได้จากความชัดเจนขององค์ประกอบเอง ซึ่งตามความคิดของ เคลวิน ลินช์ (Lynch, 1960) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือเส้นทาง (path) ขอบเขต (edge) ย่าน (district) ที่รวมกิจกรรม (node) และ ที่หมายตา (landmark)

4) การมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน หมายถึง เอกลักษณ์ของเมืองที่ทำให้ผู้ไปเยี่ยมชมเยือนได้รับรู้และก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการดึงดูดใจให้เกิดความต้องการเข้าไป

5) การมีลักษณะสุนทรียภาพที่ดีหมายถึง การมีลักษณะสวยงามที่ชวนให้ผู้พบเห็นเกิดความสบายใจและรื่นรมย์ใจซึ่งคุณสมบัติขององค์ประกอบเมืองที่สวยงามทั้ง 5 ประการนี้นักออกแบบเมือง (urban designer) จะต้องมององค์ประกอบของเมืองในแง่ของรูปทรง (shape) ขนาด (scale) สัดส่วน (proportion) สี (color) ผิวสัมผัส (texture) และนำองค์ประกอบเหล่านี้มาจัดวางให้เกิดความเป็นเอกภาพ (unity)

## 2.2.5 บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยหลายหน่วยงานในการพัฒนา ซึ่งทำให้เกิดผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายเช่นกันทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้ (World Tourism Organization (UNWTO), 2013)

## ตารางที่ 2.2

ตารางแสดงบทบาทและความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

| ประเภทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย  | บทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน   |
|--|--|
| <p><u>หน่วยงานที่ปรึกษาผู้พัฒนาโครงการต่างชาติ</u><br/>บริษัทที่ปรึกษาหลายฝ่าย<br/>บริษัทที่ปรึกษา 2 ฝ่าย</p>  | <p>การประสานงานและให้คำปรึกษาเรื่องของนโยบาย ข้อตกลง และแผนพัฒนา<br/>ให้คำปรึกษาเรื่องการเงินและข้อมูลทางเทคนิคเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน</p>  |
| <p><u>ภาครัฐบาล</u><br/>กระทรวงการท่องเที่ยวและกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง<br/>หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว<br/>หน่วยงานหรือสภาที่รับผิดชอบต่อทรัพยากร<br/>เช่น สวนสาธารณะ</p>                    | <p>การพัฒนาแผนและนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน<br/>เชื่อมโยงนโยบายด้านการท่องเที่ยวสู่ด้านอื่น ๆ<br/>กฎหมายและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้อง<br/>พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน<br/>การจัดการทรัพยากร<br/>สื่อสาร ให้ข้อมูล และประชาสัมพันธ์</p> |
| <p><u>การปกครองส่วนท้องถิ่น</u><br/>สำนักงานหรือสภาปกครองส่วนท้องถิ่น<br/>หน่วยงานที่รับผิดชอบต่องานในท้องถิ่น</p>   | <p>กำหนดทิศทางและวางแผนพัฒนาในพื้นที่<br/>พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน<br/>ผสมผสานแผนงานหรือนโยบายระดับชาติ<br/>พูดคุยและประสานกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย</p>   |
| <p><u>ภาคเอกชน</u><br/>บริษัทแลกเปลี่ยนการท่องเที่ยว<br/>ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม<br/>ผู้ประสานงานการท่องเที่ยว<br/>ผู้ผลิตในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อาหาร<br/>นักลงทุน</p> | <p>ให้บริการธุรกิจเชื่อมโยง<br/>เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ<br/>พัฒนาผลิตภัณฑ์ ลงทุน และส่งเสริม<br/>เกิดการจ้างงาน นำไปสู่รายได้ชุมชน<br/>สะท้อนประเด็นด้านความยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม ในการพัฒนา</p>        |
| <p><u>กลุ่มลูกจ้าง</u><br/>สหภาพแรงงาน<br/>บุคลากรในแต่ละภาคส่วน</p>   | <p>วางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์<br/>การจัดการแรงงานคุณภาพสมกับค่าตอบแทน</p>  |

## ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตารางแสดงบทบาทและความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

| ประเภทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย  | บทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน  |
|--|---|
| <u>องค์กรพัฒนาเอกชน</u><br>องค์กรพัฒนาเอกชนด้านความยั่งยืน<br>องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม<br>องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสังคม | ร่วมจัดการพัฒนาแผนและกลยุทธ์<br>ประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและ<br>สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ   |
| <u>ส่วนพัฒนาทักษะและการศึกษา</u><br>โรงเรียน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่<br>เกี่ยวข้อง<br>ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ          | การรวบรวมและเผยแพร่ความรู้<br>สนับสนุนนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์<br>ผู้เชี่ยวชาญและการแนะนำเฉพาะด้าน  |
| <u>ชุมชนท้องถิ่น</u><br>สภาและผู้แทนชุมชน<br>โครงสร้างทางประเพณี เช่น หัวหน้าเผ่า<br>กลุ่มเด็กและสตรี<br>คริวเรือ          | เข้าร่วมวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการ<br>ท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น<br>สื่อสารและแสดงความต้องการของชุมชน<br>การปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผล<br>ประโยชน์ร่วมกัน<br>ได้รับรายได้จากการจ้างงานและการท่องเที่ยว |
| <u>ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว</u><br>นักท่องเที่ยว<br>เครือข่ายผู้บริโภค ชมรม<br>สื่อทางการท่องเที่ยวและสื่อออนไลน์         | เป็นฐานรายได้หลัก<br>การท่องเที่ยวที่ตอบสนองกับสภาพแวดล้อม<br>และชุมชน<br>การสื่อสารเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่ไปในประเด็นของ<br>ความยั่งยืน  |

หมายเหตุ: จาก *Sustainable Tourism for Development Guidebook*, World Tourism Organization (UNWTO), 2013, Madrid.

จากตารางทำให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มหน่วยงานต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกัน หน้าที่เหล่านี้อาจทำให้เกิดผลกระทบในแง่ลบด้วยเช่นเดียวกันหากปราศจากการบริหารจัดการที่ดี เช่น รัฐบาลอาจวางแผนหรือจัดการอย่างไม่รอบคอบ กลุ่มนักท่องเที่ยวอาจแสวงหากำไรมากจนเกินไปจนทำลายสภาพสังคมและวัฒนธรรม หรือ นักท่องเที่ยวอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสนใจผลกระทบจากการกระทำของตัวเอง



ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ควรถูกจำกัดบทบาทแยกกันแต่ควรให้เกิดการพัฒนาไปด้วยกัน ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากบริษัทการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในการกระทำของตัวเองต่อสิ่งแวดล้อม บุคลากร และชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานปกครองจากภาครัฐทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นต้องจัดทำข้อบัญญัติและยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกัน สามารถบังคับใช้ให้เกิดผลประโยชน์ต่อทุกฝ่าย องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการกระชับความสัมพันธ์และประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมถึงการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

## 2.2.6 ประเด็นสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่าระเบียบแบบแผนการพัฒนาเกิดขึ้นตาม 5 ประเด็น ดังนี้ (World Tourism Organization (UNWTO), 2013)

### 2.2.6.1 นโยบายการท่องเที่ยวและการปกครอง

ประเด็นเกี่ยวกับการตระหนักถึงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และความชัดเจนของแผนงานและการทำให้เกิดขึ้นจริงในการพัฒนา ประเด็นนี้คำนึงถึงโครงสร้างการปกครองของการท่องเที่ยว รวมถึงกระทรวงการท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพัฒนาที่ส่งผลต่อความยั่งยืน และยังคงคำนึงถึงโครงสร้างและกลไกในการมีส่วนร่วมของทั้งหน่วยงานในภาครัฐ เอกชน และชุมชน

### 2.2.6.2 ศักยภาพทางเศรษฐกิจ การลงทุน และการแข่งขัน

ประเด็นเกี่ยวกับธุรกิจและสภาพแวดล้อมการลงทุน และจุดยืนของการค้าเสรีในภาคการท่องเที่ยว รวมถึงผลที่ตามมาต่อสภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่น ธุรกิจขนาดเล็ก และความยั่งยืน เน้นไปที่การเข้าถึงการตลาด คุณภาพสินค้า โดยอาศัยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนงานและการจัดการ

### 2.2.6.3 การจ้างงาน การทำงาน และทรัพยากรมนุษย์

บทบาทของการท่องเที่ยวในฐานะตัวกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ประเด็นนี้คำนึงถึงการวางแผนจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของการท่องเที่ยว และคำนึงถึงคุณภาพของงานที่เกิดขึ้นรวมถึงเงื่อนไขของการจ้างงาน

### 2.2.6.4 การลดความยากจนและการมีส่วนร่วมทางสังคม

ประเด็นนี้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเพื่อลดระดับความยากจน เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดรายได้ในพื้นที่ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนเพื่อให้ชุมชนที่มี



รายได้น้อยได้ผลประโยชน์ โดยประกอบด้วย 7 กลไก คือ พัฒนาสายการผลิตในชุมชน ทำงานร่วมกัน กับองค์กรอิสระ พัฒนาแนวคิดริเริ่มจากฐานชุมชน รักษารายได้จากการท่องเที่ยว

### 2.2.6.5 ความยั่งยืนของธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว ธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญของประเด็นนี้ โดยคำนึงถึงนโยบายและการปฏิบัติเพื่อรักษาทรัพยากร เพื่อจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่และรักษาผลประโยชน์ ให้ความสนใจในเรื่องของการท่องเที่ยวที่สามารถปรับตัว ได้ตลอดปี ไม่มีผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศหรือฤดูกาล

### ตารางที่ 2.3

ตารางสรุปประเด็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน

| ประเด็นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน   | จุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวยั่งยืน  |
|--|---|
| นโยบายการท่องเที่ยวและการปกครอง<br>จุดยืนของการพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวและโปรแกรม<br>นโยบายการท่องเที่ยวและขอบข่ายงาน<br>การกำกับดูแลการท่องเที่ยว   | จุดหมายทั้ง 12 ข้อ  |
| ศักยภาพทางเศรษฐกิจ การลงทุน และการแข่งขัน<br>วัดผลการท่องเที่ยวและผลต่อเศรษฐกิจ<br>การแลกเปลี่ยน การลงทุน และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ<br>แบรนด์ การตลาด และจุดยืนของผลิตภัณฑ์<br>การบริการความเสี่ยง และความยืดหยุ่น | 1.ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ<br>2.ความเจริญทางสังคม<br>3.การเติมเต็มของนักท่องเที่ยว                  |
| การจ้างงาน การทำงาน และทรัพยากรมนุษย์<br>การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สถานภาพการทำงาน<br>ทักษะการทำงานและการฝึกฝนคุณภาพ   | 4.คุณภาพของการจ้างงาน   |
| การลดความยากจนและการมีส่วนร่วมทางสังคม<br>การแก้ไขความยากจนแบบบูรณาการผ่านการท่องเที่ยว<br>พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ยากจน<br>ป้องกันผลเสียที่เกิดขึ้นกับสังคม  | 5.ความเจริญทางสังคม<br>4.ความเท่าเทียมทางสังคม<br>6.ควบคุมท้องถิ่น<br>7.ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน |

## ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

## ตารางสรุปประเด็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

| ประเด็นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน  | จุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน   |
|--|---|
| นโยบายการท่องเที่ยวและการปกครอง<br>จุดยืนของการพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวและโปรแกรม<br>นโยบายการท่องเที่ยวและขอบข่ายงาน<br>การกำกับดูแลการท่องเที่ยว   | จุดหมายทั้ง 12 ข้อ  |
| ศักยภาพทางเศรษฐกิจ การลงทุน และการแข่งขัน<br>วัดผลการท่องเที่ยวและผลต่อเศรษฐกิจ<br>การแลกเปลี่ยน การลงทุน และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ<br>แบรนด์ การตลาด และจุดยืนของผลิตภัณฑ์<br>การบริการความเสี่ยง และความยืดหยุ่น | 1.ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ<br>2.ความเจริญทางสังคม<br>3.การเติมเต็มของนักท่องเที่ยว  |
| การจ้างงาน การทำงาน และทรัพยากรมนุษย์<br>การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สถานภาพการทำงาน<br>ทักษะการทำงานและการฝึกฝนคุณภาพ   | 4.คุณภาพของการจ้างงาน   |
| การลดความยากจนและการมีส่วนร่วมทางสังคม<br>การแก้ไขความยากจนแบบบูรณาการผ่านการท่องเที่ยว<br>พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ยากจน<br>ป้องกันผลเสียที่เกิดขึ้นกับสังคม  | 5.ความเจริญทางสังคม<br>4.ความเท่าเทียมทางสังคม<br>6.ควบคุมท้องถิ่น<br>7.ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน   |
| ความยั่งยืนของธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทาง<br>วัฒนธรรม<br>การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและมรดกทาง<br>วัฒนธรรม<br>มุ่งเน้นเรื่องสภาพอากาศ<br>ติดตามและวัดผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว                  | 8.ความเพียงพอทางวัฒนธรรม<br>9.ความสมบูรณ์ทางกายภาพ<br>10.ความหลากหลายทางชีวภาพ<br>11.ประสิทธิภาพของทรัพยากร<br>12.ความบริสุทธิ์ของสิ่งแวดล้อม |

หมายเหตุ: จาก *Sustainable Tourism for Development Guidebook*, World Tourism Organization (UNWTO), 2013, Madrid.

## 2.3 ทฤษฎีและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการการท่องเที่ยวชุมชน (CBT)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (REST (Responsible Ecological Social Tours Project), 1997)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นด้วยการสนับสนุนวิถีชีวิตแบบยั่งยืนและรักษาคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงอนุรักษ์ทรัพยากรด้านวัฒนธรรม ( The ASEAN Secretariat, 2016)

### 2.3.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2015)

#### 2.3.1.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

- ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

#### 2.3.1.2 ด้านองค์กรชุมชน

- ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย
- ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

#### 2.3.1.3 ด้านการจัดการ

- มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
- มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
- มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

#### 2.3.1.4 ด้านการเรียนรู้

- ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- มีระบบจัดการให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

- สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้ง  
ในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

### 2.3.2 CBT กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม

การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจาก  
ทรัพยากรการท่องเที่ยว กับทรัพยากรที่ชุมชนใช้เป็นฐานการผลิตเป็นทรัพยากรเดียวกัน วัฒนธรรม  
ธรรมชาติและสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องจิตวิญญาณของชุมชน ในการสร้างสัมพันธ์กันภายในชุมชนและ  
การสัมพันธ์กับภายนอก ควรจะเชื่อมโยงให้เห็นการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม

### 2.3.3 ความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น

Ecotourism (อีโคทัวร์ริซึม) ภาษาราชการเรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” แต่  
หลายชุมชนหรือหลายองค์กร เรียก “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” ซึ่งความแตกต่างของอีโคทัวร์ริซึม  
กับ CBT คือ CBT เน้นที่ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการทำงาน แต่อีโคทัวร์ริซึม ธรรมชาติเป็นศูนย์กลาง  
ชุมชนเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่ง

Homestay (โฮมสเตย์) ภาษาราชการเรียกว่า “ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท” มี  
ความแตกต่างจาก CBT คือ เน้นบ้านเป็นศูนย์กลาง แต่ CBT ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ  
ชุมชน มีการบริหารจัดการที่ชัดเจนในรูปองค์กรชุมชน จะพักค้างคืนในชุมชนในรูปแบบที่ชุมชน  
จัดการ อาทิ โฮมสเตย์ รีสอร์ทชุมชน ตั้งแคมป์ หรือไม่ค้างคืนก็ได้

### 2.3.4 หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมี  
หลักการดังนี้ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2015)

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
- 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น

10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ได้เกิดจากการตอบคำถามว่า ชุมชนจะได้ประโยชน์อย่างไรจากการท่องเที่ยว แต่เป็นการสร้างโจทย์ใหม่ว่า การท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างไร

### 2.3.5 การท่องเที่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการประชุมระดับโลกเรื่องสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) ในปี 2535 นับเป็นจุดเริ่มในการผลักดันความคิดเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ส่งอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญเรื่อง “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ

- 1) กระแสความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
- 3) กระแสความต้องการในการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นความพยายามหนึ่งของการสร้างทางเลือกในการพัฒนาในประเด็นการท่องเที่ยวที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากท่องเที่ยว และมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนา

### 2.3.6 กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

CBT เป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีแนวคิดชัดเจน กล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวที่จัดการโดยชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จุดเด่น ของ CBT คือ แต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นักท่องเที่ยวจะ

ได้สัมผัสกับความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นการท่องเที่ยวที่เห็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ

การท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชุมชนมีการนำเสนอจุดขายที่เหมือน ๆ กัน กล่าวคือ ที่พักและอาหารท้องถิ่น กิจกรรมนำเที่ยวก็คล้าย ๆ กัน ซึ่งคล้ายกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่สิ่งที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น คือ ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของและรูปธรรมที่จับต้องได้ว่าการท่องเที่ยวส่งผลประโยชน์ต่อชุมชนโดยภาพรวมอย่างไร ทั้งเรื่องการพัฒนาชุมชนและดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงการต้อนรับที่อบอุ่น มีอภัยาศัยไมตรี มีโอกาสพบปะกับคนที่หลากหลายในชุมชน โดยที่ทุกคนรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของบ้านพร้อมต้อนรับแขกผู้มาเยือน ได้สัมผัสความเป็นชุมชนในการดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นปกติ

ความรู้สึกเป็นเจ้าของการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว เข้ามาควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยว ผู้มาเยือนสามารถรับรู้ถึงความตั้งใจจริงนั้นได้จาก “กองทุนชุมชน” ที่ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชน แม้ว่าสมาชิกในชุมชนอาจไม่ได้รับรายได้โดยตรงจากการท่องเที่ยว แต่ผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตัดรายได้ส่วนหนึ่งเข้ากองทุนเพื่อให้ส่วนรวมได้ร่วมรับประโยชน์ รวมทั้งการมีกฎกติกาเพื่อให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนที่เคารพคนท้องถิ่น และไม่ทำการใด ๆ ที่ผิดจารีตประเพณีของชุมชน ขณะที่พักในหมู่บ้าน

### 2.3.7 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ

#### 2.3.7.1 สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

“ความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า” CBT เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ทั้งการสร้างภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากร สื่อสารปัญหาความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรให้คนภายนอกได้รับทราบ สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาชุมชน สร้างความร่วมมือของหน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตรร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

#### 2.3.7.2 สนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น

“วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม โดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและ

ประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง” CBT เป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวบ้านในการนำเสนอ “ของดี” ชุมชนให้คนภายนอกได้รับรู้ ทำให้เกิดการสืบค้น ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและร่วมกันกำหนดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ตลอดจนมีแนวทางปฏิบัติตัวสำหรับนักท่องเที่ยว การที่มีนักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนท้องถิ่นเป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและมีชีวิตชีวาในการนำเสนอข้อมูล สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน สร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน และทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง

### 2.3.7.3 สนับสนุนการพัฒนาคน

“ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น หรือชาติพันธุ์ของตน ความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน การมีพื้นที่ทางสังคม ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชุมชน” CBT ช่วยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและกำหนดบทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการในการจัดการความรู้ภายในชุมชน มีการพัฒนาทักษะและเพิ่มเติมความรู้ใหม่ให้กับสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว สร้างความมั่นใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนภายนอก มีความเชื่อมั่นให้คนในชุมชนในการนำเสนอ “ปัญหาและความต้องการ” กับหน่วยงานภายนอก นำเสนอประสบการณ์และความสำเร็จในการพัฒนากับคนและหน่วยงานที่มาศึกษา-ดูงาน นอกจากเป็นการพัฒนา “คนใน” แล้วยังให้การศึกษาแก่ “คนนอก” ด้วย

### 2.3.7.4 สนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตคนท้องถิ่น

“การท่องเที่ยวเป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนคือ วิถีชีวิตที่แตกต่าง และวัฒนธรรมดั้งเดิม จุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่าย และมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรายได้เสริม ที่สามารถนำรายได้นั้นไปปรับปรุงที่อยู่อาศัย การออมทรัพย์ไว้ใช้จ่ายยามขาดแคลน เจ็บป่วย หรือเป็นทุนการศึกษาให้กับลูกหลาน โดยที่ชาวบ้านยังคงดำเนินวิถีดั้งเดิมหรือเป็นการสร้างทางเลือกเรื่องรายได้ให้กับบางครอบครัว ในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงานให้กับคนในชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเรื่องความสะอาด และสุขอนามัย นอกจากนี้ เมื่อชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักก็จะมีหน่วยงานลงไปสนับสนุนเรื่องอุปโภคบริโภค” การที่การท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริม ทำให้ชาวบ้านไม่คิดพึ่งพารายได้หลักจากการท่องเที่ยว และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติต่อเนื่องไม่ว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหรือไม่ก็ตาม



## 2.4 นโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องและพื้นที่ ตำบลนาเกลือ

พัททยาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวกว่า 10 ล้านคนต่อปี จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และทำให้เกิดผลกระทบตามมามากมายทั้งในเรื่องของ สิ่งแวดล้อม แรงงาน และสภาพสังคมเมือง เอกลักษณ์ของเมืองสูญหายไปและถูกทดแทนด้วยสถานบันเทิงหรือบาร์เปียร์จำนวนมาก ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของเมืองจนถูกมองว่าเป็นแหล่งสถานบันเทิง ทั้งภาครัฐและเมืองพัททยาจึงมีนโยบายในการปรับปรุงภาพลักษณ์ของเมืองให้ดีขึ้นพร้อมทั้งการเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่ใส่ใจในเรื่องสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นทั้งโครงการ ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งกำหนดให้พัททยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่มีความยั่งยืน แผนพัฒนาเมืองพัททยา 4 ปี จัดทำโดยเมืองพัททยา และ แผนแม่บทการบริการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองพัททยาและพื้นที่ข้างเคียงจัดทำโดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

### 2.4.1 ประวัติเมืองพัททยา

คำว่า “พัททยา” นั้น มีประวัติเล่ากันมาว่า เมื่อ พ.ศ. 2310 ก่อนที่จะเสียกรุงแก่พม่า 2 เดือน พระยาตาก (สิน) ซึ่งขณะนั้นเป็นพระยากำแพงเพชรเห็นว่าถ้าในกรุงศรีอยุธยา ต่อสู้กับพม่าอ่อนแออย่างที่เป็นเช่นนี้ ก็จะต้องเสียกรุงเป็นมัน จึงคิดหนีไปตั้งตัวใหม่ หาสมัครพรรคพวกได้ประมาณ 500 คน ยกออกจากค่ายวัดพิชัย มุ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และได้รับกับพม่าที่ยกติดตามไปถึง 4 ครั้ง จนกระทั่งได้เดินทัพล่องหน้าไปแขวงเมืองชลบุรี พระยาตาก ไปพักทัพที่บริเวณหน้าวัดใหญ่อินทาราม (ปัจจุบัน) และจึงเคลื่อนทัพมุ่งไปยังจันทบุรี ระหว่างทางได้พักทัพที่บ้านหนองไผ่ (ซึ่งอยู่ด้านหลังสถานีตำรวจภูธรเมืองพัททยา ริมถนนสุขุมวิทปัจจุบัน) ตำบลนาเกลือ แขวงเมืองบางละมุง พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 2 กล่าวไว้ว่า “ขณะนี้นายกลม เป็นนายชุมนุม” คุมไพร่พลอยู่ที่นั่น คอยสกัดจะต่อรอง และพระยากำแพงเพชรขึ้นขี่ช้างพลายถือปืนนกสับรางแดงพร้อมด้วยพลทหาร แห่แวดล้อมหน้าหลังตรงเข้าไปในระหว่างพวกพลนายกลม ซึ่งมาสกัดอยู่นั้นด้วยเดชบารมีบันดาลให้นายกลม เกรงกลัวเดชานุภาพวางอาวุธเสียสิ้น พวกพลทัพเข้าอ่อนน้อมเป็นข้า แล้วนำทัพไปหยุดประทับ ณ ที่มีหนองน้ำ ครั้นรุ่งขึ้นวันอังคาร แรม 6 ค่ำ เดือนยี่ นายกลมจึงนำไพร่พลหนึ่ง นำทัพไปถึงตำบลแห่งหนึ่ง หยุดพักแรมเสียคืนหนึ่ง รุ่งขึ้นเดินทัพมาถึงจอมเทียนและทุ่งไก่อเตี้ย สัตหีบ หยุดพักแรมแห่งละคืน ต่อมาตำบลแห่งนั้นชาวบ้านเรียกว่า “ทัพพระยา” และต่อมาเรียกใหม่เป็น “พัททยา” มีทั้งตัว ท.ทหาร และตัว ธ.ธง เนื่องจากเห็นว่าตรงที่บริเวณพระยาตากมาตั้งทัพนั้นทำเลดี มีลมทะเล ชื่อลมพัททยา คือลมที่พัด



จากทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในต้นฤดูฝน จึงเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า “หมู่บ้านพทยา” ต่อมาปัจจุบันได้เขียนใหม่เป็น “พทยา” เหตุการณ์สำคัญของเมืองพทยาได้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2502 เมื่อมีรถบรรทุกขนาดใหญ่ของ ทหารอเมริกันประมาณ 4-5 คัน ได้บรรทุกทหารเต็มคันรถ ประมาณคันละ 100 คน จากนครราชสีมา ซึ่งมีฐานทัพของทหารอเมริกันอยู่ที่นั่นมาที่หาดพทยาและเข้าบ้านตากอากาศของพระยาสุนทร พักอยู่เป็นประจำ บ้านดังกล่าวอยู่ทางตอนใต้ของหาดพทยาโดยผลัดกันพักผ่อนเป็นงวด ๆ ละ 1 สัปดาห์ และพักอยู่ที่บ้านพักดังกล่าว ด้วยเหตุการณ์เช่นนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการมาท่องเที่ยวพทยาและต่อมาพทยาได้เปลี่ยนจากหมู่บ้านชายทะเลที่สงบมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตากอากาศที่ทันสมัยดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน แต่เนื่องจากพทยาได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากทั้ง ชาวไทยและชาวต่างประเทศ หน่วยการปกครองที่เป็นสุขาภิบาลอยู่เดิมไม่อาจจะบริหารงาน และให้บริการได้ทันกับความเจริญอย่างรวดเร็วได้ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพทยา พ.ศ.2521 ขึ้น ด้วยผลแห่งพระราชบัญญัตินี้ จึงได้ยุบสุขาภิบาลนาเกลือ และได้จัดตั้งเมืองพทยา เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521 เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (City Manager) ผู้จัดการเมืองและให้เมืองพทยามีฐานะเทียบเท่าเทศบาลนคร กระทั่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้ ได้กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่น ต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพทยา พ.ศ. 2521 และตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพทยา พ.ศ. 2542 บังคับใช้ มีผลตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542

#### 2.4.2 แผนพัฒนาเมืองพทยา 4 ปี 2561-2564

แผนพัฒนาเมืองพทยา 4 ปี (พ.ศ. 2561 – 2564) เป็นแผนปฏิบัติการพัฒนาเมืองพทยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการบริหารจัดการเมืองพทยาที่ครอบคลุมด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย ด้านการบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ด้านสังคมและการมีส่วนร่วม ด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านกฎหมาย โดยมีแผนงานหรือโครงการที่สำคัญพร้อมรายละเอียดลักษณะเฉพาะตลอดจนวัตถุประสงค์และค่าเป้าหมายที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564 ทั้งนี้แผนงาน/โครงการอาจดำเนินการแล้วเสร็จในช่วงปีหรือเป็นโครงการต่อเนื่องระยะ 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี ย่อมถูกนำเสนอไว้ในแผนฉบับนี้

สำหรับแผนพัฒนาเมืองพทยา 4 ปี ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ไทยแลนด์ 4.0 แผนพัฒนา

กลุ่มจังหวัด/แผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด ไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังไว้ร่วมกัน ด้วยวาระแห่งการร่วมคิด ร่วมทำ ตาม ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการปรับปรุง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมผสมผสานความร่วมมือของภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป็นสำคัญ โดยยังคงสร้างกระบวนการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของเมืองพัทยา การพัฒนาทรัพยากรทุนมนุษย์ สังคม และองค์กรเมืองพัทยาอย่างสมดุลต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

- 1) เพื่อสร้างความพึงพอใจในด้านมาตรฐานและความปลอดภัยของเมือง เพื่อดึงดูดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากนักท่องเที่ยว ผู้มาเยือน และนักลงทุนเข้าสู่พื้นที่
  - 2) เพื่อให้เมืองพัทยามีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสมดุล และสอดคล้องต่อความต้องการของทุกภาคส่วน
  - 3) เพื่อเตรียมความพร้อมของเมืองพัทยาในทุกมิติให้สามารถเป็นศูนย์กลางการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย
  - 4) เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่เมืองพัทยาให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพสูงสามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณภาพชีวิตดี รายได้และการดำรงชีวิตที่มั่นคง ได้รับการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- สามารถสรุปการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของเมืองพัทยาได้ ดังนี้

#### ตารางที่ 2.4

##### ตารางสรุปการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของเมืองพัทยา

| จุดแข็ง (S-Strengths)   | จุดอ่อน (W-Weaknesses)   |
|---|--|
| <p>เป็นเมืองท่องเที่ยวอันดับต้น ๆ ของประเทศ</p> <p>มีศักยภาพการลงทุนสูง</p> <p>เมืองที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลาย</p> <p>เมืองพัทยามีการปกครองในรูปแบบพิเศษมี</p> <p>ความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ</p> <p>เป็นเมืองแห่งการประชุม 1 ใน 5 แห่งของประเทศไทย</p> | <p>มีพื้นที่ทางบกที่สามารถพัฒนาเหลือน้อย</p> <p>ศักยภาพในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและ</p> <p>โครงสร้างพื้นฐานเต็มที่แล้ว</p> <p>การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง</p> <p>ภาพลักษณ์ด้านลบของพัทยาในด้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวกลางคืนและแหล่งมั่วสุม</p> |

## ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

### ตารางสรุปการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของเมืองพัทยา

| โอกาส (O-Opportunities)  | อุปสรรค (T-Threats)  |
|--|--|
| <p>รัฐบาลให้การสนับสนุนให้พัทยาเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ</p> <p>การรวมกลุ่มเมืองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง โดย อพท.</p> <p>กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยววัฒนธรรมจะช่วยเสริมสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น การท่องเที่ยวชุมชน</p> | <p>ภาพรวมเศรษฐกิจโลกเติบโตเพียงเล็กน้อยส่งผลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมา</p> <p>การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพอากาศ</p> <p>การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพสูงของเมืองท่องเที่ยวคู่แข่ง</p> |

หมายเหตุ: จาก แผนพัฒนาเมืองพัทยา 4 ปี (61-64), โดย เมืองพัทยา, 2560, ชลบุรี: เมืองพัทยา.

### 2.4.3 แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง

พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยงได้รับการประกาศโดยมติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบประกาศแนวเขตพื้นที่พิเศษเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2552 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2552 เล่มที่ 126 ตอนพิเศษ 71 หน้า 37 ครอบคลุมพื้นที่ 949.47 ตร.กม. หรือ 593,418.75 ไร่ ประกอบด้วย

- 1) เมืองพัทยา (ครอบคลุมพื้นที่เกาะล้านและเกาะไผ่)
- 2) เทศบาลเมืองหนองปรือ
- 3) เทศบาลตำบลบางละมุง
- 4) เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย
- 5) เทศบาลตำบลโป่ง
- 6) เทศบาลตำบลห้วยใหญ่
- 7) เทศบาลตำบลนาจอมเทียน
- 8) เทศบาลตำบลหนองปลาไหล
- 9) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม้แก้ว
- 10) เทศบาลตำบลเขาชีจรรย์

การจัดทำแผนแม่บทการบริการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง เกิดจากการที่เมืองพัทยาได้แสดงเจตจำนงไปยัง อพท. เพื่อให้เป็น

หน่วยงานช่วยเหลือในการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน รวมถึงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมให้ดียิ่งขึ้น

การปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่นาเกลือซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ ประเพณี และวิถีชุมชนชาวประมงดั้งเดิมของเมืองพัทยา โดยวิถีชีวิตเหล่านั้นยังคงถ่ายทอดสืบมาให้เห็นจนถึงปัจจุบัน แต่จากการใช้พื้นที่ที่มีระยะเวลาอย่างยาวนาน ขาดการดูแลรักษาที่ดี รวมถึงการขยายตัวของพื้นที่ท่องเที่ยวจากพัทยา ไม่ว่าจะเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ ร้านอาหาร และบาร์เบียร์ เริ่มเข้ามาทำลายวิถีชีวิตชุมชนขนาดเล็กที่เรียบง่ายให้เริ่มสูญหายไป

นอกจากนี้รสนิยมแห่งความเรียบง่ายและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นสามารถกลายเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาในพื้นที่ได้ ดังนั้น จึงต้องมีการออกแบบเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมให้มีศักยภาพมากขึ้น รวมทั้งแนวทางในพัฒนาที่คาดว่าจะเกิดใหม่ในอนาคต เพื่อให้พื้นที่นาเกลือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมและกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการพัฒนาประกอบด้วย 12 โครงการย่อย ดังนี้

- 1) โครงการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ลานเจ้าแม่กวนอิม พื้นที่สวนสาธารณะ และท่าเรือ
- 2) โครงการออกแบบพื้นที่ตลาด ร้านค้าชุมชน และพื้นที่เชื่อมต่อตลาดเก่า นาเกลือ
- 3) โครงการปรับปรุงตลาดเก่านาเกลือ
- 4) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนชาวประมง
- 5) โครงการออกแบบพื้นที่จอดรถ และสถานีขนส่ง
- 6) โครงการปรับปรุงพื้นที่อาคารพิพิธภัณฑสถานชุมชนนาเกลือ
- 7) โครงการปรับปรุงและเสนอแนะแนวทางการออกแบบอาคารบ้านเรือน บริเวณริมถนน พัทยา-นาเกลือ
- 8) โครงการปรับปรุงถนนและทางเท้า
- 9) โครงการปรับปรุงองค์ประกอบถนน
- 10) โครงการปรับปรุงสะพานจุดชมวิว
- 11) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่ริมคลองนาเกลือ
- 12) โครงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชน

#### 2.4.4 ข้อมูลทั่วไป ตำบลนาเกลือ

ตำบลนาเกลือตั้งอยู่ทางตอนบนของพืชมามีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ 7 หมู่บ้าน มีประชากรในพื้นที่ราว 45,000 คน จำนวน 7,783 ครัวเรือน และมีบ้านอยู่ 33,501 หลังคาเรือน เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงมาเนิ่นนาน เพราะเป็นแหล่งพื้นที่ชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ในสมัยอดีต แต่ในปัจจุบันกลับถูกมองเป็นพื้นที่ขาดการพัฒนา กลายเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยเกิดการลงทุนทำธุรกิจ ทำให้ประชาชนเริ่มย้ายออกไปทำงานนอกพื้นที่เหลือเพียงบ้านเรือนที่ปิด



ภาพที่ 2.1 แสดงประวัติตำบลนาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2560

## 2.5 ทัศนศึกษา ต่างประเทศ

ทัศนศึกษาการพัฒนาเมืองเก่าเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

- มีการพัฒนาโครงการจากชุมชนเก่าให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
- ความสำเร็จของโครงการในการฟื้นฟูชุมชนและพื้นที่
- มีแนวคิดการในการฟื้นฟูพื้นที่และชุมชนที่โดยอาศัย Community-based

tourism เป็นเครื่องมือในการพัฒนา

- มีลักษณะทางกายภาพ คือ สถาปัตยกรรม และ สภาพพื้นที่โดยรอบที่ใกล้เคียงกับ  
ทัศนศึกษาตำบลนาเกลือ

- มีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกับทัศนศึกษาตำบลนาเกลือ

### ตารางที่ 2.5

แสดงรายชื่อทัศนศึกษาและที่ตั้ง

| โครงการ       | ที่ตั้ง     |
|---------------|-------------|
| Hoi an        | Vietnam     |
| Tai O         | Hongkong    |
| Kampong Glam  | Singapore   |
| Chiangkhan    | Thailand    |
| Bukchon Hanok | South Korea |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2560

โดยการวิเคราะห์ทัศนศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

### 1) องค์ประกอบและภูมิทัศน์ของเมือง

รูปแบบการวางผังเพื่อจัดองค์ประกอบของเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความ  
สวยงามนั้นต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (เดชา บุญค้ำ, 2531)

การมีสารูป (image) ที่ชัดเจน หมายถึง การมีภาพรวมของเมืองนั้น ๆ ที่ชัดเจนง่าย  
ต่อการจดจำและเกิดความประทับใจหลังจากที่ได้เยี่ยมชมเมืองนั้นมา ซึ่งภาพรวมของเมืองเกิดขึ้น  
ได้จากความชัดเจนขององค์ประกอบเอง ซึ่งตามความคิดของ เคลวิน ลินซ์ (Lynch, 1960)  
ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

### 1.1) เส้นทาง (path)

ทางสัญจร เป็นช่องทางการเคลื่อนที่ใช้สัญจรไปมา เช่น ถนน ทางรถไฟ ทางด่วน ทางเท้า เป็นต้น เส้นทางเหล่านี้เป็นส่วนที่มีความสำคัญมากต่อการเดินทางของผู้คนในเมือง ในขณะที่ผู้คนเคลื่อนไหวผ่านเส้นทาง ผู้คนมีโอกาสรสเห็นส่วนต่าง ๆ ของเมืองตามเส้นทางและเกิดความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ของเมือง

### 1.2) ขอบเขต (edge)

เส้นขอบ หรือ ขอบเขต เป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะกำหนดขอบเขตของบริเวณที่ไม่ได้ใช้เป็นเส้นทางตามทัศนะของผู้สังเกตอาจปรากฏเป็นเส้นกั้นจากส่วนหนึ่งไปอีกส่วนหนึ่งที่เป็นแนวกั้นตามธรรมชาติ เช่น ชายฝั่งทะเล หรือ ริมฝั่งแม่น้ำ และแนวกั้นที่แสดงขอบเขตที่มนุษย์สรรสร้างขึ้น เช่น กำแพงเมือง คูเมือง

### 1.3) ย่าน (district)

เป็นบริเวณพื้นที่ชุมชนที่มีขนาดของพื้นที่ตามลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเมือง มีเอกลักษณ์ของบริเวณอันเกิดจากลักษณะเฉพาะร่วมกันของบริเวณที่ผู้สังเกตเข้าสู่ภายในเมืองได้ โดยแต่ละพื้นที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามโครงสร้างทางสังคม วิถีชีวิตของชุมชนจะแสดงลักษณะกิจกรรมของผู้คนที่ปรากฏเป็นย่านที่มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันในเมือง

### 1.4) ที่รวมกิจกรรม (node)

จุดศูนย์รวม หรือ ชุมทาง มักเป็นจุดศูนย์กลางของเส้นทาง เช่น บริเวณสี่แยก หรือ ชุมทางสถานีขนส่งต่าง ๆ ชุมทางสถานีรถไฟใต้ดิน อาจเป็นสถานที่ซึ่งมีกิจกรรมหนาแน่นบริเวณจัตุรัสใจกลางเมือง จุดศูนย์รวมจึงเป็นจุดเด่นเฉพาะตัวของย่านในเมือง เกิดความสัมพันธ์กับเส้นทางต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นชุมทางเมื่อมาถึงและเดินทางเชื่อมต่อไปยังที่อื่น ๆ

### 1.5) ที่หมายตา (landmark)

จุดสังเกต หรือ จุดหมายตา เป็นจุดอ้างอิง หรือ ภูมิสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นจุดหมายตาแตกต่างจากชุมทาง ที่บุคคลไม่สามารถเข้าสู่ภายในจุดหมายตาได้ โดยทำหน้าที่เป็นสัญญาณชี้แนะสำหรับสภาพแวดล้อม เช่น ป้าย อาคารสำคัญ ๆ อนุสาวรีย์ เป็นต้น

## 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยเหตุผลนี้จึงต้องมีการพัฒนาแบบเป็นองค์รวม เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชน ทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ (REST (Responsible Ecological Social Tours Project), 1997)

### 2.1) ปัจจัยด้านการเมือง

- ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา
- บทบาทของผู้มีส่วนร่วมการพัฒนา

### 2.2) ปัจจัยสังคม

- การพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน
- ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนา

### 2.3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

- ชุมชนควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น
- ชุมชนควรมีกิจกรรมที่ออกแบบให้นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ และมีประสบการณ์จริงเพื่อให้เกิด การเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวได้

### 2.4) ปัจจัยด้านธรรมชาติ

- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ชุมชนควรส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยการ ส่งเสริมกิจกรรมเดินเที่ยว ใช้จักรยานเดินทาง ใช้ระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น

### 2.5) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชนจากธุรกิจการท่องเที่ยว



### 2.5.1 กรณีศึกษา ไทโอ



ภาพที่ 2.2 แสดงบรรยากาศของหมู่บ้านไทโอ, โดย befreetour, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://www.befreetour.com/kr/detail/417-360-lantau-sky-land-sea-day-pass>

หมู่บ้านชาวประมงไทโอ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของเกาะลันเตา ชาวประมงที่นี่หาปลาในน่านน้ำทะเลจีนใต้อันอุดมสมบูรณ์ด้วยวิธีที่แตกต่างจากเหล่าผู้ค้าปลาหรือคนเดินทะเลที่ทำการประมงในท่าเรือของเกาะฮ่องกงที่ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ไทโอเองเป็นเกาะที่แยกตัวออกมาจากแผ่นดินใหญ่ของลันเตา โดยมีแม่น้ำเล็ก ๆ สองสายกั้นอยู่ นักท่องเที่ยวมาเยือนไทโอเพื่อชมและถ่ายภาพวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นที่สงบและเรียบง่าย เดินข้ามสะพานซึกที่สร้างขึ้นมาเองเพื่อเป็นทางเดินเท้าเข้าไปชมความเป็นอยู่ของคนที่นี่ ผ่านบ้านเรือนเล็ก ๆ ที่กระจุกอยู่รวมกันตลอดฝั่งแม่น้ำ สังเกตดูความเป็นอยู่ของคนที่นี่และความแปลกของบ้านเรือนที่ดูเหมือนจะลอยตัวขึ้นเมื่อน้ำขึ้น แต่เมื่อน้ำลง บ้านเรือนเหล่านี้ก็ยังตั้งอยู่ได้บนเสาไม้ค้ำที่ฝังตัวอยู่ในโคลนลึก ในอดีต เมืองนี้เคยเป็นศูนย์กลางแห่งการผลิตเกลือและยังเป็นแหล่งอพยพเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย แต่การประมงก็ยังคงเป็นอาชีพหลักของคนในหมู่บ้านมาเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว มาที่ไทโอแล้วคุณจะได้พบกับลูกหลานของครอบครัวชาวบ้านที่นั่งทำงานประเภทซ่อมแหหาปลา แยกประเภทปลาที่จับได้และทำกะปิซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อ เมื่อลูกหลานของผู้คนเติบโตขึ้น พวกเขามักจะออกไปยังเมืองใหญ่เพื่อหาโอกาสที่ดีกว่าในการทำงานจนทำให้ประชากรของเมืองค่อย ๆ ลดจำนวนลง

### 2.5.1.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเมือง

#### (1) เส้นทาง (Path)

เส้นทางสัญจรหมู่บ้านไทโอสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ เส้นทางรถยนต์ ซึ่งจะอยู่บริเวณรอบนอกของหมู่บ้านเป็นจุดจอดรถทัวร์ และ ยานพาหนะทุกชนิด และเมื่อเข้าสู่พื้นที่ชุมชนที่เป็นจุดท่องเที่ยวจะเป็นถนนแคบซึ่งไม่สามารถนำรถเข้าได้ และสามารถใช้ได้แค่การเดินหรือจักรยานเท่านั้น



ภาพที่ 2.3 แสดงลักษณะของเส้นทางเดินในย่านชุมชนไทโอ, google maps, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://goo.gl/J4yrGY>

#### (2) ขอบเขต (Edge)

หมู่บ้านไทโอมีเส้นขอบโดยรอบเป็นธรรมชาติ โดยติดกับทะเลจีนใต้และแม่น้ำไทโอ และภูเขาโดยรอบ

#### (3) ย่าน (District)

จุดที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตและมีเอกลักษณ์ของไทโอคือ ย่านบ้านเกาหรินน้ำ ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ เป็นบ้านยกบนเสาไม้สูง(stilt house) ซึ่งสร้างไว้เพื่อให้สามารถปรับสภาพได้เมื่อเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง และยังมีชุมชนชาวประมงอาศัยอยู่จนปัจจุบัน



ภาพที่ 2.4 แสดงลักษณะของย่านริมน้ำไทโอ, โดย Hong Kong Free Press, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://www.hongkongfp.com/2016/10/10/hkfp-lens-is-this-hong-kong-tai-ng-captures-the-citys-astounding-natural-beauty/>

#### (4) ที่รวมกิจกรรม (Node)

พื้นที่รวมกิจกรรมและเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน อยู่ที่บริเวณ ถนนคนเดินไทโอ(Tai O market street) และตลาดไทโอ ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับขายสินค้าพื้นเมือง เช่น อาหารสด หรืออาหารทะเลแปรรูปชนิดต่าง ๆ



ภาพที่ 2.5 แสดงบรรยากาศถนนคนเดินไทโอ, โดย Travel Caffeine, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://www.travelcaffeine.com/tai-o-fishing-village-review-hong-kong/>



### (5) ที่หมายตา (Landmark)

เนื่องจากเป็นย่านเมืองเก่าริมทะเลจึงไม่สิ่งปลูกขนาดใหญ่หรือเด่นชัด  
เป็นที่หมายตา



ภาพที่ 2.6 สรุปลักษณ์ประกอบของเมือง หมู่บ้านไทโอ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย, 2561

#### 2.5.1.2 วิเคราะห์การมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน

ชุมชนชาวประมงหมู่บ้านไทโอถือเป็นชุมชนชาวประมงแห่งแรก ๆ ในประเทศฮ่องกง ในอดีตถือเป็นพื้นที่หลักที่มีชื่อเสียงในอุตสาหกรรมอาหารทะเล และ อุตสาหกรรมผลิตเกลือ แต่ในปัจจุบันการประมงได้เปลี่ยนรูปแบบไปจากปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ มลภาวะ และภัยธรรมชาติ จากอุตสาหกรรมการประมงขนาดใหญ่ลดขนาดเป็นธุรกิจครอบครัว และเน้นรายได้จากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแทน แต่อย่างไรก็ตามยังมีการคงลักษณะวิถีชีวิตหรืออาคารเก่าเอาไว้ซึ่งมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ และกลายเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ บ้านยกเสาไม้ม้(Stilt house)

ในอดีตชาวประมงจะอาศัยอยู่บนเรือ การสร้างบ้านยกม้ที่มาจากการพัฒนาโครงสร้างจากเรือมาเป็นที่อยู่อาศัยแบบถาวร บ้านยกในช่วงแรกเกิดจากการเอาซากเรือมาสร้าง โดยมีอายุมากกว่า 100 ปี โดยบ้านยกสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ตั้งอยู่บนทะเล และ ตั้งอยู่กึ่งบกกึ่งทะเล โดยขนาดอาคารขึ้นอยู่กับกับฐานะของเจ้าของอาคาร ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ ห้องนอนและห้องนั่งเล่น, ห้องน้ำ, และ ห้องครัว รูปแบบการก่อสร้างอาคารไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันแต่มีการเปลี่ยนวัสดุเนื่องสภาพอากาศและภัยธรรมชาติ โดยรัฐบาลแบ่งการวิวัฒนาการออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ (Hong Kong Institute of Architects, 2000)

## Generation 1

1. รูปแบบ: อาคาร 1 ชั้น, โครงสร้างอาคารทำจากไม้
2. ฐานราก: เสาคอนกรีต
3. พื้น: พื้นไม้แดง
4. หลังคา: มีลักษณะโค้ง โครงสร้างไม้ไผ่ มุงด้วยปาล์ม
5. สูง: 6-7 ฟุต



ภาพที่ 2.7 ลักษณะบ้านยกในอดีต, โดย Wai Yin Karen, จาก Living and Dying in Tai O: Sustaining the Heritage of Stilt Houses in the Fishing Village of Tai O, 2561.

## Generation 2

1. รูปแบบ: อาคาร 1 ชั้น, โครงสร้างอาคารทำจากไม้
2. ฐานราก: เสาคอนกรีต
3. พื้น: พื้นไม้แดง
4. หลังคา: หลังคาสังกสี ทรงจั่ว
5. สูง: 6-7 ฟุต

## Generation 3

1. รูปแบบ: อาคาร 1 ชั้น, โครงสร้างอาคารทำจากไม้
2. ฐานราก: เสาคอนกรีต ขนาด 8 นิ้ว
3. พื้น: พื้นไม้แดง
4. หลังคา: มีลักษณะโค้ง โครงสร้างไม้ไผ่ มุงด้วยปาล์ม
5. หลังคา: หลังคาสังกสี ทรงจั่ว
6. สูง: 6-7 ฟุต

## Generation 4

1. รูปแบบ: อาคาร 2 ชั้น, โครงสร้างอาคารทำจากไม้
2. ฐานราก: เสาซีเมนต์ 8 นิ้ว
3. พื้น: พื้นไม้แดง
4. หลังคา: หลังคาสังกะสี ทรงจั่ว และ Slab
5. หน้าต่าง: กรอบบานโลหะ
6. สูง: 12-15 ฟุต



ภาพที่ 2.8 ลักษณะบ้านยกในยุคปัจจุบัน โดย Wai Yin Karen, จาก Living and Dying in Tai O: Sustaining the Heritage of Stilt Houses in the Fishing Village of Tai O, 2561.

## 2.5.1.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

## (1) ปัจจัยด้านการเมือง

ตารางที่ 2.6

แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาไทโอ

|                            |                                       |
|----------------------------|---------------------------------------|
| ภาครัฐบาล                  | Hong Kong Government                  |
| หน่วยงานที่ปรึกษา          | Hong Kong Planning Department         |
| หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น |                                       |
| หน่วยงานที่ปรึกษาต่างชาติ  |                                       |
| ภาคเอกชน                   | Hong Kong Heritage Foundation Limited |
| NGOs                       | Tai O Development Concern Group       |
| ชุมชนท้องถิ่น              | Tai O Fishing Village                 |
| หน่วยงานการศึกษา           | University of Hong Kong               |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

หมู่บ้านไทโอประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติ และมลภาวะทางน้ำส่งผลให้อุตสาหกรรมการประมงเริ่มถดถอยลงส่งผลให้เกิดการย้ายออกของคนในพื้นที่เนื่องจากขาดรายได้ รัฐบาลฮ่องกงเห็นความสำคัญของเมืองและศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงมีโครงการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยโครงการเริ่มต้นแต่ในช่วงกลางปี ค.ศ. 1999 มีบทบาทเป็นผู้วางนโยบายหลัก และเชื่อมโยงการพัฒนาหมู่บ้านไทโอเข้ากับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศที่ในขณะนั้นต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยได้มอบหมายให้ Hong Kong Planning Department เข้ามาเป็นผู้เสนอแผนพัฒนา และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยชุมชนไทโอเข้ามาบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเป็นหลัก เช่น เส้นทางท่องเที่ยวหรือธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และได้มีส่วนร่วมกับทางภาครัฐในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาด้วยเช่นกัน (Hong Kong Institute of Architects, 2000)



ภาพที่ 2.9 แสดงบทบาทของผู้มีส่วนร่วม จัดทำโดยผู้วิจัย,2561

## (2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.7

แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรม

|                       |                                    |
|-----------------------|------------------------------------|
| Intangibles resources | Coastal culture (sailing, fishing) |
| Tangible resources    | Local merchandise (Fresh market)   |
|                       | Stilted houses                     |
|                       | Police station hotel               |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

มีการฟื้นฟูพื้นที่ริมคลองและพัฒนาวิถีชีวิตของชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือไปตามคลองเพื่อชมบรรยากาศของเมืองและบ้านยกบนเสาไม้ การออกทะเลเพื่อไปชมปลาโลมา โดยมีการพัฒนาจุดจอดเรือให้มีความเรียบง่ายต่อการลงเรือของนักท่องเที่ยว รวมถึงสามารถใช้ทำกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชนได้ เช่น การพักผ่อน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาอาคารเก่าที่มีคุณค่าในพื้นที่ให้เกิดการใช้งานอื่น ๆ เช่น การฟื้นฟูโรงพักเก่าซึ่งมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมยุโรปโบราณให้กลายเป็นโรงแรมและการทำบ้านยกบนเสาไม้ให้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์รูปภาพบอกเล่าอดีตของชุมชนไทโอหรือร้านกาแฟแบบท้องถิ่น



ภาพที่ 2.10 ลักษณะก่อนและหลังการพัฒนาสำนักงานตำรวจเก่า, โดย Gwulo: Old Hong Kong, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://gwulo.com/atom/13593>

## (3) ปัจจัยด้านธรรมชาติ

การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรมีผลกระทบต่อธรรมชาติ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้แน่ใจว่าการพัฒนาจะปลอดภัยต่อพื้นที่ที่เสี่ยงต่อผลกระทบจากธรรมชาติ



โดยรายงานจากสำนักวิศวกรโยธาเสนอการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและธรรมชาติ ประกอบด้วย มลภาวะทางเสียง มลภาวะทางน้ำ ประเด็นด้านการประมง ประเด็นด้านการก่อสร้างทำจอดเรือ และประเด็นด้านมรดกทางวัฒนธรรม ได้รับการอนุมัติจาก EIA ว่าผลกระทบต่ออยู่ในเกณฑ์ที่สามารถพัฒนาได้

#### (4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

งบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นหลัก และยังไม่มีการจัดทำกองทุนเพื่อพัฒนาโดยชุมชนเอง แต่การท่องเที่ยวสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับครัวเรือนทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้นเนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่บริหารจัดการโดยชุมชน (The global travel and tourism partnership, 2004)



ภาพที่ 2.11 แสดงการฟื้นฟูพื้นที่ริมน้ำ, โดย Gravity Green, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <http://www.landezine.com/index.php/2014/11/improvement-works-at-tai-o-by-gravity-green/>

#### (5) ปัจจัยด้านสังคม

การที่รัฐบาลได้วางแผนพัฒนาโดยมีชุมชนเข้าไปเสนอความคิดเห็นสามารถสรุปได้ว่ามีการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ โดยด้านกายภาพมีการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมของชุมชน เช่น สนามฟุตบอล หรือ พื้นที่สาธารณะริมน้ำ ช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิต รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ตลาดบริเวณทางเข้าหมู่บ้านช่วยเพิ่มช่องทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจต่อชุมชน



ภาพที่ 2.12 แสดงการฟื้นฟูจุดลงเรือ, โดย Gravity Green, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <http://www.landezine.com/index.php/2014/11/improvement-works-at-tai-o-by-gravity-green/>

### 2.5.2 กรณีศึกษา ฮอยอัน



ภาพที่ 2.13 แสดงบรรยากาศของเมืองเก่าฮอยอัน, โดย Hotels.com, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <http://www.vietnam-guide.com/hoi-an/hoi-an-old-town.htm>

เมืองขนาดเล็กตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำทูโบน บริเวณริมทะเลจีนใต้ทางตอนกลางของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในเขตจังหวัดกว๋างนาม ห่างจากเมืองดานังมาทางตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 30 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 60 ตารางกิโลเมตร

ในปี พ.ศ. 2542 ฮอยอันได้ถูกขึ้นทะเบียนจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ(UNESCO) ให้เป็นเมืองมรดกโลก เนื่องจากเป็นตัวอย่างของเมืองทำในอนุภูมิภาคที่มีการผสมผสานศิลปะ และสถาปัตยกรรมของชาติตะวันตกกับท้องถิ่นเวียดนามได้อย่างมีเอกลักษณ์ อาคารต่าง ๆ ภายในเมืองได้รับการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี แม้ว่าจะผ่านอุทกภัยและสงครามต่าง ๆ ในช่วงกว่า 400 ปีที่ผ่านมา

เมืองฮอยอันได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในชื่อ เมืองโบราณฮอยอัน (Hoi An Ancient Town) ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 23 เมื่อปี พ.ศ. 2542 ที่เมืองมาร์ราเกช ประเทศโมร็อกโก โดยมีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการพิจารณา มรดกโลด้านวัฒนธรรมจำนวน 2 ข้อ คือ 1. เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่ง ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมา ในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ประติมากรรม สวน และภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนา ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลา หนึ่ง หรือบนพื้นที่ใด ๆ ของโลกซึ่งทรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม 2. เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรม มนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่ง เสื่อมสลายได้ง่ายจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามกาลเวลา (UNESCO World Heritage Centre, 2014)

### 2.5.2.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเมือง

#### (1) เส้นทาง (Path)

เส้นทางการสัญจรหลักของพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 โซน คือ พื้นที่รอบเมือง เก่าสามารถใช้ยานพาหนะได้ทุกรูปแบบ และพื้นที่เมืองเก่าซึ่งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก มีการจัดการให้เป็นถนนคนเดินและปั่นจักรยานเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตและความเงียบสงบโดยอนุญาติให้สัญจรด้วยจักรยานยนต์ได้เฉพาะบางช่วงเวลาเท่านั้น และไม่อนุญาติให้รถยนต์เข้าไปในพื้นที่เด็ดขาด นอกจากจะเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงเมืองเก่าแล้ว ยังเพื่อไม่ให้มีการทรุดตัวของถนนหรืออาคารเก่าด้วย

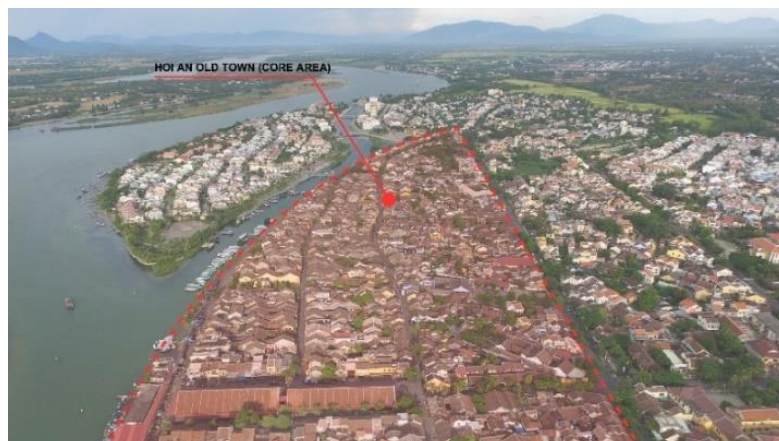
#### (2) ขอบเขต (Edge)

เมืองเก่าฮอยอันเป็นเมืองอนุรักษ์มีเส้นขอบของพื้นที่เป็นแม่น้ำทูบอนใน ด้านทิศใต้ และส่วนทิศอื่น ๆ ติดกับตัวเมืองฮอยอันที่เป็นเมืองใหม่

#### (3) ย่าน (District)

รัฐบาลมีการกำหนดย่านการพัฒนาและอนุรักษ์โดยพื้นที่อนุรักษ์เป็นส่วน พื้นที่ริมน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมมากที่สุดซึ่งสามารถสะท้อนให้นักท่องเที่ยวเห็นภาพความรุ่งเรืองของฮอยอันในศตวรรษที่ 17 ได้





ภาพที่ 2.14 แสดงขอบเขตเมืองเก่าฮอยอัน, โดย Michael Waibel, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://saigoneer.com/saigon-development/6671-da-nang-coastal-city-%E2%80%93-views-from-above>

#### (4) ที่รวมกิจกรรม (Node)

แหล่งรวมกิจกรรมสามารถแบ่งได้เป็น 2 จุด คือบริเวณถนนคนเดินเมืองเก่าซึ่งเป็นจุดรวมนักท่องเที่ยวในการเข้ามาดูสินค้าพื้นเมืองและชมสถาปัตยกรรมโบราณ และแหล่งรวมกิจกรรมของชุมชนซึ่งจะเป็นตลาดสดและศูนย์อาหาร



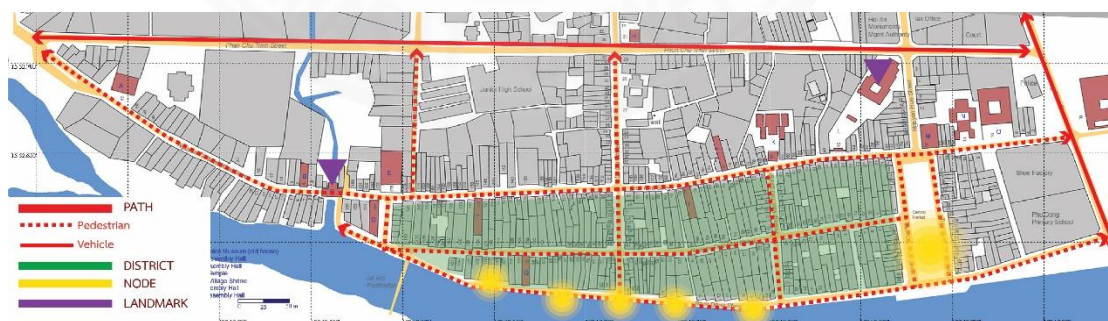
ภาพที่ 2.15 แสดงบรรยากาศตลาดชุมชนฮอยอัน, โดย The Travelling Squid, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://thetravellingsquid.com/2018/03/08/hoi-an-central-market-in-vietnam/>

### (5) ที่หมายตา (Landmark)

ฮอยอันเป็นเมืองที่ถูกแบ่งออกเป็นสองฝั่งโดยมีคลองคั่นกลาง มีสะพาน ญี่ปูนทอดข้ามคลองเพื่อกันแบ่งเขตชุมชนของชาวญี่ปูนที่อีกฝั่งหนึ่งของคลอง จากชุมชนจีน สะพานดังกล่าวสร้างโดยชาวญี่ปูน มีลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีหลังคาเหนือสะพาน นอกจากนี้ ยังมีวัดญี่ปูนตั้งอยู่ด้านขวามือของตัวสะพาน ทำให้สะพานดังกล่าว มีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่าสะพานวัด หรือ Pagoda Bridge



ภาพที่ 2.16 สะพานวัดหรือสะพานญี่ปูน สัญลักษณ์ของเมืองฮอยอัน, โดย moments of yugen, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <http://momentsofyugen.com/hoi-an-the-venice-of-vietnam/>



ภาพที่ 2.17 สรุปลักษณ์ประกอบของเมือง เมืองเก่าฮอยอัน ดัดแปลงโดยผู้วิจัย, 2561

#### 2.5.2.2 วิเคราะห์การมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน

ฮอยอันเป็นที่สนใจจากนักท่องเที่ยวจากการมีสถาปัตยกรรมที่ยังคงภาพลักษณ์ในอดีตไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ห้างแถวโบราณส่วนมากถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ในศตวรรษที่ 17 และ



มีการปรับปรุงในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 ก่อนที่ในศตวรรษที่ 20 อาคารส่วนมากได้รับการฟื้นฟูโดยรัฐบาลและผู้เชี่ยวชาญจากประเทศญี่ปุ่น ( Kanazawa University, 2017) เนื่องจากการเป็นเมืองท่าที่สำคัญทำให้สถาปัตยกรรมได้รับอิทธิพลจากหลากหลายเชื้อชาติไม่ว่าจะเป็น เวียดนาม จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และโปรตุเกส เช่น วัดจีน สะพานญี่ปุ่น หอองแฉว และคลองเก่า บ้านเรือนส่วนมากจะมีหลังคาเตี้ย มี 1-2 ชั้น ทำจากไม้เป็นหลัก ตกแต่งด้วยลวดลายแกะสลักแบบประเทศจีน หันหน้าเข้าถนนหลักและด้านหลังเป็นคลองสำหรับส่งของในอดีต

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการล่องเรือแม่น้ำโทโบนซึ่งมีความสำคัญตั้งแต่สมัยครั้งโบราณ ก่อนที่ฮอยอันยังเป็นเมืองท่าสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีชาวต่างชาติจำนวนมากล่องเรือเข้ามาทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่เมืองแห่งนี้ ทำให้ฮอยอันเป็นเสมือนศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกกับตะวันตก แต่ภายหลังที่แม่น้ำเริ่มตื้นเขิน เรือเดินสินค้าไม่สามารถมาจอดเทียบท่าได้ เมืองดานังจึงถูกสร้างขึ้นมาแทนที่ฮอยอัน แต่อย่างไรก็ดี สายน้ำโทโบนแห่งนี้กลับมิได้สูญหายไปพร้อมกาลเวลา แต่ยังคงทำหน้าที่หลักไหลหล่อเลี้ยงชาวฮอยอันอยู่เรื่อยมา เห็นได้จากชาวบ้านที่ยังคงออกหาปลาในแม่น้ำ และใช้แม่น้ำสายนี้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาหาสู่กันระหว่างสองฟากฝั่งน้ำ การได้มาเดินเที่ยวชมริมแม่น้ำโทโบน จึงเต็มไปด้วยเสน่ห์ของกาลเวลาที่เชื่อมต่อระหว่างอดีตและปัจจุบันเข้าไว้ด้วยกัน ตั้งแต่บ้านเรือนสไตล์โคโลเนียลมรดกตกทอดริมฝั่งแม่น้ำโทโบน หมู่บ้านชาวประมงที่หาดูได้ยาก เยี่ยมชมหมู่บ้านหัตถกรรมและเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิถีชีวิตแบบอดีตที่สามารถต่อยอดให้เกิดการท่องเที่ยวตามมาได้



ภาพที่ 2.18 แสดงเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมในเมืองเก่าฮอยอัน , โดย A day to chill, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <http://www adaytochill.com/vietnam-first-time-2/>

### 2.5.2.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

#### (1) ปัจจัยด้านการเมือง

ตารางที่ 2.8

แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาฮอยอัน

|                            |                                      |
|----------------------------|--------------------------------------|
| ภาครัฐบาล                  | Vietnam Government                   |
| หน่วยงานที่ปรึกษา          | A management office for the old town |
| หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น | Hoi An local officials               |
| หน่วยงานที่ปรึกษาต่างชาติ  | UNESCO                               |
| ภาคเอกชน                   | Real estate developer                |
| NGOs                       |                                      |
| ชุมชนท้องถิ่น              | HOI AN Community                     |
| หน่วยงานการศึกษา           | Vietnam architectural association    |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

ฮอยอันเริ่มเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในฐานะมรดกของชาติตั้งแต่วันที่ ค.ศ. 1985 (Nguyen Thi Thu Ha , 2008) ในปี ค.ศ. 1986 รัฐบาลจึงมีการจัดตั้งหน่วยงาน Management Office For The Conservation of The Old Town เพื่อเข้ามาบริหารจัดการพื้นที่ จนกระทั่งในปี 1999 ก็ได้รับการคัดเลือกเป็นมรดกโลกจาก UNESCO (UNESCO World Heritage Centre, 2014) มีหน้าที่ในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานรวมถึงการวางนโยบายอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่ ยังมีหน่วยงานการศึกษา โดยเฉพาะ Vietnam architectural association ถือว่ามีบทบาทอย่างมากในการผลักดันฮอยอันให้เป็นที่รู้จักทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ โดยชุมชนในเมืองเก่าถือว่ามีส่วนในการวางแผนค่อนข้างน้อย การดำเนินการส่วนใหญ่จัดทำโดยรัฐบาล (Alexander, 2011)



ภาพที่ 2.19 แสดงบทบาทของผู้มีส่วนร่วม จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

## (2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.9

แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรม

|                       |  |
|-----------------------|--|
| Intangibles resources | Coastal culture (sailing)                          |
|                       | Quiet atmosphere from 17th century                 |
| Tangible resources    | Local merchandise (Silk, Ceramic)                  |
|                       | International Landmark (Japanese, France, Chinese) |
|                       | Coastal shop house                                 |
|                       | Folk museum  |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



ฮอยอันได้รับการยอมรับให้เป็นเมืองมรดกโลกโดยมีปัจจัยหลักมาจาก ความสมบูรณ์ของทรัพยากรซึ่งก็คือ ห้างแถวเก่าหรือสิ่งปลูกสร้างในอดีตที่มีความสมบูรณ์ ปัจจุบัน หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการวางแผนรองรับการอนุรักษ์อาคารเหล่านี้ร่วมกับ หน่วยงาน การศึกษา และ UNESCO และกำหนดเป็นข้อบังคับสำหรับพื้นที่เมืองเก่าชั้นใน ไม่ให้มีการตัดแปลง อาคาร นอกจากนั้นยังเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนในพื้นที่ในการซ่อมอาคารเก่าหรือการตัดแปลงต่าง ๆ ยังมีการสอนงานหัตถกรรมซึ่งเป็นสินค้าพื้นเมืองแก่เยาวชนรุ่นใหม่อีกด้วย

วิถีชีวิตแบบโบราณ เช่น การทำผ้าไหม เครื่องปั้นดินเผา หรือการประมง ได้รับการส่งเสริมวิถีชีวิตให้มีรายได้มากขึ้นจากการพานักท่องเที่ยวเข้าไปชมการทำงานหรือการให้ลง มือทำด้วยตนเองซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนได้ ทำให้ชุมชน เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมและการท่องเที่ยวโดยรวม

### (3) ปัจจัยด้านธรรมชาติ

มีการให้ความรู้แก่ชุมชนโดยหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการ เสนอวิธีการกำจัดขยะ เนื่องจากมีที่พัก ร้านอาหาร และตลาดในพื้นที่ค่อนข้างมากทำให้เกิดปัญหา ขยะในพื้นที่เยอะ รวมถึงการไม่มีโรงแปรรูปขยะ จึงต้องอาศัยการทำความเข้าใจแก่ชุมชนและ ผู้ประกอบการผ่านหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บขยะเกิดประสิทธิภาพที่สุด (The Global Environment Facility , 2012) และกรสัญญาทางน้ำทำโดยเรือเล็กเป็นระยะทางสั้น ๆ ทำให้มี ผลกระทบหรือของเสียลงสู่น้ำทำให้สภาพแม่น้ำทูบอนมีคุณภาพดีขึ้นจากในอดีตที่มีเรือประมง มากมายบริเวณหน้าอ่าว

### (4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนโดย Management Office For The Conservation of The Old Town ได้รับเงินการพัฒนาจากการเก็บค่าเข้าชมเมืองเก่า รวมถึง ได้รับทุนจากภาครัฐบาลทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมถึงการระดมทุนผู้บริจาคเช่น ประเทศ ญี่ปุ่น เป็นต้น โดย UNESCO มีหน้าที่แค่ให้คำปรึกษาเท่านั้น ส่วนการบูรณะอาคาร รัฐบาลจะคัดเลือก อาคารที่ต้องได้รับการบูรณะจากสภาอาคารและรายได้ของเจ้าของอาคารโดยจะช่วยเหลือค่า ซ่อมแซมสูงสุด 80%

### (5) ปัจจัยด้านสังคม

ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งการจัดการปัญหาขยะ การปรับระดับและพื้นผิวทางเท้า และการย้ายสายไฟลงใต้ดิน เพื่อให้เมืองมี ภาพลักษณ์ที่สะอาดเรียบร้อย ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมากจากการท่องเที่ยว มีการเปิดโรงเรียนเพื่อ สอนการบริการและการพูดคุยกับนักท่องเที่ยวเพื่อต่อยอดด้านการเรียนรู้วิถีชีวิตสู่นักท่องเที่ยว สร้าง

อาชีพแก่เยาวชนรุ่นใหม่ โดยกลุ่มเกษตรกรหรือชาวประมงมองว่าการเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มีผลต่อรายได้โดยตรงแต่ทำให้มีคนเข้ามาในชุมชนมากขึ้นทำให้มีรายได้จากการขายของมากขึ้นตามไปด้วย (Alexander, 2011)

### 2.5.3 กรณีศึกษา กัมปงกลาม



ภาพที่ 2.20 มัสยิดสุลต่าน ในย่านกัมปงกลาม, โดย VisitSingapore.com, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561. จาก [http://www.visitsingapore.com/th\\_th/see-do-singapore/places-to-see/kampong-glam/](http://www.visitsingapore.com/th_th/see-do-singapore/places-to-see/kampong-glam/)

กัมปงกลามตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกจากใจกลางตัวเมืองสิงคโปร์ เป็นย่านประวัติศาสตร์ที่มีขนาดเล็กที่สุดเปรียบเทียบกับอีกสองที่ คือ ไชน่าทาวน์ และ ลิตเติ้ลอินเดีย กัมปงกลามถือเป็นจุดศูนย์รวมของชาว มาเลเซีย-มุสลิม ในประเทศสิงคโปร์ ประกอบด้วยสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง เช่น พระราชวังสุลต่าน สถานที่บูชาของชาวมุสลิม โรงเรียนเก่าแก่ พิพิธภัณฑ์ และอาคารห้องแถวโบราณซึ่งปัจจุบันได้ถูกบูรณะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับวัยรุ่นทั้งในและต่างประเทศ

#### 2.5.3.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเมือง

##### (1) เส้นทาง (Path)

การสัญจรบริเวณย่านเมืองเก่าแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบคือ ยานพาหนะและทางเท้า โดยยานพาหนะจะวิ่งอยู่รอบนอกพื้นที่ และบริเวณในพื้นที่จะเป็นทางเดินเนื่องจากเป็นย่านเมืองเก่าทำให้ถนนในพื้นที่ค่อนข้างแคบมาก

## (2) ขอบเขต (Edge)

เนื่องจากเป็นเมืองเก่าที่ตั้งอยู่ท่ามกลางเมืองใหม่ขอบเขตของย่านจึงถูกตัดด้วยถนนทั้ง 4 เส้น

## (3) ย่าน (District)

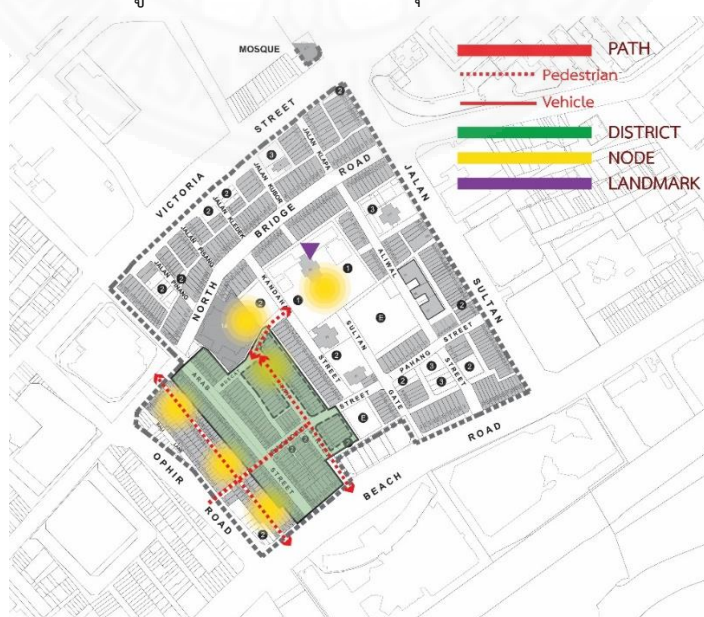
รัฐบาลมีการกำหนดย่านการพัฒนาและอนุรักษ์โดยเป็นพื้นที่ เป็นพื้นที่ ส่วนด้านหน้าของมัสยิดสุลต่าน เชื่อมต่อกับ Baghdad Street ซึ่งอยู่ตรงกลางย่านกัมปงกลาม ที่สามารถบางบอกถึงประวัติศาสตร์และจุดเด่นของย่านได้ดีที่สุด

## (4) ที่รวมกิจกรรม (Node)

บริเวณที่รวมกิจกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ บริเวณลานหน้า Sultan Mosque ซึ่งจะมีร้านขายของพื้นถิ่น เช่น งานหัตถกรรมและจุดนำสายตาไปสู่ Sultan Mosque ซึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้สนใจกิจกรรมทางศาสนา และ อีกส่วนหนึ่งคือ Haji Lane ซึ่งเป็นถนนคนเดินมีชื่อเสียงในหมู่วัยรุ่น มีร้านอาหารและบาร์ที่เปิดในช่วงเย็นถึงดึก และห้องแถวโบราณที่ถูกทาสีให้มีสีสันต่าง ๆ รวมถึงงานวาดเขียนฝาผนัง

## (5) ที่หมายตา (Landmark)

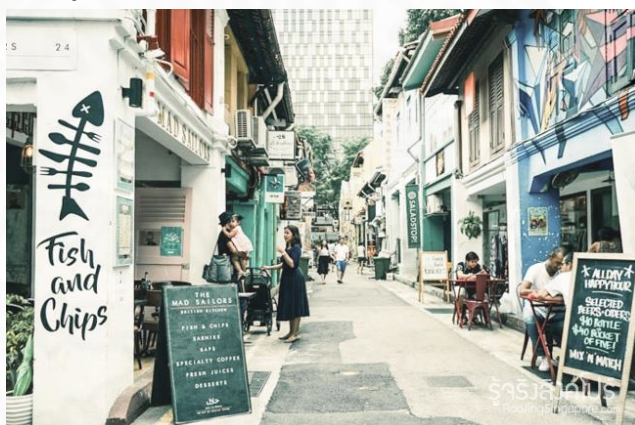
พระราชวังอิสตานะ กัมปงกลาม (Istana Kampong Glam) สร้างขึ้นโดยสุลต่านอาลี (Sultan Ali) พระโอรสของสุลต่านฮุสเซน ชาห์ (Sultan Hussein Shah) เมื่อ 160 ปีที่แล้ว และเคยใช้เป็นที่พักของสุลต่านมาเลย์ในสิงคโปร์ ในปัจจุบันศูนย์มรดกมาเลย์แห่งนี้ได้รับการบูรณะให้กลับมาสวยงามเฉกเช่นในยุคสมัยที่รุ่งเรือง และตั้งอยู่ภายในพื้นที่ที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี และเป็นสถานที่ที่ผู้สนใจประวัติศาสตร์ของชุมชนมาเลย์ของสิงคโปร์



ภาพที่ 2.21 สรุปลักษณ์ประกอบของเมือง, จาก <https://goo.gl/uKorsq>, ดัดแปลงโดยผู้วิจัย, 2561.

### 2.5.3.2 วิเคราะห์การมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน

เอกลักษณ์ของย่านกัมปงกีลาม คือ การผสมผสานวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรมในอดีตและปัจจุบันอย่างลงตัว กัมปงกีลามเป็นย่านเมืองเก่าของชาวมาเลเซียในประเทศสิงคโปร์ มีสถานที่ที่สำคัญต่อคนมาเลเซียและมุสลิม เช่น Sultan Mosque ซึ่งใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ และยังมีพระราชวังอิสตานะ กัมปงกีลาม (Istana Kampong Glam) ซึ่งเป็นที่พักของสุลต่านมาเลเซียในประเทศสิงคโปร์ตั้งแต่อดีต และยังมีสินค้าพื้นเมืองของชาวมาเลเซียไม่ว่าจะเป็น อาหาร หรือ ผ้าไหม ขายอยู่ในพื้นที่ และในย่านนี้ก็ยังเป็นย่านอนุรักษ์อาคารเก่าทั้งหมด ซึ่งกลายเป็นจุดเด่นเนื่องจากสภาพเมืองโดยรอบกลายเป็นตึกสูงไปหมดแล้ว มีการตกแต่งด้วยสีสันทันและลวดลายต่าง ๆ เพื่อดึงดูดคนวัยรุ่นและวัยทำงาน



ภาพที่ 2.22 ถนนคนเดินฮาจิเลน, โดย รั้วจริงสิงคโปร์, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561.

จาก <https://goo.gl/wERb1a>

### 2.5.3.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

#### (1) ปัจจัยด้านการเมือง

ตารางที่ 2.10

แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

|                   |                                     |
|-------------------|-------------------------------------|
| ภาครัฐบาล         | Singapore Government                |
| หน่วยงานที่ปรึกษา | Urban Redevelopment Authority (URA) |
| NGO               | One Kampong Gelam (OKG)             |
|                   | Malay Heritage Centre               |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



การพัฒนาพื้นที่เมืองเก่ากัมปงกีลามถูกพัฒนาโดยรัฐบาลเนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความหลากหลายของเชื้อชาติ รัฐบาลจึงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าที่สอดคล้องต่อกลุ่มประชากรในประเทศ ประกอบด้วย (Tantow, 2009)

1. ไชน่าทาวน์ – ย่านเมืองเก่าของชาวจีน
2. ลิตเติลอินเดียน – ย่านเมืองเก่าของชาวอินเดีย
3. กัมปงกีลาม – ย่านเมืองเก่าของชาวมาเลเซีย

โดยมีการมอบหมายงานให้ URA เป็นผู้วางแผนพัฒนาภายใต้แนวทาง 7 ประการได้แก่ (Melic, 2018)

1. การอนุรักษ์พื้นที่ย่านกัมปงกีลามทั้งหมด
2. การกำหนดพื้นที่หลักในการพัฒนา
3. การสร้าง heritage park และ festival street
4. การพัฒนาทางเดินเท้า
5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
6. การพัฒนาป้ายสัญลักษณ์และเฟอร์นิเจอร์ริมทางเดิน
7. การปรับปรุงแบบการใช้งานอาคารเก่า

และมีการปล่อยพื้นที่ให้เช่า โดยกำหนดลักษณะของผู้เช่าเป็นชาวมาเลเซียเพื่อให้สอดคล้องต่อประวัติศาสตร์ รวมถึงมีการกำหนดพื้นที่สำหรับการขายสินค้าพื้นเมืองของชาวมาเลเซียอีกด้วย



ภาพที่ 2.23 การอนุรักษ์พื้นที่ในย่านกัมปงกีลาม, โดย Erwin Soo, จาก A Historic Heart: How Heritage Districts Can Make Cities More Livable, 2556.



ภาพที่ 2.24 แสดงบทบาทของผู้มีส่วนร่วม จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

## (2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.11

แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรม

|                       |   |
|-----------------------|---|
| Intangibles resources | Malaysian religious related activities  |
|                       | Malaysian related merchandise (Clothes) |
| Tangible resources    | Traditional shophouse                   |
|                       | Istana Kampong Glam                     |
|                       | Sultan Mosque                           |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของพื้นที่โดยการฟื้นฟูอาคารเก่าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นแหล่งเรียนแก่นักท่องเที่ยว และเล่าถึงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ คือ การ

ฟื้นฟูพระราชวัง Istana Kampong Glam ให้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน รวมถึงมีการพัฒนาพื้นที่โดยรอบของ Sultan Mosque ให้เป็นพื้นที่พาณิชย์รองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว มีการขายสินค้าพื้นเมืองของชาว มุสลิม-มาเลเซีย



ภาพที่ 2.25 วังสุลต่านมาเลเซียประจำประเทศสิงคโปร์, โดย Johnny Chen, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <http://www.ghettosingapore.com/istana-kampong-gelam-the-national-monument/>

นอกจากนั้นยังมีการฟื้นฟูห้องแถวเก่าบริเวณ Haji Lane ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบฮิปสเตอร์เจาะกลุ่มเป้าหมายเป็นวัยรุ่น ทั้งนักท่องเที่ยวและประชากรในบริเวณนั้น เพื่อให้พื้นที่มีการใช้งานได้ตลอดทั้งวัน และมีความหลากหลายทางกิจกรรม

และมีการร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนในการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวมาเลเซีย เช่น การแสดงดนตรี ศิลปะพื้นบ้านของชาวมาเลเซีย (Melic, 2018)



ภาพที่ 2.26 แสดงบรรยากาศกิจกรรมพื้นเมืองชาวมาเลเซีย, โดย Katyana Melic, จาก When Old is Also Hip, 2561.

### (3) ปัจจัยด้านธรรมชาติ

การพัฒนาโดยสนับสนุนเดินในพื้นที่ รวมถึงแก้ไขปัญหาด้านขยะและความสะอาดส่งผลให้ลดมลภาวะทางอากาศ และสร้างบรรยากาศที่น่าเดินแก่นักท่องเที่ยว

### (4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ นายแฮยิด ลับบาฟี ผู้อำนวยการ One Kampong Gelam (OKG) พบว่าการเปิดพื้นที่ให้ชาวมาเลเซียในพื้นที่เข้ามาเช่าทำให้ประชากรมีรายได้และอาชีพมากขึ้นโดยอาคารทั้งหมดในพื้นที่หลักของย่าน บริเวณหน้า Sultan Mosque และ Haji lane มีการเช่าจนเต็มหมดแล้วและจากการพัฒนาพื้นที่ส่งผลให้มีการเดินเท้ามากขึ้นกว่าเดิมถึง 40% นอกจากนี้ URA ยังมีการจัดตั้งสมาคมผู้ประกอบการ เพื่อหาแนวทางการต่อยอดการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ และรวมถึงการเสนอแผนการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจแบบควบคู่กันไป (Koh & Melic, 2017)

### (5) ปัจจัยด้านสังคม

การพัฒนาเป็นการวางแผนและจัดการโดยรัฐบาลเป็นหลักโดยมีรัฐบาลเป็นเจ้าของพื้นที่ทั้งหมดและปล่อยให้ผู้ประกอบการชาวมาเลเซียเป็นผู้เช่า จึงไม่พบข้อมูลเรื่องการพัฒนาที่ตรงต่อความต้องการของชุมชน แต่เป็นการพัฒนาพื้นที่สร้างรายได้และพื้นที่ทำกิจกรรมให้แก่ชุมชนซึ่งโดยรวม



ภาพที่ 2.27 แสดงการเปลี่ยนแปลงห้องแถวเก่า ย่านกัมปงกีลาม, โดย thoughtmoments, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://thoughtmoments.me/2014/10/25/the-old-town-of-kampong-glam-in-singapore/>



#### 2.5.4 กรณีศึกษา บุคซอนฮันอก



ภาพที่ 2.28 แสดงบรรยากาศของหมู่บ้าน บุคซอนฮันอก, โดย Imagine your Korea, สืบค้นเมื่อ วันที่ 13 กุมภาพันธ์. จาก [http://english.visitkorea.or.kr/enu/ATR/SI\\_EN\\_3\\_1\\_1\\_1.jsp](http://english.visitkorea.or.kr/enu/ATR/SI_EN_3_1_1_1.jsp)

หมู่บ้าน บุคซอนฮันอก ถือเป็นอีกสัญลักษณ์หนึ่งของกรุงโซล ที่นอกเหนือไปจาก N Seoul Tower, แม่น้ำ Cheonggyecheon และแหล่งช้อปปิ้งอื่น ๆ ฯลฯ หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภูเขา Baegak และ Eungbongsan ล้อมรอบไปด้วยป่าเขียวขจี ทำให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม ภายในหมู่บ้านประกอบด้วยย่าน Wonseo-dong, Jae-dong, Gye-dong, Gahoe-dong และย่าน Insa-dong หมู่บ้าน บุคซอนฮันอก ถูกสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์โชซอน ย้อนกลับไปประมาณกว่า 600 ปี (1392-1897) เนื่องจากอยู่ใกล้กับพระราชวังหลักสองแห่งของเมือง แต่เดิมจึงเป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการระดับสูง พร้อมครอบครัว บ้านฮันอก แบบดั้งเดิมถูกสร้างขึ้นในรูปแบบสถาปัตยกรรมเฉพาะ ออกแบบมาเพื่อให้กลมกลืนกับภูมิประเทศโดยรอบ และสอดคล้องกับสภาพอากาศ เช่นหลังคาโค้งยาว และพื้นบ้านแบบ ondol ที่ช่วยทำให้บ้านมีความอบอุ่นในช่วงฤดูหนาว

ในสมัยราชวงศ์โชซอน ผืนดินถูกจับจองโดยขุนนาง ชั้นผู้ใหญ่ ถูกแบ่งสรรปันส่วน เป็นพื้นที่ก่อสร้างเล็ก ๆ ด้วยเหตุผลทางสังคม และเศรษฐกิจ โดยมีจำนวนประชากรที่หลั่งไหลเข้ามาจับจอง และสร้างเมืองใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. 2473 หลังการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเมืองในยุคนี้ สะท้อนถึงการขยายตัวทางสังคม ที่เปลี่ยนแปลงผังเมืองไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ชาวบ้านเริ่มครอบครองพื้นที่ใกล้เคียง และบางส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัวทางชายขอบทางเศรษฐกิจ ที่ไม่สามารถหาที่พักที่ทันสมัยได้ บางบ้านก็อาศัยอยู่กลมกลืนกันไป หลายหลังอพยพไปอยู่อพาร์ทเมนต์สูง กลายเป็นอัตลักษณ์ใหม่ทางสายตา ที่เปลี่ยน Landscape ของกรุงโซล ให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของสังคมเมืองหลวง อย่างเช่นทุกวันนี้ ในความเป็นจริง หลาย ๆ วัฒนธรรมโบราณสถาน ต้องล่มสลายหายไป เพื่อหลีกทางให้กับความศิวิไลซ์ แต่ความพยายามในการอนุรักษ์

ปกป้องโบราณสถาน สถาปัตยกรรม รวมถึงกฎหมายที่เข้มงวด ได้คุ้มครองหมู่บ้านโบราณแห่งนี้ ที่เหลืออยู่ประมาณ 900 หลัง ให้คงรอดมาจนถึงปัจจุบัน

#### 2.5.4.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเมือง

##### (1) เส้นทาง (Path)

ถนนในหมู่บ้านได้รับการอนุรักษ์ไว้ โดยเป็นถนนคนเดินที่มีลักษณะแคบ โดยการสัญจรด้วยยานพาหนะจะอยู่บริเวณรอบนอกหมู่บ้าน

##### (2) ขอบเขต (Edge)

ตั้งอยู่ระหว่างพระราชวังเคียงบ็อกกุง และพระราชวังชางด็อกกุง หรืออยู่ทางทิศเหนือของคลองชองเกซอน เพราะสภาพภูมิประเทศของเกาหลีใต้ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ดังนั้นทางเดิน ในหมู่บ้านบุกซอนฮันอก จึงอยู่บนเนินเขาสูง

##### (3) ย่าน (District)

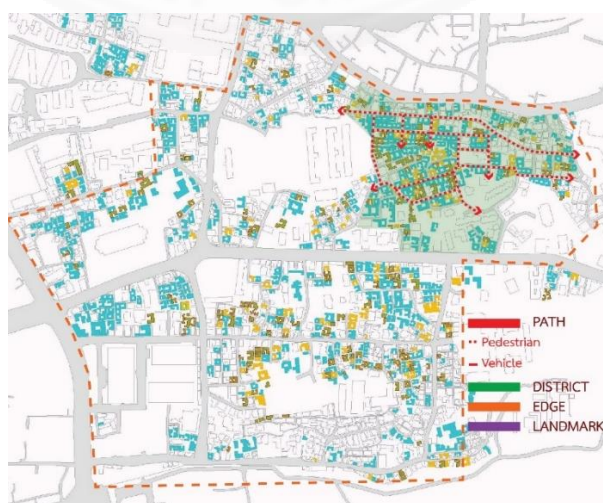
ย่าน Gahoe-dong หรือ North Village ถือว่ามีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบทางกายภาพมากที่สุด โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเดินในพื้นที่เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยบ้านเรือนทุกหลังยังมีเจ้าของบ้านอาศัยอยู่ (กองบรรณาธิการ วอยซ์ทีวี, 2014)

##### (4) ที่รวมกิจกรรม (Node)

เนื่องจากมีบริบทเป็นหมู่บ้านเก่าทำให้ไม่มีสถานที่รวมผู้คน หรือลานกิจกรรม นักท่องเที่ยวจะกระจายตัวอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของหมู่บ้านมากกว่าจะรวมกันมีใดที่หนึ่ง

##### (5) ที่หมายตา (Landmark)

ไม่พบที่หมายตาในพื้นที่



ภาพที่ 2.29 สรุปลองค์ประกอบของเมือง ดัดแปลงโดยผู้วิจัย, 2561

## 2.5.4.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

### (1) ปัจจัยด้านการเมือง

ตารางที่ 2.12

แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

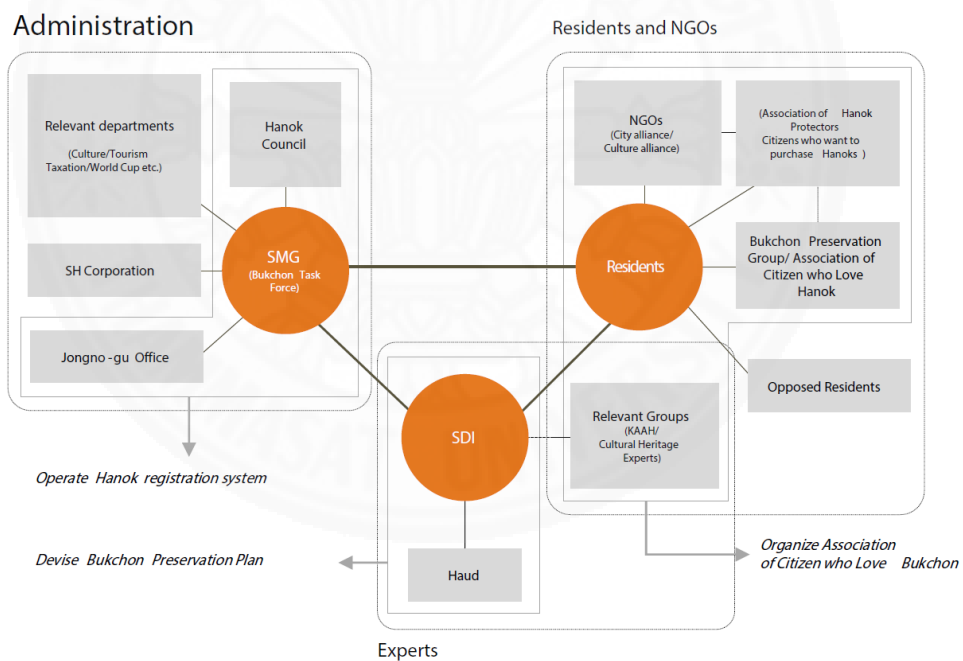
|                            |                               |
|----------------------------|-------------------------------|
| ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา    |                               |
| ภาครัฐบาล                  | Seoul Metropolitan Government |
| หน่วยงานที่ปรึกษา          | Seoul Development Institute   |
| หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น | Seoul Metropolitan Government |
| หน่วยงานที่ปรึกษาต่างชาติ  |                               |
| ภาคเอกชน                   | Private Sector                |
| NGOs                       | Bukchon Preservation Group    |
| ชุมชนท้องถิ่น              | Local community               |
| หน่วยงานการศึกษา           |                               |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

การพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ในหมู่บ้านบุกชอนฮันอกมีจุดเริ่มต้นในปี 1998 โดย นายโก คุน นายกเทศมนตรีกรุงโซลในขณะนั้น โดยมีการพูดคุยกับชุมชนถึงแนวทางการอนุรักษ์ โดยให้ชุมชนเข้ามาลงชื่อเพื่อเก็บบันทึกข้อมูลอาคารเก่า นอกจากนั้นอาคารที่ขึ้นทะเบียนจะได้รับเงินสมทบทุนหากต้องมีการฟื้นฟูหรือซ่อมแซมอาคาร รวมทั้งการยกเว้นภาษี และหากมีส่วนไหนที่จำเป็น เช่น อาคารที่ถูกทิ้งร้างหรือขาดการดูแล รัฐบาลจะเป็นผู้เข้าไปซื้อเพื่อทำการอนุรักษ์และนำกลับมาใช้งาน โดยบ้านหลังแรกที่รัฐบาลเป็นผู้ซื้อปัจจุบันกลายเป็น tourist information center ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจนปัจจุบัน



ภาพที่ 2.30 Bukchon Hanok tourist information center, โดย Seoul Institute, จาก Cultural Heritage and Urban Transition, 2557.



ภาพที่ 2.31 บทบาทของผู้มีส่วนร่วม , โดย Seoul Institute, จาก Cultural Heritage and Urban Transition, 2557.

การอนุรักษ์บุคchonอันอกเป็นการร่วมมือกันระหว่าง 3 หน่วยงาน ได้แก่ ชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และรัฐบาล โดย Seoul Metropolitan Government เป็นผู้ขึ้นทะเบียนอาคารเก่า รวมถึงการซื้ออาคารเก่าเพื่อบูรณะหากถูกทิ้งร้าง โดยการประสานงานกับภาคส่วนอื่น ๆ ส่วน

ชุมชนมีหน้าที่ในการฟื้นฟูลักษณะดั้งเดิมของอาคาร รวมถึงการหากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชุมชน ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการประสานงานกับกลุ่ม NGOs ต่าง ๆ

ด้านการวางแผนพัฒนา องค์กรชุมชน เช่น Bukchon Preservation Group, Association of Citizens Who Love Hanok ได้เข้ามามีส่วนในการวางแผนร่วมกันกับ Seoul Development Institute and Haud Engineering & Architecture Co. Ltd. โดยจะมีการปรับปรุงแผนเพื่อให้ตรงต่อความเห็นของชุมชน (Dr-Ing. MIN, hyun-suk)

## (2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.13

แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรม

|                       |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| Intangibles resources | Real local activities |
|                       | Tour guide            |
| Tangible resources    | Traditonal dress      |
|                       | Hanok                 |
|                       | Tea house             |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

ตั้งแต่ช่วงปี 2001-2004 รัฐบาลได้ซื้อบ้านฮันอกกว่า 10 หลัง ซึ่งอยู่ในสถานะมีความเสี่ยงต่อการพังทลาย เพื่อฟื้นฟูและเพื่อส่งเสริมการใช้งาน เช่น พัฒนาเป็น Tourist information center ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ รวมถึงขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารเก่า นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่สนใจวิถีชีวิตชุมชน เช่น งานหัตถกรรม จิตรกรรม ดนตรี และอาหารท้องถิ่น บ้านฮันอกหลังอื่น ๆ ที่ซื้อโดยรัฐบาลได้มีการปรับเป็นทั้งพิพิธภัณฑ์ และศูนย์เวิร์คชอป นอกจากนั้นยังซื้ออาคารที่ไม่ใช่บ้านฮันอกอีก 6 หลังนอกย่านหลักเพื่อปรับปรุงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน เช่น ที่จอดรถ สวนสาธารณะขนาดย่อม และร้านสะดวกซื้อทั่วไป (Dr-Ing. MIN, hyun-suk)

การอนุรักษ์พื้นที่และส่งเสริมวิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านฮันอกประสบความสำเร็จอย่างมากจนชนะรางวัล UNESCO Asia-Pacific Heritage Award ในปี 2009 เนื่องจากการนักท่องเที่ยวได้เข้าถึงวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งการทำกิจกรรม และด้านกายภาพ





ภาพที่ 2.32 การปรับปรุงการใช้งานอาคาร, โดย Seoul Institute, จาก Cultural Heritage and Urban Transition, 2557.

### (3) ปัจจัยด้านธรรมชาติ

การพัฒนาโดยสนับสนุนเดินในพื้นที่ รวมถึงแก้ไขปัญหาด้านขยะและความสะอาดส่งผลให้ลดมลภาวะทางอากาศ และสร้างบรรยากาศที่น่าเดินแก่นักท่องเที่ยว

### (4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาหมู่บ้านฮันอกส่งผลให้มีการท่องเที่ยวมากขึ้นสามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน ทั้งจากการเปิด เวิร์คชอป การนำเที่ยว ร้านอาหาร/น้ำชา และที่พักอาศัย ซึ่งจากรายงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม กรุงโซล พบว่า มีนักท่องเที่ยวกว่า 9.1% ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดเข้ามาเที่ยวที่หมู่บ้านฮันอก

### (5) ปัจจัยด้านสังคม

การพัฒนาได้มีการรับฟังความเห็นของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนา จึงมีการพัฒนาที่สอดคล้องต่อความต้องการในหลายด้าน เช่น การพัฒนาที่จอดรถ เนื่องจากถนนในหมู่บ้านแคบทำให้มีปัญหาเรื่องที่จอดรถ การปรับปรุงสวนสาธารณะขนาดเล็ก หรือการพัฒนาคุณภาพทางเท้า เช่น การปรับผิวทางเดินและการเอาสายไฟลงใต้ดิน เป็นต้น



ภาพที่ 2.33 การพัฒนาคุณภาพทางเท้า, โดย Seoul Institute, จาก Cultural Heritage and Urban Transition, 2557.

### 2.5.5 ทัศนศึกษา เชียงคาน



ภาพที่ 2.34 แสดงบรรยากาศของถนนคนเดินเชียงคาน, โดย Anachak CNX Clip'n Trip, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://i.ytimg.com/vi/0dyQrKsxeDY/maxresdefault.jpg>

เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเลย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เคยเป็นราชธานีหรือเมืองหลวงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือราชอาณาจักรลาวมาก่อน เมืองเชียงคานเก่า หรือเมืองसानะคาม (ชนะสงคราม) ซึ่งเป็นเมืองที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ทางยุทธศาสตร์สมัยราชอาณาจักรล้านช้าง ถูกก่อสร้างโดย ขุนคาม โอรสของขุนควแห่งอาณาจักรล้านช้าง เมื่อประมาณปีพ.ศ. 1400 ต่อมาประมาณปีพ.ศ. 2250 ทางเวียงจันทร์ได้ตั้งเมืองเชียงคานเดิม ซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงเป็นเมืองหน้าด่าน พ.ศ. 2320 พระเจ้ากรุงธนบุรี โปรดให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกกับพระสุรสีห์ ยกทัพไปตีกรุงเวียงจันทร์ ติเวียงจันทร์ได้จึงได้อัญเชิญพระแก้วมรกต กลับมายังกรุงธนบุรี แล้วได้รวมอาณาจักรล้านช้างเข้าด้วยกันและให้เป็นประเทศราชของไทย แล้วได้กวาดต้อนผู้คนมาอยู่เมืองปากเหืองมากขึ้น แล้วโปรดเกล้าฯ ให้เมืองปากเหืองขึ้นกับเมืองพิชัย ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพไทยยกทัพไปปราบเจ้าอนุวงศ์ที่นครราชสีมา เนื่องจากเจ้าอนุวงศ์ เจ้าเมืองเวียงจันทร์คิดกบฏเอกราชเพื่อแยกเป็นอิสระจากไทย หลังจากปราบได้แล้ว ก็ไปกวาดต้อนผู้คนจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงมาอยู่เมืองปากน้ำเหืองมากขึ้น แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ไปขึ้นกับเมืองพิชัย

ครั้นถึงสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พวกจีนฮ่อได้ยกทัพมาตีเมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบางและได้เข้าปล้นสดมภ์เมืองเชียงคานเดิมที่อยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ชาวเชียงคานเดิมจึงอพยพผู้คนไปอยู่เมืองเชียงคานใหม่ (เมืองปากเหือง) เป็นจำนวนมาก ครั้นต่อมาเห็นว่าชัยภูมิเมืองเชียงคานใหม่ (เมืองปากเหือง) ไม่เหมาะสม ผู้คนส่วนใหญ่จึงอพยพไปอยู่ที่บ้านทำนาจันทร์ซึ่งใกล้กับที่ตั้งของอำเภอเชียงคานปัจจุบัน แล้วตั้งชื่อใหม่ว่า เมืองใหม่เชียงคาน ต่อมาไทยได้เสียดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส ทำให้เมืองปากเหืองตกเป็นของฝรั่งเศส คนไทยที่อยู่เมือง

ปากห้องจิ้งจอกพวยพามาอยู่เมืองใหม่เชียงคาน หรืออำเภอเชียงคานปัจจุบันโดยสิ้นเชิง “แล้วได้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นเมืองเชียงคานใหม่” ได้ตั้งที่ทำการอยู่บริเวณวัดธาตุ เรียกว่าศาลาเมืองเชียงคาน ต่อมาได้ย้ายที่อยู่บริเวณวัดโพนชัย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2452 เมืองเชียงคานซึ่งมีพระยาศรีธรรมาธิบดี (ทองดี ศรีประเสริฐ) ได้รับตำแหน่งนายอำเภอเชียงคานคนแรก ต่อมาปี พ.ศ. 2484 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเชียงคานมาอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบันจนทุกวันนี้ (เชียงคาน.com, n.d.)

### 2.5.5.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเมือง

#### (1) เส้นทาง (Path)

การเดินทางในเชียงคานมีรูปแบบการใช้งานแบบผสม คือ การแบ่งเวลาการใช้งาน โดยช่วง 17.00-22.00 จะมีการปิดถนนเส้นริมแม่น้ำโขง เพื่อเป็นถนนคนเดิน และเวลาอื่นนอกจากนั้นจะเป็นเส้นทางรถยนต์

#### (2) ขอบเขต (Edge)

เมืองเชียงคานตั้งอยู่ในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดเลยไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง 48 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงคานมีพื้นที่ 2.58 ตารางกิโลเมตรหรือ 1,612.87 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ เมืองसानะคาม แขวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำโขงกั้นพรมแดน
- ทิศใต้ ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลนาข้าว และองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลบุษม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

#### (3) ย่าน (District)

ย่านที่มีลักษณะเด่นที่ของอำเภอเชียงคาน คือ ย่านเมืองเก่าถนนคนเดินเชียงคาน ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องแถวไม้โบราณ ที่ยังคงลักษณะและวิถีชีวิตแบบชุมชนดั้งเดิมเอาไว้

#### (4) ที่รวมกิจกรรม (Node)

เนื่องจากมีบริบทเป็นหมู่บ้านเก่าทำให้ไม่มีสถานที่รวมผู้คน หรือลานกิจกรรม นักท่องเที่ยวจะกระจายตัวอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของหมู่บ้านมากกว่าจะรวมกันมีได้ทีหนึ่ง



## 5) ที่หมายตา (Landmark)

### ไม่พบที่หมายตาในพื้นที่



ภาพที่ 2.35 สรุปลงค์ประกอบของเมือง, จาก การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, 2554. ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

### 2.5.5.2 วิเคราะห์การมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน

การท่องเที่ยวของเมืองเชียงคาน เริ่มต้นจากในช่วงปี พ.ศ. 2537 เริ่มมีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อพักผ่อน ต้องการความเงียบสงบและภูมิทัศน์ที่สวยงามได้เข้ามาท่องเที่ยวที่เมืองเชียงคาน เนื่องจากเมืองเชียงคานได้เป็นสถานที่แนะนำในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในหนังสือ Lonely Planet ซึ่งเป็นคู่มือการท่องเที่ยวที่ทำให้ นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการใช้จ่ายประมาณ ใช้เป็นคู่มือในการเดินทาง ทำให้เริ่มมีโรงแรมเกิดขึ้นจำนวน 2-3 แห่ง ขณะนั้นเมืองเชียงคานยังเป็นเพียงชุมชนเล็ก ๆ ที่มีการปิดร้านค้าต่าง ๆ บริเวณถนนชายโขง และประชาชนพากันย้ายขึ้นไปอยู่บริเวณถนนศรีเชียงคาน ซึ่งเป็นเส้นทางหลักของเมือง ซึ่งการท่องเที่ยวของเมืองเชียงคานยังไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากนัก ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติจะนิยมมาพัก 2-4 สัปดาห์ และจึงเดินทางกลับ จนกระทั่งในปี ในปี พ.ศ. 2550 เริ่มมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาท่องเที่ยว โดยจะเป็นกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ ที่กลับจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเลยและเข้ามาท่องเที่ยวที่เมืองเชียงคาน เนื่องจากระยะทางห่างกันไม่มากนัก ประมาณ 50 กิโลเมตร แต่การที่ที่พักมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้นักท่องเที่ยวมาขอพักอาศัยตามบ้านเรือนที่เปิดอยู่โดยชาวบ้านคิดค่าใช้จ่ายที่ราคาถูกลงหรือบางบ้านให้อยู่โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และดูแลนักท่องเที่ยวเสมือนเป็นคนในครอบครัว ซึ่งวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และความมีน้ำใจของชาวเชียงคานทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มแรก ๆ ที่มาท่องเที่ยว เกิดความประทับใจและทำให้นักท่องเที่ยว เพิ่มจำนวนขึ้น

เรื่อย ๆ ทำให้ชาวบ้านที่ย้ายขึ้นไปอยู่ถนนศรีเชียงใหม่ กลับมาปรับปรุงบ้านเรือนบริเวณถนนชายโขง อีกครั้งเพื่อทำเป็นโฮมสเตย์ ร้านขายของที่ระลึก และร้านอาหาร และเมื่อปี พ.ศ. 2552 ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่โดยเทศบาลตำบลเชียงใหม่เห็นศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของเมือง จึงได้ร่วมมือกับชาวบ้านคุ้มวัดต่าง ๆ และผู้ประกอบการต่าง ๆ ได้จัดงานฉลองการแต่งตั้งเมืองเชียงใหม่เป็นอำเภอครบ 100 ปี ซึ่งงานว่า 100 ปี เชียงานเมืองโบราณริมฝั่งโขงขึ้น และนอกจากนี้ในปี เดียวกันชุมชนคุ้มวัดศรีคุณเมืองได้จัดทำโครงการ วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนวัดศรีคุณเมืองขึ้น และได้รับรางวัลโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยดีเด่น ระดับภูมิภาค ตะวันออกเฉียงเหนือทำให้เมืองเชียงใหม่เป็นที่รู้จักกันมากขึ้นในฐานะเมือง แห่งวัฒนธรรม และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมดังเช่นปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ และ งานเทศกาลต่าง ๆ

### 2.5.5.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

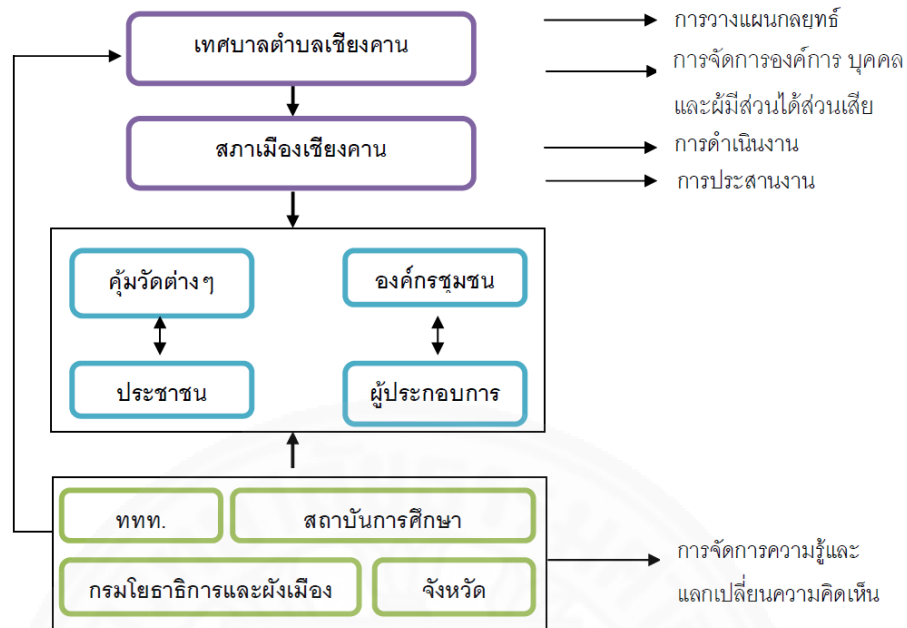
#### (1) ปัจจัยด้านการเมือง

ตารางที่ 2.14

แสดงผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเชียงใหม่

|                            |                             |
|----------------------------|-----------------------------|
| ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา    |                             |
| ภาครัฐบาล                  | จังหวัดเลย                  |
| หน่วยงานที่ปรึกษา          | การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย  |
| หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น | เทศบาลตำบลเชียงใหม่         |
| หน่วยงานที่ปรึกษาต่างชาติ  |                             |
| ภาคเอกชน                   | Private Sector              |
| NGOs                       | สภาเมืองเชียงใหม่           |
| ชุมชนท้องถิ่น              | คุ้มวัด + องค์กรชุมชน       |
| หน่วยงานการศึกษา           | มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดเลย |
| กลุ่มลูกจ้าง               | Local community             |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



ภาพที่ 2.36 บทบาทของผู้มีส่วนร่วม, โดย วันใหม่ แดงแก้ว, จาก การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองเชียงคาน อำเภอเชียงคาน, 2554.

สำหรับการวางแผนกลยุทธ์ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเชียงคาน พบว่า เทศบาลตำบลเชียงคาน และสภาเมืองเชียงคาน เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์ในระดับท้องถิ่น โดยได้มีการกำหนดนโยบาย แผนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเมืองเชียงคานไว้ และโครงการบางส่วนจะมาจากความต้องการของแต่ละกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ คุ้มวัดต่าง ๆ ความต้องการจะมาจากความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละคุ้มวัด กลุ่มผู้ประกอบการความต้องการจะมาจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการ กลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มรักษ์เชียงคาน และกลุ่มถนนมื่อ ๖ เชียงคาน ซึ่งในการวางแผน และการประชุมต่าง ๆ จะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชนเพื่อให้ประชาชนชาวเชียงคานได้รับรู้

ทางเทศบาลได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่หลักในการจัดการการท่องเที่ยวตามแผนที่วางไว้ โดยมีคุ้มวัดต่าง ๆ และองค์กรชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น ในการจัดงานลอยผาสาตลอยเคราะห์ จะมีเทศบาลเมืองเชียงคานเป็นเจ้าภาพหลักในจัดเตรียมพื้นที่และกิจกรรมต่าง ๆ ภายในงาน และมีการกระจายความรับผิดชอบ ซึ่งคุ้มวัดต่าง ๆ จะต้องทำหน้าที่ในการสืบค้นความเป็นมา และลำดับขั้นตอนในการจัดประเพณี โดยมีองค์กรชุมชน และผู้ประกอบการต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดนักท่องเที่ยวมากที่สุด เป็นผู้ประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดความเป็นมา และความสำคัญของประเพณี (วันใหม่ แดงแก้ว, 2554)

## (2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.15

แสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรม

|                       |                              |
|-----------------------|------------------------------|
| Intangibles resources | Religious-related activities |
|                       | Welcome atmosphere           |
| Tangible resources    | Shop houses and café         |
|                       | Old wooden house             |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

เชียงคานมีสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ หลากหลาย และมีความงดงามที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น งานสถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีความหลากหลาย เป็นการรวมงานช่างของคนหลายเชื้อชาติ ไม่ว่าจะเป็น รูปแบบโบสถ์ และพระประธานแบบหลวงพระบาง แบบญวน แบบไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งมีจุดเด่นที่แตกต่าง กันไป นอกจากนี้ยังมีอาคารไม้แถวเก่าแก่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากจีนมีบานประตูเพ็ญด้านหน้าเพื่อเปิดทำการค้าขาย โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการทำประชาพิจารณ์ในการหาอาคารที่จะได้รับการอนุรักษ์หรือเป็นต้นแบบการอนุรักษ์ร่วมกับชุมชน

มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี โดยจะมีกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเช่น วัน ออกพรรษา วันสงกรานต์ การบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะจัดกันเป็นประจำทุกปี อย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าไม่ได้มีนักท่องเที่ยวมา แต่อย่างไรก็ตามประเพณีบางอย่างที่เริ่มสูญหายไป ได้มีการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว และอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไว้ เช่น การแห่ข้าวพันก้อน การแห่ต้นดอกไม้ การลอยผาสาดลอยเคราะห์ เป็นต้น

มีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต และภูมิปัญญา ความแตกต่างของวิถีชีวิตจาก ชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไป เอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต เช่น การตักบาตรข้าวเหนียว การแต่งกายไปวัด ลักษณะที่อยู่อาศัย เอกลักษณ์ด้านภูมิปัญญา เช่น อาหารพื้นถิ่น การทำผ้าหม่นวม การทำข้าวหลาม การทำมะพร้าวแก้ว เป็นต้น ซึ่งชาวเชียงคานมีความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องจากอดีตมาถึงปัจจุบัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงประยุกต์ตามกาลเวลาไปบ้าง แต่ยังมีบางกลุ่มในชุมชนที่ยังคงสืบทอดภูมิปัญญา เหล่านั้นอยู่อย่างเห็นได้ชัด

### (3) ปัจจัยด้านธรรมชาติ

เมืองเชียงคานมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ ในการสร้าง บรรยากาศ และสุนทรียภาพในการท่องเที่ยวเมืองเชียงคาน คือ แม่น้ำโขงที่มีการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศในทุกช่วงฤดูกาล และยังมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่น ๆ เช่น ภูทอก แก่งคุดคู้ เป็นต้น โดยในปัจจุบันมีโครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมทั้งการคัดแยกขยะ และการส่งเสริมการ ปักกระยานในย่านเมืองเก่า

### (4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจหลักของเทศบาลตำบลเชียงคาน ส่วนใหญ่มี รายได้จากการประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว เกษตรกรรม การรับจ้าง และการทำประมง รวมไปถึงการรับราชการ ซึ่งรายได้เฉลี่ยของประชากรในพื้นที่มีประมาณ 78,180 บาท ต่อคนต่อปี (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเชียงคาน, 2554) มีการค้าและบริการ จำนวน 147 แห่ง ส่วนใหญ่เป็น กิจกรรมประเภท ขายปลีกของชำ รองลงมา คือ ขายอาหารและเครื่องดื่ม ขายปลีกของเบ็ดเตล็ด และ บริการอื่น ๆ เช่น ร้านถ่ายรูป คลินิก ขายยา ร้านซ่อมรถ ห้างขายทอง ขายอาหาร และเครื่องดื่ม เป็นต้น ซึ่งการค้าและบริการส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวที่ ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ (วันใหม่ แดงแก้ว, 2554)



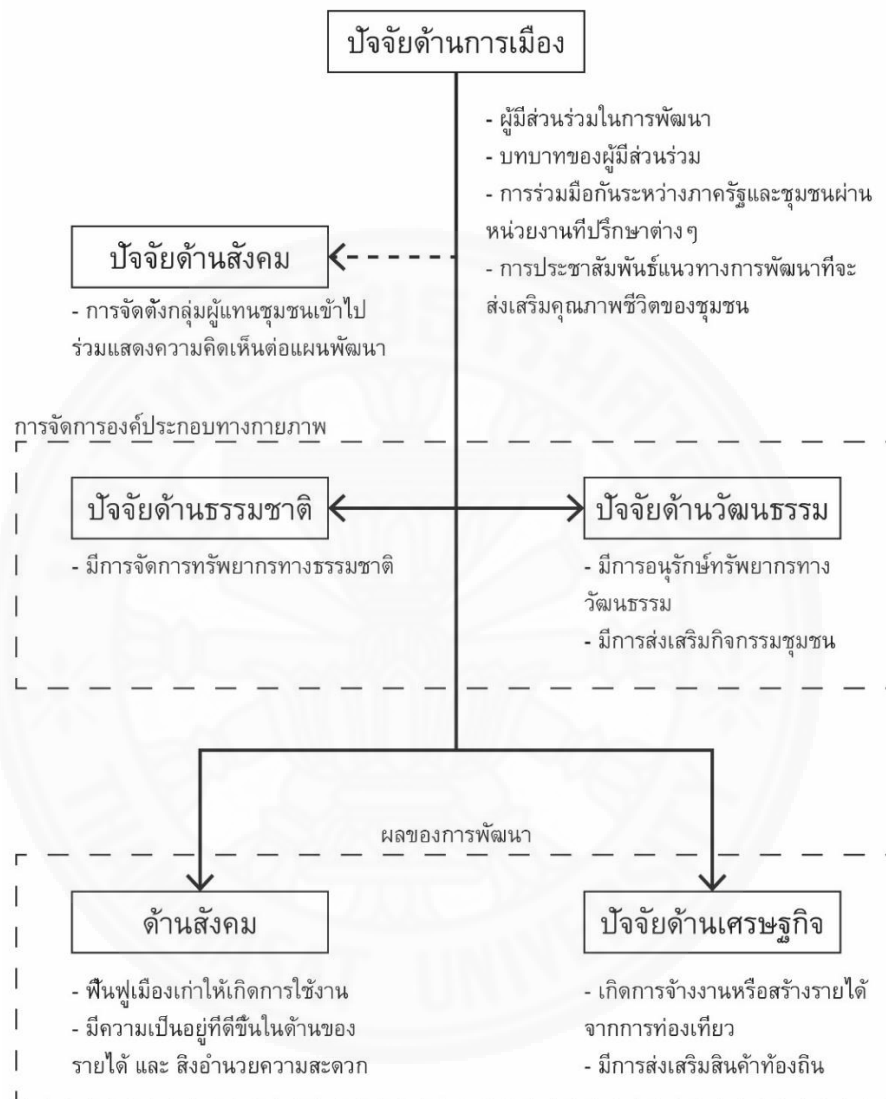
ภาพที่ 2.37 บรรยากาศการท่องเที่ยวถนนคนเดินเชียงคาน, โดย แพ้ศกระเป่า, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561. จาก <https://goo.gl/z9Qgc2>

### (5) ปัจจัยด้านสังคม

พบว่าชุมชนมีรายได้มากขึ้นจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดย ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว นำโดยกลุ่ม สภาเมืองเชียง ซึ่งมีบทบาทในการ เข้าร่วมหารือการจัดการต่าง ๆ ส่งผลให้การพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในแง่ของการ ประกอบอาชีพและกิจกรรม

## 2.6 การวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างประเทศ

### 2.6.1 สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว



ภาพที่ 2.38 แสดงลำดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

การวิเคราะห์จะทำการวิเคราะห์ 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยด้านธรรมชาติ เนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจและด้านความเป็นอยู่ของชุมชนคือผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นหากการพัฒนาประสบความสำเร็จ



## 2.6.1.1 ปัจจัยด้านการเมือง – บทบาท/ผู้มีส่วนร่วม

ตารางที่ 2.16

เปรียบเทียบผู้มีส่วนร่วมหลักในการพัฒนา

|                             | ไทโอ                                  | ฮอยอัน                                     | กัมปงกีลาม                                     | บุกชอนฮันอก                        | เซียงคาน                   |
|-----------------------------|---------------------------------------|--|--|------------------------------------|----------------------------|
| ภาครัฐบาล                   | Hong Kong Government                  | Vietnam Government                         | Singapore Government                           | Seoul Metropolitan Government      | เทศบาลตำบลเซียงคาน         |
| หน่วยงานที่ปรึกษา<br>รัฐบาล | Hong Kong Planning Department         | Manage Office of the Old Town              | Urban Redevelopment Authority (URA)            | Seoul Development Institute / Haud | การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย |
| หน่วยงานที่ปรึกษา           | Hong Kong Heritage foundation limited | UNESCO / Vietnam Architectural Association | ✘  | ✘                                  | ✘                          |
| NGOs                        | Tai O Development Concern Group       | ✘  | One Kampong Glam (OKG) / Malay Heritage Center | Bukchon Preservation Group         | สภาเมืองเซียงคาน           |
| ชุมชนท้องถิ่น               | Tai O Fishing Village                 | HOI AN Community                           | ✘  | Hanok Local community              | คุ้มวัด + องค์กรชุมชน      |



## ตารางที่ 2.16 (ต่อ)

เปรียบเทียบผู้มีส่วนร่วมหลักในการพัฒนา

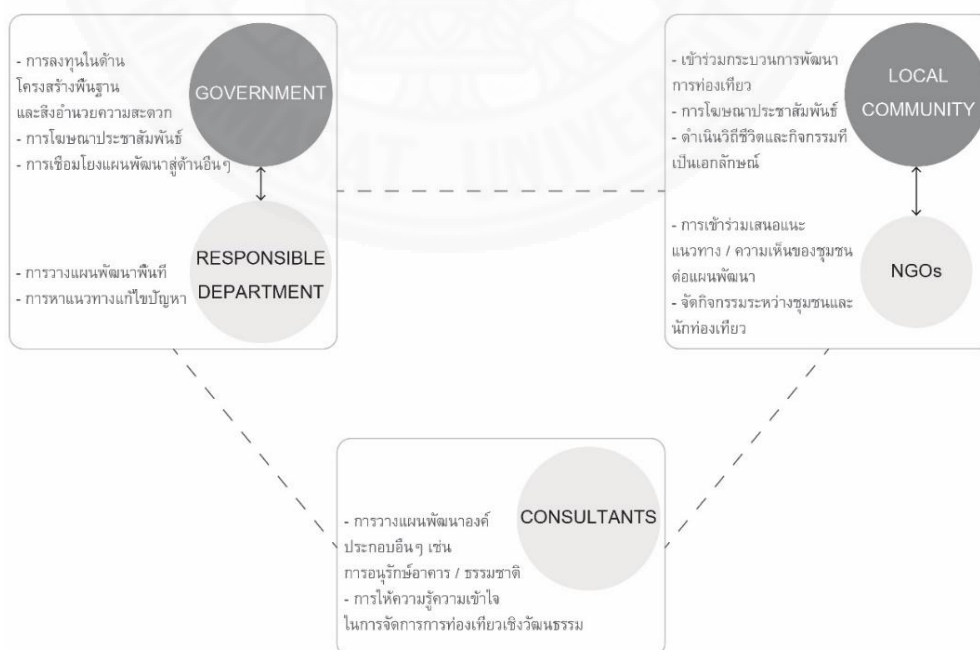
|                  | ไทโอ                    | ฮอยอัน | กัมปงกีลาม | บุกซอนฮันอก | เซียงคาน                    |
|------------------|-------------------------|--------|------------|-------------|-----------------------------|
| หน่วยงานการศึกษา | University of Hong Kong | ✘      | ✘          | ✘           | มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดเลย |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการศึกษาปัจจัยเรื่องผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองเก่าเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว สามารถนำมาสรุปเป็นหน่วยงานที่ส่วนร่วมในการพัฒนาหลัก 3 กลุ่ม 5 หน่วยงาน ได้แก่

1. ภาครัฐบาล
2. หน่วยงานที่ปรึกษาภาครัฐบาล
3. NGOs
4. ชุมชนท้องถิ่น
5. หน่วยงานที่ปรึกษาภายนอก

และสามารถสรุปบทบาทของทั้ง 4 หน่วยงานได้ดังนี้



ภาพที่ 2.39 แสดงบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

### 2.6.1.2 ปัจจัยด้านสังคม - ระดับการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงสนใจเรื่องบทบาทของชุมชนที่มีต่อการจัดการพื้นที่และการมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาเป็นหลัก โดยสามารถสรุประดับการมีส่วนร่วมของชุมชนได้เป็น 2 ระดับจากกรณีศึกษา ดังนี้

#### 1) มีความร่วมมือกันในระดับวางแผนพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว

เป็นลักษณะที่ชุมชนมีบทบาทมากที่สุด โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ในขั้นตอนการวางแผนอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ รวมถึงแสดงความคิดเห็นเพื่อให้มีการปรับปรุงพื้นที่ในจุดต่าง ๆ เช่น กรณีศึกษาไทโอ และ บุคซอนฮันอก ซึ่งรัฐบาลร่วมกันกับหน่วยงานที่ปรึกษาได้มีการจัดการประชุมเพื่อหารือกับกลุ่มผู้แทนชุมชนในการพัฒนาเพื่อให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่รองรับการใช้งานของชุมชนเป็นหลัก เช่น การแก้ไขปัญหาที่จอดรถในหมู่บ้านบุคซอนฮันอก เนื่องจากพื้นที่มีลักษณะเป็นชอยแคบ และการซื้อตึกสร้าง 6 อาคารเพื่อปรับเป็นอาคารสาธารณะสำหรับชุมชน หรือกรณีศึกษาไทโอ รัฐบาลได้มีการพัฒนาพื้นที่ริมน้ำ และสนามกีฬาเพื่อให้ชุมชนมีพื้นที่ทำกิจกรรม รวมถึงพัฒนาพื้นที่ตลาดให้สามารถรองรับการใช้งานได้มากขึ้น และชุมชนก็ไม่ใช่เป็นประสานงานกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การล่องเรือ ไกทัวร์ หรือ งานฝีมือรูปแบบต่าง ๆ ที่กลายเป็นสินค้าพื้นเมือง

#### 2) มีความร่วมมือกันในระดับการจัดการการท่องเที่ยว

เป็นลักษณะที่ชุมชนมีบทบาทด้านการจัดการการท่องเที่ยวเป็นหลัก คือ การนำเสนอวิถีชีวิตในชุมชน หรือนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยภาครัฐและเป็นผู้ดูแลเรื่องการวางแผนพัฒนาพื้นที่ เช่น กรณีศึกษาฮอยอัน ซึ่งภาครัฐมีบทบาทในการควบคุมการอนุรักษ์อาคารและพื้นที่อย่างเข้มงวด โดยไม่มีการปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้คงลักษณะเดิมเนื่องจากเป็นข้อบังคับจาก UNESCO ในการเป็นเมืองมรดกโลก

### 2.6.1.3 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมในพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ชุมชนควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น

2) ชุมชนควรมีกิจกรรมที่ออกแบบให้นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำและมีประสบการณ์จริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวได้

## ตารางที่ 2.17

## เปรียบเทียบปัจจัยด้านวัฒนธรรม

|   | ไทโอ | ฮอยอัน | กัมปงกีลาม | บุกซอนฮัน<br>อก | เชียงคาน |
|---|------|--------|------------|-----------------|----------|
| กิจกรรมท่องเที่ยว<br>ที่ส่งเสริมการ<br>อนุรักษ์ | ✓    | ✓      | ✓          | ✓               | ✓        |
| ส่งเสริมการเรียนรู้<br>ต่อนักท่องเที่ยว         | ✓    | ✓      | ✓          | ✓               | ✓        |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากตารางที่ 2.17 ทุกกรณีศึกษามีการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรม และสามารถสร้างรายได้เสริมแก่ชุมชนได้ การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การเปิดศูนย์ฝึกหัตถกรรมซึ่งจัดการโดยชุมชน สอนภูมิปัญญาชาวบ้านแก่นักท่องเที่ยว หรือ การประมงพื้นบ้าน ออกเรือหาปลา โดยให้นักท่องเที่ยวเข้าไปหาปลาด้วย กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

นอกจากนั้นยังมีการอนุรักษ์องค์ประกอบทางกายภาพ เช่น อาคาร โดยการพัฒนาให้เกิดการใช้งานอาคารเก่า เช่น ทำเป็นพิพิธภัณฑ์ หรือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือคงสภาพอาคารไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจและสัมผัสประสบการณ์แบบชุมชนดั้งเดิม

### 2.6.1.4 ปัจจัยด้านธรรมชาติ

ตารางที่ 2.18

เปรียบเทียบปัจจัยด้านธรรมชาติ

|  | ไทโอ | ฮอยอัน | กัมปงกีลาม | บุกซอนฮัน<br>อก | เชียงคาน |
|--|------|--------|------------|-----------------|----------|
| มีการอนุรักษ์<br>ทรัพยากรธรรมชาติ                | ✓    | ✓      | ✓          | ✓               | ✓        |
| ส่งเสริมกิจกรรมที่<br>เป็นมิตรกับ<br>สิ่งแวดล้อม | ✓    | ✓      | ✓          | ✓               | ✓        |

หมายเหตุ : จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

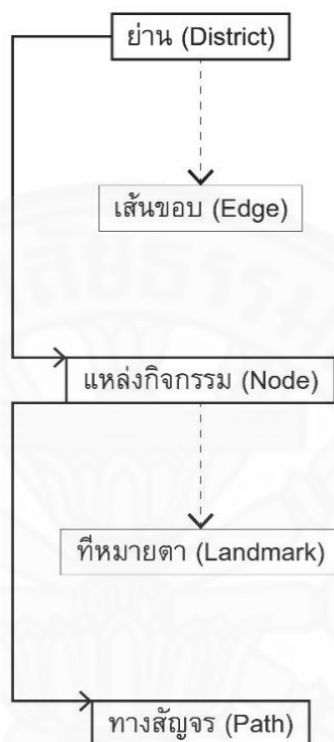
จากตารางที่ 2.18 ทุกกรณีศึกษามีการจัดกิจกรรมหรือการพัฒนาพื้นที่โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เช่น การลดปัญหาด้านการจราจรซึ่งเป็นที่มาของมลภาวะ โดยใช้การเดินทางรูปแบบอื่น เช่น การเดิน หรือ การปั่นจักรยาน รวมถึงมีการจัดการปัญหาเรื่องขยะซึ่งจะมีมากขึ้นจากการมาของนักท่องเที่ยวและอาจเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและความน่าอยู่ในเมือง

### 2.6.1.5 สรุปลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

จากกรณีศึกษาสามารถสรุปความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาได้ว่า ปัจจัยหลักคือ ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและบทบาทของแต่ละหน่วยงานที่จะต้องรับผิดชอบเพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้นและขับเคลื่อนไปข้างหน้า โดยปัจจัยด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรม จะเน้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากรและการจัดการทรัพยากรซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องคำนึงถึงอยู่แล้วหากจะมีการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยวเมืองเก่าจำเป็นจะต้องรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนเอาไว้ซึ่งเป็นต้นทุนในการท่องเที่ยว และปัจจัยด้านเศรษฐกิจคือตัวแปรสุดท้ายที่จะเกิดขึ้นหากได้รับการพัฒนา 4 ปัจจัยข้างต้นเพราะจะทำให้การท่องเที่ยว อันนำไปสู่เศรษฐกิจที่ดีขึ้นตามมา

## 2.6.2 สรूपองค์ประกอบของเมืองและการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบองค์ประกอบทางกายภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามทฤษฎี ภูมิทัศน์เมือง (Lynch, 1960) สามารถสรूपความสำคัญขององค์ประกอบของเมืองได้ ดังนี้



ภาพที่ 2.40 แสดงลำดับรूपแบบองค์ประกอบทางกายภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนา โดยผู้วิจัย, 2561

จากการนี้ศึกษาพบว่าการพัฒนาเมืองเก่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการกำหนดพื้นที่พัฒนาอย่างเป็นรूपธรรมและชัดเจน โดยต้องมีลักษณะของความเป็นย่าน คือสามารถแบ่งเป็นบริเวณพื้นที่ชุมชนที่มีขนาดของพื้นที่ตามลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเมือง มีเอกลักษณ์ของบริเวณอันเกิดจากลักษณะเฉพาะร่วมกันของบริเวณที่ผู้สังเกตเข้าสู่ภายในเมืองได้ โดยแต่ละพื้นที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามโครงสร้างทางสังคม วิถีชีวิตของชุมชนจะแสดงลักษณะกิจกรรมของผู้คนที่ปรากฏเป็นย่านที่มีเอกลักษณ์ และจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งกิจกรรมภายในย่านที่เกิดจากการใช้งานของชุมชนและจะเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและชุมชนได้มีการปฏิสัมพันธ์กันและเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันและได้ประสบการณ์จริงจึงต้องมีการพัฒนาทางเท้าให้สามารถเดินในย่านได้อย่างปลอดภัยและสามารถเข้าถึงกิจกรรม วิถีชีวิต และเอกลักษณ์ของชุมชนในพื้นที่ได้ โดยสามารถสรूपรूपแบบองค์ประกอบทางกายภาพจากลำดับความสำคัญได้ดังนี้

### 2.6.2.1 ย่านและเส้นขอบ

เป็นวิเคราะห์ห้องค์ประกอบ 3 ประการได้แก่ ที่ว่าง อาคาร และ ส่วนประกอบ / ลักษณะธรรมชาติของพื้นที่ที่สามารถสรุปได้ดังนี้

- พัฒนาการใช้พื้นที่ริมแม่น้ำ ด้วยการจัดให้เป็นพื้นที่นั่งพักผ่อน แหล่งกิจกรรม และท่าเรือสำหรับ นักท่องเที่ยวและชุมชน และมีทางเดินที่เข้าถึงพื้นที่ริมน้ำได้สะดวก
- ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานในอาคารเก่าและรักษาองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมรวมถึง สามารถรักษาทัศนียภาพโดยรวมของเมือง มีการจำแนกพื้นที่ควบคุมการก่อสร้างอาคาร เพื่อไม่ให้ ส่งผลกระทบต่ออาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่
- ส่งเสริมการปรับปรุงบ้านให้เป็นที่พักอาศัยเพิ่มเติม เช่น โฮมสเตย์
- นำสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาใช้กับโครงการพัฒนาพื้นที่ นำอาคารเก่ามาออกแบบปรับปรุงเพื่อให้เกิดการใช้งานที่หลากหลาย เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ จัดทำแนวทางการอนุรักษ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- รักษาพื้นที่โล่ง พื้นที่การเกษตร พื้นที่ธรรมชาติที่งดงามและพื้นที่ที่มีความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนริมน้ำ

### 2.6.2.2 แหล่งกิจกรรม

- ส่งเสริมลักษณะเฉพาะชุมชน เช่น การประมงหรือการเกษตร และสร้างแรงดึงดูดด้วยความผูกพันระหว่างชุมชนและสถานที่ ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญของการพัฒนากิจกรรม
- ส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน สร้างรายได้ ซึ่งนำไปสู่การเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม

### 2.6.2.3 ทางสัญจร

- ส่งเสริมชุมชนให้เอื้อต่อการเดิน ด้วยการปรับปรุงทางเท้าและมีทางเดินเลียบริมแม่น้ำ
- จัดที่จอดรถรวม เพื่อสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวใช้การเดินทางหรือขี่จักรยานภายในชุมชน
- ส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่ด้วยการจัดทำทางเดินเข้าสู่พื้นที่ ที่มีความปลอดภัย ด้วยการใช้มาตรฐานการออกแบบถนนและปลูกสร้างความร่วมมือตลอดแนวทางเดิน รวมถึงมีป้ายบอกทางที่เหมาะสม



### 2.6.3 วิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ แต่หากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มากเกินไป อาจทำให้เกิดผลเสียตามมาได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวจากกรณีศึกษา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

#### 1) ความเป็นส่วนตัว

ปัญหาหลักที่เกิดขึ้น คือการมาของนักท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดมลภาวะทางเสียง และการรบกวนพื้นที่ เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวหมู่บ้านที่มีการอาศัยของคนในชุมชน จำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไปทำให้เกิดการรบกวนสภาวะความเป็นส่วนตัว รวมไปถึงการทำลายสิ่งของของชุมชน เช่น การเหยียบจับ หรือ การใช้สิ่งของที่เป็นของส่วนตัว ไม่ใช่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

#### 2) ค่าครองชีพ

เกิดปัญหาราคาและค่าครองชีพแก่ชุมชน กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมต้องการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อสนอง ความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นเหตุให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวถือโอกาสโก่งราคาสินค้า และบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในท้องถิ่น ทำให้ค่าครองชีพของชุมชนท้องถิ่นสูงขึ้นตาม นอกจากนี้ยังทำให้ราคาที่ดินของชุมชนท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้น

#### 3) ด้านการลงทุน

เกิดจากการที่ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในพื้นที่เพื่อหากำไร ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน การย้ายถิ่นฐานของคนในพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น การต่อเติมอาคารจนผิดลักษณะเพื่อหวังผลกำไรจากการใช้งานของนักท่องเที่ยว

#### 4) ด้านการเลียนแบบ

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาจากต่างวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เช่น การแต่งกาย หรือ การแสดงออก เนื่องจากต้องการเลียนแบบนักท่องเที่ยวต่างชาติ

#### 5) ด้านการใช้งานอาคาร

การบริการนักท่องเที่ยวหากไม่วางข้อบังคับที่ชัดเจน อาจนำไปสู่การใช้งานพื้นที่เกินขีดจำกัด หรือ เกินกรอบด้านเวลา เช่น การเปิดร้านอาหาร หรือ บาร์ ทำให้สร้างผลกระทบต่อเพื่อนบ้าน และนำไปสู่ความขัดแย้งของประชากรในชุมชน

## บทที่ 3

### วิธีการวิจัย

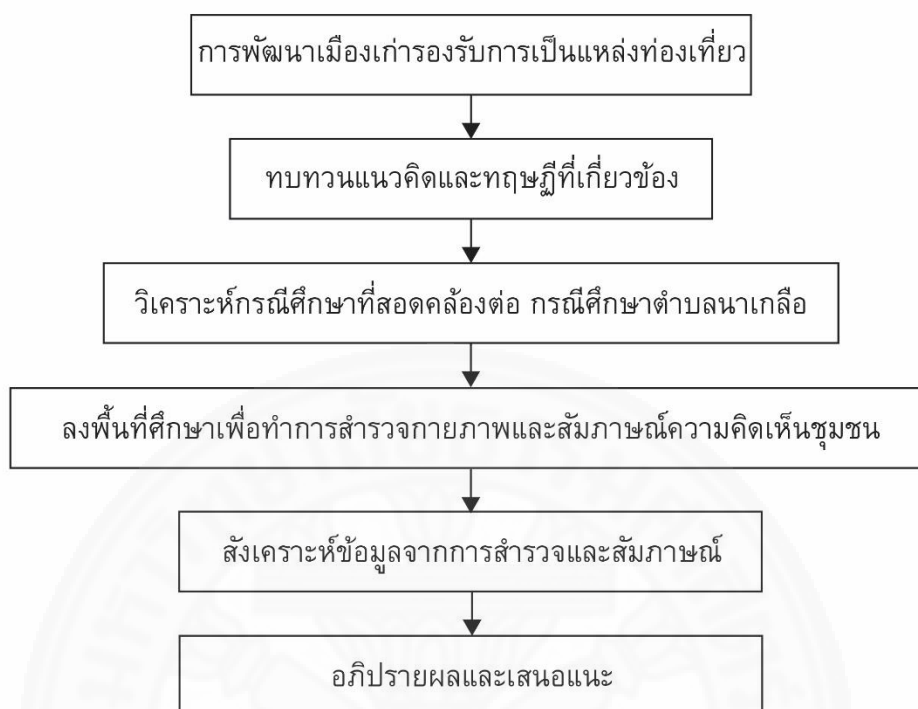
#### 3.1 กรอบแนวความคิด

ในการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี นำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาดำบลนาเกลือ



ภาพที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษา จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

### 3.2 ขั้นตอนการวิจัย



ภาพที่ 3.2 แสดงขั้นตอนการวิจัย จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

### 3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษาเพื่อกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างประเทศได้ ดังนี้

#### การพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว

- 1) องค์ประกอบของเมือง
  - path / edge / district / node / landmark
- 2) องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว
  - attraction / activity / accessibility / amenity / accommodation

#### ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
- ปัจจัยด้านการเมือง
- ปัจจัยด้านสังคม
- ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม
- ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

### 3.4 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ในการศึกษา ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่พัฒนาตามแผนพัฒนาเมืองพัทยา 4 ปี และ แผนพัฒนาตำบลนาเกลือ จัดทำโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)



ภาพที่ 3.3 แสดงพื้นที่ศึกษา จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

### 3.5 แหล่งข้อมูล

กลุ่มประชากรที่ศึกษาคือหน่วยงานและกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องต่อพื้นที่ตำบลนาเกลือ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 หน่วยงานหลัก คือ

- 1) เมืองพัทยา ประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบ 2 หน่วยงาน ได้แก่
  - สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม
  - ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว
  - สำนักการช่าง
  - ผู้อำนวยการส่วนควบคุมอาคาร
- 2) ชุมชนในพื้นที่ตำบลนาเกลือ
  - กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ
    - กรรมการกลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ 1 คน
  - ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ
    - สมาชิกชมรม จำนวน 10 คน

3) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำนักพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง(อพท.3)

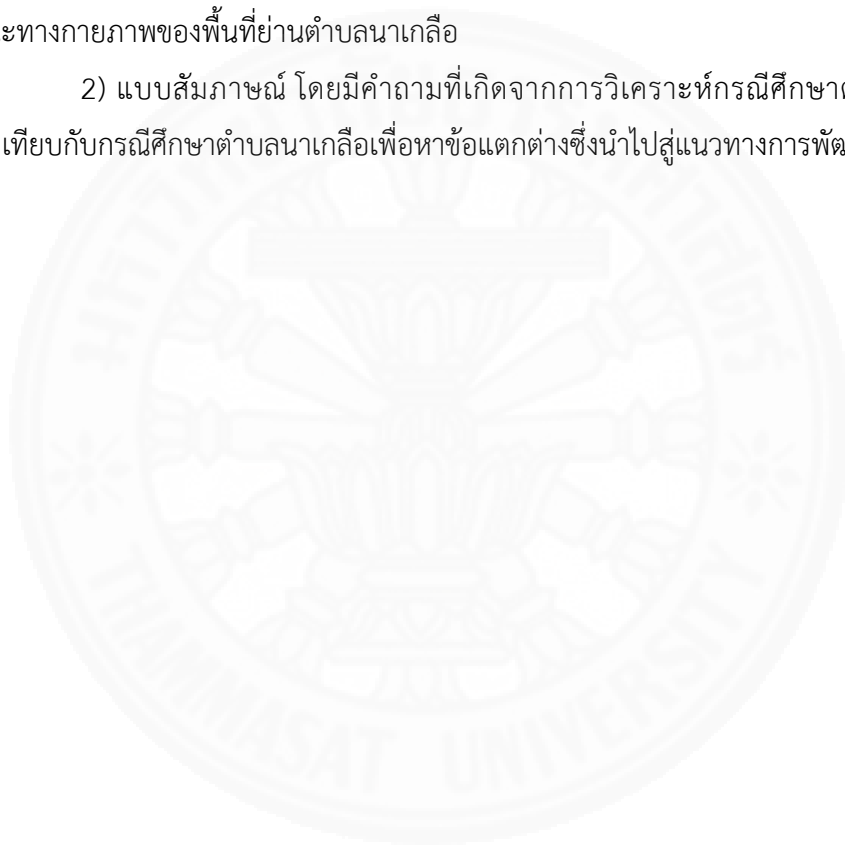
- ผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหารแผน

- เจ้าหน้าที่ในสำนักงาน 1 คน

### 3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสำรวจ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลส่วนนี้โดยการถ่ายรูป จดบันทึกข้อมูลในเรื่องของลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ย่านตำบลนาเกลือ

2) แบบสัมภาษณ์ โดยมีคำถามที่เกิดจากการวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างประเทศและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาดำบลนาเกลือเพื่อหาข้อแตกต่างซึ่งนำไปสู่แนวทางการพัฒนา



## บทที่ 4

### วิเคราะห์กรณีศึกษาดำบลนาเกลือ

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ สามารถนำมาสรุปเป็นประเด็นเพื่อทำการสำรวจ และสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

#### องค์ประกอบและภูมิทัศน์ของเมือง

รูปแบบการวางผังเพื่อจัดองค์ประกอบของเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสวยงามนั้นต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (เดชา บุญค้ำ, 2531)

การมีสสารูป (image) ที่ชัดเจน หมายถึง การมีภาพรวมของเมืองนั้น ๆ ที่ชัดเจนง่ายต่อการจดจำและเกิดความประทับใจหลังจากที่ได้เยี่ยมชมเมืองนั้นมา ซึ่งภาพรวมของเมืองเกิดขึ้นได้จากความชัดเจนขององค์ประกอบเอง ซึ่งตามความคิดของ เคลวิน ลินช์ (Lynch, 1960) ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ประการ คือ

#### - เส้นทาง (path)

ทางสัญจร เป็นช่องทางการเคลื่อนที่ใช้สัญจรไปมา เช่น ถนน ทางรถไฟ ทางด่วน ทางเท้า เป็นต้น เส้นทางเหล่านี้เป็นส่วนที่มีความสำคัญมากต่อการเดินทางของผู้คนในเมือง ในขณะที่ผู้คนเคลื่อนไหวผ่านเส้นทาง ผู้คนมีโอกาสรเห็นส่วนต่าง ๆ ของเมืองตามเส้นทางและเกิดความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ของเมือง

#### - ขอบเขต (edge)

เส้นขอบ หรือ ขอบเขต เป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะกำหนดขอบเขตของบริเวณที่ไม่ได้ใช้เป็นเส้นทางตามทัศนะของผู้สังเกตอาจปรากฏเป็นเส้นกั้นจากส่วนหนึ่งไปอีกส่วนหนึ่งที่เป็นแนวกันตามธรรมชาติ เช่น ชายฝั่งทะเล หรือ ริมฝั่งแม่น้ำ และแนวกันที่แสดงขอบเขตที่มนุษย์สรรสร้างขึ้น เช่น กำแพงเมือง คูเมือง

#### - ย่าน (district)

เป็นบริเวณพื้นที่ชุมชนที่มีขนาดของพื้นที่ตามลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเมือง มีเอกลักษณ์ของบริเวณอันเกิดจากลักษณะเฉพาะร่วมกันของบริเวณที่ผู้สังเกตเข้าสู่ภายในเมืองได้ โดยแต่ละพื้นที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามโครงสร้างทางสังคม วิถีชีวิตของชุมชนจะแสดงลักษณะกิจกรรมของผู้คนที่ปรากฏเป็นย่านที่มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันในเมือง



- ที่รวมกิจกรรม (node)

จุดศูนย์รวม หรือ ชุมทาง มักเป็นจุดศูนย์กลางของเส้นทาง เช่น บริเวณสี่แยก หรือ ชุมทางสถานีขนส่งต่าง ๆ ชุมทางสถานีรถไฟใต้ดิน อาจเป็นสถานที่ซึ่งมีกิจกรรมหนาแน่นบริเวณจัตุรัส ใจกลางเมือง จุดศูนย์รวมจึงเป็นจุดเด่นเฉพาะตัวของย่านในเมือง เกิดความสัมพันธ์กับเส้นทางต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นชุมทางเมื่อมาถึงและเดินทางเชื่อมต่อไปยังที่อื่น ๆ

- ที่หมายตา (landmark)

จุดสังเกต หรือ จุดหมายตา เป็นจุดอ้างอิง หรือ ภูมิสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นจุดหมายตา แตกต่างจากชุมทาง ที่บุคคลไม่สามารถเข้าสู่ภายในจุดหมายตาได้ โดยทำหน้าที่เป็นสัญญาณชี้แนะ สำหรับสภาพแวดล้อม เช่น ป้าย อาคารสำคัญ ๆ อนุสาวรีย์ เป็นต้น

**องค์ประกอบของการท่องเที่ยว**

- แหล่งท่องเที่ยว (Attraction)
- ความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility)
- สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities)
- ที่พัก (Accommodation) และ
- กิจกรรมต่าง ๆ (Activities)

**ทรัพยากรการท่องเที่ยว**

ตามลักษณะคุณค่า และความสนใจของนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้ (สมยศ โองเคลือบ, 2014)

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทิวทัศน์ (Scenery) สัตว์ป่าและพรรณไม้ (Wildlife and flora) สภาพภูมิอากาศ (Climate) ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Phenomenon) ฯลฯ

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน หรือปูชนียสถาน ศาสนวัตถุหรือปูชนียวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้างในปัจจุบัน ฯลฯ ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ตามลักษณะคุณค่า และความสนใจของนักท่องเที่ยว

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ฯลฯ ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ตามลักษณะคุณค่า และความสนใจของนักท่องเที่ยว

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน**

การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยเหตุผลนี้จึงต้องมีการพัฒนาแบบเป็นองค์รวม เพื่อวิเคราะห์

สภาพแวดล้อมของชุมชน ทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ (REST (Responsible Ecological Social Tours Project), 1997)

- 1) ปัจจัยด้านการเมือง
  - ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา
  - บทบาทของผู้มีส่วนร่วมการพัฒนา
- 2) ปัจจัยสังคม
  - การพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน
  - ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนา
- 3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม
  - ชุมชนควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น
  - ชุมชนควรมีกิจกรรมที่ออกแบบให้นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ และมีประสบการณ์จริงเพื่อให้เกิด การเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวได้
- 4) ปัจจัยด้านธรรมชาติ
  - การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
  - ชุมชนควรส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยการ ส่งเสริมกิจกรรมเดินเที่ยว ใช้จักรยานเดินทาง ใช้ระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น
- 5) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
  - สนับสนุนรายได้จากผลิตภัณฑ์ในชุมชน และส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน

#### 4.1 ผลการสำรวจ ตำบลนาเกลือ

##### 4.1.1 องค์ประกอบและภูมิทัศน์ของเมือง

###### 4.1.1.1 เส้นทาง (path)

เส้นทางสัญจรหลักในพื้นที่ คือ ถนนพทยานาเกลือ ซึ่งเชื่อมต่อระหว่าง ถนนสุขุมวิทและถนนพญาเหนือ วิ่งเข้าสู่ตัวเมืองหลักของพัทยา เนื่องจากเป็นย่านที่มีการใช้งานจากชุมชนและนักท่องเที่ยวน้อยทำให้สภาพทางสัญจรส่วนใหญ่ถูกครอบครองโดยรถยนต์ ถนนมีความกว้างตั้งแต่ 6 เมตร ถึง 10 เมตร มีทางเท้าเป็นช่วง ๆ และถนนในซอยมีความกว้าง 4.5 เมตร และไม่มีทางเท้า พื้นที่จอดรถอยู่บริเวณริมถนนและหน้าตลาดเก่านาเกลือ บริเวณทางเท้าค่อนข้างแคบมีความกว้างตั้งแต่ 1 เมตร ถึง 2 เมตร และมีการตั้งร้านค้าบริเวณทางเท้า

#### 4.1.1.2 เส้นขอบ (Edge)

ลักษณะเส้นขอบในพื้นที่จากการสำรวจคือ บริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาคารจากอาคารปัจจุบันเป็นห้องแถวไม้ซึ่งเป็นลักษณะอาคารเก่าของพื้นที่ และตัดโดยคลองนาเกลือและอ่าวไทย

#### 4.1.1.3 ย่าน (Districts)

พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ของตำบลนาเกลือซึ่งในอดีตเป็นชุมชนการประมง คือบริเวณย่านตลาดเก่านาเกลือ ซึ่งเป็นพื้นที่ริมน้ำที่มีการใช้งานเป็นตลาดสดและติดกับชุมชนชาวประมง โดยหลังจากมีการประมงหาปลาแล้วจะนำขึ้นมาขายบริเวณตลาดเก่าทันที ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีการใช้งานมากจากทั้ง ชาวประมง พ่อค้าแม่ค้า และชุมชนโดยทั่วไป

โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบสำคัญในย่านออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- ตลาดนาเกลือ
- ห้องแถวโบราณ
- สวนสาธารณะลานโพธิ์

#### 4.1.1.4 ชุมทาง (Node)

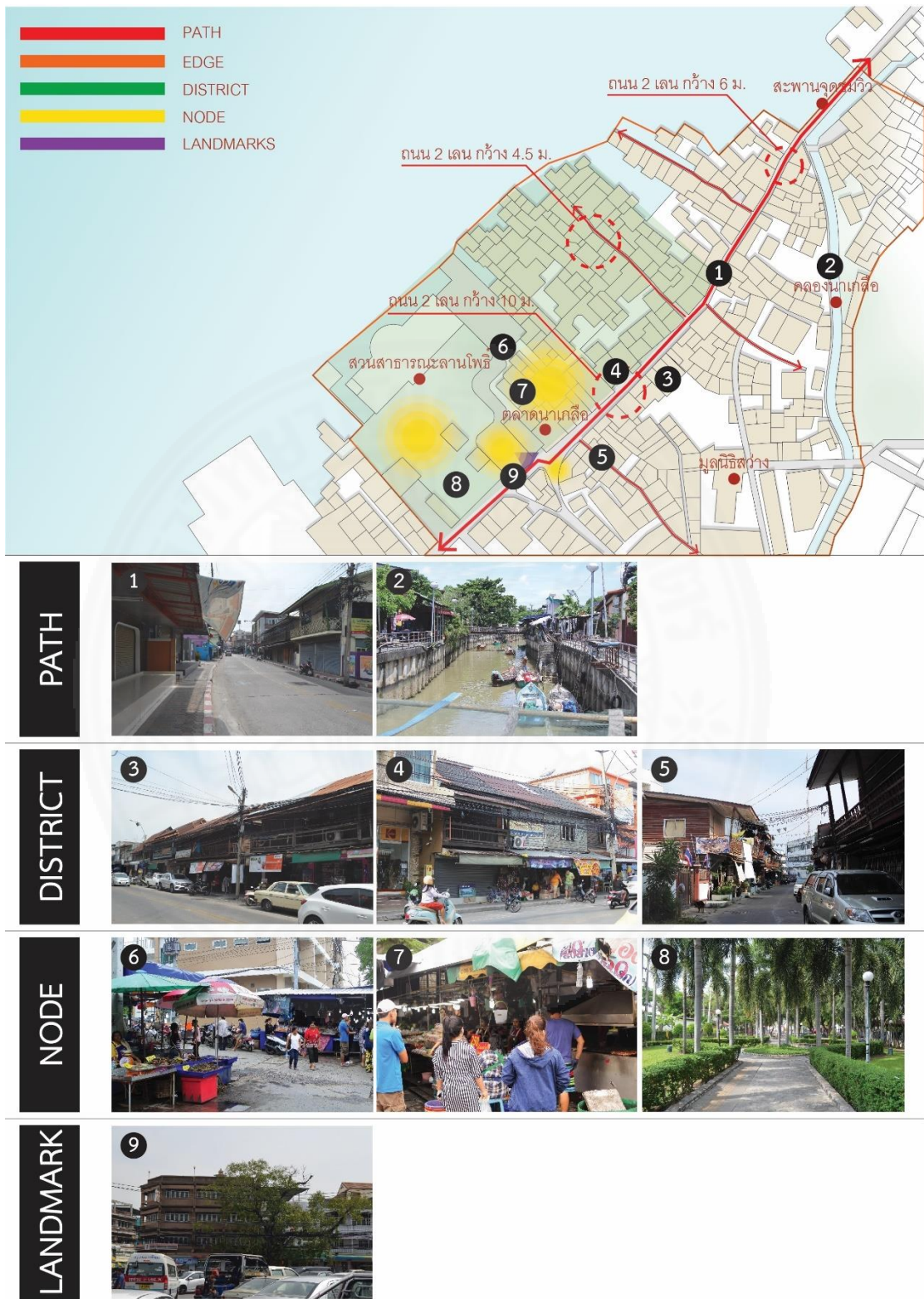
มักเป็นจุดศูนย์กลางของเส้นทาง เช่น บริเวณสี่แยก หรือ ชุมทางสถานีขนส่งต่าง ๆ ชุมทางสถานีรถไฟใต้ดิน อาจเป็นสถานที่ซึ่งมีกิจกรรมหนาแน่นบริเวณจัตุรัสใจกลางเมือง จุดศูนย์รวมจึงเป็นจุดเด่นเฉพาะตัวของย่านในเมือง เกิดความสัมพันธ์กับเส้นทางต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นชุมทางเมื่อมาถึงและเดินทางเชื่อมต่อไปยังที่อื่น ๆ โดยจุดศูนย์รวมในพื้นที่อยู่บริเวณสวนสาธารณะลานโพธิ์และตลาดเก่านาเกลือซึ่งอยู่บริเวณสี่แยกหลักของตำบลนาเกลือ

- ตลาดนาเกลือ เป็นพื้นที่สำหรับการค้าขายในชุมชน โดยเน้นสินค้าประเภท อาหารสด อาหารทะเลแปรรูป และอาหารทะเลปรุงสุก มีการใช้งานมากจากทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไป คนในชุมชน และผู้ประกอบการร้านอาหารรายย่อย

- สวนสาธารณะลานโพธิ์ เป็นพื้นที่สำหรับชุมชนในการออกกำลังกาย เช่น การวิ่ง และสนามเด็กเล่น และ พื้นที่พักผ่อน โดยปัจจุบันมีการใช้งานเป็นพื้นที่ทานอาหารทะเลปิ้งย่าง ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยว

#### 4.1.1.5 ภูมิสัญลักษณ์ (Landmark)

จุดสังเกต หรือ จุดหมายตา เป็นจุดอ้างอิง หรือ ภูมิสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นจุดหมายตา แตกต่างจากชุมทาง ที่บุคคลไม่สามารถเข้าสู่ภายในจุดหมายตาได้ โดยทำหน้าที่เป็นสัญญาณชี้แนะสำหรับสภาพแวดล้อม เช่น ป้าย อาคารสำคัญ ๆ อนุสาวรีย์ จากการสำรวจพื้นที่พบว่า จุดที่เป็นที่สังเกตและมีความสำคัญต่อชุมชนมากที่สุดคือ ศาลเจ้าพ่อโพธิ์งามซึ่งตั้งอยู่บริเวณกลางสามแยกหน้าสวนสาธารณะลานโพธิ์ ซึ่งในอดีตเคยเป็นวัดมาก่อน ก่อนจะมีการตัดถนน แต่ทางชุมชนได้ขอให้มีการรักษาต้นโพธิ์ไว้



ภาพที่ 4.1 สรุปแนวคิดเรื่องภูมิทัศน์ของเมือง จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

#### 4.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

จากการสำรวจสามารถสรุปองค์ประกอบของการท่องเที่ยวตามแนวคิด 5As (Tourism Western Australia, 2009) ได้ดังนี้

##### 4.1.2.1 สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)

###### 1) ตลาดนาเกลือ

สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวหลักให้เดินทางเข้ามาที่ตำบลนาเกลือ คือ ตลาดนาเกลือ โดยจากการสำรวจพบว่า เป็นจุดศูนย์รวมผู้คนจากทั้งในตำบลนาเกลือและเมืองพัทยา เนื่องจากตลาดนาเกลือเป็นชุมชนชาวประมง ทำให้เมื่อหาปลาแล้วก็จะนำขึ้นมายขายที่ตลาดทันที ทำให้อาหารมีความสด และราคาไม่สูง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติและชุมชนในพื้นที่เข้ามาใช้งานพื้นที่เป็นจำนวนมาก

###### 2) สวนสาธารณะลานโพธิ์

สวนสาธารณะลานโพธิ์ เป็นหนึ่งในสวนสาธารณะที่ใหญ่ที่สุดในเมืองพัทยา โดยปัจจุบันมีการใช้งานจากทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน ในการเป็นที่นั่งทานอาหารทะเลปิ้งย่าง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก เนื่องจากไม่ต้องปรุงเอง ทานได้ง่าย ราคาถูก และได้บรรยากาศสบาย ๆ จากสวนสาธารณะ นอกจากกิจกรรมการกินแล้ว ยังมีการใช้งานของชุมชนเป็นพื้นที่พักผ่อนในช่วงบ่ายถึงเย็น และเป็นลานกิจกรรมสำหรับเด็กอีกด้วย

###### 3) ห้องแถวเก่า

รูปแบบและลักษณะของอาคารพื้นถิ่นในพื้นที่นาเกลือมีลักษณะเป็นอาคารห้องแถวไม้ ที่ในอดีตมีการใช้สอยเพื่อทำการค้าขายและที่อยู่อาศัย โดยสามารถพบได้เฉพาะบริเวณถนนพัทยา-นาเกลือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นชุมชนดั้งเดิมของเมืองพัทยา ถึงแม้ในปัจจุบันอาคารดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ไปแล้วก็ตาม บางส่วนได้มีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดี และมีการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์กรรมและที่พักอาศัยจนปัจจุบัน อาคารส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 50-80 ปี สภาพการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์เพื่อพักอาศัยเป็นหลัก โดยบางอาคารที่อยู่ในย่านชุมชนส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ชั้นล่างทำการค้าขายและบางอาคารใช้เป็นสถานที่ทำงาน

##### 4.1.2.2 กิจกรรม (Activity)

###### 1) กิจกรรมทั่วไป

###### - วิถีชีวิตชุมชนชาวประมง

เนื่องจากนาเกลือมีอดีตเป็นชุมชนชาวประมง ทำให้อีกหนึ่งกิจกรรมที่น่าสนใจในพื้นที่ คือ กิจกรรมด้านวิถีชีวิตของชุมชนชาวประมง การนั่งเรือออกไปชมวิวเมืองพัทยา



การไปดูฟาร์มหอย การตกปลาหมึก หรือแม้แต่การผูกซั้งและนำไปปล่อยในทะเล เพื่อเป็นที่เลี้ยงปลา และตกปลา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นอกจากจะสามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชุมชนได้แล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จากชุมชนสู่นักท่องเที่ยว ถ่ายทอดวิถีชีวิต และเป็นกิจกรรมทางน้ำที่แตกต่างจากเมืองพัทยา

#### - ปิ้งย่างลานโพธิ์

ในช่วงเวลาปกติก็จะมีที่นั่งทานอาหารทะเลปิ้งย่างกันอย่างแพร่หลาย ในสวนสาธารณะลานโพธิ์ ซึ่งได้รับความนิยมจากทั้งชาวไทยและต่างชาติ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อจะได้รับความสะดวกสบาย ทำให้ไม่ต้องปรุงอาหารเอง และยังมีราคาถูก เปรียบเทียบกับอาหารทะเลในเมืองพัทยา

#### 2) กิจกรรมแบบอีเว้นท์

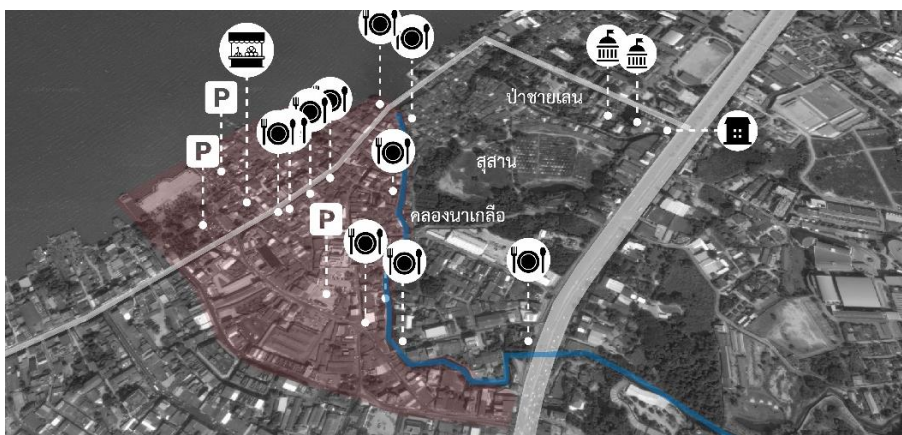
กิจกรรมที่ทำให้ตำบลนาเกลือเป็นที่รู้จัก คือ เรื่องอาหารการกิน เนื่องจากเป็นชุมชนชาวประมงแห่งเดียวในพัทยา ทำให้ทรัพยากรด้านอาหารทะเลที่ตำบลนาเกลือค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจากจุดเด่นนี้เอง จึงทำให้เมืองพัทยาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมรายได้ต่อคนในชุมชนให้มากขึ้น โดยจัดงาน “เดินกินถิ่นนาเกลือ” ซึ่งเป็นการปิดถนนสายพัทยา-นาเกลือ ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ทุกสัปดาห์ ในตำบลนาเกลือ ซึ่งช่วงเวลาจัดงานจะอยู่ช่วงปลายปี ถึงต้นปี และมีการใช้งานเป็นถนนคนเดิน มีร้านขายของ 2 ข้างทาง และมีกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบอยู่ด้วย เช่น การแสดงโดยศิลปิน หรือการแสดงโดยชุมชน

#### 4.1.2.3 สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

บริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และสร้างความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว โดยพบว่า ตำบลนาเกลือมีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในด้านระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป อันเป็นผลมาจากการขยายตัวทางความเจริญของเมืองพัทยา สามารถจำแนกสิ่งอำนวยความสะดวกได้ ดังนี้

|                           |         |
|---------------------------|---------|
| - ร้านอาหาร               | 18 ร้าน |
| - ตลาดนาเกลือ             | 1 แห่ง  |
| - จุดจอดรถ                | 3 จุด   |
| - ร้านสะดวกซื้อ           | 7 ร้าน  |
| - สถาบันการเงิน           | 2 แห่ง  |
| - จุดจอดจักรยาน           | 3 จุด   |
| - สถานีตำรวจภูธรบางละมุง  |         |
| - สถานีดับเพลิงเมืองพัทยา |         |





ภาพที่ 4.2 สิ่งอำนวยความสะดวกในตำบลนาเกลือ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

#### 4.1.2.4 การเข้าถึง (Accessibility)

ตำบลนาเกลือ มีขอบเขตเชื่อมต่อกับเมืองพัทยา ทำให้การเดินทางมีในพื้นที่ทำได้โดยง่าย และหลากหลาย โดยระยะทางจากตลาดนาเกลือ ถึงหาดพัทยา มีระยะทาง 4 กิโลเมตร และ 6 กิโลเมตร ถึง เซนทรัลเฟสติวัล พัทยา และยังมีรถสาธารณะเข้ามาทำในพื้นที่หลากหลายรูปแบบ เช่น วินรถจักรยานยนต์ รถสองแถว และ รถแท็กซี่ ซึ่งจากการที่สามารถเดินทางมาได้โดยง่ายจึงทำให้พื้นที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจได้ง่ายขึ้น โดยลักษณะถนนในพื้นที่เป็นถนน 2 เลน สามารถจอดรถข้างทางได้ แต่เนื่องจากเป็นถนนเก่าทำให้มีขนาดไม่กว้างมากนัก เมื่อมีการตัดถนนจึงทำให้ ทางเท้ามีขนาดแคบกว่าปกติ



ภาพที่ 4.3 เส้นทางรถยนต์และจุดจอดรถในตำบลนาเกลือ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

#### 4.1.2.5 ที่พัก (Accommodations)

ที่พักในพื้นที่ตำบลนาเกลือมีค่อนข้างน้อยเนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งยังไม่ได้พัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเต็มตัว แต่เนื่องจากมีที่ตั้งติดกับเมืองพัทยา ที่ห้องพักรวมอยู่แล้ว ทำให้การพักที่เมืองพัทยาและเข้ามาเที่ยวในพื้นที่สามารถทำได้โดยง่าย และการไม่มีที่พักขนาดใหญ่ เช่น

คอนโดมิเนียม หรือ โรงแรม ในพื้นที่ ทำให้ตำบลนาเกลือยังสามารถอนุรักษ์ความเก่าและเอกลักษณ์ด้านอาคารเก่าในพื้นที่เอาไว้ได้

#### 4.1.3 ทรัพยากรของการท่องเที่ยว

##### 4.1.3.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ

ตำบลนาเกลือเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดทะเล ที่มีลำคลองไหลเข้ามาในพื้นที่ คือ คลองนาเกลือ เกิดเป็นปากอ่าวบริเวณสะพานยาว และทำให้กลายเป็นจุดชมนกได้ ทำให้ชุมชนนี้กลายเป็นชุมชนริมน้ำที่ในอดีตมีวิถีชีวิตที่พึ่งพิงทรัพยากรทางทะเลและได้กลายเป็นชุมชนชาวประมงมาจนปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีป่าชายเลนผืนสุดท้ายของเมืองพัทยา อยู่บริเวณใกล้กับสถานีตำรวจภูธรบางละมุงซึ่งในอดีตมีเยอะกว่านี้ แต่ในปัจจุบันถูกทำลายไปค่อนข้างมาก จากการทำคลองระบายน้ำและการรुक้าพื้นที่



ภาพที่ 4.4 แสดงบรรยากาศบริเวณป่าชายเลนเก่านาเกลือ ถ่ายโดยผู้วิจัย

##### 4.1.3.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น

ห้องแถวโบราณในพื้นที่ซึ่งไม่สามารถพบได้ในอื่น ๆ อีกในเมืองพัทยา ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสามารถสร้างมูลค่าแก่พื้นที่ได้ โดยจากการสำรวจพบว่าห้องแถวในพื้นที่บริเวณริมถนนพัทยา-นาเกลือ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอาคารใหม่มากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีการใช้งานเยอะและการฟื้นฟูอาคารยังไม่ได้มีข้อบังคับ ซึ่งทำให้หน้าตาและบรรยากาศของเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่บริเวณพื้นที่ซึ่งไม่ได้ติดถนนหลักยังมีอาคารเก่าอยู่จำนวนมาก ส่วนมากมีการใช้งานเป็นที่อยู่อาศัย



ภาพที่ 4.5 แสดงบรรยากาศบริเวณชุมชนเก่านาเกลือ ถ่ายโดยผู้วิจัย

#### 4.1.3.3 ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ตำบลนาเกลือเป็นจุดเริ่มต้นหรือรากเหง้าของเมืองพัทยา โดยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ยังมีการทำประมงเรือเล็กในพื้นที่อยู่ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่แตกต่างจากเมืองพัทยาอย่างสิ้นเชิง แต่ยังเป็นส่วนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก และทำให้ในปัจจุบันการทำประมงเรือเล็กเริ่มลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ



ภาพที่ 4.6 ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ ถ่ายโดยผู้วิจัย

#### 4.2 ผลการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนร่วมในตำบลนาเกลือ

สำหรับการสัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ แบ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือชมรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลนาเกลือและเป็นกระบอกเสียงแทนชุมชนในการเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่หรือ



ประชุมกับหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ ทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ประวัติศาสตร์ของพื้นที่ และแนวทางและความคิดเห็นของชุมชนต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวและทรัพยากรต่าง ๆ

2. เมืองพัทยา ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ ภารกิจของหน่วยงานและความคิดเห็นของเมืองพัทยาต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและทรัพยากรต่าง

3. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากเมืองพัทยาในการเข้ามาเป็นตัวกลางในการเสนอแผนพัฒนาพื้นที่และทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาแนวคิดการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือพบว่าปัจจัยหลักคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา การให้ชุมชนเป็นเจ้าของ และสามารถบริหารจัดการชุมชนได้ด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงมีการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ความคิดเห็น แนวทาง หรือความต้องการของชุมชนในการพัฒนาตำบลนาเกลือเพื่อรองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ตำบลนาเกลือ เพื่อให้เข้าใจถึงมุมมองของแต่ละหน่วยงานต่อการพัฒนาพื้นที่

#### ตารางที่ 4.1

ตารางแสดงข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ตำบลนาเกลือ

| องค์กร     | หน่วยงาน                   | ตำแหน่งงาน                                | จำนวนผู้สัมภาษณ์ | วันที่สัมภาษณ์ |
|------------|----------------------------|---|------------------|----------------|
| เมืองพัทยา | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว | ผู้อำนวยการ<br>สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว | 1                | 26 พ.ค. 2560   |
|            | สำนักการช่าง               | ผู้อำนวยการส่วนควบคุมอาคาร                | 1                | 26 พ.ค. 2560   |

## ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตารางแสดงข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ตำบลนาเกลือ

| องค์กร       | หน่วยงาน   | ตำแหน่งงาน                       | จำนวนผู้<br>สัมภาษณ์ | วันที่สัมภาษณ์ |
|--------------|--|----------------------------------|----------------------|----------------|
| ชุมชนนาเกลือ | ชมรมส่งเสริมการ<br>ท่องเที่ยวโดย<br>ชุมชนนาเกลือ | สมาชิกชมรม                       | 10                   | 11 พ.ค. 2560   |
|              | กลุ่มอนุรักษ์<br>อ่าวนาเกลือ                     | ผู้ก่อตั้งกลุ่ม                  | 1                    | 11 พ.ค. 2560   |
|              | กลุ่มประมงเรือ<br>เล็กพื้นบ้านนา<br>เกลือ        | สมาชิกในกลุ่ม<br>และหัวหน้ากลุ่ม | 3                    | 25 พ.ค. 2560   |
| อพท.         | ฝ่ายบริหารแผน                                    | ผู้อำนวยการ<br>ฝ่ายบริหารแผน     | 2                    | 10 พ.ค. 2560   |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

ซึ่งผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็นสองส่วน ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ ปัจจัยด้านการเมืองและด้านสังคม ซึ่งจากการวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างประเทศพบว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา โดยวิเคราะห์ใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ บทบาทของผู้มีส่วนร่วม และ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

(2) การวิเคราะห์ ศักยภาพของพื้นที่ และองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและความคิดเห็นของหน่วยงานต่อการองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ

## 4.2.1 การวิเคราะห์ ปัจจัยด้านการเมืองและด้านสังคม

### 4.2.1.1 ปัจจัยด้านการเมือง

ตารางที่ 4.2

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนร่วม

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ | บทบาทของผู้มีส่วนร่วม                    |  |
|---------------------|--|--|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- เมืองพัทยาเป็นเจ้าของพื้นที่ มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ทั้งหมด โดยมีการประสานงานให้ อพท. เข้ามาจัดการพื้นที่</li> <li>- การทำงานภารกิจหลักยังไม่เน้นการพัฒนาพื้นที่โดยรอบ พัชยามากนักเนื่องจากพัทยายังมีจุดที่สามารถพัฒนาต่อได้อีก ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักเพราะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ</li> <li>- มีการจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ คืองาน เดินกิน ถิ่นนาเกลือ จัดขึ้นทุกปี</li> </ul> |
|                     | สำนักการช่าง                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ปัจจุบันภาพรวมของเมืองพัทยาทั้งหมดยังไม่ได้มีการทำกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคาร</li> </ul>  |
| ชุมชนนาเกลือ        | ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีสมาชิกราว 50 คน เป็นคนในพื้นที่ตำบลนาเกลือทั้งหมด</li> <li>- ดึงเอาประวัติศาสตร์ของพื้นที่ขึ้นมา วิถีชีวิต อัตลักษณ์ ตลาดเก่า โรงหนังโคลัมเบีย ตรอกไทยศิลป์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักนาเกลือ</li> <li>- กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นองค์รวม</li> </ul>   |
|                     | กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ทำงานเกี่ยวกับเรื่องของสิ่งแวดล้อม / รักษาสิ่งแวดล้อม</li> <li>- การอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน ส่งเสริมกิจกรรมดูนก</li> <li>- ส่งเสริมการปั่นจักรยานในพื้นที่ตำบลนาเกลือ เป็นโครงการนำร่องของเมืองพัทยา</li> </ul>  |
|                     | กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- จัดการท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวประมง และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนชาวประมงแก่นักท่องเที่ยว</li> </ul>  |
|                     |  |  |



## ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

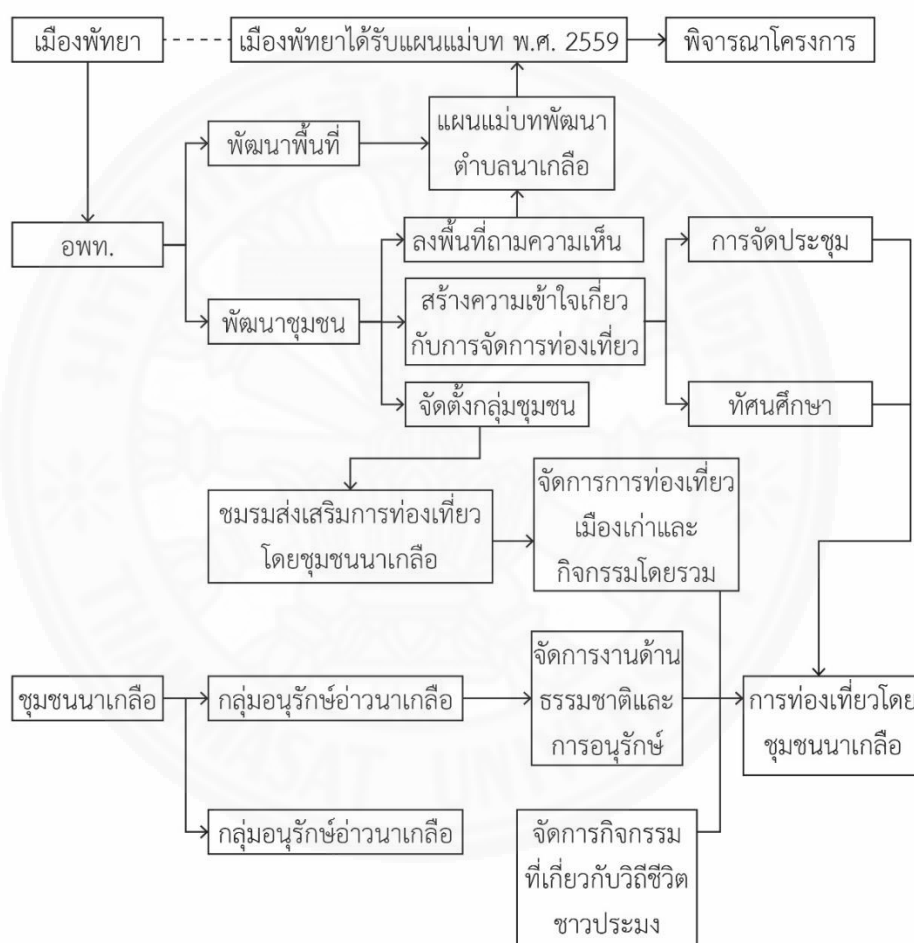
ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนร่วม

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์   | บทบาทของผู้มีส่วนร่วม  |
|-----------------------|--|
| หน่วยงานที่<br>ปรึกษา | <p>อพท.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- อพท. เป็นหน่วยงานซึ่งไม่ได้มีภารกิจหลักเป็นเจ้าของพื้นที่เจ้าของพื้นที่นาเกลือคือเมืองพัทยา และไม่ได้มีภารกิจในเชิง Function เหมือน กรมเจ้าท่า หรือ กรมสิ่งแวดล้อม จังหวัดเป็น</li> <li>- เป็นหน่วยงานกลางที่จะประสานงานระหว่างหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ให้มาช่วยกันพัฒนา อพท. มีหน้าที่ในศึกษาและออกแบบรูปแบบการพัฒนา และส่งมอบให้กับเจ้าของพื้นที่ไปดำเนินการขับเคลื่อนต่อตามที่เห็นสมควร</li> <li>- การทำงานแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ               <ol style="list-style-type: none"> <li>1. การทำแผนพัฒนาเชิงกายภาพ ส่งมอบให้กับเมืองพัทยาแล้วเมื่อปี พ.ศ.2559</li> <li>2. การพัฒนาชุมชน โดยการส่งเสริมให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน การจัดกลุ่ม และการสร้างความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยว โดยการพาไปสำรวจพื้นที่อื่น ๆ และการจัดเวทีสร้างความรู้</li> </ol> </li> </ul> |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนรับรู้ถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยการทำงาน พบว่า ชุมชนมีบทบาทอย่างมากในการผลักดันการท่องเที่ยวให้เกิดในพื้นที่ โดยได้รับการสนับสนุนจาก อพท. ซึ่งเป็นองค์กรที่เข้ามารับช่วงการวางแผนพัฒนาพื้นที่และชุมชนจากเมืองพัทยา โดย อพท. ได้มีการเสนอแผนพัฒนาพื้นที่ไปแล้ว โดยได้ผ่านความคิดเห็นของชุมชนแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาของเมืองพัทยา สำหรับการพัฒนาชุมชน อพท. ได้กระตุ้นให้เกิดการจัดตั้ง ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนชุมชนในการเสนอแผนพัฒนาหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ แก่เมืองพัทยา โดยปัจจุบันมีสมาชิกราว 50 คน และเป็นคนในชุมชนทั้งหมด นอกจากนั้นยังมีกลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ และกลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ เป็นกลุ่มตัวแทนจากชุมชนในการจัดกิจกรรม หรือการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ โดยจะเป็นการแยกส่วนกันทำงาน คือ

- ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ เน้นการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน
- กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ เน้นการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ คือ ป่าชายเลน และแหล่งดูนกต่าง ๆ
- กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้าน เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวประมงเป็นหลัก



ภาพที่ 4.7 ขั้นตอนการทำงานการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลนาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

#### 4.2.1.2 ปัจจัยด้านสังคม

จากการศึกษากรณีศึกษาและทฤษฎี พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืน เกิดการจัดการพื้นที่และการท่องเที่ยวแบบพึ่งพาตัวเอง การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วยกันเอง และหน่วยงานภาครัฐจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

## ตารางที่ 4.3

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ | การมีส่วนร่วมของชุมชน                    |   |
|---------------------|--|---|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว               | - ปัจจุบันยังไม่ได้มีการคุยกันระหว่างเมืองพัทยาและชุมชน<br>อย่างเป็นทางการแต่ก็รู้ว่ามีกลุ่มชุมชนที่พยายามผลักดันการท่องเที่ยว โดยการร่วมมือกันยังอยู่ระหว่างดำเนินการ    |
|                     | สำนักการช่าง                             | - ยังไม่มีการติดต่อการทำข้อบังคับหรือกฎหมายใด ๆ   |
| ชุมชนนาเกลือ        | ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | - มีการร่วมมือกันระหว่างองค์กรในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวกันอย่างบูรณาการ<br>- อพท. มีส่วนช่วยในการกำหนดขั้นตอนหรือแนะนำวิธีการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน |
|                     | กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ                 | - ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากเมืองพัทยา  |
|                     | กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ        |   |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                                     | - เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชนและร่วมจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยว<br>- มีการลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนในการทำแผนพัฒนา                        |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์พบว่า เมืองพัทยายังไม่ได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่มากนัก นอกจากการจัดกิจกรรม เดินกินดินนาเกลือ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากเมืองพัทยามีภารกิจหลักคือการพัฒนาพัทยา ซึ่งเป็นรายได้หลักจากการท่องเที่ยวของประเทศไทย ให้ความสำคัญพร้อมสมบูรณ์มากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้งบประมาณในการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ เช่น ตำบลนาเกลือ ยังมีไม่มากนัก ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลนาเกลือถูกขับเคลื่อนจาก อพท. และชุมชนในพื้นที่เป็นหลัก ทั้งการสืบค้นประวัติของพื้นที่ การนำเสนอกิจกรรมในชุมชนต่อนักท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของวิถีชีวิต ภูมิทัศน์เมือง และธรรมชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการคำนึงถึงปัจจัยด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติอยู่แล้ว อีกทั้งปัจจัยด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็น ปัจจัยที่มีลักษณะเป็นองค์ประกอบทางกายภาพ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ทั้ง 2 ปัจจัยนี้ร่วมกับเนื้อหาส่วนถัดไป

#### 4.2.2 การวิเคราะห์ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของหน่วยงานทั้ง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ เมืองพัทยา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) และ ชุมชนตำบลนาเกลือ เพื่อประเมินความพร้อมของกิจกรรมและศักยภาพของพื้นที่ เพื่อเป็นข้อสรุปที่ตอบสนองต่อทั้ง 3 หน่วยงาน และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาโดยอาศัยการเปรียบเทียบกับ กรณีศึกษาต่างประเทศ ที่ประสบความสำเร็จ และมีสภาพแวดล้อมหรือองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกัน

##### 4.2.2.1 สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)

###### (1) ตลาดนาเกลือ

ตารางที่ 4.4

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการตลาดนาเกลือ

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ |  | ตลาดนาเกลือ  |
|---------------------|--|--|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- จุดเด่นที่สุดและเป็นเอกลักษณ์ของนาเกลือคืออาหาร</li> <li>- นาเกลือเป็นแหล่งอาหารทะเลที่ดีที่สุดในเมืองพัทยา ทำให้ตลาดนาเกลือมีชื่อเสียง และมีความสำคัญต่อเมืองพัทยา</li> <li>- ในอดีตมีตลาดอยู่อีก 2 แห่งในบริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งปัจจุบันถูกย้ายไปรวมกันเป็นตลาดใหม่นาเกลือ เนื่องจากปัญหาด้านที่จอดรถและความสะอาด</li> </ul>          |
| ชุมชนนาเกลือ        | ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ตำบลนาเกลือมีแรงดึงดูดหลักคืออาหาร เช่น ของสด อาหารอร่อย ร้านก๋วยเตี๋ยว ปิ้งย่าง</li> <li>- สมัยก่อนที่ตรงนี้เป็นตลาดโต้รุ่งที่มีคนเยอะ แต่ปัจจุบันตลาดโต้รุ่งหายไป ในอดีตเป็นเหมือนซูเปอร์มาร์เก็ตของเมืองพัทยา</li> <li>- ปัจจุบันเหลือตลาดนาเกลือที่เป็นตลาดสด เปิดทำการถึงช่วงประมาณ 5 โมงเย็น</li> <li>- มีคนใช้งานเยอะ</li> </ul> |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ตลาดนาเกลือและสวนสาธารณะลานโพธิ์เป็นแหล่งกิจกรรมหลักของชุมชน และเมืองพัทยา ตลาดเป็นเหมือนศูนย์กลางด้านอาหาร</li> </ul>  |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์พบว่า ทั้ง 3 หน่วยงานมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับตลาดนาเกลือ คือเป็นสถานที่ที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมองว่าตำบลนาเกลือเป็นเหมือนศูนย์กลางด้านอาหารทะเลของเมืองพัทยา สอดคล้องกับการสำรวจพื้นที่ ซึ่งพบว่ามีการใช้งานจากทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเป็นจำนวนมาก โดยมีการใช้งานมากในช่วงเช้าถึงเย็น และจะปิดในช่วงเวลาประมาณ หกโมงเย็น นอกจากนี้ยังพบว่า ในอดีตพื้นที่นาเกลือมีตลาดอยู่ 3 แห่งด้วยกัน คือ 1.ตลาดนาเกลือ 2.ตลาดเก่านาเกลือ 3.ตลาดไต้รุ่งนาเกลือ โดยที่แต่ละแห่งทำหน้าที่ต่างกันคือ

1. ตลาดนาเกลือ - ขายสินค้าอาหารทะเลสด
2. ตลาดเก่านาเกลือ - ขายสินค้าอาหารแห้ง หรือกับข้าวและขนม
3. ตลาดไต้รุ่ง - ขายอาหารแต่จะเปิดในช่วงเวลาตั้งแต่ตีถึงเช้า

ปัจจุบันกลายเป็นที่จอดรถสำหรับผู้มาตลาดนาเกลือ

โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจุบันตลาดเก่าและตลาดไต้รุ่งได้มีการย้ายพื้นที่ไปขาย ที่ตลาดใหม่นาเกลือ เนื่องจากเกิดความสกปรกในพื้นที่ และ เมืองพัทยาต้องการเพิ่มที่จอดรถให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่เดินทางมาตลาดนาเกลือ



ภาพที่ 4.8 แสดงพื้นที่บริเวณตลาดนาเกลือในอดีต, จาก Google Maps, ดัดแปลงโดยผู้วิจัย, 2561

## (2) ห้องแถวโบราณ

ตารางที่ 4.5

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับห้องแถวโบราณ

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ |  | ห้องแถวโบราณ  |
|---------------------|--|---|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว               | - เป็นอาคารเก่าในพื้นที่จริง ๆ แต่ยังไม่มีความต่างจากอาคารเก่าทั่ว ๆ ไปที่สามารถพบได้ในจังหวัดหรือพื้นที่อื่น ๆ<br>- บางหลังมีสภาพทรุดโทรมไม่มีผู้อยู่อาศัย   |
| ชุมชนนาเกลือ        | ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | - อยากให้มีการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่นี้มันก็จะหายไปเรื่อย ๆ<br>- เมืองพัทยาก็มีหน้าตาของเขา ตำบลนาเกลือเองก็อยากมีเอกลักษณ์ของเรา ถ้าไม่ดูแลสุดท้ายก็เป็นเหมือนกัน แล้วเราจะเหลืออะไร   |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                                     | - อาคารเก่าในพื้นที่ที่มีความสำคัญและสามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่เดิม<br>- สร้างเนื้อหาให้กับการท่องเที่ยวชุมชนได้<br>- ปัจจุบันกำลังวางแผนอนุรักษ์ร่วมกับสถาบันอาศรมศิลป์ คาดว่าจะเป็นรูปธรรมในช่วงปีหน้า (พ.ศ.2561-2562) |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับห้องแถวเก่าในพื้นที่ แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ไม่เห็นด้วย - เมืองพัทยา – มองว่าห้องแถวเก่าในพื้นที่ยังขาดเอกลักษณ์ที่จะทำให้เป็นจุดขายหรือสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้
2. เห็นด้วย - อพท. และกลุ่มผู้แทนชุมชนนาเกลือ - มองว่า ห้องแถวเก่าในพื้นที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของตำบลนาเกลือ และยังเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่สามารถหาได้ในเมืองพัทยา บางหลังมีอายุกว่า 80 ปี โดยปัจจุบัน อพท. กำลังพัฒนาแผนการการอนุรักษ์อาคารเก่าเหล่านี้ ซึ่งน่าจะเป็นรูปธรรมมากขึ้นในช่วงปีหน้า ด้านชุมชนเองก็มีกิจกรรมการสืบค้นประวัติของบ้านแต่ละหลังอยู่ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยอาศัยการเดินทางสอบถามจากผู้สูงอายุในพื้นที่ ถึงความสำคัญของอาคารแต่ละหลัง

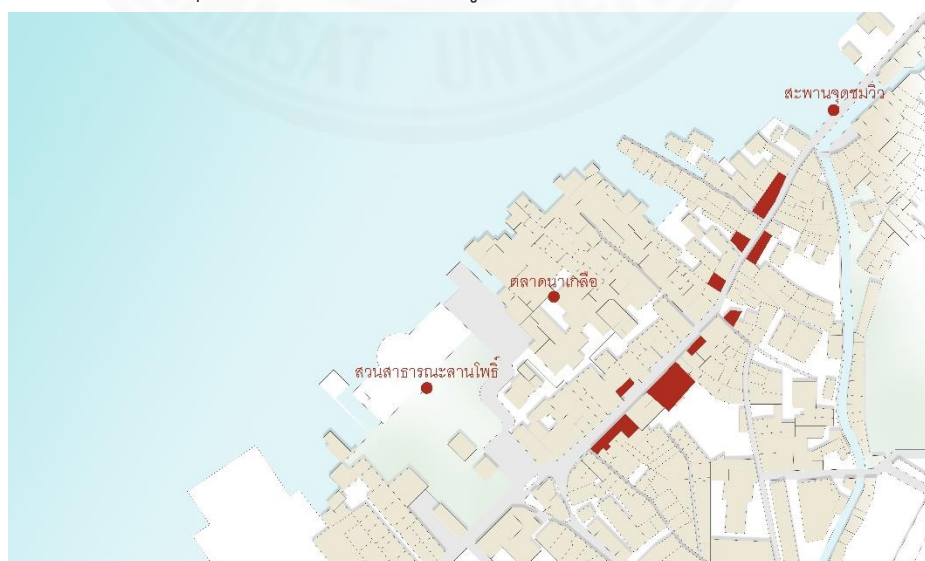


จากการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนอยากให้มีการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่ไว้ทั้งหมด โดยหลังที่โดดเด่นที่สุด คือ บ้านไม้ 3 ชั้น ซึ่งมีเรื่องเล่าว่า บ้านไม้ สามชั้นหลังนี้ สร้างเมื่อประมาณ 80 ปีที่แล้ว เคยเป็นร้านทองประจำชุมชน โดยช่างฝีมือครอบครัวไทยจีน ที่มาตั้งรกรากที่นี้ บ้านนี้มีโทรทัศน์เป็นบ้านแรก ๆ ให้เด็ก ๆ มานั่งดูทีวีกัน มีวิธีการก่อสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ คือ สร้างด้วยมือทั้งหมดและไม่ใช้ตะปูเลยทั้งหลัง



ภาพที่ 4.9 ห้องแถวเก่าสามชั้น ถ่ายโดยผู้วิจัย

โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า อาคารเก่าในพื้นที่ลดน้อยลงเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมืองพัทยา โดยเฉพาะพื้นที่ริมถนนพัทยา-นาเกลือ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจกลุ่มอาคารเก่าในพื้นที่เพื่อสำรวจจำนวนอาคารที่ยังเหลืออยู่ พบว่า มีจำนวน 9 กลุ่มอาคาร โดยมีการใช้งานทั้งเป็นกลุ่มอาคารพาณิชย์และที่อยู่อาศัย



ภาพที่ 4.10 กลุ่มอาคารเก่าที่ติดถนน พัทยา-นาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



ภาพที่ 4.11 ห้องแถวเก่าในพื้นที่ 9 กลุ่มอาคาร ถ่ายโดยผู้วิจัย

### (3) ป่าชายเลน

ตารางที่ 4.6

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับป่าชายเลน

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์                             | ป่าชายเลน   |
|---|---|
| เมืองพัทยา<br>สำนักงานส่งเสริมการ<br>ท่องเที่ยว | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ในพื้นที่ที่มีป่าชายเลนอยู่จริงและก็มีคลองอยู่จริงแต่ปัจจุบันสกปรกมากและกลายเป็นแหล่งหมักหมมของขยะ</li> <li>- เนื่องจากมีการรื้อพื้นที่คลอง หากจะให้แหล่งท่องเที่ยวคงทำได้ยาก</li> <li>- มีลักษณะเป็นพื้นที่ตักของเสียก่อนออกสู่ทะเลทำให้มีปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสียค่อนข้างมาก</li> <li>- ปัญหาการบุกรุกพื้นที่คลองเป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนานซึ่งยังไม่สามารถหาทางแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมได้</li> </ul> |

## ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับป่าชายเลน

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์          | ป่าชายเลน   |
|------------------------------|---|
| กลุ่มอนุรักษ์อ่าว<br>นาเกลือ | ปัจจุบันอยากจะส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้ความรู้กับคน มี<br>การทำเส้นทางดูนก นาเกลือมีความหลากหลายทางชีวภาพ<br>มี 3 โซน 1. ชายหาด จะมีเส้นทางกรอพยพของนก มีการ<br>รวบรวมข้อมูลเอาไว้ เพราะถ้าไม่ทำก็ไม่มีใครรู้และ<br>สุดท้ายจะหายไป 2. สวนสาธารณะ 3. ป่าชายเลน ที่มี<br>ชีววิทยาต่างกันไป อยากจะส่งเสริมการท่องเที่ยวธรรมชาติ<br>ไม่อยากจะทำลายอย่างเดียวเหมือนการท่องเที่ยวในเมือง<br>พัทยา |
| หน่วยงานที่<br>ปรึกษา        | อพท.<br>- ตำบลนาเกลือมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ไม่มีที่อื่นใน<br>เมืองพัทยาคือป่าชายเลน<br>- ปัจจุบันมีปัญหาการบุกรุกคลองต้องให้เมืองพัทยาแก้ไข   |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนแบ่งออกได้  
เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ไม่เห็นด้วย - เมืองพัทยา และ อพท. - มองว่าป่าชายเลนในปัจจุบันมี  
ลักษณะเป็นพื้นที่รับน้ำและมีปัญหาเรื่องขยะเนื่องจากปัญหาการรुकล้ำคลอง ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมา  
กว่า 20 ปี และทิ้งขยะลงในน้ำทำให้เมื่อไหลมาจะถูกดักติดอยู่กับป่าชายเลนก่อนจะไหลออกไปยัง  
ปากแม่น้ำและลงทะเลอ่าวไทย ส่งผลให้บริเวณป่าชายเลนและพื้นที่คลองสกปรก และมีปัญหาน้ำเน่า  
เสีย

2. เห็นด้วย - ชุมชนนาเกลือ - มองว่าการพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนมี  
ความสำคัญ เนื่องจากเป็นป่าชายเลนผืนสุดท้ายของพัทยา นอกจากนั้นยังเป็นที่อยู่อาศัยของนก  
อพยพกว่า 80 ชนิด และเป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของเมืองพัทยาในอดีต ซึ่งหาก  
ไม่ได้รับการฟื้นฟูจะทำให้หมดไปในที่สุด



ภาพที่ 4.12 แสดงบรรยากาศบริเวณป่าชายเลน ถ่ายโดยผู้วิจัย

## 4.2.2.2 กิจกรรม (Activities)

## (1) ปิ้งย่างลานโพธิ์

ตารางที่ 4.7

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับปิ้งย่างลานโพธิ์

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ |  | ปิ้งย่างลานโพธิ์  |
|---------------------|--|---|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว               | - ปัจจุบันก็เห็นมีมากขึ้นเรื่อย ๆ และก็กำลังเป็นที่นิยม   |
| ชุมชนนาเกลือ        | ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | - ที่เป็นที่นิยมมากที่สุดของที่นี่คือ ปิ้งย่าง ที่สวนสาธารณะลานโพธิ์ โดยซื้ออาหารทะเลจากในตลาด และไปปิ้งเสื่อทำกัน<br>- จริง ๆ แล้วในพื้นที่สวนสาธารณะ ไม่อยากให้ทำเป็นที่ปิ้งย่าง เพราะสกปรก คนจะไปวิ่งไปออกกำลังกายก็ไม่มีพื้นที่ |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                                     | - เป็นกิจกรรมใหม่ที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ดี<br>- มีราคาถูกและสะดวก บรรยากาศง่าย ๆ ที่ทำได้ยากในเมืองพัทยา  |

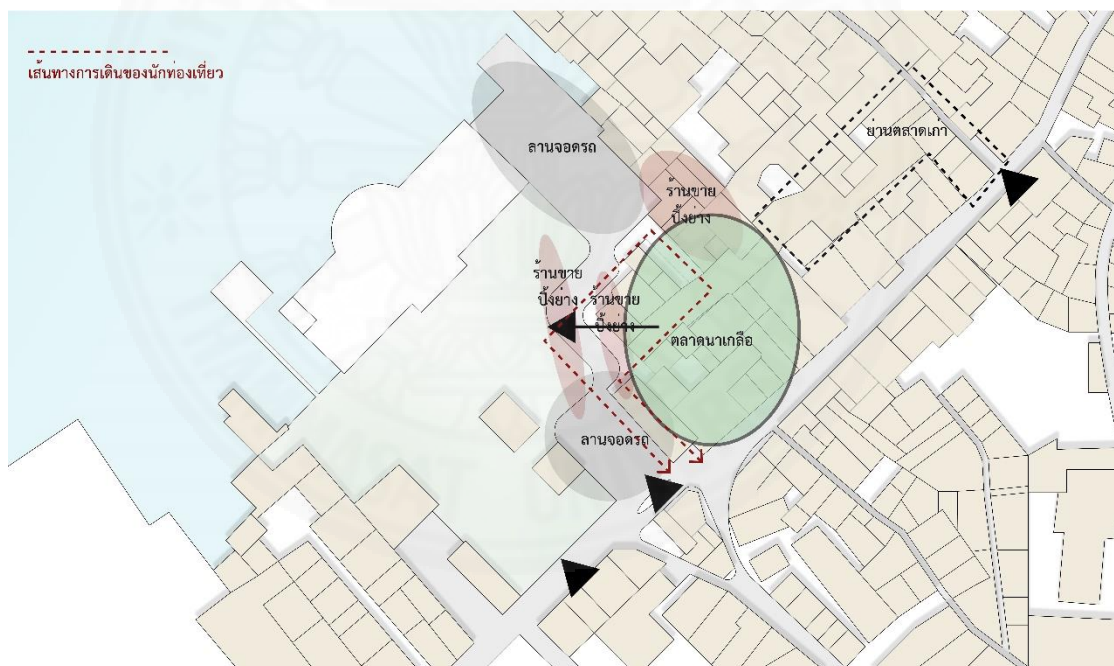
หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

พบว่า กิจกรรมที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนี้ ต่อทั้งนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน คือ การทานอาหารทะเลปิ้งย่างที่ลานโพธิ์ โดย ทั้ง 2 หน่วยงานมองว่า เป็นกิจกรรมที่มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจค่อนข้างมาก เนื่องจากว่า อาหารทะเลมีราคาถูก สด และไม่ต้องปรุงเองสามารถซื้อทานได้ที่ลานโพธิ์ หรือซื้อกลับบ้านก็ได้ แต่ก็ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแง่ลบเช่นกัน เนื่องจาก การทานอาหารในลานโพธิ์ทำให้เกิดปัญหาด้านมลภาวะทางขยะตามมา และเป็นการเบียดเบียนพื้นที่ออกกำลังกายของคนในชุมชน





ภาพที่ 4.13 แสดงบรรยากาศบริเวณสวนสาธารณะลานโพธิ์ ถ่ายโดยผู้วิจัย



ภาพที่ 4.14 ทิศทางการขยายตัวของร้านค้า จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

## (2) วิถีชีวิตชุมชนชาวประมง

ตารางที่ 4.8

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ | วิถีชีวิตชุมชนชาวประมง            |  |
|---------------------|-----------------------------------|--|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ชุมชนชาวประมงในพื้นที่ปัจจุบันไม่ได้เป็นเหมือนการประมงพื้นบ้าน เหมือนที่ปากน้ำประแส แต่เป็นการประมงแบบอุตสาหกรรม</li> <li>- โดยที่ผู้ประกอบการปัจจุบันก็ไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่แล้ว เป็นลูกจ้างหรือแรงงานที่ทำอยู่และไม่ได้เป็นผู้ที่จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวหรือประวัติศาสตร์แก่นักท่องเที่ยวได้</li> </ul>                                   |
| ชุมชนนาเกลือ        | กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การจัดกิจกรรมหรือพานักท่องเที่ยวทัวร์ เราก็จะมีการประสานกันให้พานักท่องเที่ยวออกไป ชมทะเล ปล่อยขั้ง ดูฟาร์มหอย ชมวิวปราสาทสังฆกรรมและพระอาทิตย์ตก มีกิจกรรมหลากหลาย</li> <li>- หากอยากตกหมึกก็ต้องกลางคืน จะอยู่ค้างคืนก็ได้ มีเรือใหญ่ที่เขาตกปลาแบบค้างคืนอยู่แล้ว มีห้องน้ำห้องนอน ถ้านักท่องเที่ยวมาติดต่อแล้วอากาศดีก็ไปได้ตลอด</li> </ul> |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ปัจจุบันก็ยังมีกลุ่มที่ประกอบอาชีพชาวประมงอย่างแท้จริงอยู่ สามารถเข้าไปดูได้</li> <li>- โดยปัจจุบันมีการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวทางทะเล ดูวิถีชีวิต หรือการจับปลา และกิจกรรมเชิง CSR ต่าง ๆ</li> </ul>   |

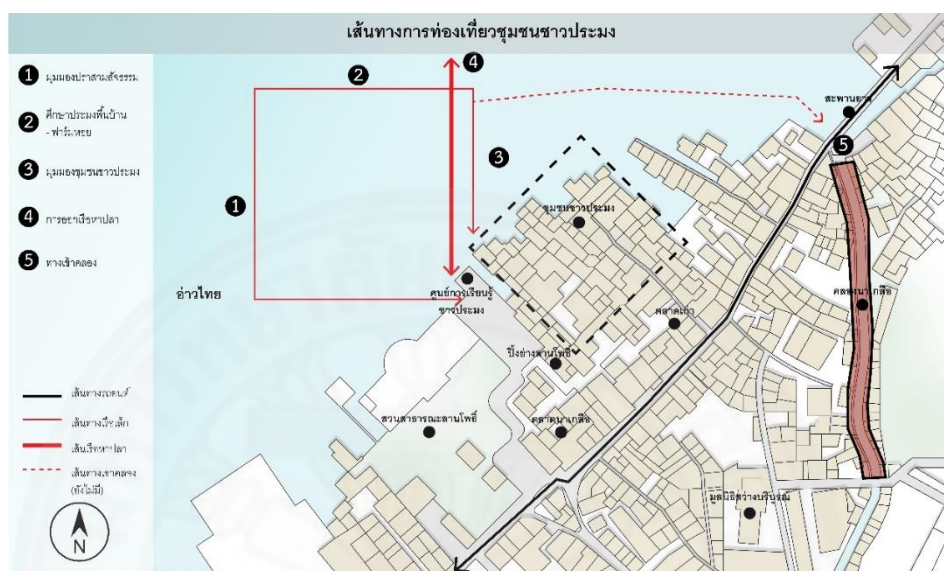
หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนชาวประมงแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

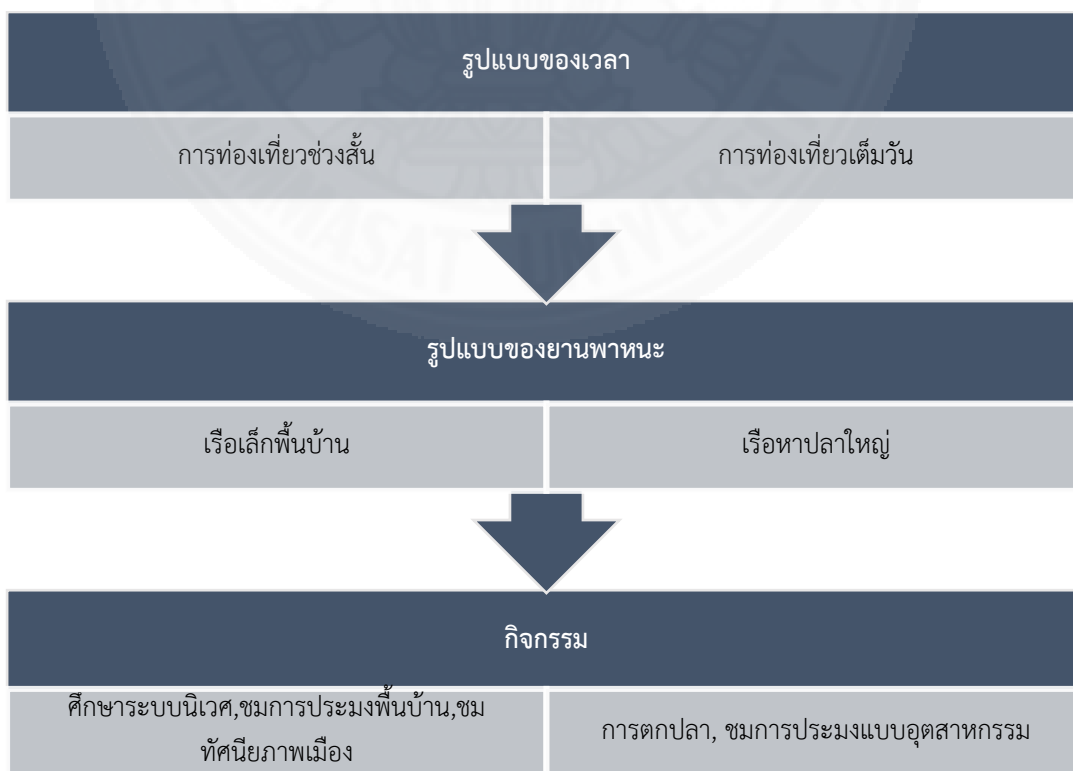
1. ไม่เห็นด้วย – เมืองพัทยา – มองว่าชุมชนชาวประมงในปัจจุบันมีอยู่น้อยและส่วนใหญ่ผู้ประกอบการอาชีพไปแรงงานจากนอกพื้นที่ ทำให้การพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมงพื้นบ้าน อาจทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร



2. เห็นด้วย – ชุมชนนาเกลือ และ อพท. – เนื่องจากมีการจัดตั้งกลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านแสดงให้เห็นว่า ชุมชนยังมีการประกอบอาชีพชาวประมงแบบดั้งเดิมอยู่ แต่ไม่ได้มีมากเหมือนในอดีต นอกจากนี้ อพท. และชุมชนนาเกลือ ยังร่วมกันพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนชาวประมงโดยการพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว



ภาพที่ 4.15 เส้นทางในการทำกิจกรรมวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



ภาพที่ 4.16 เปรียบเทียบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิต จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

## (3) เดินกินถิ่นนาเกลือ

ตารางที่ 4.9

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับกิจกรรมเดินกินถิ่นนาเกลือ

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ | เดินกินถิ่นนาเกลือ                       |   |
|---------------------|--|---|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- หลังจากชุมชนจัดกิจกรรม แล้วประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง เมืองพัทยาจึงเข้าไปต่อยอดให้กลายเป็นงานที่ใหญ่ขึ้นสามารถสร้างรายได้และทำให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น</li> <li>- ชุมชนก็อยากให้คนขายของเป็นคนในชุมชน ปีที่แล้วเมืองพัทยาก็มีการคัดเลือกผู้เช่า โดยให้มาจากตำบลนาเกลือเท่านั้น แต่ก็ไม่สามารถควบคุมได้ว่า คนเช่าจากเมืองพัทยายจะไปปล่อยให้คนอื่นเช่าที่ต่ออีกหรือไม่</li> </ul>  |
| ชุมชนนาเกลือ        | ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีจุดเริ่มต้นมาจาก กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ ได้ขอร้องงบประมาณในการฟื้นฟูป่าชายเลน</li> <li>- นายกเมืองพัทยาในขณะนั้นจึงได้เสนอให้จัดงาน โดยได้ระดมทุนในการจัดกิจกรรมมาให้ เพื่อให้รายได้ส่วนหนึ่งนำไปใช้ฟื้นฟูป่าชายเลน</li> <li>- ปัจจุบันเมืองพัทยาเข้ามาเป็นผู้จัดงานแบบเต็มตัว</li> <li>- ช่วงปีหลัง ๆ ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยมาก คนขายก็มาจากนอกพื้นที่เป็นใครก็ไม่รู้มาเช่าที่กับเมืองพัทยา</li> </ul>                                     |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มุมมองของคนในชุมชนก็อาจจะไม่ชอบกิจกรรมซั๊กเท่าไหร่นัก เนื่องจากมีเป็นลักษณะเป็น event มากเกินไป</li> <li>- คนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อย</li> <li>- อพท. กำลังหาทางประสานเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น</li> <li>- งานจะจัดที่ถนนหลักส่วนใหญ่ ซอยเล็กซอยน้อยก็จะไม่ค่อยมีคนเดินเข้าไป เนื่องจาก สภาพซอยก็อาจจะดูไม่ปลอดภัยหรือน่าเดินมากนัก</li> <li>- โดยกระบวนการนี้ต้องมีกระบวนการในการพัฒนาร่วมกับชุมชน ให้พื้นที่ดูสะอาดและปลอดภัย</li> </ul> |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทุกฝ่ายเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรม เนื่องจากสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ได้จำนวนมาก และทำให้ตำบลนาเกลือ เป็นที่รู้จักมากขึ้น แต่ต้องให้มีการปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากการจัดกิจกรรมยังขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และมีการจัดเป็นเชิง อีเว้นท์มากจนเกินไป ทำให้ชุมชนในพื้นที่ไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นช่วงปลายปี เป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือน และจัดแค่วันเสาร์-อาทิตย์ เป็นทางเลือกในการสร้างรายได้ แต่ยังขาดความยั่งยืน

#### (4) ปันจักรยาน

ตารางที่ 4.10

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับกิจกรรมปันจักรยาน

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ |                          | กิจกรรมปันจักรยาน   |
|---------------------|--------------------------|---|
| ชุมชนนาเกลือ        | กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการสนับสนุนทำเส้นทางจักรยาน เนื่องจากไม่ต้องการให้มีการทำที่จอดรถ</li> <li>- มีการทำที่จอดจักรยานและ ป้ายบอกเส้นทางประมาณ 8-9 จุด เป็นต้นแบบ ก็มีการใช้งานอยู่บ้างทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ</li> </ul>   |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ทำเรื่องการส่งเสริมชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวด้วยจักรยาน โดยเลือกนาเกลือเป็นพื้นที่ต้นแบบแรกของเมืองพัทยา</li> <li>- ขอบเขตของพื้นที่เหมาะสมต่อการขี่จักรยาน ถนนแคบทำให้รถขับช้า และน้อยกว่าเมืองพัทยา</li> <li>- มีกลุ่มเป้าหมายคือนักปั่นทั่วไปไม่ต้องเป็นคนขี่จักรยานแพง ๆ ปั่นแทนรถยนต์</li> <li>- มีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวไว้แล้ว ผ่านจุดต่าง ๆ เช่น ร้านหนังสือเก่าแก่ มหากรี ชุมชนประมงท้องถิ่น</li> </ul> |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีความพยายามพัฒนาการท่องเที่ยวจักรยานในพื้นที่อยู่ เพื่อให้สามารถปั่นเชื่อมโยงไปยังพื้นที่ต่าง ๆ รอบพื้นที่และในพื้นที่ตำบลนาเกลือได้อย่างสะดวก โดยมีการทำจุดจอดจักรยานและป้ายบอกทางไว้แล้วในจุดต่าง ๆ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย

เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไปไม่จำเป็นต้องเป็นนักปั่นจักรยานก็ได้ เนื่องจากมีระยะทางสั้น ๆ และสามารถล่นระยะเวลาในการเดินเที่ยวลงได้ และยังมีความปลอดภัย สามารถเข้าไปในซอยแคบต่าง ๆ หรือพื้นที่ริมคลองได้



ภาพที่ 4.17 จุดจอดจักรยาน ถ่ายโดยผู้วิจัย

#### 4.2.2.3 การเข้าถึง (Accessibility)

ตารางที่ 4.11

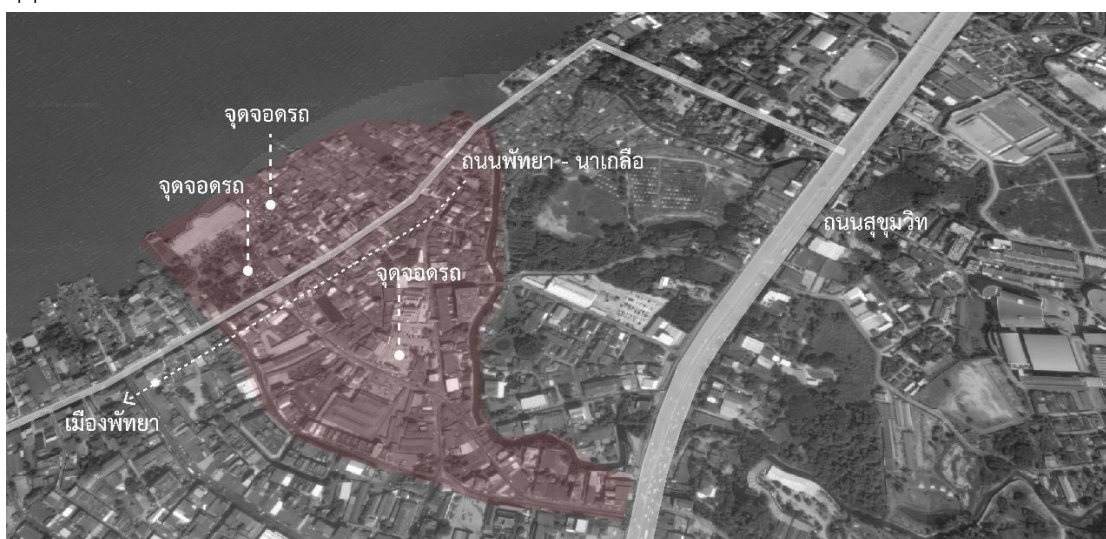
ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการเข้าถึงตำบลนาเกลือ

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์                                      | ที่ตั้ง และ การเข้าถึงพื้นที่  |
|--|--|
| เมืองพัทยา<br>สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว                 | - ตำบลนาเกลือมีจุดเด่นหลักคือที่ตั้ง เนื่องจากอยู่ใกล้กับเมืองพัทยา เดินทางได้สะดวกมาก สามารถขับรถไปได้ไม่เกิน 10 นาที และมีรถสาธารณะวิ่งผ่านหลายสาย |
| ชุมชนนาเกลือ<br>ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | - ชุมชนอยู่ติดเมืองพัทยา มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลาย ทั้งแหล่งน้ำ และป่าชายเลน และยังมีที่ตั้งติดเมืองพัทยา เดินทางไปไหนมาไหนก็สะดวก                  |
| หน่วยงานที่ปรึกษา  | - ตำบลนาเกลืออยู่ติดเมืองพัทยาทำให้มีศักยภาพเนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายและมีแหล่งธรรมชาติเป็นป่าชายเลนด้านหลังออฟฟิศ                                     |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทุกหน่วยงานมีความคิดเห็นตรงกัน เกี่ยวกับการเข้าถึงพื้นที่ ว่าสามารถทำได้โดยง่ายซึ่งถือเป็นอีกศักยภาพหนึ่งที่จะทำให้นักท่องเที่ยวจากเมืองพัทยาเดินทางมาในพื้นที่ได้ โดยมีระบบขนส่งสาธารณะหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ รถสองแถว รถแท็กซี่ รถจักรยานยนต์สาธารณะ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาพื้นที่ให้รองรับการปั่นจักรยานเป็นเมืองต้นแบบอีกด้วย โดยมีถนนหลักผ่านกลางตำบล คือ ถนนพัทยา-นาเกลือ เชื่อมต่อโดยตรงกับถนนสุขุมวิท



ภาพที่ 4.18 การเข้าถึง ตำบลนาเกลือ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

#### 4.2.2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) + ที่พัก (Accommodations)

องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พัก ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ควบคู่กัน สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.12

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ |                            | สิ่งอำนวยความสะดวก   |
|---------------------|----------------------------|--|
| เมืองพัทยา          | สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว | - สิ่งอำนวยความสะดวกในตำบลนาเกลือถือว่ามีอยู่เพียบพร้อมทั้งร้านสะดวกซื้อและธนาคารอีกทั้งการตั้งอยู่ติดกับเมืองพัทยาทำให้ประเด็นนี้ถือว่า มีครบถ้วน |

## ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก

| กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ |  | สิ่งอำนวยความสะดวก  |
|---------------------|--|---|
| ชุมชนนาเกลือ        | ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ | - ที่พักในพื้นที่มีอยู่ทีเดียว คือ โรงแรมเรือนทิพย์ แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหา เพราะนักท่องเที่ยว   |
| หน่วยงานที่ปรึกษา   | อพท.                                     | - ตำบลนาเกลือมีความเจริญเนื่องจากการขยายตัวของเมืองพัทยา<br>- มีข้อดีคือทำให้มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ค่อนข้างสมบูรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยวและการใช้งานของคนในชุมชนพร้อมต่อการใช้งาน<br>- มีข้อเสียคือ เมืองเก่าค่อย ๆ ถูกเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง อาจจะเปลี่ยนหน้าตาของเมืองไป |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา พบว่า มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาที่แตกต่างกันในบางประเด็น และสอดคล้องกันในบางประเด็น ดังนั้นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ตำบลนาเกลือเพื่อให้มีความสอดคล้องต่อทุกฝ่าย ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการลงเก็บข้อมูลและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในบทถัดไป



## บทที่ 5

### อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษา “รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง เมืองพัทยา” เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงรูปแบบการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประชากรที่ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย กรณีศึกษาต่างประเทศที่มีการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว 5 โครงการ ได้แก่ หมู่บ้านไทโอ ฮอยอัน กัมปงกีลาม บุคซอนฮันอก และเซียงคาน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ ได้แก่ เมืองพัทยา สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท และชุมชนนาเกลือ 2 หน่วยงาน ได้แก่ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลนาเกลือ และกลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ สำหรับเครื่องมือในการวิจัย จะใช้ วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาโครงการ ประกอบกับการสำรวจลักษณะทางกายภาพโดยผู้วิจัย จากนั้นนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปและแสดงให้เห็นถึง รูปแบบที่เกิดขึ้น รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อสรุปตามวัตถุประสงค์งานวิจัยดังนี้

#### 5.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตำบลนาเกลือ

จากบทที่ 2 การวิเคราะห์กรณีศึกษา สามารถสรุปปัจจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเก่า ได้ดังนี้

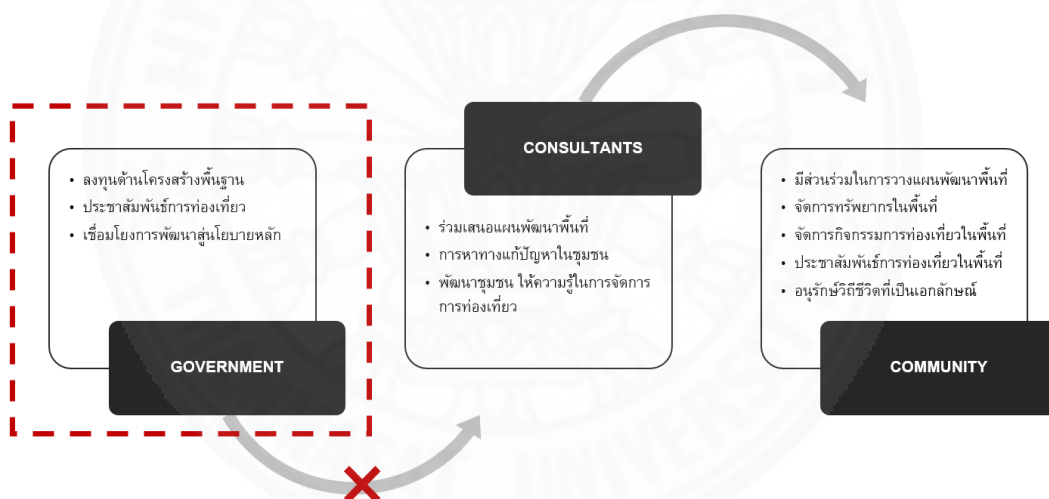
ปัจจัยด้านการเมืองเป็นปัจจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินโครงการใด ๆ โดยลักษณะเด่นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะมีการคำนึงถึงปัจจัยด้านสังคมไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากการพัฒนาต้องมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อเกิดผลประโยชน์แก่ชุมชนมากกว่านักท่องเที่ยว โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทที่แตกต่างกันออกไป และจะเป็นการหาข้อสรุปในการพัฒนาพื้นที่และปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และ ปัจจัยด้านธรรมชาติ ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้จะคำนึงถึงการอนุรักษ์เป็นหลัก เพื่อสืบทอดวิถีชีวิต และทรัพยากรในพื้นที่ต่อไป อันเป็นผลนำไปสู่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาปัจจัยด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติเป็นหลัก เพื่อส่งผลต่อปัจจัยด้านการเมืองตามมา

### 5.1.1 การอภิปรายผลการสัมภาษณ์ ด้านปัจจัย

จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ตำบลนาเกลือ ทั้ง 3 หน่วยงาน ได้แก่ เมืองพัทยา อพท. และชุมชน สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

#### 5.1.1.1 ปัจจัยด้านการเมือง

พบว่าระดับการร่วมมือกันระหว่าง เมืองพัทยา และชุมชน ยังมีอยู่น้อย เนื่องจากแนวทางการพัฒนาพื้นที่โดยส่วนมากมุ่งไปที่พัทยาเป็นหลัก พบว่ายังไม่มีการทำงานร่วมกัน เนื่องจากเมืองพัทยาที่เป็นเจ้าของพื้นที่มองว่ามีภารกิจหลักที่สำคัญกว่าคือการพัฒนาเมืองพัทยาซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ ดังนั้นทุนในการพัฒนาตำบลนาเกลือจึงยังไม่มีมากนักและมองว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลนาเกลือยังไม่มีจุดขายที่เด่นชัดพอจะเป็นการท่องเที่ยวแบบเต็มตัวได้ แต่ในช่วงปี 2559-2561 มีแนวโน้มการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เนื่องจากชุมชนได้มีการเข้าไปเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อเมืองพัทยาโดยตรง ซึ่งจากภาพด้านล่างทำให้เห็นถึงประเด็นที่ขาดหายไปในการส่งเสริมการท่องเที่ยว



ภาพที่ 5.1 บทบาทของแต่ละหน่วยงาน จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

และเมื่อวิเคราะห์ควบคู่กับการสำรวจพื้นที่พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานในตำบลนาเกลือมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว เนื่องจากการขยายตัวของเมืองพัทยาออกมาเรื่อย ๆ แต่อีกประเด็นที่สำคัญ คือ เรื่องการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งพบว่ามีกิจกรรม “เดินกินถิ่นนาเกลือ” แล้วยังไม่มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวลักษณะอื่น ๆ ในพื้นที่เลย เช่น การท่องเที่ยวเมืองเก่า หรือการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง ซึ่งการผลักดันการท่องเที่ยวนั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐเพื่อกระตุ้นการใช้งานอีกทางหนึ่ง

นำมาซึ่งข้อสรุปว่า เมืองพัทยายังขาดความเชื่อมั่นในทรัพยากรที่จะสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวนอกเหนือจากตลาดนาเกลือจึงเป็นผลให้ยังไม่เข้ามาพัฒนาในพื้นที่

#### 5.1.1.2 ปัจจัยด้านสังคม

พบว่า ชุมชนในตำบลนาเกลือได้แบ่งกลุ่มกันทำงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ / กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ / กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ ซึ่งทั้ง 3 กลุ่ม ได้ที่การทำงานโดยแบ่งการจัดการดังนี้

- ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาเกลือ พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
- กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ พัฒนาการท่องเที่ยวธรรมชาติ
- กลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้าน พัฒนากิจกรรมทางน้ำ

ซึ่งมีการทำงานกันในลักษณะบูรณาการ และเป็นส่วนสำคัญในการเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชน ร่วมกับ อพท. เพื่อพัฒนาแผนการพัฒนาร่วมกัน โดยปัจจุบันชุมชนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการผลักดันการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งในการพัฒนาแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับ อพท. ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างรอดำเนินการจากเมืองพัทยา ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่

จากการลงพื้นที่จะพบว่ากลุ่มคนในชุมชนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ กลุ่มผู้ที่สนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ และกลุ่มผู้ประกอบการทั่วไป ซึ่งไม่ได้ปฏิเสธการท่องเที่ยวแต่ก็ไม่ได้สนับสนุนเช่นกัน โดยมีสาเหตุมาจาก

1. เป็นผู้มีฐานะและมีรายได้อยู่แล้ว จึงไม่เห็นความจำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
2. ยังขาดความเชื่อในความเข้มแข็งของชุมชนที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ซึ่งหากพิจารณาจากความคืบหน้าของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า มีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น คนในชุมชนเริ่มเห็นพัฒนาการที่เกิดขึ้น องค์กรที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวมีการเข้ามาให้ความรู้และพัฒนาการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง โดยมีการสร้างแนวทางการท่องเที่ยวชุมชน โดยการนำหน่วยงานที่ปรึกษาด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ มาชมพื้นที่ อันได้แก่ TTM+2018, TEATA, TAT London เพื่อเข้ามาเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง

อีกทั้งยังมีการสร้างฐานสมาชิกในชมรมโดยการร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ เพื่อนำเยาวชนเข้ามาเป็นแรงผลักดันอีกทางหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนที่เข้าร่วม

โครงการกับชุมชนกว่า 20 โรงเรียน นำมาซึ่งข้อสรุปว่า ชุมชนมีความพร้อมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความต้องการจะผลักดันการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น

### 5.1.1.3 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

การอนุรักษ์วัฒนธรรมถือเป็นเป้าหมายหลักของชุมชนและ อพท. เนื่องจากตำบลนาเกลือเป็นพื้นที่สุดท้ายที่ยังคงบรรยากาศของเมืองพัทยานในอดีตเอาไว้ ซึ่งถึงแม้ปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก แต่ก็ยังหลงเหลือทรัพยากรที่น่าสนใจและมีความแตกต่างอยู่ เช่น อาคารเก่า ตลาดเก่า หรือวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง

เนื่องจากการจัดกิจกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์หรือวิถีชีวิตของชุมชนที่เป็นหลัก เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสถึงความแตกต่างระหว่างเมืองพัทยาและตำบลนาเกลือ กิจกรรมหลักได้แก่

- การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง
- การเดินเที่ยวเมืองเก่า หรือ
- การจัดกิจกรรมฟื้นฟูตลาดเก่า

ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นเหมือนการอนุรักษ์วัฒนธรรมไปในตัวอยู่แล้ว



ภาพที่ 5.2 ตำบลนาเกลือในปัจจุบัน และในอดีตราว 40 ปีก่อน, โดย Naklua Pattaya Old Town, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2561. จาก <https://goo.gl/VCaZNj>

### 5.1.1.4 ปัจจัยด้านธรรมชาติ

ตำบลนาเกลือเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ทั้งป่าชายเลน คลองนกยาง และอ่าวนาเกลือ ซึ่งชุมชนบางกลุ่มไม่ทราบถึงความสำคัญของทรัพยากรเหล่านั้น และได้มีการรุกรานพื้นที่มาเป็นเวลานาน จนปัจจุบันเกิดปัญหาตามมา ได้แก่ ปัญหาน้ำเน่าเสียบริเวณป่าชายเลนจากการรุกรานพื้นที่คลอง ถึงแม้จะมีกลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือซึ่งเน้นการทำงานเรื่องธรรมชาติได้จัดกิจกรรมการฟื้นฟูธรรมชาติโดยร่วมกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเด็ดขาด ต้องอาศัยการบังคับใช้ข้อกฎหมายจากเมืองพัทยาหรือการขอความร่วมมือจากผู้รุกราน ส่งผลให้ปัจจุบันพื้นที่ไม่เป็นที่น่าใช้งาน ซึ่งหากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ยังต้องอาศัย

ระยะเวลาในการฟื้นฟู และอาจจะทำให้มีสภาพสวยงามเหมือนในอดีตได้ยาก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อคงสภาพไว้ให้ได้มากที่สุด ซึ่งกลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยการแก้ปัญหาส่วนนี้จะต้องมีการพูดคุยกันระหว่างภาครัฐและชุมชน

## 5.2 การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตำบลนาเกลือ

### 5.2.1 การอภิปรายผลการสัมภาษณ์ ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อหาพื้นที่และกิจกรรมที่ทุกฝ่ายมองว่าเป็นไปได้ และมีศักยภาพ ดังนี้

#### ตารางที่ 5.1

ตารางสรุปความคิดเห็นของทุกหน่วยงาน

|                            | เมื่อพัทยา  | อพท.                      | ชุมชน                     |
|----------------------------|-------------|---------------------------|---------------------------|
| <b>Attraction</b>          |             |                           |                           |
| ตลาดนาเกลือ                | เห็นด้วย    | เห็นด้วย                  | เห็นด้วย                  |
| ห้องแถวเก่า                | ไม่เห็นด้วย | เห็นด้วย                  | เห็นด้วย                  |
| ป่าชายเลน                  | ไม่เห็นด้วย | เห็นด้วยแต่ต้องมีการพัฒนา | เห็นด้วย                  |
| <b>Activities</b>          |             |                           |                           |
| ปิ้งย่างลานโพธิ์           | เห็นด้วย    | -                         | เห็นด้วยแต่ต้องมีการพัฒนา |
| ชุมชนชาวประมง              | ไม่เห็นด้วย | เห็นด้วย                  | เห็นด้วย                  |
| เส้นทางจักรยาน             | -           | เห็นด้วย                  | เห็นด้วย                  |
| เดินกินถิ่นนาเกลือ         | เห็นด้วย    | เห็นด้วยแต่ต้องมีการพัฒนา | เห็นด้วยแต่ต้องมีการพัฒนา |
| <b>Accessibilities</b>     |             |                           |                           |
| ติดเมืองพัทยา              | เห็นด้วย    | เห็นด้วย                  | เห็นด้วย                  |
| มีการเข้าถึงได้หลากหลาย    | เห็นด้วย    | เห็นด้วย                  | เห็นด้วย                  |
| เส้นทางสัญจรได้รับการพัฒนา | เห็นด้วย    | เห็นด้วย                  | เห็นด้วยแต่ต้องมีการพัฒนา |

## ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ตารางสรุปความคิดเห็นของทุกหน่วยงาน

|   | เมื่อพัทยา                             | อพท | ชุมชน |
|---|--|-----|-------|
| Amenities + Accommodations                      |  |     |       |
| <b>ส่วนนี้ผู้วิจัยใช้ผลจากการลงสำรวจพื้นที่</b> |  |     |       |
| ที่พัก  | มีน้อยแต่สามารถพักที่เมืองพัทยาได้     |     |       |
| ร้านอาหาร                                       | มีเยอะและหลากหลาย ทั้งแบบถาวรและรถเข็น |     |       |
| บริการนำเที่ยว                                  | มีน้อย มีไกด์ชุมชน ประมาณ 3 คน         |     |       |
| ร้านขายของพื้นถิ่น                              | มาก บริเวณตลาดและตลาดเก่า              |     |       |
| การเผยแพร่และการโฆษณา                           | มีการประชาสัมพันธ์โดยชุมชนและ อพท.     |     |       |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

และสามารถสรุป SWOT ของตำบลนาเกลือ ได้ดังนี้

## ตารางที่ 5.2

ตารางแสดงข้อมูล SWOT ของตำบลนาเกลือ

| จุดแข็ง (S-Strengths)  | จุดอ่อน (W-Weaknesses)  |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายและต่างจากการท่องเที่ยวในพัทยา</li> <li>- มีอาหารเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีราคาถูก</li> <li>- ที่ตั้งอยู่ติดกับเมืองพัทยา เดินทางเข้าถึงได้หลากหลายและสะดวก</li> <li>- มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมทั้งในแง่สิ่งอำนวยความสะดวกและการเดินทาง</li> <li>- ชุมชนในพื้นที่เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวและการรักษาอัตลักษณ์ จัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยว</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ไม่ได้ได้รับการพัฒนาที่ตรงต่อความต้องการของชุมชนเท่าที่ควร</li> <li>- ทรัพยากรธรรมชาติ - ป่าชายเลน - ได้รับความเสียหายมากจากการบุกรุกพื้นที่</li> <li>- ชุมชนบางกลุ่มยังไม่เห็นถึงความจำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว</li> <li>- พื้นที่ในการทำกิจกรรมไม่ขนาดใหญ่ในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก</li> </ul> |



## ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

## ตารางแสดงข้อมูล SWOT ของตำบลนาเกลือ

| โอกาส (O-Opportunities)  | อุปสรรค (T-Threats)  |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยววัฒนธรรมจะช่วยเสริมสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น การท่องเที่ยวชุมชน</li> <li>- มีอาคารเก่าที่มีความสำคัญสามารถฟื้นฟูเป็นจุดขายได้</li> <li>- ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมากขึ้น เช่น TTM+2018, TEATA, TAT London</li> <li>- กิจกรรมที่ต่างกับเมืองพัทยา สร้างโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพอากาศ</li> <li>- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพสูงของเมืองท่องเที่ยวคู่แข่ง</li> <li>- ยังขาดความเชื่อมั่นจากเมืองพัทยา ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่หลัก ในการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว</li> </ul> |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

โดยจากตารางที่ 5.1 สามารถสรุปเป็นทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีศักยภาพเพื่อวิเคราะห์หารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมจาก โดยผู้วิจัยให้การประเมินศักยภาพจากความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและการลงพื้นที่สำรวจ โดยใช้ทฤษฎี 5As (Tourism Western Australia, 2009)สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

## 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)

## การสัมภาษณ์

- ตลาดนาเกลือ
- ห้องแถวเก่า

## การสำรวจโดยผู้วิจัย

- คลองนาเกลือ

## 2) กิจกรรม (Activities)

- วิถีชีวิตชุมชนชาวประมง
- ปิ้งย่างลานโพธิ์
- เส้นทางจักรยาน

### 3) การเข้าถึง (Accessibilities)

สามารถนำมาสรุปเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

#### 3.1 ด้านการเดินทาง

- เดินทางมาได้ง่าย มีความพร้อมด้านการเข้าถึงพื้นที่ และที่ตั้งมี

ศักยภาพ

#### 3.2 ด้านกลุ่มเป้าหมาย

- จากที่ตั้ง เพื่อสร้างทางเลือกด้านกิจกรรมและการท่องเที่ยวแก่

เมืองพัทยา กลุ่มเป้าหมายที่ของพื้นที่ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

### 4) สิ่งอำนวยความสะดวก และ ที่พัก (Amenities and accommodations)

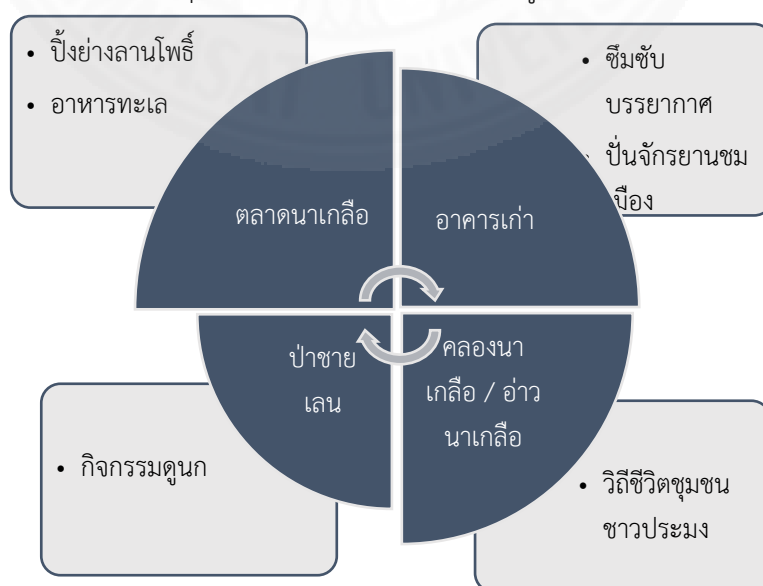
ประเด็นที่ต้องการการส่งเสริม ได้แก่

- บริการนำเที่ยว
- การเผยแพร่และการโฆษณา

เพื่อหารูปแบบการพัฒนาพื้นที่และองค์ประกอบต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวตาม การสำรวจและสัมภาษณ์ความเห็นและศักยภาพของตำบลนาเกลือ ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวจากกรณีศึกษาต่างประเทศที่มีความคล้ายกันเพื่อเปรียบเทียบ รูปแบบและหาแนวทางการพัฒนา

#### 5.2.2 การวิเคราะห์รูปแบบสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมกับกรณีศึกษาต่างชาติ

สามารถสรุปความเกี่ยวข้องระหว่างสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมได้ดังนี้



ภาพที่ 5.3 ความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่และกิจกรรม จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากภาพที่ 5.3 สามารถสรุปศักยภาพและความเป็นไปได้ของสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมจากมากไปน้อย โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสำรวจได้ดังนี้

- ตลาดนาเกลือ เป็นจุดศูนย์รวมกิจกรรมและสร้างรายได้หลัก
- อาคารเก่า เป็นองค์ประกอบในการสร้างบรรยากาศเมืองเก่า
- คลองนาเกลือ / อ่าวนาเกลือ เป็นแหล่งวิถีชีวิตชุมชนสร้างประสบการณ์

และกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว

- ป่าชายเลน เป็นแหล่งดูนกที่ต้องได้รับการฟื้นฟู

โดยหากพิจารณาจากข้อมูลพบว่า ป่าชายเลนเป็นจุดที่สามารถพัฒนาได้หากมีความเชื่อมโยงและต้องอาศัยข้อมูลเพื่อฟื้นฟูซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้มากกว่า 20 ปี จึงเป็นพื้นที่ซึ่งยังไม่มีความพร้อมต่อการพัฒนา

และสามารถสรุปรูปแบบการพัฒนาจากกรณีศึกษาต่างประเทศที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวของตำบลนาเกลือ ได้ดังนี้

#### 5.2.2.1 ตลาดสด

จากการศึกษาพบว่า มี 2 กรณีศึกษา ที่มีการใช้ตลาดสดเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้งานเพื่อซื้อของฝาก และ ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน คือ

- 1) กรณีศึกษา ไทโอ – Market street Tai O



ภาพที่ 5.4 แสดงบรรยากาศบริเวณตลาดหมู่บ้านไทโอ, โดย Christine F., สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2561. จาก <https://th.foursquare.com/v/tai-o-market/4d394cd6bf6d54815e06c2e1?openPhotoid=5a3f5deb2e26807a24bbdd8c>

## 2) กรณีศึกษา ฮอยอัน – Hoi An Central Market



ภาพที่ 5.5 แสดงบรรยากาศบริเวณหน้าตลาดและศูนย์อาหารฮอยอัน, โดย World Travel Family, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2561. จาก <https://worldtravelfamily.com/travel-with-children-family-world-travel-blog/>

จากกรณีศึกษาพบว่า ตลาดสดทำหน้าที่เป็นแหล่งกิจกรรมทางพาณิชย์หลักของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดรายได้สู่ชุมชนและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรวมตัวและกระจายตัวของนักท่องเที่ยว โดยสรุปได้ดังนี้

### (1) ประเภทของการใช้งาน แบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ตลาดประเภทที่ 1 ได้แก่ ตลาดที่มีโครงสร้างอาคาร - เป็นพื้นที่สำหรับขายอาหารปรุงแล้ว หรือ ขายอุปกรณ์สาธารณสุขประเภทต่าง ๆ ที่ต้องการพื้นที่รองรับ เช่น การนั่งทานอาหาร

2) ตลาดประเภทที่ 2 ได้แก่ ตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคาร - เป็นตลาดสด เนื่องจากต้องการการถ่ายเทอากาศ และสามารถจัดการของเสียได้โดยง่าย เนื่องจากหากทำในพื้นที่อาคารปิดจะต้องมีการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้น

### (2) การแบ่งพื้นที่ใช้งาน

การแบ่งโซนในการตั้งร้านค้าและการใช้งาน สามารถแบ่งได้เป็น 6 ลักษณะดังนี้ (สำนักงานกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค)

1) คำนึงถึงการแบ่งโซน โดยใช้ประเภทของอาหาร เช่น อาหารสด อาหารแห้ง เครื่องใช้อาหารแปรรูป และอาหารปรุงสำเร็จ เพื่อสามารถแยกโซนแห่งโซนเปิกได้ชัดเจน

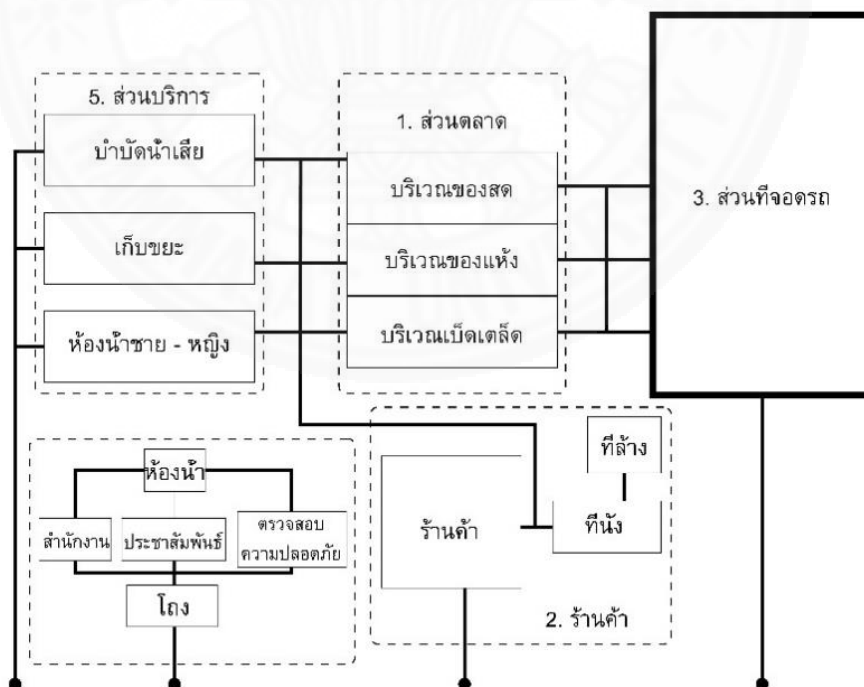
2) คำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสวยงาม เช่น การจัดแผงผลไม้ไว้ด้านหน้า เพื่อความน่ารับประทานและง่ายต่อการพบเห็น รวมถึงการเข้าถึงได้สะดวก

3) คำนึงถึงงานด้านวิศวกรรม เช่น ระบบท่อประปาและการระบายน้ำเสีย การก่อสร้างควรมีटरวังไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน

4) คำนึงการทำความสะอาด การบำรุงรักษา และการซ่อมแซม การชำรุดเสียหาย

5) คำนึงถึงการระบายอากาศภายในตลาด ไม่ให้เกิดจุดอับและการบังทิศทางลม เช่น จากร้านขายเสื้อผ้า ร้านขายของชำ

6) การทำประชาพิจารณ์ของกลุ่มผู้ค้าด้วยกันในการตกลงกันเอง โดยไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาและจัดโซนที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เกิดจากความเคยชินที่มีกันมานาน โดยเน้นการพึ่งพาอาศัยกันและกันระหว่างผู้ค้า การตั้งแผงขายสินค้าจะขึ้นอยู่กับความเคยชินเช่นกัน ไม่มีลักษณะการจัดที่ตายตัว แต่หากเป็นกลุ่มร้านใหม่ที่เปิดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวก็ควรวางแผนโซนร้านค้ามากขึ้น เพื่อไม่ให้เบียดเบียนวิถีชีวิตชุมชนเดิม และเพื่อความ เป็นระเบียบ



ภาพที่ 5.6 องค์ประกอบของตลาดสด, โดย สำนักงานกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค, จาก คู่มือการออกแบบตลาดสด, ม.ป.ป.

### (3) สรุปรูปแบบของการพัฒนาตลาดสด

จากการวิเคราะห์ พบว่า ตลาด เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งกิจกรรมที่สามารถดึงดูดผู้คน ทำให้เกิดกิจกรรมและการจัดการพื้นที่โดยรอบเพื่อให้สอดคล้องและส่งเสริมการใช้งานแบบองค์รวมได้ จุดประสงค์หลักคือการสร้างพื้นที่พาณิชย์อันนำไปสู่รายได้ของชุมชน ทำให้เกิดการรวมตัวและกระจายตัวของนักท่องเที่ยว ดังนั้นเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของตลาดสดในกรณีศึกษาต่างประเทศผู้วิจัยจึงพิจารณาบริบทโดยรอบพื้นที่ด้วย พบว่า

#### 1) ที่ตั้ง

ที่ตั้งของตลาดสดมักอยู่ในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น ใกล้กับทางเข้าหลัก หรือเป็นพื้นที่ที่มีการสัญจรหนาแน่น โดยต้องมีบริบทโดยรอบที่สนับสนุนกันทำให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง

- มีพื้นที่ทานอาหาร
- ลานโล่งสำหรับทำกิจกรรมแบบอีเว้นท์
- ที่จอดรถ

#### 2) การใช้งาน

เพื่อสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันเป็นพื้นที่พาณิชย์ที่สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน การใช้งานในพื้นที่ตลาดสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ส่วนตลาด
- เป็นพื้นที่หลักของตลาดสด สำหรับแผงขายสินค้าประเภทต่าง ๆ

ได้แก่อาหารสด อาหารแปรรูปและของ ใช้น้ำแข็งเตล็ด

- ส่วนร้านค้า
- จัดให้เป็นที่ย่อยอาหารปรุงสำเร็จ และมีที่นั่งรับประทาน สามารถ

บริการชุมชน และผู้เดินทาง นักท่องเที่ยว เป็นต้น

#### 3) สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกในตลาดสด ในเมืองเก่าจะมีความต่างจากตลาดสดทั่วไป คือ จะไม่มีพื้นที่ส่วนบริหาร และ ส่วนบริการ เนื่องจากการพัฒนามีจุดประสงค์ไม่ใช่ความสะดวกสบาย แต่เป็นบรรยากาศบ้าน ๆ ที่ชุมชนเป็นมา

#### 4) การฟื้นฟูตลาด

มีการฟื้นฟูตลาดให้สอดคล้องต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ด้านความสะดวก หรือการเข้าถึง โดยหากเป็นอาคารเก่าหรือตลาดสดแบบมีโครงสร้าง จะเน้นการบูรณะอาคารโดยคงเอกลักษณ์ของตลาดเอาไว้



### 5.2.2.2 อาคารเก่า

#### (1) องค์ประกอบของอาคารที่ควรอนุรักษ์

จากการกรณีศึกษาพบว่า อาคารเก่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการถ่ายทอดบรรยากาศในอดีตแก่นักท่องเที่ยว โดยทุกกรณีศึกษามีการอนุรักษ์อาคารเก่าไว้ จากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปองค์ประกอบของอาคารที่ควรอนุรักษ์ไว้ได้ ดังนี้ (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎิ, 2552)

- 1) ความสูงของอาคาร
- 2) สัดส่วนต่าง ๆ ของรูปด้านหน้าอาคาร ซึ่งเป็นสัดส่วนระหว่างความสูงต่อ ความกว้างอาคาร
- 3) จังหวะของช่องเปิด
- 4) ลักษณะของพื้นที่ว่างรอบอาคาร
- 5) ลักษณะของวัสดุต่าง ๆ เช่น ผนังและสี
- 6) ทิศทางของรูปด้านอาคาร (เป็นทิศทางในแนวตั้งหรือแนวนอน)

#### (2) ขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารเก่า

สามารถสรุปขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารเก่าเพื่อพัฒนาเป็นข้อบังคับ โดยอิงตามกรณีศึกษา เชียงคาน ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกันในด้านข้อปฏิบัติและข้อกำหนดของประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.3

ตารางแสดงขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารเก่า

|   | ขั้นตอน   | การดำเนินการควบคุม  |
|---|---|---|
| 1 | เก็บรวบรวมข้อมูลอาคารที่มีคุณค่า โดยชุมชนส่งอาคารเข้ามารับการประเมินเพื่อคัดเลือก | - สร้างความเข้าใจและจิตสำนึก ในการอนุรักษ์<br>- สร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์แก่เจ้าของอาคาร |
| 2 | สำรวจและจัดทำทะเบียนอาคาร จากอาคารที่ส่งเข้ารับการคัดเลือก                        | ให้การสนับสนุนทางวิชาการเกี่ยวกับการบูรณะอาคาร  |

## ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

## ตารางแสดงขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารเก่า

|   | ขั้นตอน  | การดำเนินการควบคู่  |
|---|--|---|
| 3 | คัดเลือกอาคารโดยการลงคะแนนจากคนในชุมชน                           | - จัดแสดงข้อมูลอาคารที่ได้รับการคัดเลือกในที่สาธารณะและ Website<br>- ประชาสัมพันธ์การจัดทำประชาพิจารณ์การลงคะแนนคัดเลือกอาคาร |
| 4 | ทำ MOU จากเจ้าของอาคาร ที่ได้รับการคัดเลือก                      | จัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาอาคารเก่าและเรือนพื้นถิ่น (หรือเพื่อพัฒนาชุมชนโดยรวม)                             |
| 5 | สำรวจจริงวัดมรดกทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบ Vernadoc               |   |
| 6 | จัดทำข้อเสนอแนะ ปรับปรุง และพัฒนาอาคาร                           | เสนอแผนการจัดทำแบบบูรณะแก่เจ้าของอาคารและชุมชน  |
| 7 | จัดทำแบบบูรณะ พร้อมเขียนแบบก่อสร้างสำหรับบูรณะ ปรับปรุง และพัฒนา |   |
| 8 | ดำเนินการตามแบบที่ได้จัดทำ                                       | คัดเลือกผู้ควบคุมงาน/ผู้รับเหมา ให้เป็นไปตามแบบแผน  |

หมายเหตุ: จาก ขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารเก่าเชียงใหม่

## (3) สรุปรูปแบบการพัฒนาอาคารเก่า

การพัฒนาอาคารเก่าสามารถสรุปได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

## 1) การคงลักษณะอาคารอย่างสมบูรณ์

การคงลักษณะอาคารอย่างสมบูรณ์ เป็นการอนุรักษ์ลักษณะของอาคารเก่าไว้ทั้งหมดในทุก ๆ องค์ประกอบ เป็นลักษณะที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์มาก เช่น ฮอยอัน หรือ บุคซอนฮันอก การบูรณะอาคารจะมีข้อบังคับที่เข้มงวดเพื่อรักษาอัตลักษณ์ของอาคารเอาไว้ ทั้งลักษณะภายนอก ภายใน และโครงสร้างอาคาร ซึ่งเป็นวิธีที่จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบการบูรณะอาคารอย่างสม่ำเสมอและต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการช่วยเหลือค่าบูรณะอาคาร ทั้งในด้านวัสดุและผู้รับเหมา

## 2) การคงลักษณะอาคารไว้กึ่งหนึ่ง

การคงลักษณะอาคารไว้กึ่งหนึ่ง เป็นการอนุรักษ์อาคารเก่าไว้โดยเน้นที่ ส่วนหน้าของอาคาร เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในอาคารเก่าที่ยังขาดเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เช่น กำแพงสีฉาบ โดยจะมีการใช้สีสันทึบหรืองานศิลปะในการสร้างจุดขายให้กับอาคาร มีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างภายในเพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้งาน เช่น เป็นร้านค้า ที่พัก หรือร้านอาหาร เป็นต้น

### 5.2.2.3 กิจกรรมทางน้ำ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน เป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่จะ นำไปสู่การอนุรักษ์และเผยแพร่วิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ โดยการศึกษากรณีศึกษาเพื่อหาแนวทางการ ส่งเสริมกิจกรรมทางน้ำระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว พบว่า

#### (1) รูปแบบของการท่องเที่ยวทางน้ำ

รูปแบบของการท่องเที่ยวทางน้ำสามารถจำแนกได้ ดังนี้

- การท่องเที่ยวที่กำหนดตามระยะเวลาการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวในย่านเมืองมักเป็นการท่องเที่ยวระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อรับชมบรรยากาศ หรือศึกษาวิถีชีวิตชุมชน

- การท่องเที่ยวที่กำหนดตามลักษณะของพาหนะ ซึ่งลักษณะพาหนะแต่ละอย่างจะสนองวัตถุประสงค์และให้บริการที่แตกต่าง

#### (2) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางน้ำ

การท่องเที่ยวทางน้ำมีองค์ประกอบพื้นฐานของการท่องเที่ยวโดยทั่วไป คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวและ นักท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังประกอบด้วยลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัว คือ การใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทางและมีลำน้ำเป็นเส้นทางสัญจร ซึ่งมีรูปแบบ แตกต่างกันไปตามระยะเวลาที่ขึ้นอยู่กับระยะทางของเส้นทางท่องเที่ยว องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวทางน้ำแบ่งได้ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่หรือบริเวณที่มีเหตุจูงใจให้ นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชม สัมผัส หรือประกอบกิจกรรมตามวัตถุประสงค์เช่น การชมโบราณสถาน การสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ

2) บรรยากาศและทัศนียภาพ ลำน้ำเนื่องจากการท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวทางน้ำควรให้ความสำคัญกับทัศนียภาพริมน้ำ เรื่องความสะอาด การควบคุมรูปแบบ ของอาคาร ป้ายโฆษณา สีทาอาคาร และสิ่งอื่น ๆ ที่มีผลต่อ ทัศนียภาพโดยรวมของพื้นที่ริมน้ำ การ

ควบคุมกิจกรรมริมน้ำบางอย่างที่ขัดต่อความสะอาดและสุขอนามัย การรักษาคุณภาพของน้ำให้ใสสะอาด ปราศจากกลิ่น

3) การบริการ คือ ลักษณะของยานพาหนะ การอำนวยความสะดวก การอำนวยความสะดวก การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องโดยมีมีบุคคลและ การสร้างกิจกรรม

### (3) การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว

ลักษณะของเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ ถนน แม่น้ำ คลอง ทางเท้าที่ใช้เป็นทางสัญจรของเมือง ซึ่งเป็นระบบโครงข่ายที่ใช้เชื่อมสวนต่าง ๆ ของเมืองเข้าไว้ด้วยกัน มีเส้นทางสายหลักและเส้นทางสายรอง โดยเส้นทางดังกล่าวต้องทำขึ้นมาอย่างชัดเจนเพียงพอให้ผู้มาเยี่ยมชมเยือนหรือผู้อยู่อาศัยในเมืองสามารถเชื่อมโยงสวนต่าง ๆ ที่สำคัญของเมืองได้

เส้นทางท่องเที่ยว (Tourism Route) เป็นแนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถพบเห็นหรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้น ซึ่งเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอาจเป็นการโฆษณาทางร่วมกับเส้นทางสัญจรปกติของคนท้องถิ่น หรืออาจเป็นการกำหนดเส้นทางขึ้นมาใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวก็ได้

1) การพิจารณากำหนดเส้นทางท่องเที่ยวจะต้องสำรวจสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยว รวมถึงแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งควรเริ่มต้นจากการพิจารณาตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ แล้วจัดลำดับความสำคัญและความน่าสนใจ จากนั้นจึงพิจารณาความสามารถในการ เชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้

2) การจัดเส้นทางในลักษณะวงบรรจบ เส้นทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะจัดในลักษณะที่เป็นการสัญจรระบบวงบรรจบ เนื่องจากจะทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ เกิดความเพลิดเพลินไปตลอดเส้นทาง โดยไม่ต้องย้อนกลับเส้นทางเดิม ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจเกิดความรู้สึกเบื่อและเสียเวลา

3) การจัดเส้นทางหลายเส้นทาง โดยให้มีระยะเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับ นักท่องเที่ยวที่มีข้อจำกัดด้านเวลา

4) การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเส้นทางและพื้นที่ต่าง ๆ ที่เดินทางผ่าน

5) การคำนึงถึงความต่อเนื่องของแหล่งท่องเที่ยวหรือเส้นทาง การท่องเที่ยวอื่น

### 5.3 ข้อเสนอแนะ

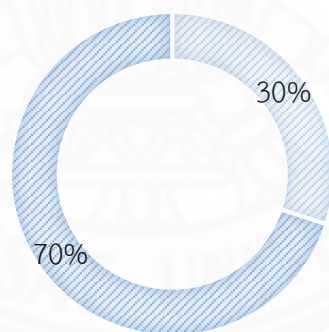
เพื่อพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสอดคล้องต่อความต้องการของผู้มีส่วนร่วมและการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยจึงเสนอแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาชุมชนโดยมีกรอบของแผนพัฒนาดังนี้ ดังนี้

1. เกิดการอนุรักษ์และถ่ายทอดเอกลักษณ์ของชุมชนนาเกลือสู่นักท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
3. เน้นการพัฒนาที่ใช้ทุนทรัพย์ในการพัฒนาน้อย คงอัตลักษณ์ และเกิดความยั่งยืน

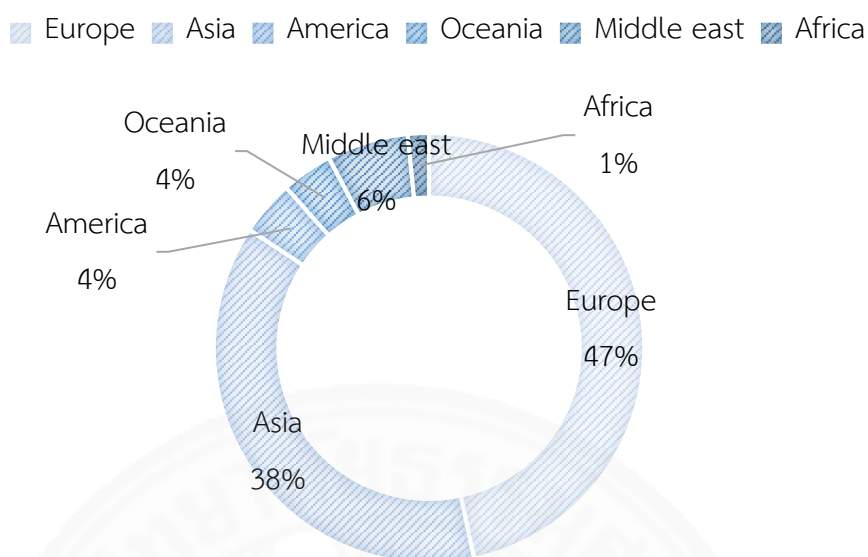
#### 5.3.1 กลุ่มเป้าหมาย

จากการศึกษากรณีศึกษา พบว่า การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมหรือองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ เช่น เพิ่มมูลค่าให้กับอาคาร จึงต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก โดยจากการสำรวจและสัมภาษณ์พบว่า จุดเด่นของตำบลนาเกลือคือการมีที่ตั้งติดกับเมืองพัทยา ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาได้สะดวก ส่งผลให้กลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่มาคือนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะได้ดังนี้

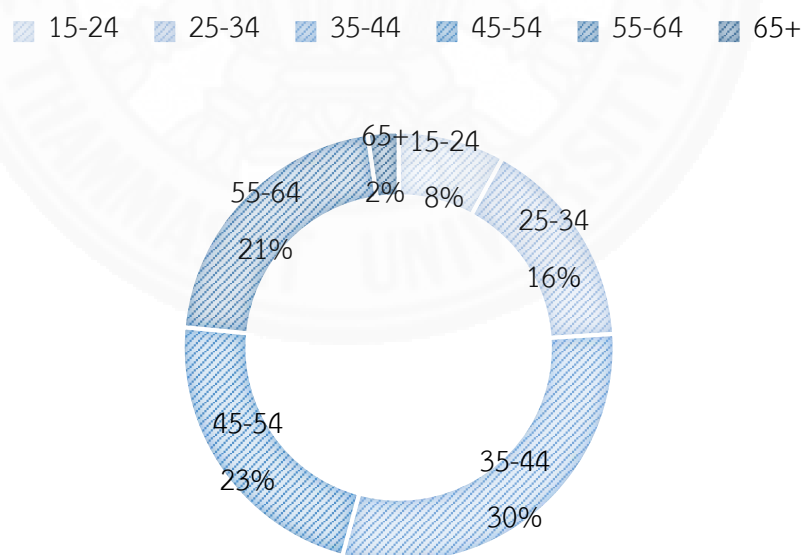
■ นักท่องเที่ยวชาวไทย    ■ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ



ภาพที่ 5.7 สัดส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวในพัทยา, โดย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2557.

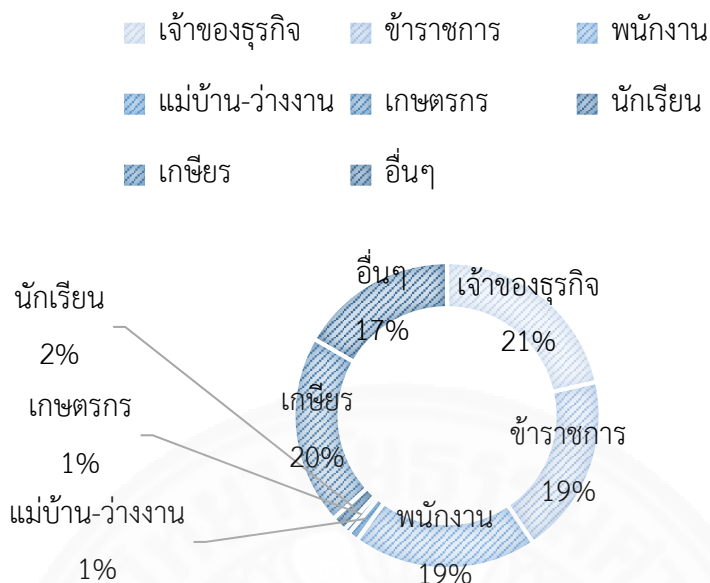


ภาพที่ 5.8 ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามเชื้อชาติ, โดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2557.

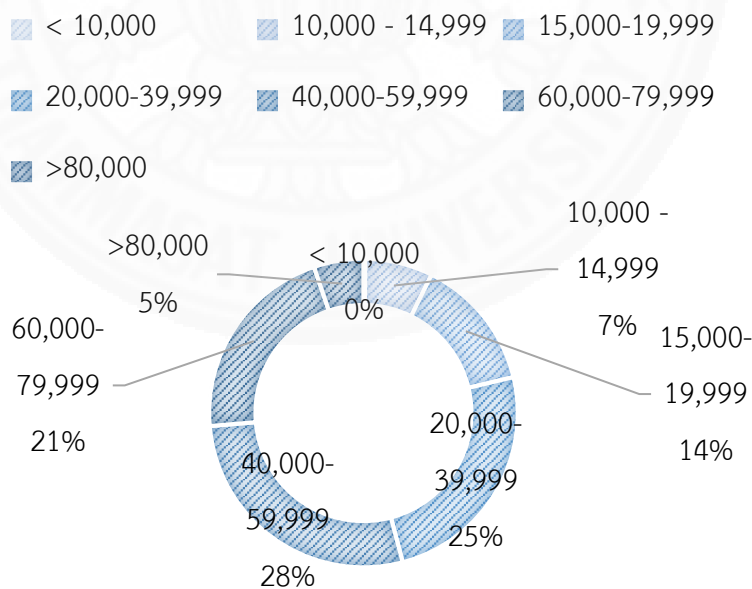


ภาพที่ 5.9 ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามอายุ, โดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2557.

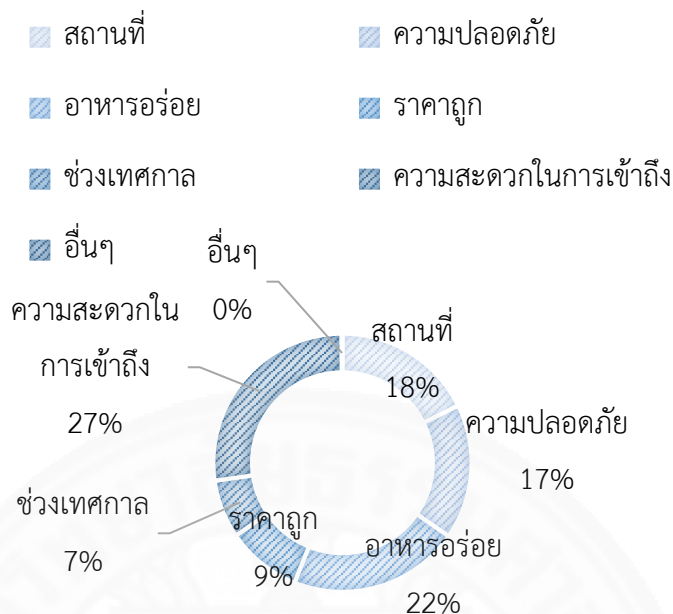




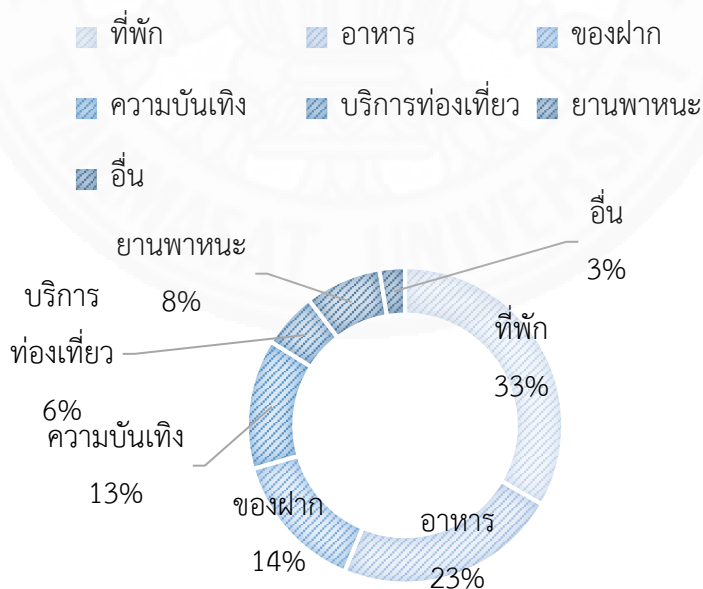
ภาพที่ 5.10 ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามอาชีพ, โดย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2557.



ภาพที่ 5.11 ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามรายได้ (USD), โดย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2557.



ภาพที่ 5.12 ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามแรงจูงใจในการท่องเที่ยว, โดย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2557.



ภาพที่ 5.13 ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศในจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ปี2557 จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่าย, โดย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จาก รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2557.

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ มีอายุ 35-44 ปี ในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 30.2) ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจในสัดส่วน มากที่สุด (ร้อยละ 21.4) มีรายได้ 40,001-55,999 ดอลลาร์สหรัฐต่อปีในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 27.8) และมาจากทวีปยุโรปในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 47.3)

ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศมีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อนใน สัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 69.4) โดยปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้เดินทางมาจังหวัดชลบุรี (พหุวิทยา) 3 อันดับ แรก ได้แก่ อาหารอร่อย สถานที่ท่องเที่ยว และมีความสะดวกในการเข้าถึง โดยผู้เยี่ยมเยือน ร้อยละ 52.7 ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ และพักโรงแรมในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 71.0) มีวันพัก เฉลี่ยรวม 3.37 วัน โดยนักท่องเที่ยวมี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,927.57 บาท/คน/วัน (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557)

### 5.3.2 แนวทางในการพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

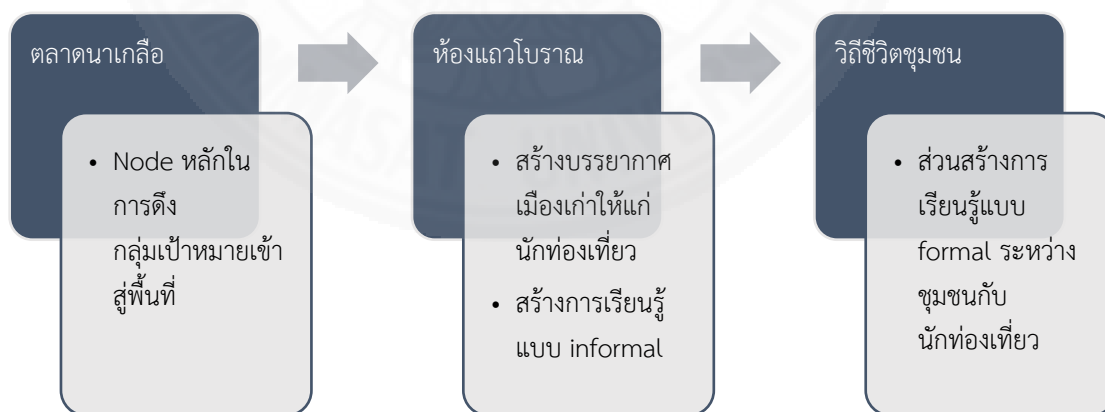
จากหัวข้อที่ 5.3.1 สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเมืองพัทยามีแรงจูงใจ ในการท่องเที่ยวหลักมาจาก 3 ประเด็นคือ ความสะดวกในการเข้าถึง อาหารอร่อย และสถานที่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของตำบลนาเกลือ เรื่องที่ตั้ง และตลาดนาเกลือ และ จากกรณีศึกษาพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะมีความสนใจในด้านวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตชุมชน มากกว่านักท่องเที่ยวในประเทศ เนื่องจากเป็นการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ แบบที่ไม่เคยเจอมาก่อน

อีกประเด็นที่เป็นแรงจูงใจให้มาของนักท่องเที่ยว คือ ด้านสถานที่ ซึ่งเพื่อพัฒนา สถานที่ให้มีเอกลักษณ์และคงอัตลักษณ์เอาไว้ ต้องคำนึงถึงทั้ง 2 ปัจจัย โดยจากกรณีศึกษาพบว่ามี การสร้างเอกลักษณ์ของพื้นที่โดยใช้อาคารเก่าเป็นสิ่งดึงดูด แต่ในขณะเดียวกันรูปแบบของอาคารเก่า ที่จะนำมาใช้นั้น ยังต้องคำนึงถึงคุณค่าของอาคาร หากเป็นอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สูง จะเน้นการรักษาหน้าตาของอาคารเอาไว้อย่างสมบูรณ์ แต่หากเป็นอาคารเก่าที่ยังไม่มีคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์มากนักจะมีการจะมีการสร้างความโดดเด่น โดยอาจเป็นการใช้สีสันทันที่ฉูดฉาดตัดกับ ความเก่าของอาคาร หรือใช้ภาพวาด street art ในการบอกเล่าเรื่องราวและสร้างความน่าสนใจ



ภาพที่ 5.14 การใช้งาน street art มาสร้างแรงดึงดูด, โดย Marissa Saini, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2561. จาก <https://thehoneycombers.com/singapore/guide-to-haji-lane-singapore-where-to-shop-eat-and-grab-a-drink-in-the-hipster-neighbourhood/>

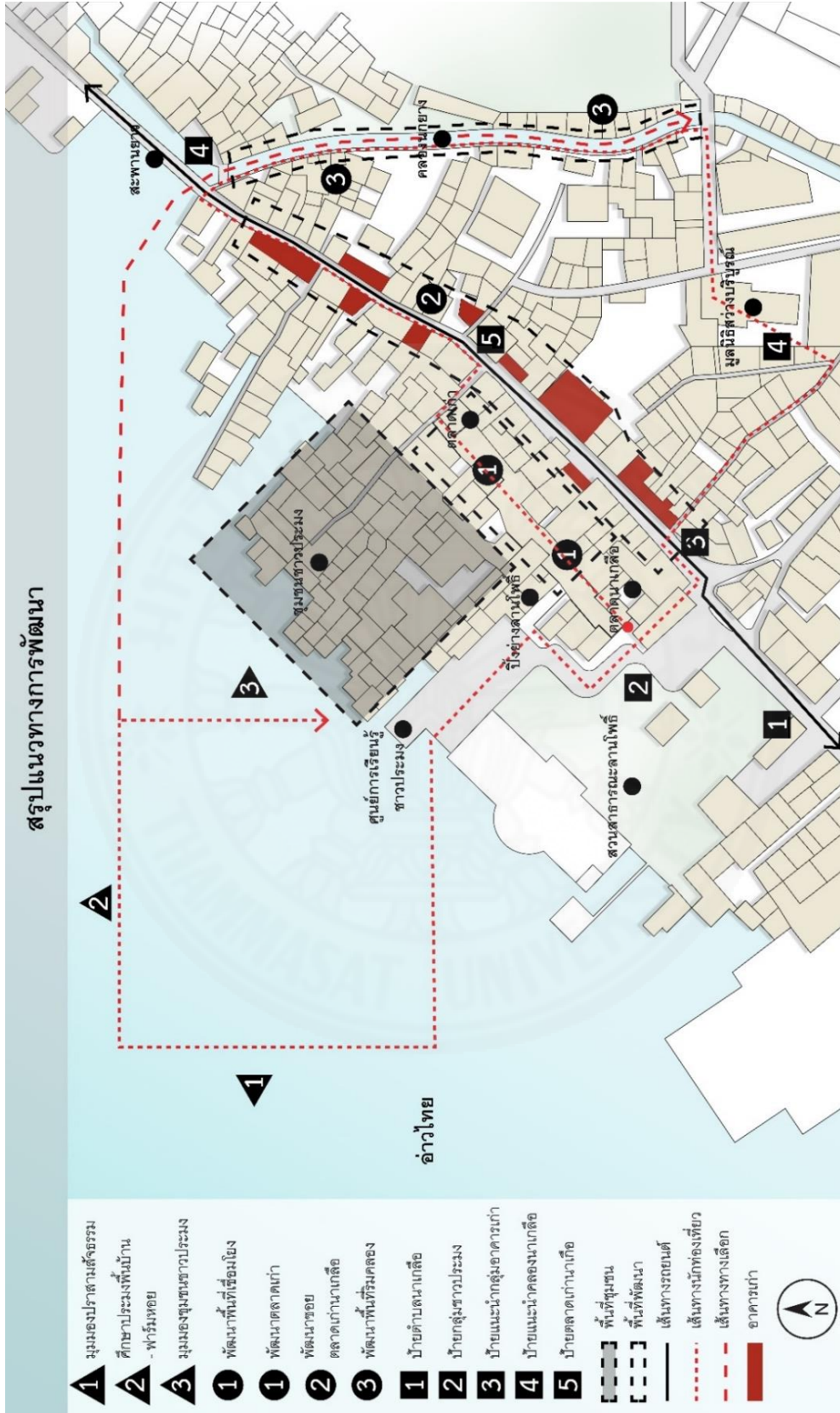
ดังนั้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และทำให้เกิดการใช้งานในพื้นที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบฟูลไทม์เวอร์ นักท่องเที่ยวมักสรรหาของกิน ซึ่งที่ตำบลนาเกลือมีของดี ของสด และราคาถูก จึงนำมาสู่ขั้นตอนการพัฒนาแบบองค์รวมได้ดังนี้



ภาพที่ 5.15 ขั้นตอนการพัฒนาพื้นที่ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

สามารถนำมาสรุปเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนและรองรับการท่องเที่ยวในตำบลนาเกลือได้ตามแผนภาพด้านล่าง





ภาพที่ 5.16 แนวทางการพัฒนาพื้นที่ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

โดยเส้นทางการท่องเที่ยวหลักสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 เส้นทาง คือ

1) เส้นทางเที่ยวแบบครบวงจร

เป็นเส้นทางหลักที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ วิถีชีวิต และทัศนียภาพของชุมชนแบบครบวงจร คือมีทั้งการท่องเที่ยวทางน้ำและทางบก โดยมีข้อจำกัดคือด้านสภาพแวดล้อม คือการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง เป็นกิจกรรมที่ต้องนั่งเรือออกไปในทะเล ซึ่งจะมีปัญหาเรื่องคลื่นลม และจิงหะน้ำขึ้น-น้ำลง โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า ช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ช่วงปลายปี ถึงช่วงต้นปี เนื่องจากมีสภาพอากาศที่ดี และเป็นช่วงบ่ายถึงเย็นของแต่ละวัน ซึ่งจะทำให้ได้ชมวิวพระอาทิตย์ตกหลังปราสาทสังขารวม โดยกิจกรรมที่สามารถกำหนดระยะเวลาได้ตามที่นักท่องเที่ยวต้องการ ซึ่งจะอยู่ระหว่าง 1 ชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที

2) เส้นทางเที่ยวทางเลือก

เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นทางเลือกหากนักท่องเที่ยวไม่สามารถใช้เส้นทางหลักได้ จึงได้เสนอให้มีการพัฒนาพื้นที่ริมคลอง ซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชาวประมงได้โดยไม่ต้องออกเรือ เพื่อให้เกิดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่น รองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา

สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาแบบภาพรวมได้ ตามเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งได้จากการสังเคราะห์กรณีศึกษา การสำรวจ และการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ส่งเสริมการใช้พื้นที่ริมแม่น้ำ ด้วยการจัดให้เป็นพื้นที่นั่งพักผ่อนและเส้นทางศึกษาวิถีชีวิตสำหรับ นักท่องเที่ยวและชาวชุมชน โดยมีการจัดเตรียมทางเดินที่เข้าถึงพื้นที่ริมน้ำได้สะดวกด้วยการปรับปรุงทางเท้าและมีทางเดินเลียบริมแม่น้ำ รวมถึงมีป้ายบอกทางที่เหมาะสม

2) ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานในอาคารเก่าและรักษาสัดส่วนของอาคารให้เข้ากับถนน รวมถึง สามารถรักษาทัศนียภาพโดยรวมของเมือง เพื่อไม่ให้ ส่งผลกระทบต่ออาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่

3) นำสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาใช้กับโครงการพัฒนาพื้นที่ ด้วยการพิจารณานำอาคารเก่ามาออกแบบปรับปรุงเพื่อให้เกิดการใช้งานใหม่ การจัดทำแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

4) ส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน สร้างรายได้ ซึ่งนำไปสู่การเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม



### 5.3.2.1 ส่วนที่ 1 – ตลาดนาเกลือ

ตลาดนาเกลือเป็นพื้นที่ซึ่งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่มีความเห็นตรงกันว่ามีความสำคัญในการพัฒนาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยที่ปัจจุบันมีการใช้งานมากอยู่แล้วจากทางนักท่องเที่ยว และชุมชน

จากกรณีศึกษา พบว่า ตลาดในแต่ละพื้นที่เป็นจุดแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ เกิดกิจกรรมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยการพัฒนาจะไม่ได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะของตลาด แต่จะเป็นการจัดองค์ประกอบและบริบทโดยรอบเพื่อให้เอื้อต่อการใช้งานตลาดมากที่สุด จากทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน สังเกตได้จาก กรณีศึกษาไทโอหรือ ฮอยอัน การจัดสรรพื้นที่บริเวณตลาดมีลักษณะที่ไม่ตายตัว กล่าวคือ เป็นการจัดพื้นที่ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตกลายเป็นความคุ้นเคยของชาวบ้าน ส่วนที่มีการปรับปรุงคือ พื้นที่ทานอาหาร และการแบ่งโซนร้านค้า เนื่องจากตลาดและร้านอาหารเป็นพื้นที่ซึ่งส่งเสริมกิจกรรมซึ่งกันและกัน จะเห็นได้จากกรณีศึกษาว่ามีการจัดพื้นที่ร้านอาหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องมาจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลภาวะตามมาเนื่องจากมีขั้นตอนการผลิต เช่น ชยะ การล้างพาทนะ และการปรุงอาหาร

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของตลาดนาเกลือจะพบว่า

#### 1) ที่ตั้ง

ตลาดนาเกลือถือว่าตั้งอยู่ในจุดที่เข้าถึงได้ง่ายและอยู่บริเวณส่วนหน้าของตำบลนาเกลือ ซึ่งเป็นจุดที่มีรถสัญจรไปมาสะดวก



ภาพที่ 5.17 แสดงที่ตั้งของย่านชุมชนชาวประมงและย่านตลาดนาเกลือ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

## 2) การใช้งาน

### 2.1 พื้นที่ตลาด

พื้นที่ตลาดพบว่ามีการใช้งานมาก โดยเน้นการขายอาหารทะเลสด ซึ่งเป็นจุดเด่นของตำบลนาเกลือ โดยลักษณะของพื้นที่ไม่มีการแบ่งเป็นส่วนเปียกและส่วนแห้งที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นลักษณะการจัดร้านค้าที่มีมาตั้งแต่อดีต โดยสินค้าที่ขายในตลาดมีหลากหลายชนิด ได้แก่

- 1) อาหารทะเลสด
- 2) เครื่องแต่งกาย เช่น เสื้อผ้า รองเท้า
- 3) อุปกรณ์กีฬา
- 4) อาหารตากแห้ง และเครื่องเทศ
- 5) ขนมหวาน

โดยปัจจุบันพบว่า มีการขายสินค้าเพิ่มมากขึ้นตามเส้นทางเดินหลักของนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีปริมาณนักท่องเที่ยวมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่ปัญหาด้านการสัญจรในพื้นที่ตามมา เนื่องจากการขยายตัวของร้านค้าได้กินพื้นที่การสัญจรของทั้งรถยนต์และเส้นทางเดินของผู้ใช้งาน

### 2.2 พื้นที่ร้านค้า

พื้นที่ร้านค้าผู้วิจัยมุ่งประเด็นไปที่การจัดร้านปิ้งย่าง ซึ่งปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากจากทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยมีลักษณะคือให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเลือกซื้อสินค้าอาหารทะเลสดและจะปรุงให้ทันที ทำให้สะดวก ง่าย และรวดเร็ว ตอบโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยวได้ดี แต่เนื่องจากการขาดพื้นที่รองรับในการนั่งรับประทานอาหาร ทำให้เกิดการนั่งทานอาหารตามพื้นที่สวนสาธารณะ

โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ผู้ที่เห็นด้วยมีความเห็นว่าเป็นสร้างกิจกรรม สร้างรายได้ที่ดี และผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีความเห็นว่าเป็นการเบียดเบียนพื้นที่สวนสาธารณะที่ไว้ใช้ออกกำลังกายหรือเพื่อการพักผ่อน



เพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้งานพื้นที่บริเวณตลาดนาเกลือ และตลาดเก่า จึงต้องมีการฟื้นฟูตลาดเก่าตามแนวทางการนำสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาใช้กับโครงการพัฒนาพื้นที่ ด้วยการพิจารณานำอาคารเก่ามาออกแบบปรับปรุงเพื่อให้เกิดการใช้งานใหม่ การจัดทำแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อกระจายนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่

จากประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดเพื่อสนับสนุนการใช้งานของพื้นที่ตลาดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตในอดีตได้ และเพื่อให้เกิดความพอใจระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้ง 3 หน่วยงาน โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

### (1) แนวทางพัฒนาด้านพื้นที่

จากกรณีศึกษาพบว่า การจัดพื้นที่ทานอาหารควรจัดให้เป็นพื้นที่ปิดที่มีความเรียบร้อยไม่ส่งผลให้เกิดการทิ้งขยะหรือของเสียตามมา และยังเป็นจุดที่สามารถดึงคนให้เข้ามาในพื้นที่ได้ เนื่องจากตำบลนาเกลือมีจุดเด่นด้านอาหารอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นอาหารทะเล หรือ ขนมหวาน ที่เป็นแรงจูงใจในการมาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ การพัฒนาโซนทานอาหารนอกจากจะจัดระเบียบความเรียบร้อยของพื้นที่แล้ว ยังเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวให้ไหลเข้าสู่พื้นที่ได้มากขึ้น เพิ่มเส้นทางเข้าออกของพื้นที่และกระจายความแออัดของตลาดนาเกลือส่วนหน้า และเพื่อลดปัญหาการใช้งานพื้นที่สวนสาธารณะที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมต่อสวนสาธารณะ เช่น การทิ้งขยะ หรือ การรुकล้ำพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อเปิดร้านอาหาร

เพื่อพัฒนาตลาดเก่าและพื้นที่เชื่อมโยงให้มีความกลมกลืนกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ประกอบของตลาดเก่าเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) โครงสร้างหลักเป็นไม้ โดยมีฐานเสาเป็นคอนกรีตเพื่อเพิ่มความแข็งแรง

2) มีลักษณะเป็นอาคารโปร่งไม่มีกำแพง

3) พื้นที่เป็นที่ว่างโล่งและที่ขายแบบยกแคร่ ทำจากคอนกรีต

4) หลังคาหน้าจั่ว โครงสร้างไม้ หน้าบันกรุด้วยไม้

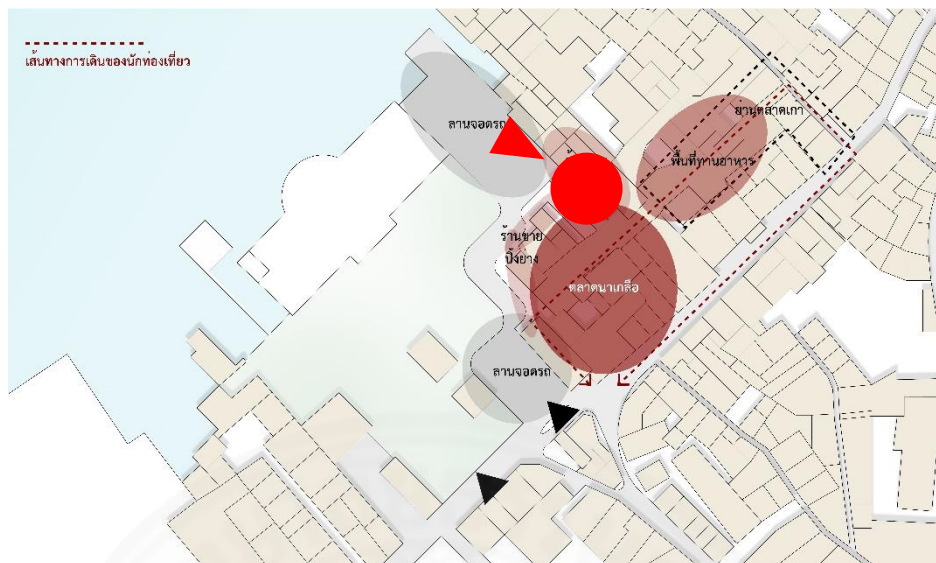
5) วัสดุผนังหลังคาเป็นสังกะสี

โดยการพัฒนาพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

#### (ก) พื้นที่ร้านขายอาหารส่วนเชื่อมต่อ

ปัจจุบันมีลักษณะเป็นร้านขายอาหาร 2 ชั้น และอาคารโกดังที่ไม่มีการใช้งาน ซึ่งเป็นทางที่สามารถเชื่อมไปยังตลาดเก่าได้





ภาพที่ 5.20 แสดงที่ตั้งร้านค้าขายปิ้งย่างส่วนหน้า จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



ภาพที่ 5.21 บรรยากาศพื้นที่บริเวณส่วนเชื่อมต่อกับตลาดเก่า ถ่ายโดยผู้วิจัย

สำหรับพื้นที่ส่วนเชื่อมต่อ ผู้วิจัยเสนอให้มีการปรับพื้นที่เพื่อให้สามารถใช้งานได้ รองรับกิจกรรมด้านการทานอาหาร รวมถึงขยายพื้นที่สำหรับร้านค้าซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มขยายตัวไปทางสวนสาธารณะลานโพธิ์ ใหม่ว่าที่พื้นที่ส่วนเชื่อมต่อแทน โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ปรับปรุงอาคาร ให้มีความกลมกลืนกับตลาดเก่านาเกลือ ทั้งในด้านวัสดุ และความสูงอาคาร โดยเน้นการใช้วัสดุตกแต่งเป็นไม้ เช่น หน้าบัน และใช้โครงสร้างอาคารเป็นหลักตามโครงสร้างเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อลดต้นทุนในการต่อเติมอาคาร

2) สร้างการเชื่อมต่อทางสายตาและการเข้าถึงระหว่าง 3 อาคาร  
คือ ตลาดสด ตลาดเก่า และโซนร้านอาหาร โดยการใช้วัสดุพื้นที่ที่มีความกลมกลืนต่อเนื่องกัน



ภาพที่ 5.22 ภาพจำลองการพัฒนาพื้นที่ร้านค้าและโกดังเป็นส่วนเชื่อมต่อ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

การพัฒนาพื้นที่ส่วนช่วยต่อ จะสามารถช่วยสร้างความเป็นระเบียบแก่พื้นที่ได้ นอกจากนั้นยังเพิ่มพื้นที่ร้านค้าและร้านอาหารเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยจากภาพที่ 5.23 เป็นการจำลองการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อให้ความสอดคล้องกันระหว่างตลาดเก่าและตลาดสด โดยส่วนเชื่อมต่อจะหน้าที่เป็นส่วนเปลี่ยนถ่ายบรรยากาศจากตลาดสดเข้าสู่บรรยากาศแบบบ้าน ๆ ที่ชุมชนเป็นมาในอดีต



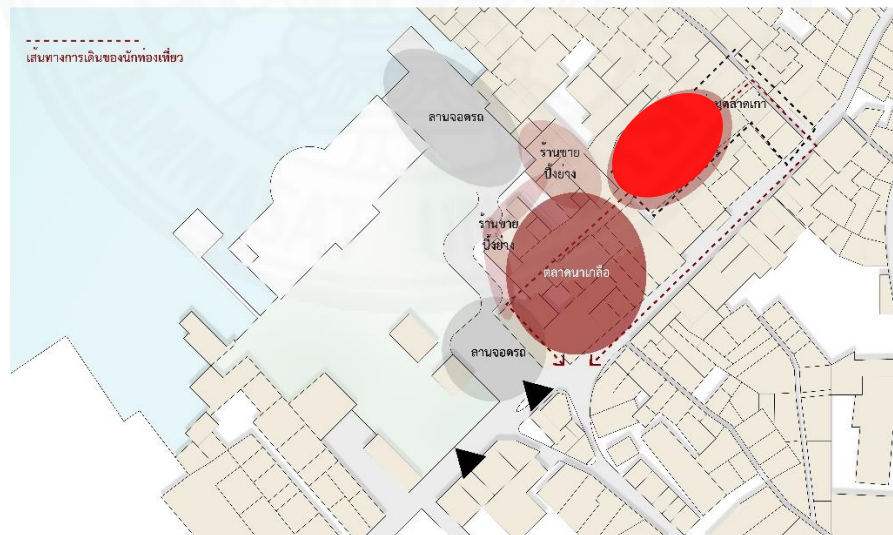
### (ข) พื้นที่ตลาดเก่านาเกลือ

ปัจจุบันมีลักษณะเป็นอาคารเก่าที่ถูกทิ้งร้างโดย มีการใช้งานเล็กน้อยในพื้นที่รอบนอกที่ติดกับทางเดิน จากการสำรวจพบว่า โครงสร้างอาคารมีสภาพชำรุดในบางจุด และบางส่วนได้มีการเสริมโครงสร้างเอาไว้แล้ว



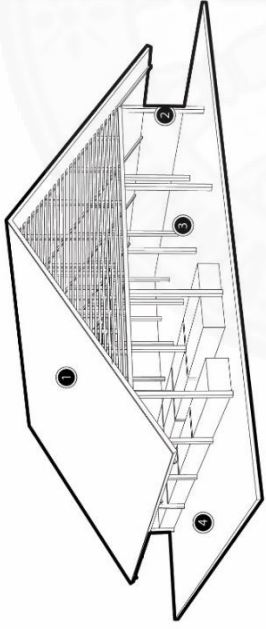
ภาพที่ 5.23 บรรยากาศบริเวณตลาดเก่านาเกลือ ถ่ายโดยผู้วิจัย

โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาดังนี้

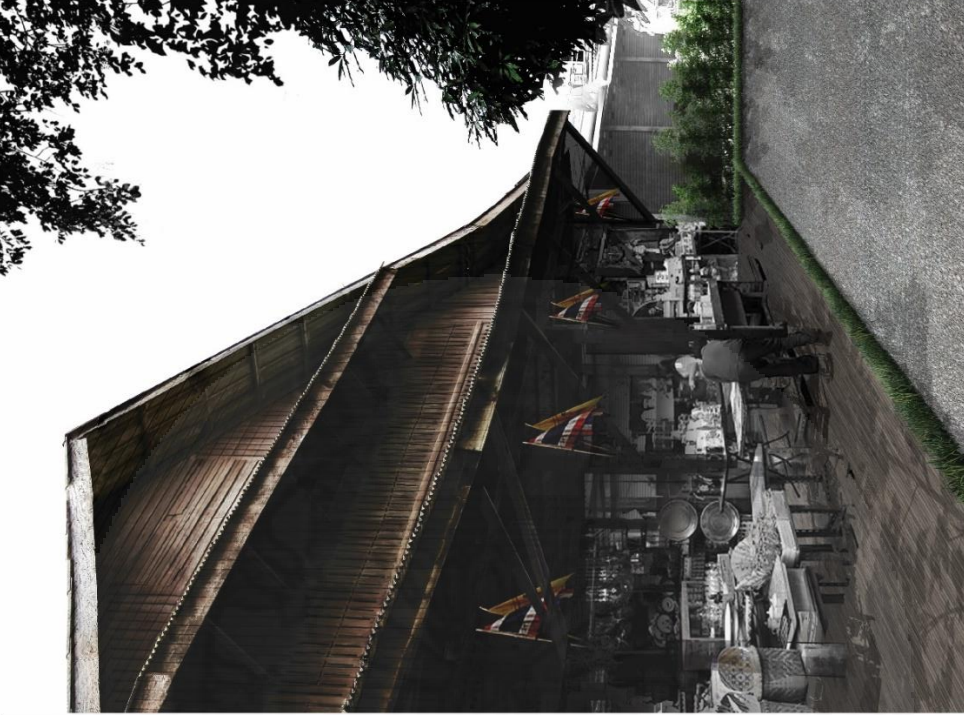


ภาพที่ 5.24 แสดงที่ตั้งตลาดเก่านาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

### แนวทางการฟื้นฟูตลาดเก่ามาเกลือ



1. หลังคา
  - ปรับปรุงหลังคา แก้ไขปัญหาหลังเพื่อรองรับการใช้งาน และใช้วัสดุที่สามารถรับแสง ธรรมชาติได้มากขึ้น
2. โครงสร้างอาคาร
  - ปรับปรุงโครงสร้างอาคารที่เป็นไม้ ให้แข็งแรงขึ้น โดยทำให้มีลักษณะคล้ายเดิมของ อาคารโดยการใช้อิฐรมซกติ หรือวัสดุไม้
3. องค์ประกอบอาคาร
  - ปรับปรุงพื้นที่ยกแคร์ โดยการเพิ่มพื้นที่โล่งสำหรับจัดโต๊ะทานอาหาร หรือกิจกรรมอื่นๆ เนื่องจากปริมาณแคร์ยังมีไม่มาก และมีพื้นที่ถนนทางเข้าตลาดรองรับการซื้อ-ขาย การจัดพื้นที่โล่งช่วยสร้างพื้นที่สำหรับทานอาหารหรือกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชนได้
4. พื้นที่โดยรอบ
  - จัดพื้นที่รอบข้างเป็นพื้นที่สำหรับขายอาหารหรือสินค้าอื่นๆ เน้นการใช้งานพื้นที่แบบ หลากหลาย



ภาพที่ 5.25 แนวทางการฟื้นฟูตลาดเก่ามาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

โดยการปรับปรุงตลาดเก่าจะทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมในแบบวิถีชีวิตชุมชน เช่น การขายบนแคร่ การขายอาหารหรือขนมโบราณ รวมถึงยังมีที่โล่งที่สามารถเป็นพื้นที่ที่สามารถใช้งานได้หลายรูปแบบ เช่น การขายของ พื้นที่ทานอาหาร หรือการจัดกิจกรรมขนาดเล็กเพื่อแสดงถึงวิถีชีวิตชุมชน เช่น การแสดง หรือ การสอนทำอาหาร หรือจัดนิทรรศการขนาดเล็ก

## (2) แนวทางพัฒนาด้านชุมชน

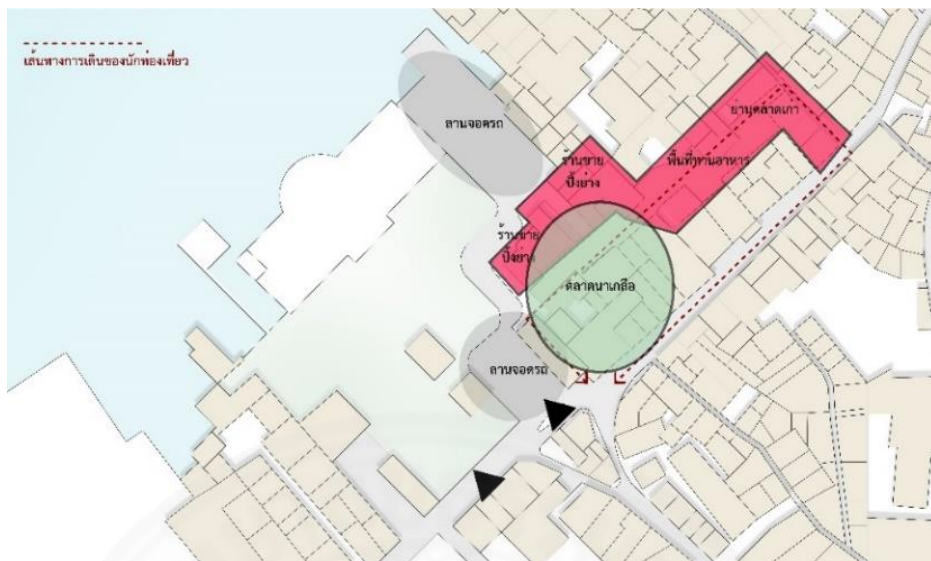
ควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจากการสัมภาษณ์พบว่า เคยมีการจัดงาน “ตลาดเก่านาเกลือ” ขึ้นบริเวณถนนทางเข้าตลาดเก่า จัดโดยชุมชนและ อพท. ซึ่งประสบความสำเร็จได้อยู่ระยะหนึ่งแล้วก็หยุดไป เนื่องจากแม่ค้าในชุมชนมาจัดงานได้ไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีการประชาสัมพันธ์และการจัดกลุ่มพูดคุยถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว เนื่องจากประเด็นหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาด้วยความร่วมมือ ( The ASEAN Secretariat, 2016) ไม่ใช่การพัฒนาด้านกายภาพ โดยอาจมีการจัดเวทีเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อหาทางออก เช่น การหมุนเวียนร้านค้าเพื่อให้มีร้านค้าในพื้นที่ตลาดตลอดเวลา



ภาพที่ 5.26 เปรียบเทียบบรรยากาศบริเวณตลาดเก่านาเกลือ, จาก (ภาพขวา) ถ่ายโดยผู้วิจัย / (ภาพซ้าย) [https://www.facebook.com/dastaarea3/photos/a.772687906220600.1073741836.3346199166940\\_70/772692699553454/?type=3&theater](https://www.facebook.com/dastaarea3/photos/a.772687906220600.1073741836.3346199166940_70/772692699553454/?type=3&theater)

การพัฒนาตลาดเก่านาเกลือให้เกิดการใช้งาน เป็นศูนย์อาหารชุมชนเหมือนที่เคยเป็นมาในอดีต จะช่วยดึงดูดผู้คนที่น่าสนใจให้ไหลเข้ามาในพื้นที่ได้ ขยายพื้นที่สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และยังเป็นการสร้างความน่าสนใจเรื่องวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยการใชตลาดเก่าเป็นตัวเล่าเรื่อง ผ่านประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส ก่อนจะเชื่อมต่อไปยังส่วนที่ 2





ภาพที่ 5.27 การเชื่อมต่อพื้นที่ทั้ง 3 จุด ได้แก่ ตลาดสด ร้านค้า และตลาดเก่า จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

### 5.3.2.2 ส่วนที่ 2 – ห้องแถวโบราณ

จากการสำรวจนำมาสู่การกำหนดและร่างมาตรการ อันได้จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิด และทฤษฎีการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน รวมถึงการนำผลความต้องการของชุมชนมาสรุปและสังเคราะห์ออกมา โดยได้ทำการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรม อย่างละเอียดและศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มาตรการดังกล่าวเป็นแนวทางควบคุมกายภาพที่สามารถพัฒนา ไปสู่การนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยไม่ขัดต่อกฎหมายที่มีอยู่เดิม ซึ่งสรุปเป็นแนวคิดในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ โดยเน้นพื้นที่ริมถนนพทยา-นาเกลือเป็นพื้นที่หลัก เนื่องจากเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะอาคารไปจากการขยายตัวของเมืองพทยา สรุปได้เป็น 9 กลุ่มอาคาร



ภาพที่ 5.28 แสดงที่ตั้งของอาคารเก่าบริเวณริมถนน พทยา-นาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

โดยมีวัตถุประสงค์ ในการจัดทำมาตรการกำหนดประเภทการใช้อาคาร ลักษณะ รูปทรง ระยะหรือระดับ ของอาคาร สำหรับการก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารในชุมชนตำบลนาเกลือ ดังนี้

1) เพื่อควบคุมอาคารที่สร้างขึ้นใหม่ ให้มีความกลมกลืนกับอาคารที่มีอยู่เดิมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เป็นการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน

2) เพื่อควบคุมกิจกรรม และเวลาในการใช้อาคาร ให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชน เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์

โดยมีรายละเอียดของมาตรการ ดังนี้

- การใช้อาคารเพื่อการใด ๆ ต้องมิให้เป็นสถานบริการเพื่อรักษาความสงบสุข ศิลธรรมและวัฒนธรรม อันติงามของชุมชน อาศัยการศึกษาจากข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2546 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2509

- การใช้อาคารเพื่อการใด ๆ ต้องมิให้เป็นร้านเหล้า บาร์เบียร์ เพื่อรักษาความสงบสุข ศิลธรรมและ วัฒนธรรมอันติงามของชุมชน อาศัยการศึกษาจากข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ มาตรา 9 มาตรา 10 แห่งพระราช บัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่2) พ.ศ. 2535

- การใช้อาคารเพื่อเป็นร้านค้าปลีก-ส่ง ต้องมิให้เปิดบริการในช่วงเวลา 24.00-6.00 น. เพื่อหลีกเลี่ยง มลพิษทางเสียง จากลูกค้าที่มาใช้บริการในช่วงเวลาพักผ่อนของคนส่วนใหญ่ในชุมชน อาศัยการศึกษาจากข้อกำหนด ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ มาตรา 83 มาตรา 84 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ.2550 และมาตรา 9 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่2) พ.ศ. 2535

- การก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคาร ควรให้มีรูปแบบที่กลมกลืนกับอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ในชุมชน โดยศึกษารูปแบบจากแนวทางการออกแบบอาคารสำหรับชุมชนริมน้ำจันทบูร เพื่อเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน อาศัยการศึกษาจากข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ตามมาตรา 9 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

จากการลงพื้นที่พบว่าการใช้งานพื้นที่ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่บริเวณสวนสาธารณะลานโพธิ์และตลาดนาเกลือซึ่งมีผู้ใช้งานหลากหลายจากทั้งคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยทั้งสองพื้นที่ต่างอยู่ในนโยบายเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นกัน พื้นที่ส่วนต่อจากตลาดจะมีการใช้งานค่อนข้างน้อยเนื่องจากไม่มีสถานที่ตั้งจุดหรือจุดหมายแก่

นักท่องเที่ยว โดยสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารเก่าที่ยังคงสภาพไว้แทบจะสมบูรณ์ และมีหลากหลายรูปแบบ โดยจากการสำรวจพบว่ามีทั้งหมด 9 กลุ่มอาคารที่มีลักษณะเป็นอาคารเก่า

ห้องแถว 2 ชั้นแบบมีระเบียง



ห้องแถว 2 ชั้นแบบไม่มีระเบียง



ห้องแถว 3 ชั้น



ภาพที่ 5.29 แสดงรูปแบบอาคารเก่าบริเวณริมถนน พัทยา-นาเกลือ จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

รูปแบบและลักษณะของอาคารพื้นถิ่นในพื้นที่นาเกลือมีลักษณะเป็นอาคารห้องแถวไม้ ที่ในอดีตมีการใช้สอยเพื่อทำการค้าขายและที่อยู่อาศัย โดยสามารถพบได้เฉพาะบริเวณถนนพัทยา-นาเกลือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นชุมชนดั้งเดิมของเมืองพัทยา ถึงแม้ในปัจจุบันอาคารดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ไปแล้วก็ตาม บางส่วนได้มีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดี และมีการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์กรรมและที่พักอาศัยจนปัจจุบัน อายุของอาคารและการใช้ประโยชน์ อาคารส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 80-100 ปี สภาพการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์เพื่อพักอาศัยเป็นหลัก โดยบางอาคารที่อยู่ในย่านชุมชนส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ชั้นล่างทำการค้าขาย และบางอาคารใช้เป็นสถานที่ทำงาน โดยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะของอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของเมืองพัทยาได้ดังนี้

(1) ความสูงของอาคาร - มีความสูงประมาณ 2-3 ชั้น  
 (2) สัดส่วนต่าง ๆ ของรูปด้านหน้าอาคาร - เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์เพื่อการพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ จึงมีการหันหน้าอาคารไปในทิศทางถนนสายหลักในเมือง เช่น ถนนพัทยา-นาเกลือ และนิยมปลูกอาคารเรียงกัน 3-10 คูหา

(3) จังหวะของช่องเปิด - ประตูแต่เดิมนิยมใช้บานเพ็ชไม้ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมจีน มีขนาดของประตูเต็มความกว้างของคูหา แต่ปัจจุบันนิยมหันมาใช้ประตูเหล็กดัดเพื่อความคงทนและสะดวกในการเปิด-ปิด บางอาคารนิยมทำช่องแสงเหนือประตูทางเข้าเพื่อใช้ในการระบายอากาศ หน้าต่างและช่องเปิดเป็นบานเปิดไม้ขนาด 40-60 ซม. บริเวณเหนือวงกบหน้าต่างชั้นบนมักทำช่องแสงด้วยบานกระจกติดตาย

(4) ลักษณะของพื้นที่ว่างรอบอาคาร - เป็นห้องแถวปลูกต่อเนื่อง มีพื้นที่หน้าอาคาร เป็นทางเดินและชายของ



(5) ลักษณะของวัสดุต่าง ๆ เช่น ชนิดและสี - โครงสร้างอาคารทั้งหมดเป็นโครงสร้างไม้ ผนังเป็นไม้ตีซ้อนเกล็ด

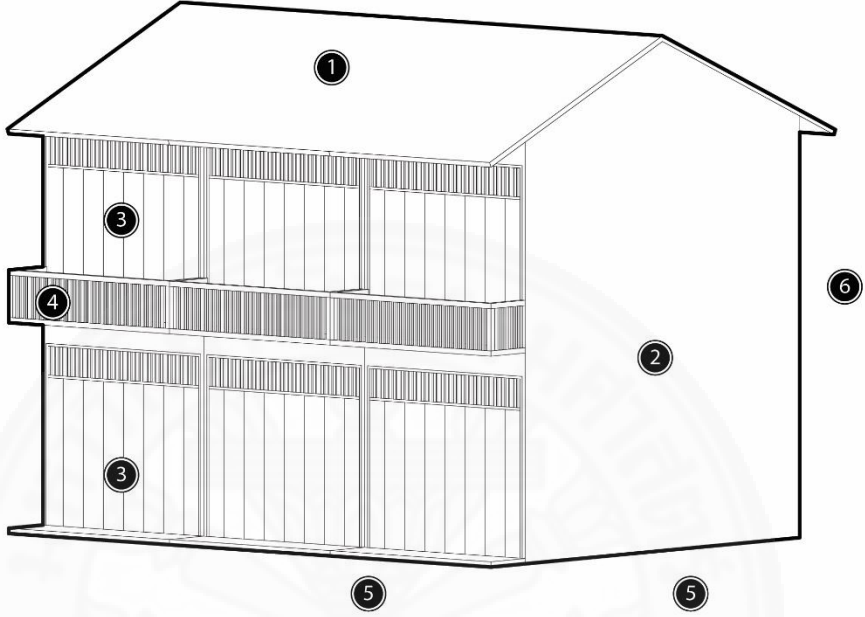
(6) ทิศทางของรูปด้านอาคาร (เป็นทิศทางในแนวตั้งหรือแนวนอน) - อาคารเรียงตัวเป็นแนวยาวมีเส้นสายของราวกันตกระเบียงหน้าอาคารต่อกันเป็นแนวนอนยาวต่อเนื่อง

(7) รูปทรงหลังคาอาคาร และส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลังคา - หลังคาเป็นรูปทรงจั่ว ใช้สังกะสีและกระเบื้องลอนคู่เป็นวัสดุมุงหลังคา



## (1) แนวทางการออกแบบอาคาร

**แนวทางการออกแบบอาคาร**



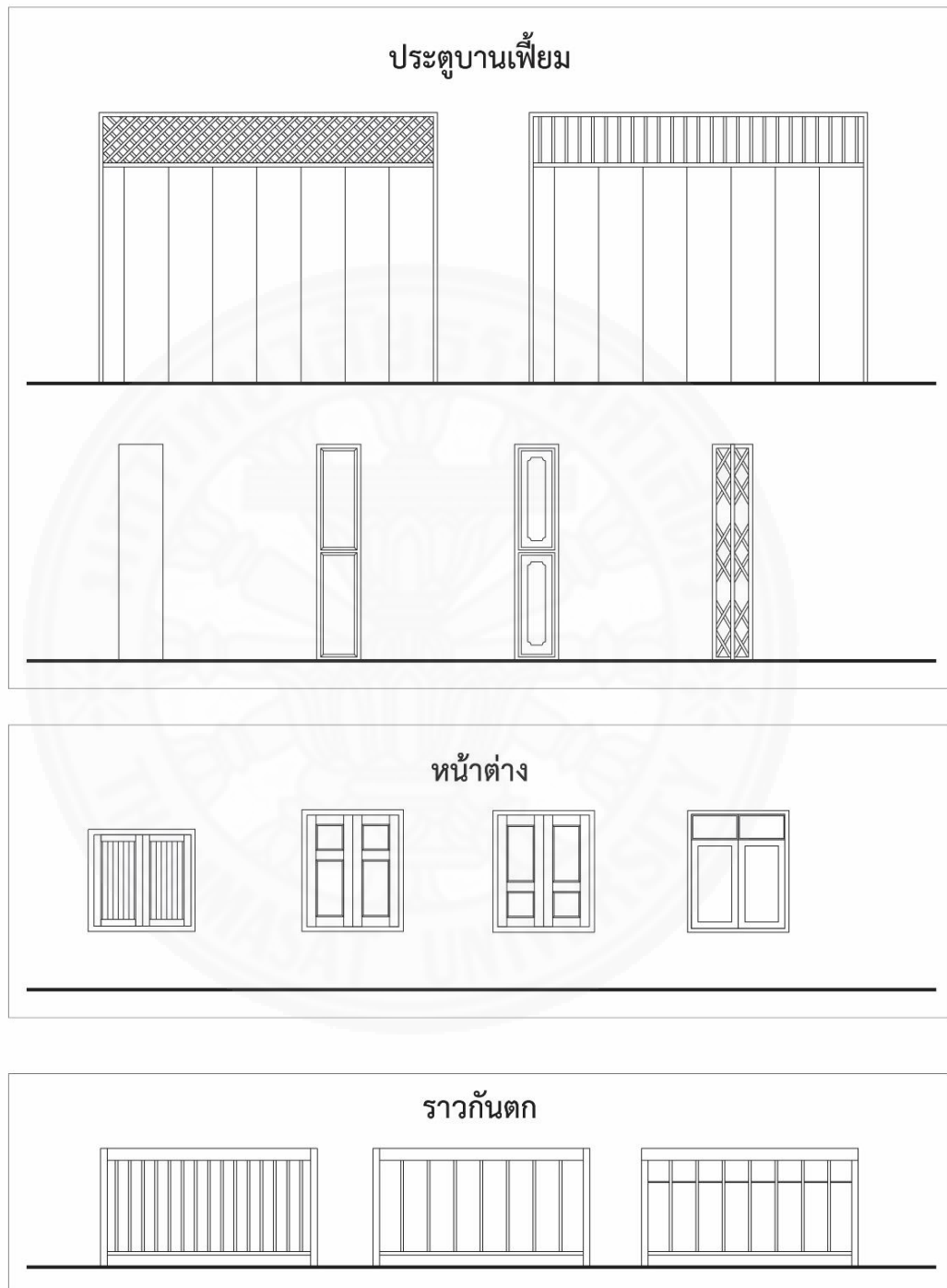
1. หลังคา - หลังคาควรมีวัสดุคลุมทรงจั่ว มีความชันไม่น้อยกว่า 30 องศา ใช้สีโทนน้ำตาล หรือเทา โดยใช้กระเบื้อง ลอนคู่ หรือวัสดุอื่นๆที่ใกล้เคียงกัน
2. สีภายนอกอาคาร - สีของอาคารควรใช้สีเป็นโทนธรรมชาติ เช่น สีน้ำตาล สีอิฐ หรือสีครีม
3. องค์ประกอบอาคาร - องค์ประกอบอาคารต่างๆ เช่น ประตู หรือ หน้าต่าง ควรให้มีรูปแบบตามที่แนะนำ
4. ระเบียง - ในควรให้มีรูปแบบตามที่แนะนำในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยหากก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารโดยอาคาร โดยรอบมีบริบทเป็นห้องแถวเก่าแบบมีระเบียง ควรออกแบบให้มีระเบียงที่กลมกลืนกันไปด้วย
5. ขนาดอาคาร - ห้องแถวหรือตึกแถวแต่ละคูหาควรมีความกว้างโดยวัดระยะตั้งฉากจากแนวศูนย์กลางของเสาด้านหนึ่งไปยัง อีกด้านหนึ่งไม่น้อยกว่า 4 เมตร ความลึกของอาคารวัดระยะตั้งฉากกับแนวผนังด้านหน้าชั้นล่างไม่น้อยกว่า 8 เมตร และ ไม่เกิน 24 เมตร มีพื้นที่ชั้นล่างไม่น้อยกว่า 30 ตารางเมตร (อ้างอิงจากกฎกระทรวงฉบับที่ 55 พ.ศ. 2553 ข้อที่ 1)
6. ความสูงอาคาร - อาคารควรมีความสูงวัดจากพื้นดินสู่ยอดผนัง ไม่เกิน 8 เมตร และไม่เกิน 2 ชั้น หรือ ควรให้มีระดับใกล้เคียง กับอาคารข้างเคียง

หมายเหตุ :

การออกแบบอาคารใดๆหากอยู่นอกเหนือจากข้อบังคับให้ออกแบบโดยมีลักษณะกลมกลืนกับอาคารข้างเคียง

ภาพที่ 5.30 แนวทางการออกแบบอาคาร จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

จากการสำรวจสามารถสรุปลักษณะขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม  
เพิ่มเติมได้ดังนี้



ภาพที่ 5.31 องค์ประกอบอาคาร จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

โดยขั้นตอนในการทำข้อบังคับการอนุรักษ์อาคาร จากการศึกษา  
กรณีศึกษา และดัดแปลงให้เหมาะสมกับตำบลนาเกลือทำได้นี้

## ตารางที่ 5.4

## ตารางแสดงขั้นตอนการอนุรักษ์อาคารตำบลนาเกลือ

|   | ขั้นตอน  | การดำเนินการควบคุม  |
|---|--|---|
| 1 | ทำประชาคมติเพื่อให้ได้ข้อสรุปจากชุมชนทั้งหมดว่าเห็นด้วยกับการจัดทำข้อบังคับหรือไม่ | - สร้างความเข้าใจและจิตสำนึก ในการอนุรักษ์<br>- สร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์แก่เจ้าของอาคาร                                     |
| 2 | เก็บรวบรวมข้อมูลอาคารที่มีคุณค่า โดยชุมชนส่งอาคารเข้ามารับการประเมินเพื่อคัดเลือก  |   |
| 3 | สำรวจและจัดทำทะเบียนอาคาร จากอาคารที่ส่งเข้ารับการคัดเลือก                         | ให้การสนับสนุนทางวิชาการเกี่ยวกับการบูรณะอาคาร  |
| 4 | คัดเลือกอาคารโดยการลงคะแนนจากคนในชุมชน   | - จัดแสดงข้อมูลอาคารที่ได้รับการคัดเลือกในที่สาธารณะและ Website<br>- ประชาสัมพันธ์การจัดทำประชาพิจารณ์การลงคะแนนคัดเลือกอาคาร |
| 5 | ทำ MOU จากเจ้าของอาคาร ที่ได้รับการคัดเลือก  | จัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาอาคารเก่าและเรือนพื้นถิ่น (หรือเพื่อพัฒนาชุมชนโดยรวม)                             |
| 6 | สำรวจจริงวัดมรดกทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบ Vernadoc                                 |   |
| 7 | จัดทำข้อเสนอแนะ ปรับปรุง และพัฒนาอาคาร   | เสนอแผนการจัดทำแบบบูรณะแก่เจ้าของอาคารและชุมชน  |
| 8 | จัดทำแบบบูรณะ พร้อมเขียนแบบก่อสร้างสำหรับบูรณะ ปรับปรุง และพัฒนา                   |   |
| 9 | ดำเนินการตามแบบที่ได้จัดทำ   | คัดเลือกผู้ควบคุมงาน/ผู้รับเหมา ให้เป็นไปตามแบบแผน  |

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

โดยการออกข้อบังคับเฉพาะพื้นที่ที่สามารถจัดทำได้ อ้างอิงจาก มาตรา 9 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่2) พ.ศ. 2535 ระบุว่าในกรณีที่ยังมิได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดเรื่องใดตามมาตรา 8 ในราชการสวนท้องถิ่นมีอำนาจ ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดเรื่องนั้นได้

## (2) แนวทางการเพิ่มคุณค่าให้กับอาคาร

จากการสรุปเรื่ององค์ประกอบของเมือง และจากกรณีศึกษา พบว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอาคารเกินจากการอนุรักษ์แล้วยังทำได้อีก 2 ลักษณะ คือ

### 1. การส่งเสริมการใช้งาน

การปรับปรุงอาคารทำให้เกิดการใช้งานประเภทต่าง ๆ เช่น เป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ หรือ การปรับปรุงเป็นอาคารสาธารณะเพื่อแสดงออกถึงประวัติศาสตร์ของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดการใช้งานได้ ยังสามารถสร้างรายได้เพื่อใช้ในการบูรณะอาคารต่อไปได้ด้วย

### 2. การสร้างจุดเด่นให้กับอาคาร

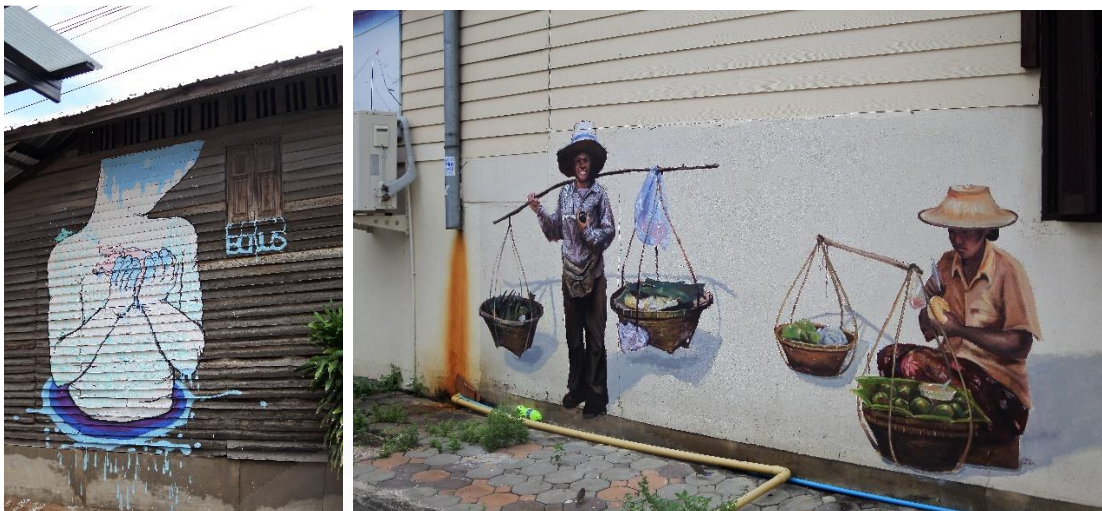
จากกรณีศึกษา พบว่า มักมีการสืบค้นประวัติของอาคารเพื่อสร้างเป็นเรื่องราวดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจ เช่น การเป็นอาคารหลังแรก หรือ มีประวัติศาสตร์ต่อคนในพื้นที่ โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าหลังที่โดดเด่นที่สุด คือ บ้านไม้ 3 ชั้น ซึ่งมีเรื่องเล่าว่า บ้านไม้ สามชั้นหลังนี้ สร้างเมื่อประมาณ 80 ปีที่แล้ว เคยเป็นร้านทองประจำชุมชน โดยช่างฝีมือครอบครัวไทยจีน ที่มาตั้งรกรากที่นี่ บ้านนี้มีโทรทัศน์เป็นบ้านแรก ๆ ให้เด็ก ๆ มานั่งดูทีวีกัน มีวิธีการก่อสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ คือ สร้างด้วยมือทั้งหมดและไม่ใช้ตะปูเลยทั้งหลัง



ภาพที่ 5.32 อาคาร 3 ชั้น ถ่ายโดยผู้วิจัย

นอกจากนั้นจากกรณีศึกษายังพบว่าการสร้างจุดขายให้กับอาคารอีกทางหนึ่งสามารถทำได้ส่วยการตกแต่งอาคารด้วยสีสันทันทีสุดขาดตัดกับความเก่าของอาคารหรือการใช้งานศิลปะเข้ามาช่วย ซึ่งจากการลงพื้นที่พบว่ามีกรวาดภาพ street art ตามผนังอาคารอยู่บ้างแล้วทั้งสิ้น 7 จุด แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์จึงทำให้ยังไม่มีผู้สนใจมากนัก





ภาพที่ 5.33 งาน street art อาคารเก่าตำบลนาเกลือ ถ่ายโดยผู้วิจัย

### 5.3.2.3 ส่วนที่ 3 – วิถีชีวิตชุมชน

ชุมชนชาวประมงถือเป็นต้นกำเนิดของเมืองพัทยา ดังนั้นเพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนชาวประมง จึงควรมีการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมเพื่อสนับสนุนชุมชนชาวประมง โดยจากการศึกษากรณีศึกษา พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

#### 1. รูปแบบระยะเวลา

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาจากบริบทพื้นที่โดยรอบตำบลนาเกลือ ซึ่งได้แก่ เมืองพัทยา เนื่องจากเมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอันดับต้น ๆ ของประเทศ โดดเด่นในด้านของกิจกรรมทางน้ำที่หลากหลาย และเป็นจุดมุ่งหมายหลักของนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมของกิจกรรม

1. กิจกรรมแบบค้างคืน - เป็นกิจกรรมออกหาปลาพร้อมกับชาวประมงในพื้นที่ โดยจะเป็นการออกหาปลาเรือใหญ่แบบอุตสาหกรรมการประมง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ถึงการหาปลา และตกปลาหมึก ที่จะต้องทำในช่วงกลางคืนถึงเช้า

2. กิจกรรมระยะสั้น - เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวประมง การทำฟาร์มหอย การผูกซั้ง และการชมทัศนียภาพริมทะเล เช่น ชุมชนชาวประมงหรือ ปราสาทสังฆกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำได้ตั้งแต่ช่วงบ่ายถึงช่วงพระอาทิตย์ตก ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง หรือมากกว่า ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

## 2. รูปแบบของยานพาหนะ

การประมงในตำบลนาเกลือสามารถแบ่งลักษณะของยานพาหนะได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ประมงเรือเล็ก และ 2. ประมงเรือใหญ่ โดยขนาดของเรือสามารถกำหนดกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. ประมงเรือเล็ก - เป็นกิจกรรมประเภทชมทัศนียภาพของเมือง และการประมงพื้นบ้าน

2. ประมงเรือใหญ่ - เป็นกิจกรรมประเภทการตกปลา โดยจะมีการออกเรือครั้งละประมาณ 1-2 วัน ใช้ชีวิตอยู่บนเรือ โดยจะมีที่นอนและห้องน้ำบนเรือ

ดังนั้นจากการวิเคราะห์เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อดำบลนาเกลือ จึงสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมที่เหมาะสมคือกิจกรรมการประมงพื้นบ้านเน้นการศึกษาวิถีชีวิตของชาวประมงและทัศนียภาพของเมือง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ในระยะเวลาสั้น และยังเป็นกิจกรรมที่ไม่สามารถทำได้ในพื้นที่อื่น ๆ ของเมืองพัทยา เนื่องจากกิจกรรมการประมงเรือใหญ่นอกจากจะใช้เวลานานแล้วยังต้องอาศัยทักษะในด้านการตกปลา อุปกรณ์ และการเตรียมการระยะเวลานานกว่า ซึ่ง การเดินทางเพื่อไปชม สถานที่การชมเมืองจากแม่น้ำ ลำคลอง เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากอากาศเย็นสบายและยังได้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านด้วย เช่น การซักผ้า การเล่นน้ำของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เนื่องจากเป็นรูปแบบของวิถีชีวิตที่แตกต่างจากหลายประเทศ

### (1) แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรม / ชุมชน

#### 1 ฟาร์มหอย

ฟาร์มหอยถือเป็นการประมงพื้นบ้านที่มีการทำมาตั้งแต่ในอดีตและยังหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้การทำฟาร์มหอยแบบพื้นบ้าน

#### 2. การปล่อยชั่ง

การปล่อยชั่งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมทั้งด้านการเรียนรู้และการปฏิบัติ โดยจะมีการสอนการทำชั่งโดยกลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้านนาเกลือ ก่อนจะนำไปปล่อยในทะเล



ภาพที่ 5.34 กิจกรรมการทำซั้ง โดย Naklua Pattaya Old Town, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2561. จาก <https://goo.gl/gdiKrH>

### 3. ชมทัศนียภาพริมน้ำ

นอกจากกิจกรรมที่สามารถทำได้แล้วนั้น ต้องมีการพัฒนาทัศนียภาพพื้นที่ริมน้ำเพื่อให้มีความสะอาดเรียบร้อย โดยจากการลงพื้นที่พบว่าทัศนียภาพริมน้ำของพื้นที่นาเกลือมีความน่าสนใจจากการได้เห็นวิถีชีวิตของชุมชนชาวประมง เช่นลักษณะของบ้านที่ยื่นลงไปในทะเล หรือการขนของและชีวิตประจำวันของคนในชุมชน โดยประเด็นที่คำนึงถึงคือประเด็นเรื่องความสะอาดและมลภาวะทางน้ำซึ่งอาจเกิดจากการทิ้งขยะลงในทะเล



ภาพที่ 5.35 แสดงบรรยากาศชุมชนชาวประมงอำวนาเกลือ โดย Naklua Pattaya Old Town, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2561. จาก <https://goo.gl/x5r7ZW>

กิจกรรมวิถีชีวิตชุมชนชาวประมงนั้น ถือเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการ เรียนรู้ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวโดยตรง หรือ การเรียนรู้แบบ formal ซึ่งจากกลุ่มเป้าหมายที่ กำหนดไว้ ทำให้ต้องมีการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและ กัน โดยอาจจัดให้มีการเรียนรู้ทักษะด้านการสื่อสารจากหน่วยงานการศึกษา หรือ อพท. เพื่อให้ กิจกรรมที่จะเกิดขึ้น มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาทัศนียภาพริมน้ำ จากกรณีศึกษา พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคือความร่วมมือของชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นผู้ใช้ทรัพยากร โดยประเด็นหลักที่ควร คำนึงถึงคือเรื่องของความสะดวก จากการสำรวจพื้นที่พบว่า มลภาวะส่งผลต่อการเดินในพื้นที่มาก ที่สุดคือมลภาวะทางกลิ่น เนื่องจากมีการทิ้งซากอาหารทะเลสดบริเวณทางเดิน รวมถึงสิ่งปฏิกูลจาก สัตว์ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมความสะดวกด้วยการสร้างความเข้าใจระหว่างคนในชุมชน ให้เข้าใจถึง ความสำคัญและศักยภาพของพื้นที่ โดยการจัดประชุมหรือการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

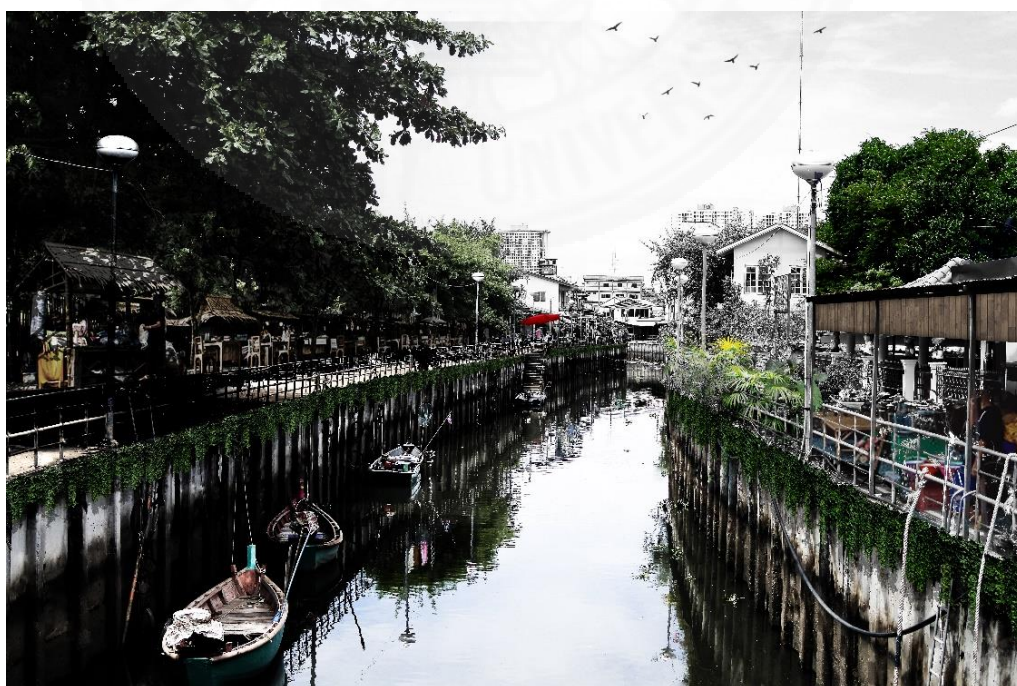
## (2) แนวทางการพัฒนาในพื้นที่

ตำบลนาเกลือสามารถแบ่งพื้นที่ริมน้ำออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ อ่าวนา เกลือ และ คลองนกยาง ซึ่งไหลมาบรรจบกันบริเวณสะพานยาว การเข้าถึงพื้นที่ทะเลสามารถทำได้ โดยการเข้าผ่านสวนสาธารณะลานโพธิ์ ซึ่งเป็นส่วนที่มีนักท่องเที่ยวใช้งานเป็นประจำอยู่ ณ ปัจจุบัน ส่วนบริเวณคลองนาเกลือพบว่ามีการใช้งานจากนักท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยเนื่องจากอยู่บริเวณ ด้านหลังอาคารเก่าและไม่มีการทำเส้นทางเข้าถึงพื้นที่ที่ชัดเจน





ภาพที่ 5.36 แนวทางการพัฒนาพื้นที่ทางเดินริมคลอง จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561



ภาพที่ 5.37 ภาพจำลองการพัฒนาพื้นที่ริมคลอง จัดทำโดยผู้วิจัย, 2561

### 5.3.2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก

ตำบลนาเกลือถึงแม้จะเป็นชุมชนเก่าแต่อยู่ติดพืษยาทำให้ได้รับผลจากการพัฒนาเมืองพืษยาค่อนข้างมาก มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีความพร้อมมั้งการเดินทางและการใช้งานระบบสาธารณูปโภค แต่เมื่อเจาะจงเฉพาะองค์ประกอบของการท่องเที่ยว จะพบว่ายังมีส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้การท่องเที่ยวครบวงจรมากขึ้น

#### (1) ด้านบริการนำเที่ยว

ปัจจุบันเริ่มมีการทำไกด์ชุมชนนำนักท่องเที่ยวเที่ยวในจุดต่าง ๆ แต่ยังมีจำนวนน้อยที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ซึ่งมีความจำเป็นเนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพไกด์ควรมีการจัดการสอนความรู้พื้นฐานด้านการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารเพื่อให้มีการเผยแพร่ความรู้แบบเป็นทางการแก่นักท่องเที่ยว

#### (2) ด้านป้ายประชาสัมพันธ์

ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์สามารถทำได้หลายวิธี ทั้งทางออนไลน์และการโฆษณาตามนิตยสารต่าง ๆ ซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวได้อย่างทันที

โดยการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ให้มีแนวทางการติดตั้ง ดังนี้

- 1) เป็นป้ายประชาสัมพันธ์ที่มีทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย
- 2) ให้มีตำแหน่งติดตั้งตามภาพที่ 5.17 ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีการนำ

สายตา

- 3) ใช้วัสดุที่พบได้ในชุมชน เช่น ไม้ หรือ วัสดุที่มีความคงทน โดยทำสีโทนธรรมชาติ เช่น น้ำตาล ครีม เทา เป็นต้น



ภาพที่ 5.38 ตัวอย่างลักษณะป้ายบอกทาง, โดย mmmolat, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2561.

จาก <https://mmmolat.files.wordpress.com/2011/01/05.jpg>



### 5.3.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยหลักจากการวิเคราะห์กรณีศึกษา สามารถสรุปผลกระทบจากการท่องเที่ยวออกมาได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) ความเป็นส่วนตัว
- 2) ค่าครองชีพ
- 3) ด้านการลงทุน
- 4) ด้านการเลียนแบบ
- 5) ด้านการใช้งานอาคาร

โดยผู้วิจัยได้เสนอแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากพัฒนาไว้ ดังนี้

1. ความเป็นส่วนตัว - แผนพัฒนาถูกทำขึ้นโดยละเว้นพื้นที่ส่วนที่เป็นบ้านของชุมชนชาวประมงไว้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ที่เป็นของราชพัสดุ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนใช้งานเพื่อสร้างรายได้เท่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดการรบกวนของนักท่องเที่ยวจนเข้ามาเปลี่ยนวิถีชีวิต
2. ค่าครองชีพและการลงทุน - ต้องอาศัยการสร้างความรู้ภายในชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของชุมชนที่ต้องมาก่อนการท่องเที่ยว การเข้ามาของนักลงทุนภายนอกจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากเป็นการลงทุนเพื่อหวังผลไม่ใช่แบบยั่งยืน
3. ด้านการเลียนแบบ - ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวต่างชาติค่อนข้างมาก ซึ่งทำให้ประเด็นนี้ชุมชนมีความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่แล้ว โดยต้องมีการปลูกฝังกันภายในชุมชนแก่คนรุ่นหลังให้เข้าใจถึงอัตลักษณ์ของชุมชนที่จะนำมาสู่การสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว โดยหากไม่มีการสานต่อกิจกรรมเหล่านั้นก็จะหาย
4. ด้านการใช้งานอาคาร - ให้การพัฒนาพื้นที่หรืออาคารเก่าทั้งการซ่อมแซมและสร้างใหม่อยู่ภายใต้ข้อบังคับตามการศึกษาเรื่องอาคารเก่า

## รายการอ้างอิง

### หนังสือและบทความในหนังสือ

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2543). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ และ  
สังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

เดชา บุญค้ำ. (2531). *คู่มือพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: คณะ  
สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่: คณะ  
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์  
ดีไซน์.

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนจันฐิติ. (2552). *การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: คณะ  
สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เมืองพัทยา. (2016). *แผนพัฒนาเมืองพัทยา 4 ปี (61-64)*. ชลบุรี: เมืองพัทยา.

วิชัย เทียนน้อย. (2542). *การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ*. กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา

สำนักงานกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค ธนาคารอมสิน. (2551). *คู่มือการออกแบบตลาดสด*.  
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค.

Lynch, K. (1960). *The image of the city*. Cambridge: The MIT Pres.

Robert W. McIntosh, C. R. (2011). *Tourism : principles, practices, philosophies*. New  
York: Wiley.

Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Wallingford: CABI Publishing.

Tantow, D. (2009). *Globalisation, Identity and Heritage Tourism: A Case Study of Singapore's Kampong Glam*. Singapore: National University of Singapore.

World Tourism Organization (UNWTO). (2013). *Sustainable Tourism for Development Guidebook*. Madrid: World Tourism Organization (UNWTO).

#### บทความวารสาร

อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 21.

Alexander, A. (2011). *Hoi An, Vietnam Mission Report*. Hoi An: ACHR Asian Heritage Project.

Dr-Ing. MIN, hyun-suk. (n.d.). *Cultural Heritage and Urban Transition*. Seoul: Seoul Institute.

Koh, M., & Melic, K. (2017). *A Historic Heart: How Heritage Districts Can Make Cities More Liveable*. Singapore: Centre for Liveable Cities.

Melic, K. (2018). *When Old is Also Hip*. Singapore: Centre for Liveable Cities.

Robert Skidmore. (n.d.). *Developing community-based tourism in Vietnam*. Switzerland: International Trade Center.

The ASEAN Secretariat. (2016). *ASEAN COMMUNITY BASED TOURISM STANDARD*. Jakarta: The ASEAN Secretariat.

The Global Environment Facility . (2012). *BUILDING A SOCIALIZED MODEL OF DOMESTIC WASTE MANAGEMENT IN HOI AN*. Hoi An: The Global Environment Facility Small Grants Programme (GEF SGP).

## วิทยานิพนธ์

กุสุมา บุญกาญจน์ และ ชูวิทย์ สุจฉายา. (2558). *การจัดทำแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). สถาบันอาศรมศิลป์, สาขาวิชาสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

จุฬาวดี จันทรเทวาลิจิต. (2547). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง:กรณีศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะสำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา, สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม

วันใหม่ แดงแก้ว. (2554). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.

วิภาวี พลรัตน์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ กรณีศึกษา ย้อนรอยเส้นทางประวัติศาสตร์อติตราชธานีกรุงธนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

FONG, Wai Yin Karen. (2014). *Living and Dying in Tai O: Sustaining the Heritage of Stilt Houses in the Fishing Village of Tai O*. (Master's thesis). University of Hong Kong, Faculty of Science in Conservation.

Wee, D. (2011). *TOURIST FROM HERE: PERFORMANCE OF TOURISM, HOME AND EVERYDAY IN SINGAPORE*. (Doctoral dissertation). Leeds Metropolitan University, Philosophy.

Nguyen, T.T.H. (2008). *TOURISM DEVELOPMENT AND THE SUSTAINABLE MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE – A CASE STUDY OF HOI AN ANCIENT TOWN IN VIETNAM*. (Master's thesis). KDI School of Public Policy and Management.

### สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). *วิเคราะห์ธุรกิจในพื้นที่การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก*. Retrieved from DBD: [http://www.dbd.go.th/ewtadmin/ewt/dbdweb56/download/article/article\\_20180509161934.pdf](http://www.dbd.go.th/ewtadmin/ewt/dbdweb56/download/article/article_20180509161934.pdf)

กองบรรณาธิการ วอยซ์ทีวี. (2014, April). *ทำความรู้จัก 'บุกขอนแก่น' หมู่บ้าน Antique ในเกาหลี*. Retrieved from Voice TV: <https://www.voicetv.co.th/read/103243>

เชียงใหม่.com. (n.d.). *ประวัติเชียงใหม่ จ.เลย อดีต ... ปัจจุบัน ณ เชียงคาน*. Retrieved from เชียงคาน.com: [http://www.xn--42cfi6dyb2fra0g.com/attractions/chiangkhan\\_11.html](http://www.xn--42cfi6dyb2fra0g.com/attractions/chiangkhan_11.html)

ปิยพงศ์ พุฒินิชย์. (2016). *การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกกับอนาคตธุรกิจก่อสร้างไทย*. Retrieved from Government Savings Bank: [https://www.gsb.or.th/getattachment/19b0d88d-f408-4f06-9914-7831c519dfa3/4IN\\_hotissue\\_EEC\\_detail.aspx](https://www.gsb.or.th/getattachment/19b0d88d-f408-4f06-9914-7831c519dfa3/4IN_hotissue_EEC_detail.aspx)

โพสต์ทูเดย์. (2560, เมษายน). *ททท.ปั้นเมืองพัทยาเจาะครอบครัว*. Retrieved from โพสต์ทูเดย์: <https://www.posttoday.com/social/local/488751>



- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). *หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. Retrieved from ศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยดุสิตธานี: <http://lib.dtc.ac.th/article/tourism/0007.pdf>
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2015). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism)*. Retrieved from CBT-i: [http://www.cbt-i.or.th/?ge=show\\_pages&gen\\_lang=20112012094103#.WttFoYjFKHs](http://www.cbt-i.or.th/?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103#.WttFoYjFKHs)
- สมยศ โองเคื้อบ. (2014, July). *แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว*. Retrieved from SlideShares: <https://www.slideshare.net/blackstarshooter99/7-1-37072398>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *โครงการระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก*. Retrieved from สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: [http://www.nesdb.go.th/ewt\\_dl\\_link.php?nid=6382](http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6382)
- Architecture, A. H. (n.d.). *Hoi An, Vietnam*. Retrieved from Asian Historical Architecture: <http://www.orientalarchitecture.com/cid/118/vietnam/hoi-an>
- Crolla, K. (2013). *Tai O Twin Bridges*. Retrieved from Laboratory for explorative architecture & design: <https://l-e-a-d.pro/portfolio/taiobridges/>
- Kanazawa University. (2017, May 11). *Architecture Conservation in Hoi An*. Retrieved from Graduate Program in Cultural Resource Management: <http://crm.hs.kanazawa-u.ac.jp/news/detail.php?id=160>
- REST (Responsible Ecological Social Tours Project). (1997). *Community based tourism handbook*. Retrieved from WordPress [https://ysrinfo.files.wordpress.com/2011/10/2\\_community-based-tourism-principle-and-meaning-111.pdf](https://ysrinfo.files.wordpress.com/2011/10/2_community-based-tourism-principle-and-meaning-111.pdf)

The global travel and tourism partnership. (2004, November 25). *Hong Kong Pres.*

Retrieved from The global travel and tourism partnership:

<http://www.gttp.org/wp-content/uploads/2015/08/04HongKongPres.pdf>

Tourism Western Australia. (2009). *FIVE A's OF TOURISM*. Retrieved from Tourism

Western Australia:

[https://www.tourism.wa.gov.au/jumpstartguide/pdf/Quickstart\\_five%20A's%20of%20TourismLOW.pdf](https://www.tourism.wa.gov.au/jumpstartguide/pdf/Quickstart_five%20A's%20of%20TourismLOW.pdf)

UNESCO World Heritage Centre. (2014, April 9). *Hoi An Ancient Town*. Retrieved from

UNESCO World Heritage Centre: <http://whc.unesco.org/en/list/948>

UNWTO. (n.d.). *รูปแบบการท่องเที่ยว*. Retrieved from Tourism of world:

<https://tourismatbuu.wordpress.com/>





ภาคผนวก

## ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

### คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาเมืองเก่ารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง เมืองพัทยา” ตามหลักสูตรการเรียนการสอนของวิชา สด.800 วิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กลุ่มวิชาการบริหารจัดการงานสถาปัตยกรรม

การสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตำบลนาเกลือ รองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อพื้นที่ตำบลนาเกลือ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของชุมชนต่อองค์ประกอบด้านต่าง ๆ และความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลนาเกลือ

แบบสัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 ชุด สำหรับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ 3 กลุ่ม

- 1.แบบสัมภาษณ์ สำหรับเมืองพัทยา
- 2.แบบสัมภาษณ์ สำหรับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
- 3.แบบสัมภาษณ์ สำหรับชุมชนนาเกลือ

## แบบสัมภาษณ์ สำหรับเมืองพัทยา

### ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. เพศ             ชาย    หญิง
3. อายุ             20-30 ปี     31-40 ปี     41-50 ปี     51-60 ปี
4. ตำแหน่งงาน.....

### ส่วนที่ 2 : คำถามสัมภาษณ์

**วัตถุประสงค์ : วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว**  
**รูปแบบการท่องเที่ยว**

1. มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาตำบลนาเกลือ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างไร

#### องค์ประกอบด้านการจัดการ

1. มีแนวทางในการส่งเสริมอาชีพชาวประมงอย่างไรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หรือประยุกต์วิถีชีวิตชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมด้วยได้
2. มีแนวทางในการจัดการปัญหามลภาวะทางน้ำจากการที่มีที่อยู่อาศัยยื่นลงไปอย่างไร
3. การจัดทำแผนพัฒนาได้มีการปรึกษาหรือระดมความเห็นจากชุมชนในส่วนไหนอย่างไร
4. มีหน่วยงานใดที่เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
5. มีแนวทางการจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนหรือไม่ อย่างไร
6. มีแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวอย่างไร เช่น พิพิธภัณฑ์ชุมชน หรือ ทางเดินในชุมชน

#### องค์ประกอบทางกายภาพ

#### องค์ประกอบของเมือง

District

1. มีแนวทางการกำหนดขอบเขตพื้นที่พัฒนาอย่างไร
2. อะไรคือจุดเด่นที่ทำให้ตำบลนาเกลือมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

### Path

1. มีแนวทางพัฒนาทางเดินเท้าอย่างไรบ้างเพื่อให้ตอบสนองต่อการใช้งานของนักท่องเที่ยวและชุมชน
2. มีการประสานงานกับหน่วยงานที่ปรึกษาอื่น ๆ หรือไม่ เช่น สถาปนิกหรือหน่วยงานการศึกษา เพื่อหาแนวทางการออกแบบที่เหมาะสม

### Node

1. มีแนวทางการพัฒนาพื้นที่ตลาดเก่ามาแล้ว และ พื้นที่โดยรอบอย่างไรบ้าง

### องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม (สำนักการช่าง)

1. มีความเห็นต่อการพัฒนาข้อบังคับเพื่ออนุรักษ์ลักษณะทางกายภาพของอาคารเก่าอย่างไร
2. มีแนวทางในการอนุรักษ์อาคารเก่าอย่างไร
3. ได้มีการสอบถามความสำคัญของอาคารต่อชุมชนหรือศึกษาประวัติอาคารเพื่อนำมาทำการอนุรักษ์หรือไม่อย่างไร
4. มีแนวทางการสร้างเข้าใจแก่ชุมชนอย่างไร

### **วัตถุประสงค์ : วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว**

#### ปัจจัยด้านการเมือง

1. มีหน่วยงานใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลนาเกลือ และบทบาทของแต่ละหน่วยงานคืออะไร
2. มีการลงพื้นที่เพื่อหรือการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและชุมชนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่ตรงต่อความต้องการหรือไม่อย่างไร
3. มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาหรือไม่

#### ปัจจัยด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

1. มีแนวทางในการส่งเสริมอาชีพชาวประมงอย่างไรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หรือประยุกต์วิถีชีวิตชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมด้วยได้
2. มีแนวทางในการจัดการปัญหามลภาวะทางน้ำจากการที่มีที่อยู่อาศัยยื่นลงไปอย่างไร

#### ปัจจัยด้านสังคม

1. มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาหรือไม่



**แบบสัมภาษณ์ สำหรับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน  
(องค์การมหาชน)**

**ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์**

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. เพศ             ชาย    หญิง
3. อายุ             20-30 ปี     31-40 ปี     41-50 ปี     51-60 ปี
4. ตำแหน่งงาน.....

**ส่วนที่ 2 : คำถามสัมภาษณ์**

**2.1 วัตถุประสงค์ : วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว  
รูปแบบการท่องเที่ยว**

1. มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาตำบลนาเกลือ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างไร

องค์ประกอบด้านการจัดการ

1. มีแนวทางในการส่งเสริมอาชีพชาวประมงอย่างไรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หรือประยุกต์วิถีชีวิตชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมด้วยได้
2. มีแนวทางในการจัดการปัญหามลภาวะทางน้ำจากการที่มีที่อยู่อาศัยยื่นลงไปอย่างไร
3. การจัดทำแผนพัฒนาได้มีการปรึกษาหรือระดมความเห็นจากชุมชนในส่วนไหนอย่างไร
4. มีหน่วยงานใดที่เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
5. มีแนวทางการจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนหรือไม่ อย่างไร
6. มีแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวอย่างไร เช่น พิพิธภัณฑ์ชุมชน หรือ ทางเดินในชุมชน

## องค์ประกอบทางกายภาพ

### องค์ประกอบของเมือง

#### District

1. มีแนวทางการกำหนดขอบเขตพื้นที่พัฒนาอย่างไร
2. อะไรคือจุดเด่นที่ทำให้ตำบลนาเกลือมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

#### Path

1. มีแนวทางพัฒนาทางเดินเท้าอย่างไรบ้างเพื่อให้ตอบสนองต่อการใช้งานของนักท่องเที่ยวและชุมชน
2. มีการประสานงานกับหน่วยงานที่ปรึกษาอื่น ๆ หรือไม่ เช่น สถาปนิกหรือหน่วยงานการศึกษา เพื่อหาแนวทางการออกแบบที่เหมาะสม

#### Node

1. มีแนวทางการพัฒนาพื้นที่ตลาดเก่านาเกลือ และ พื้นที่โดยรอบอย่างไรบ้าง

## **2.2 วัตถุประสงค์ : วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว**

### ปัจจัยด้านการเมือง

1. มีหน่วยงานใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลนาเกลือ และบทบาทของแต่ละหน่วยงานคืออะไร
2. มีการลงพื้นที่เพื่อหรือการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและชุมชนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่ตรงต่อความต้องการหรือไม่อย่างไร
3. มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาหรือไม่

### ปัจจัยด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

1. มีแนวทางในการส่งเสริมอาชีพชาวประมงอย่างไรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หรือประยุกต์วิถีชีวิตชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมด้วยได้
2. มีแนวทางในการจัดการปัญหามลภาวะทางน้ำจากการที่มีที่อยู่อาศัยยื่นลงไปอย่างไร

### ปัจจัยด้านสังคม

1. มีแนวทางการส่งเสริมการประกอบอาชีพชาวประมงหรือผลิตภัณฑ์ในชุมชนอย่างไร
2. มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพแรงงานหรือให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการท้องถิ่นผ่านการร่วมมือกันกับหน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ อย่างไร

## แบบสัมภาษณ์ สำหรับชุมชนนาเกลือ

### ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. เพศ             ชาย    หญิง
3. อายุ             20-30 ปี     31-40 ปี     41-50 ปี     51-60 ปี
4. ตำแหน่งงาน.....

### ส่วนที่ 2 : คำถามสัมภาษณ์

#### วัตถุประสงค์ : วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1. มีความเห็นอย่างไรต่อการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

#### องค์ประกอบด้านการจัดการ

1. มีการจัดทำกลุ่มคน หรือ ผู้แทนชุมชน เพื่อเข้าร่วมประชุมหรือวางแผนร่วมกับเมืองพัทยาหรือไม่ อย่างไรบ้าง
2. ปัจจุบันวิถีชีวิตชุมชนชาวประมงเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง และมีการสนับสนุนให้อาชีพชาวประมงอย่างไรบ้าง

#### องค์ประกอบทางกายภาพ

#### องค์ประกอบของเมือง

District

1. อะไรคือจุดเด่นที่ทำให้ตำบลนาเกลือมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

Path

1. มีความคิดเห็นต่อทางเท้าในปัจจุบันอย่างไร และหากมีการปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มคุณภาพควรพัฒนาเรื่องใดเป็นสำคัญ เช่น ความกว้างของทางเท้า พื้นผิวของทางเท้า ความต่อเนื่องของทางเท้า

2. หากมีการปรับวิธีการสัญจรในพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมต่อการเดินมากยิ่งขึ้น เช่นการขยายขนาดทางเท้า หรือ การลดทางจราจรเหลือทางเดียว ชุมชนมีความเห็นอย่างไรและคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างไรบ้าง

Node

1. มีความคิดเห็นต่อการใช้งานพื้นที่บริเวณตลาดเก่ามาเกลืออย่างไร และอยากให้มีการพัฒนาส่วนใด

#### องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

1. มีความเห็นต่อการพัฒนาข้อบังคับเพื่ออนุรักษ์ลักษณะทางกายภาพของอาคารเก่าอย่างไร
2. อาคารใดในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชนมากที่สุด / ควรแก่การอนุรักษ์มากที่สุด

#### **วัตถุประสงค์ : วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว**

##### ปัจจัยด้านการเมือง

1. มีการจัดทำกลุ่มคน หรือ ผู้นำชุมชน เพื่อเข้าร่วมประชุมหรือวางแผนร่วมกับเมืองพัทยา อย่างเป็นบ้าง
2. บทบาทของผู้นำชุมชนมีอะไรบ้าง

##### ปัจจัยด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

1. อะไรคือจุดเปลี่ยนที่ทำให้ชุมชนชาวประมงเริ่มเลือนหายไปจากชุมชน
2. มีแนวทางการหารือในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร

##### ปัจจัยด้านสังคม

1. ปัญหาที่พบเจอในชุมชนหรือส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและชีวิตประจำวันมีอะไร และคิดว่ามีสาเหตุมาจากอะไร
2. อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง/การพัฒนาอะไรในชุมชนมากที่สุด

##### ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

1. ปัจจุบันมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในลักษณะใดบ้าง
2. สินค้าของชุมชนที่โดดเด่นคืออะไร

## ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

นายศิริณัฐ กิตติสุวรรณ

วันเดือนปีเกิด

22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2558: วิทยาศาสตร์บัณฑิต

(สถาปัตยกรรม)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

